

Katharina Hacker

**SUFLETE
PUSTII**

Roman distins în 2006
cu PREMIUL GERMAN DE CARTE
pentru cel mai bun roman al anului

KATHARINA HACKER

Suflete pustii

Traducere din limba germană
ROLAND SCHENN

RAO Internațional Publishing Company

2011

1

— Totul se schimbă, constată Dave, privind camionul firmei de mutări de mobilier, care se îndepărta hârâind. O ridică pe Sara pe umeri, lucru pe care nu-l mai făcuse de multă vreme, și porni în galop de-a lungul străzii, îndreptându-se spre biserică, în fața căreia un preot făcea prietenos cu mâna.

— Pomii tocmai încep să capete noi culori. Numai puțin, vezi? întrebă Dave. Numai puțin, pentru că suntem abia în septembrie, continuă Dave, și se opri sub un platan, astfel încât Sara să poată să rupă o frunză.

— Ce mare e! exclamă fetița.

Dave o luă de pe umeri, o puse jos și ținu frunza chiar în dreptul feței fetiței, spunând cât se poate de serios:

— E mai mare decât fața ta.

— De ce suntem aici? întrebă ea încă o dată, iar Dave îi explică răbdător:

— Acum poți spune că aici e casa ta.

— Dar ieri nu, spuse fetița cu nesiguranță în glas.

— Nu, ieri nu, fu de acord Dave. Ieri abia ne-am mutat aici.

— Și nici dacă ar mai trăi tanti Martha, spuse Sara.

— Dacă ar mai trăi tanti Martha, noi am locui tot în Clapham, zise Dave. Bărbatul nu mai voia să discute pe acest subiect și de aceea spuse, lăsându-se în genunchi: Urcă!

Fetița îi trecu un picior peste cap și se ținu bine de părul lui.

— Nu de păr! strigă Dave și porni la drum. În susul străzii, apoi în josul străzii. Ești în stare să ții minte? Lady Margaret Road, numărul 47!

Sara repetă cuminte.

— Trebuie să ții minte asta. O să-ți folosească în caz că te rătăcești, spuse Dave parcă subliniind cuvintele. Apoi continuă cu mândrie: și pentru că o să mergi la grădiniță.

— Și pentru că o să merg la grădiniță, repetă Sara, în vreme ce Dave porni în galop spre noua lor casă.

Casele în stil victorian se înșiruiau una lângă alta și nu se deosebeau decât prin detaliile fațadelor. Unele dintre ele aveau o locuință la subsol, altele nu. Acolo unde nu exista un *garden flat*, grădina, o fâșie verde împrejmuată de un gard din cărămidă, ținea de apartamentul de la parter. Din stradă, un hol mic ducea spre pivnița în care, pe vremuri, se depozitau cărbuni, dar unde acum se aflau mobile vechi, saltele și televizoare defecte. Tot acolo se afla și un pat de copil. Tatăl Sarei îl duse sus, înjurând.

— Ar trebui să te bucuri! spuse dezamăgită mama fetei.

Apoi cei doi începură să se certe din cauza păturii care se afla pe canapea, o pătură cu plante agățătoare, în mijlocul cărora trona un tigru uriaș. Canapeaua era în balcon și de afară se vedea tigrul, care ieșea în evidență în mijlocul decorului verde.

— Uite-o pe Polly! strigă Sara în timp ce Dave se îndrepta spre intrare, purtând-o pe umeri.

Pisica tigrată, cu dungi alb-negre, sări pe spătarul canapelei și se întinse, atingând cu labele capul tigrului.

— Uite-o pe Polly, repetă Dave, auzind glasul iritat al tatălui său.

Când au sunat, mama le deschise ușa, având însă privirea fixă și părând să nu îi observe.

— Ai să vezi, spuse Dave, stând pe marginea patului Sarei și mângâind-o pe păr. Ai să vezi că aici e cu totul altfel decât în Clapham.

— Pentru că aici casele sunt altfel? întrebă fetița.

— Pentru că aici casele sunt altfel, spuse băiatul. Și nu doar

casele, ci și oamenii. Tata o să-și găsească de lucru și ai văzut cum a zâmbit mama?

Fata tăcu, frământată de îndoială.

— O să te duci și la școală, spuse Dave. Sunt sigur că o să te duci la școală, țină să mai spună băiatul, ridicându-se pentru a se întinde în patul său.

— Dave? spuse Sara, dar băiatul adormise deja.

A doua zi era luni și pe Sara o treziră vocile care răsunau în hol. Apoi se auzi ușa trântindu-se. Nimeni nu veni să-i trezească. Se auzi iar ușa închizându-se și apoi se lăsă liniștea. Fetița se ridică din pat și fugi la fereastră, de unde zări un microbuz. Șoferul așeză la ușă o scară rabatabilă și așteptă fumând până când din casa de peste drum ieși o bătrână și urcă pășind cu greu în microbuz. Șoferul luă scara, urcă pe ușa din față și porni la drum. Dave plecase și nici părinții nu erau acasă, dar Polly veni să se alinte, frecându-se de picioarele Sarei. În camera de zi mai erau lăzi. Jucăria ei era și ea într-una dintre acele lăzi și ziua părea că nu vrea și nu vrea să se scurgă, până când, după-amiază, Dave își făcu, în sfârșit, apariția, îmbrăcat în uniformă școlară. Băiatul adulmecă și găsi imediat locul din spatele canapelei unde se așezase ea și făcuse-n pantaloni. Se vedea doar o pată mică și băiatul îi dădu câțiva pumni, întrebând:

— Ce-mi dai dacă nu spun?

Apoi o ajută să se dezbrace și îi dăți hainele. Părea trist.

— O să le atârnăm la geam, propuse Dave. Mama nici n-o să observe.

Îi căută păpușa. Era într-o ladă, în camera de zi. Și în timp ce el despacheta, ea se ascunse în spatele canapelei, mângâind pisica de zor.

— Hai, ajută-mă! o îndemnă Dave, ținând în mâini tacâmuri și farfurii. Ai să vezi că mama aduce ceva de mâncare și în seara asta o

să stăm toți patru în jurul mesei ăsteia.

— Și Polly o să fie aici, spuse Sara.

— Și Polly, repetă Dave.

Televizorul trona pe un raft maroniu, așezat foarte aproape de podea și pe parchet luceau umbrele turnurilor care se prăbușeau, ale oamenilor care se desprindeau de pe fațade și se aruncau în brațele morții. Pe masă se aflau pahare și farfurii pentru cel puțin treizeci de oaspeți, dar cei mai mulți dintre ei nu veniseră încă. În după-amiaza aceea, Ginka fusese la cumpărături și luase trei sticle de gin și o ladă de Schweppes.

— Pentru cei care vor să bea ceva mai tare decât vinul, spuse ea, arătându-l cu degetul pe Jakob care fusese invitat pentru prima dată.

În cursul dimineții se întorsese de la New York. Numai cu o zi înainte se aflase în World Trade Center.

Toți se strânseseră în jurul lui, ca și când el ar fi fost unul dintre supraviețuitori și îl asaltară cu întrebări la care nu răspunse. Nu se putea concentra. Isabelle dispăru în biroul Ginkăi, pentru a o suna pe Alexa. Robotul telefonic intră în funcțiune și Isabelle se întrebă unde își petreceau seara Alexa și Clara. Aflată în fața televizorului, Isabelle era cât pe ce să izbucnească în plâns cu receptorul în mână, ascultând mesajul scurt al Alexei, și găsind că era absurd să plângi pentru niște oameni pe care nu-i cunoști, în timp ce nenumărați alții muriseră fără ca cineva să le deplângă soarta. În biroul Ginkăi era o canapea mică, cenușie, tapițată cu piele. O pernă era așezată la voia întâmplării. Cineva încercase să șteargă o pată. O dâră deschisă, lunguiată, trăda acest lucru. Se așeză, ezită o clipă, își desfăcu șireturile și își întinse picioarele pe spătar. Voia să închidă ochii doar pentru câteva minute, dar cineva bătu la ușă și Jakob intră. Jakob se așeză lângă ea fără a ezita niciun moment. Picioarele ei

aproape că îi atingeau gâtul.

— Nu-ți mai aduci aminte, spuse el, de parcă ar fi făcut o constatare.

Ea privi curioasă părul blond-roșcat, trăsăturile feței un pic prea dulci, obrajii rotunjiți, care îi făceau gura mai mică decât era în realitate, dar fără să pară disproporționată datorită nasului puternic și frunții înalte. Arăta bine sau cel puțin avea un aspect plăcut.

Nu, ea nu își aducea aminte.

Pe o măsuță mică, veche, cu picioare subțiri, se afla un vas cu apă, în care stăteau trei trandafiri veștezi. Tijele lor căpătaseră deja o culoare închisă și pe apa străvezie plutea o frunză, mărită parcă. Ginka strigă ceva. O strigă pe ea sau poate pe bărbatul care îi apucase cu grijă mâna, îi prinsese mâna puțin umedă într-a sa și aștepta.

„Freiburg”, gândi Isabelle. Trecând peste kilometri parcurși, peste ani, peste nenumăratele decizii și strângeri de mână, memoria își descărcă amintirile, amintiri legate de trunchiurile copacilor udați de ploaie, golași și întunecoși la lăsarea serii, de tufișurile rare, biciuite parcă de o furtună care nu ar fi putut pătrunde atât de adânc în pădure, de urcușul abrupt, până pe Bromberg, unde vara creștea iarbă printre fagi, de parcă s-ar fi aflat într-un luminiș, și asta pentru că stăteau la distanță unii de alții, ca și cum niciunul dintre ei nu ar fi vrut să-i fie tulburată liniștea. Uimită, îi rosti numele: „Jakob”. Își amintea de plimbarea făcută în urmă cu zece ani, de pădure, de înserare, de umezeală, de senzația de derută care o făcuse să apuce mâna lui Jakob, deși știa că se va întoarce la iubitul ei, la viața lor înjositoare, goală de conținut. O rază de lumină pătrunsă pe ușa pe jumătate închisă căzu chiar pe cei trei trandafiri.

Jakob respira liniștit. Fața ei nu avea încă niciun rid. Poate că alunița se făcuse un pic mai mare, iar gâtul ei părea mai moale. El l-

ar fi sărutat cu plăcere. Privea stângaci în ochii lui. Atunci, în pădure, o cuprinsese teama și acceptase să intre în odaia lui neîncălzită, de student. Înțelese că nu îl așteptase pe el.

Ginka se opri în pragul ușii. Purta pantofi cu toc și chipul îi era deformat de o grimasă. Când îi zări pe amândoi pe canapea, izbucni în râs și le spuse celorlalți ceva, din care nimeni nu înțelese nimic.

Ajunsă acasă, Isabelle mai încercă o dată, dar zadarnic, să ia legătura cu Alexa. Televizorul mergea. Urmând o traiectorie perfect dreaptă, avionul se îndrepta către cel de-al doilea turn.

În dimineața următoare ajunse prima la birou. Puse computerul în funcțiune, deschise fereastra. Pavajul avea un aer proaspăt după ploia din ajun, prin contrast, arcadele din cărămidă, care străjuiau linia 5 a metroului ușor, păreau lipsite de strălucire, ca și când ar fi fost gata să se prăbușească. Pe biroul lui Isabelle erau proiecte pe care le scosese la imprimantă cu o zi înainte, pentru a i le arăta lui Andras și lui Peter. Nu ajunsese să facă acest lucru.

Numele patronilor firmei, Pannier & Tarnow, luceau în albastru, energetic, sub denumirea firmei: Hausordnung – Berliner Hausverwaltung. Îi făceau plăcere aceste însărcinări mai puțin importante, care îi călcau pe nervi pe cei doi bărbați. Sigla firmei, broșura, hârtie cu antet, cărți de vizită, gata! Doar broșura mai lipsea.

La ora 12 – Peter venise, în sfârșit – luă pauza de masă. Se duse repede în Hacheschen Markt, piață care era mai puțin aglomerată decât altele în alte zile la ora aceea. Cafenelele și restaurantele erau deschise, pline de turiști care nu se puteau hotărî dacă vor să facă turul orașului sau nu. Peste tot erau ziare, și în ziare, fotografii. Isabelle înaintă, într-o haină strâmtă până în talie și cu adidași în picioare, până la Oranienburger Strasse – în fața sinagogii erau mai

mulți polițiști decât de obicei – se întoarse și coti, în cele din urmă, în Rosenthaler Strasse. Cerul era acoperit. Strada și vitrinele păreau cețoase. Pietonii păreau ascunși după o pătură subțire, de parcă s-ar fi convenit să aștepți, poate să te ascunzi și să te întrebi ce mină se cuvine să adopți atunci când umbli așa, pe străzi. Isabelle se opri în fața unui magazin de pantofi pentru a-și vedea chipul pe care nu se putea citi niciun sentiment. Își scoase cu un fâșăit elasticul în care-i era prins părul. Un păr castaniu-deschis, cu firul nici prea subțire, dar nici prea gros. Fața ei nu era una comună, fiindcă era prea aproape de perfecțiune, un oval neted și palid. Își împinse nasul spre dreapta și apoi spre stânga. Lângă ea se ivi deodată, de parcă răsărise din pământ, o fetiță care o imită, îi rânji lui Isabelle și o rupse la fugă în balerinii mici și roz. Isabelle își privi adidașii și intră în magazin. Vânzătoarea ridică plictisită capul, înlătură ziarul deschis de pe tejghea, lăsându-l să cadă în voie, fără să se sinchisească de căderea suplimentară a celor aflați într-o prăbușire înghețată în poze. Jakob îi spusese că o aștepta la opt la Würgeengel și Isabelle se gândea că problema nu erau pantofii, ci cum să te miști în ei. Ceru o pereche de pantofi cu tocuri mici, în formă de semilună, lungi, cu bot subțire, lipsiți de luciu și având o culoare indecisă, ceva între maro și negru. Sus, la limita dintre picior și gambă, pantofii se fixau în stânga și în dreapta cu un elastic negru. Clămpănind pe parchetul subțire, nou, dar zgâriat, Isabelle se plimbă încoace și încolo prin fața oglinzii, spunând:

— În seara asta am un *date* și...

— În seara asta? întrebă vânzătoarea, ținând să se convingă de faptul că auzise bine, ca și când Isabelle ar fi spus că merge la o înmormântare.

Era o nebunie să-și închipuie, ca într-un film prost, că în locul lui Jakob va veni la întâlnire iubitul ei din Freiburg, cu hainele lui

mirosind a fân, un miros care i se potrivea atât de puțin. La fel ca și Jakob, el ar fi recunoscut-o imediat, pentru că nu se schimbase deloc de pe vremea când avea douăzeci de ani și asta fiindcă fața ei rămânea netedă, păstrând un aer de inocență.

Isabelle continuă să se plimbe prin fața oglinzii, cu privirea ațintită la picioarele ei. Vânzătoarea o privi, își încrucișa picioarele, care se odihneau în niște pantaloni strâmți, de stofă, începu să se joace cu pantofii cu toc înalt, de culoare roz, având o insectă aurie pe post de cataramă și făcu o strâmbătură. Uitase să pună muzică. Dar ce muzică să pui într-o asemenea zi? Și afară, mașinile, care păreau să circule mai încet decât de obicei. Prin geamul vitrinei se vedea un copil pe o bicicletă. Mama apucase strâns portbagajul bicicletei. Jakob dăduse de înțeles că se vor vedea cu siguranță în seara aceea, la Würgeengel și apoi vor mai vedea... „Pe urmă mai vedem”. Nu ar fi trebuit să o spună. Nu a mai zâmbit, în vreme ce Ginka chicotea, închizând cu multă grijă ușa. Tac, tac se auzeau pe parchet tocurile în formă de semilună. Muzica ar fi fost bine-venită acum. Un ritm. O melodie sentimentală. Vânzătoarea se apropie de teighea, se aplecă pentru a ajunge la un aparat stereo, se aplecă hotărât, din șold, cu picioarele strâns lipite unul de altul. Numai fundul ei mic ieși în afară. Bluza alunecă în sus, lăsând să se vadă o bucățică de spate, aproape alb, foarte suplu, cu o mică protuberanță sub el, protuberanță care arăta unde încep fesele, netede și ferme.

— Arată cool, zău așa! spuse vânzătoarea cu indiferență.

Dimineața, Isabelle reușise în sfârșit să ia legătura cu Alexa.

— Vai de mine. Ce să ni se fi întâmplat? întrebă ea, în timp ce în fundal se auzea râsul Clarei. De ce îți faci griji?

Ca de fiecare dată, Isabelle simțise o împunsătură în inimă, pentru că nu era deosebit de importantă pentru Alexa, pentru că nu era, cum se spune, „vioara întâi”. Și de ce să fi fost? Numai pentru

că împărțiseră o locuință timp de doi ani? Dar în seara asta Jakob avea s-o aștepte. „Am să te-aștept”, așa-i spusese și apoi plecase. În primul an în care se aflate la Berlin, Isabelle cumpăraseră haine în neștire. Era obsedată de haine, pentru că voia să scape de aerul tipic Heidelbergului, tipic Freiburgului, tipic provincial, dar Hanna se distrase pe seama ei. Alexa se mutase la Clara și de atunci începuse să păstreze banii ca pe o comoară, ca și când ar fi făcut un lucru de preț din trecutul și viitorul ei, vrând parcă să păstreze neatins intervalul dintre ceea ce fusese și ceea ce avea să fie. Nu se atingea de banii pe care i-i trimiteau părinții, banii de care putea dispune „după bunul plac”, așa cum îi scria tatăl ei de fiecare Crăciun și cu ocazia fiecărei zile de naștere.

Isabelle își scoase cu grijă pantofii și rămase așa, în ciorapi negri de nailon, pe parchet. O privi pe vânzătoare și dădu din cap. 279 de mărci. Afară, un tramvai se puse în mișcare, scârțâind. Isabelle aruncă hotărâtă adidașii într-o pungă deschisă din hârtie și se încălță cu pantofii cei noi. Tocurile păcăneau hotărât pe trotuar. Copilul cu bicicleta, un băiețuș, o privi radios, în vreme ce încăleca, pentru a porni la drum, balansându-se pe bicicletă. Era cât pe ce să cadă, când se întoarse, pentru a o mai privi o dată pe Isabelle. Copiii o plăceau, de parcă ar fi fost ea însăși un copil care s-a îmbrăcat în hainele unui om mare. „Un copil un pic îmbătrânit”, așa spusese Alexa și cumpăraseră hăinuțe din frotir, pentru copii, în care o și fotografiase pe Isabelle. Pe cer se învârtea un elicopter.

Jakob se trezi devreme și merse pe jos până la birou. Străzile se uscau după ploaia din ajun, dar era o zi răcoroasă, neplăcută. În martie împlinise treizeci și trei de ani. Rezumarea unui an îi lua din ce în ce mai puțin timp. Acum însă, timpul avea să se scurgă altfel, mai încet. „Pentru ceea ce trecuse este suficient un rezumat, sunt suficiente câteva notițe, pentru orientare, gândi Jakob. Un caz lipsit de complicații, pentru care e de ajuns un scurt comentariu.” Figurile primilor pietoni pe care îi văzu ‘ îl deranjau. Se gândea că nu li se întâmplase nimic și nici nu era prevăzut să li se întâmple ceva. De când îi murise mama, nenorocirile îl ocoliseră. Murise cu puțin timp înainte ca el să fi împlinit doisprezece ani și tanti Fini se mutase cu el și cu tatăl său. Mătușa obișnuia să gătească în jurul prânzului, având pe chip mulțumirea că fratele ei mai mic nu s-ar fi descurcat fără ea, că acea căsnicie cu mic-burgheza din Pomerania se încheiase până la urmă. Se încheiase din cauza morții. Timp de câteva săptămâni Jakob abia dacă vorbise. Cu tanti Fini nu vorbise deloc. Nu îi adresase niciun cuvânt mătușii care golea puțin câte puțin biroul cumnatei ei, Anngrit, furioasă că nu avea ce să critice la secretarul Biedermeier, pe care fratele ei i-l făcuse cadou soției sale. În schimb, scosese scrisorile și fotografiile din sertare și aranjase ca diferite piese de mobilier să fie înlăturate din casă: două fotolii, o măsuță, scăunelele colorate Jakobsen, pe care Anngrit Holbach le cumpărase în anii 1970, niște scăunele transparente, gonflabile, niște veioze. Abia patru ani mai târziu, când tanti Fini fusese nevoită să se mute, pentru ca Gertrud, prietena fratelui ei, să-i ia locul, observă Jakob cât de mult se schimbase totul. Încercase să-și amintească de mama lui, de culorile deschise și de formele bine conturate, pe care

le iubise ea, și începu să-și dorească venirea acelui moment în care avea să plece de-acasă, astfel încât să nu mai binevoiască să deschidă ușa pentru a intra în liniștea întunecoasă a locuinței. Dar speranțele lui Gertrude se spulberară curând. Ajungea seara acasă, înaintea tatălui său. Venea încărcată de pungi, îl striga pe Jakob pe nume, puneă în bucătărie casetele ei vechi: Beatles, Fets Waller, Thelonius Monk. Dar nici asta nu avea să țină mult. Nimic nu ținea prea mult în casa asta, în care locuiau întocmai ca niște chiriași aflați în trecere, care au mare grijă cum umblă cu mobila care nu le aparține, abia așteptând să plece. Tatăl său rămăsese singur în casa aceea, căci așa cum îi spusese Gertrude, ea avea să plece odată cu Jakob. Nici nu se gândea că rămăsese acolo de dragul lui, dar se îndrăgostise de ea. La despărțire – ea închiriasse un microbuz, pentru a-l putea duce la Freiburg cu toate lucrurile care îi aparțineau – îl sărutase pe gură. Salteaua o duseseră împreună în ceea ce avea să fie camera lui și își reproșase luni la rând că nu se culcase cu ea. La puțină vreme după aceea începu să flirteze cu cea cu care împărțea locuința și se culcă apoi cu ea, dar rămase cu amintirea lui Gertrude, care îl părăsi cu adevărat pe tatăl lui, și așteptă o scrisoare, care nu mai sosi niciodată, și abia trei ani mai târziu, când se așezase lângă Isabelle pentru a lua parte la un curs de istoria dreptului, se îndrăgostise din nou.

El îl avea pe Hans. „De la grădiniță”, răspundea Jakob când era întrebat de unde îl cunoștea pe Hans. Adevărul era că se cunoscuseră la Freiburg, la o zi după ce Jakob sosise în acel oraș, în acea zi în care își cumpărase pantofi noi și mergea pentru prima dată la cantina studentească, încălțat cu pantofi scumpi, de domn, de la Bally, vrând să marcheze astfel un nou început, începutul lui, punctul din care voia sau nu voia să aibă amintiri, libertatea de a se debarasa de ceea ce memoria mărunță a altora încerca să-i

amintească. Veniseră amândoi singuri la Freiburg. Fără prieteni, fără foști colegi de școală care studiau și ei dreptul acolo și s-a nimerit să se afle unul lângă altul la coada de la cantină, în aerul cald, mirosind a beton murdar, scrijelit, și a mâncare, care îi făcea greață lui Jakob și îl mira pe Hans. Întăiau pas cu pas, trecând pe lângă un stand de cărți. Zi de zi aveau să stea acolo. Și Hans își pironi privirea pe pielea nouă, maronie, pe cusăturile care păreau solide și, probabil, aveau să țină mult. Pentru că nu fusese atent, se ciocnise de Hans, care stătea în fața lui având în mână carnetul de student, de parcă ar fi urmat să se legitimeze din clipă-n clipă. Venea dintr-un sătuc din Pădurea Neagră, unde părinții lui aveau o fermă.

Primele patru semestre trecuseră repede. Plecau, așa, săraci ca niște cerșetori, în Tauffen și mai departe, până la Basel. Făcuseră autostopul ca să ajungă la Strasbourg. O singură dată, de Crăciun, Hans l-a luat cu el acasă, la părinți.

În timp ce Hans se ducea la cursuri de istoria artei și nu rata nicio expoziție importantă care se organiza la Basel sau la Stuttgart, Jakob prefera să meargă la cinema sau la un concert, se punea săptămânal la punct cu viața politică, citea mai multe ziare, dintre care unele străine.

La o zi după căderea Zidului¹, chiar în cursul dimineții, se grăbise să ajungă la o agenție de turism, așteptase până ce venise patronul și cumpăraseră două bilete până la Berlin. Cursa de Berlin pleca din Stuttgart. Jakob a închiriat o mașină și a pornit în grabă, împreună cu Hans. Cu toate astea, au întârziat. Nu au mai prins avionul. Apoi curiozitatea lui s-a mai potolit. Simțea că îi repugnă aspectele legate de Guvernul Modrov și de Maiziere, precum și comentariile tatălui

¹ Personajul se referă la Zidul Berlinului (n.tr.)

său, care, brusc, începuse să-l sune aproape zilnic. Se simțea de parcă i-ar fi tras cineva pământul de sub picioare, țara lui, Republica Federală Germană, dispărea, astfel încât el emigra fără să vrea, fără să se miște din loc. Nici această stare de spirit nu îl stăpâni pentru multă vreme. Hans râse de el. Convenția de reunificare a celor două state și Legea privind Dreptul asupra Averilor cu Statut Neclar aveau să-l preocupe multă vreme. O discuție cu tatăl său în legătură cu aceste două probleme puse capăt apelurilor telefonice ale bătrânului. De Crăciun, tanti Fini îl lămurii, nu tură rețineri, că astfel de fenomene îi trezeau tatălui său amintiri neplăcute. În anii 1950, domnul Holbach își făcuse griji pentru firma sa, care fusese achiziționată de către bunicul lui Jakob la un preț cu totul rezonabil de la un partener de afaceri evreu. Niciodată nu se știe – cel puțin asta susținea tanti Fini – ce-ți aduce viitorul. Jakob își propuse să facă anumite cercetări cu privire la firma bunicului său. La început, cuvântul „arianizare” l-a speriat foarte tare, iar în toamnă a cunoscut-o pe Isabelle. Făcuseră o singură plimbare împreună și ajunseseră sus, pe Bromberg. În vale, învăluit în ceață și umezeală, se afla orașul Freiburg, care avea să o înghită pe Isabelle într-o singură noapte. În 1992, Jakob își dădu examenul final, știind că își găsise tema potrivită pentru lucrarea de licență: „Aspecte neelucidate, legate de proprietate”. Se înțelesese cu Hans să plece amândoi la Berlin. În 1993, și-au început amândoi stagiatura în marele oraș. Jakob obținut un post în biroul Golbert Schreiber, care se specializase în retrocedări și imobiliare pe raza Berlin și Brandenburg. Continuă să se gândească la Isabelle. În viața personală nu avea nevoie de cauzalități. De aceea își scoase din minte gândul că l-ar interesa problemele restituției numai pentru că tatăl său ar putea fi confruntat cu o astfel de problemă. Cât despre dragostea sa pentru Isabelle, elementul întâlnirii lor întâmplătoare

era foarte important.

Pe de altă parte, era nevoie ca ea să-i fie, într-un fel, restituită. Așteptase destul și, oricum ai fi întors-o, așteptarea aceasta era ea însăși un efort.

Prin structura sa, Jakob nu era un materialist, numai că nu avea încredere în ceea ce părea misterios, nu-i plăceau motivele ascunse care duc la săvârșirea unor acțiuni, nici modificările care nu puteau fi anticipate. Îi tăcea plăcere să se ocupe de loturi de pământ și de imobile. Îi plăcea să viziteze Brandenburgul. Călătoriile acestea îi aminteau de un timp pe care nu-l cunoștea, ca și când amintirilor sale li se adăuga ceva, ceva ce trecea dincolo de cușca vieții sale. Meschina cauzalitate nu putea fi înfrântă, dar ceva se intersecta, se intersecta o axă a timpului cu o alta. Asta simțea el trecând cu mașina prin sate, îndreptându-se spre cine știe ce oficiu de carte funciară, de unde trebuia să ia extrase și să verifice modul în care se făcuse trecerea de la un proprietar la altul. După război, când mama sa venise din Pomerania, trecând prin Brandenburg, cam *așa* trebuie să fi arătat totul. Străzi pietruite care duceau către sate pierdute, adâncite în somn, cu geamurile bine închise, astfel încât să nu poată intra nimeni. Pe fețele celor cu care stătea de vorbă se citeau lăcomia și teama. Era ceva slugarnic, amestecat uneori cu speranță, alteori cu ură. Foarte rar cu supunere. Deseori figurile erau transportate, cu ochii incredibil de mari, urmărind etapele poveștii pe care el încerca s-o reconstituie din cartea funciară, filă cu filă, menționare cu menționare. Era ca și când ar fi fost necesară demontarea unei imagini din piese de puzzle, pentru a pune mâna pe acele piese din care se construise o imagine a înșelăciunii și pentru a reconstrui imaginea, așa cum ar fi trebuit să arate ea în realitate. „Trebuie apărute și trebuie să li se acorde încredere acelor persoane care s-au conformat legilor în vigoare în RDG și care s-au comportat corect în

raport cu acest sistem de legi.” Jakob știa pe dinafară această frază din Introducerea la Legea Proprietății, introducere scrisă de Fieberg și Reichenbach. Intenționat își cumpărase un Golf vechi, și nu o mașină nouă.

Cu toate acestea, el era pentru cei mai mulți un trimis al celor care învinseseră. Uniunea Sovietică nu se mai număra printre aceștia.

După ce își terminase stagiatura, primise o ofertă de la Golbert Schreiber. Schreiber însuși și Robert, care primise postul odată cu Jakob, se ocupau de aspectele care decurgeau din paragraful I, alineatul 6 din Legea Proprietății:

„Această lege se va aplica în cazul cetățenilor cu drept de proprietate, care în perioada 30 ianuarie 1933–8 mai 1945 au fost urmăriți din considerente care țin de rasă, de politică, de religie sau de convingeri și și-au pierdut proprietățile prin vânzare forțată, prin expropriere sau în alt mod.”

El se specializase în probleme care țineau de priorități în domeniul investițiilor. Dacă un fost proprietar nu era de găsit, i se permitea unui investitor să își pună în aplicare planurile, indiferent de situația neclară a drepturilor de proprietate. Viața trebuia să-și continue cursul, chiar și înainte de a se lua o hotărâre definitivă și irevocabilă.

Hans rămăsese în prima locuință pe care o împărțiseră, aceea din Wiener Strasse. Chiar și la mult timp după ce Jakob se mutase, obișnuiau să se întâlnească acolo o dată la câteva zile el, Jonas, Marianne, Patrick și cunoștințele lor de tot felul, de cele mai multe ori pictori, ca Jonas și Patrick, sau germaniști, sau jurnaliști, dar niciodată un avocat. Stăteau cu toții la o masă lungă, care se clătina și pe care Patrick o lungise până la doi metri și jumătate, adăugându-i o bucată de placaj și două picioare suplimentare.

Această masă îi îndemna în tăcere pe fiecare dintre ei să aducă totuși ceva de mâncare sau măcar o sticlă cu vin. Mai târziu, după ce își terminase stagiul, dăduse un al doilea examen de stat, obținuse un post, și câștiga suficient de bine – Hans cumpără oale și tigăi noi și mari, o a doua mașină de gătit, comandă vin și nu mai admise ca acei prieteni, care împrumutau sume mici de bani, menținându-se pe linia de plutire din vânzarea câte unui tablou, să mai aducă și altceva în afară de un desen, o litografie sau o fotografie. Într-una din cele două camere mari, pe care le renovase, se afla un dulap destinat lucrărilor de grafică. Pereții erau albi, goi.

Spre deosebire de Hans, lui Jakob îi făcea plăcere să se mute. Își ținea cărțile și hainele în cutii de carton, pentru că astfel puteau fi transportate mai ușor dintr-o locuință în alta. Obișnuia să dea cadou patul, masa și scaunele, cumpărând mereu altele noi. Așa se explica faptul că Hans avea mereu mobilier acceptabil.

„Idiotule, pentru cine crezi că am cumpărat eu patul *ăsta*? În niciun caz pentru ca să dorm eu în el în următorii zece ani”, obișnuia să spună Jakob. Era un joc al lor, care dura de atâta vreme și funcționa atât de bine, încât Jakob spera că niciunul dintre ei nu se va trezi într-o zi cu *fața la cearșaf*, cel puțin nu Hans. „De la grădiniță”, spunea Jakob, dacă îi întreba cineva de unde se cunosc. Afirmația asta aproape că era adevărată. Ei doi se cunoșteau de când începuseră să gândească sau începuseră să vrea să gândească. Pentru că niciunul din ei nu avea o prietenă stabilă, treceau drept pereche. De ce era Hans singur, asta n-o știa nici măcar Jakob. Nici el însuși nu întâlnea vreo femeie care să-l încânte, așa că o aștepta pe Isabelle. Își propusese mai în glumă, mai în serios, un termen: zece ani. Dacă nu o găsea pe Isabelle până în 2001, avea s-o dea uitării.

Pentru a sărbători faptul că în august 2001 devenise partener la

Golbert & Schreiber, îl invită pe Hans la Diekmann, și pe urmă la Würgeengel. A fost pură întâmplare că Hans s-a dus la bar să aducă un pahar de whisky pentru fiecare din ei, în timp ce Jakob asculta absent vocile care se auzeau în imediata lui apropiere. Isabelle. Pentru prima dată după zece ani îi auzea numele. Nu i-a fost greu să intre în vorbă cu Ginka. Când ea îl invită la petrecere, pe 11 septembrie, aranja în așa fel încât întâlnirea pe care o avea cu un investitor newyorkez să aibă loc pe 9 septembrie și o rugă pe Julia, secretara, să îi procure alte bilete de avion.

Se gândi la numele care îl surprinsese atunci, la figura ei regulată și ciudat de absentă, ca și când ar fi așteptat ceva, fără să fie curioasă despre ce anume era vorba. Nu exista nicio asemănare între ea și studentele de la drept. Ea spusese că voia să studieze pictura sau designul. Își adusese aminte de fața ei, de sânii ei mici și de faptul că niciun moment nu s-a simțit stânjenit. „Am regăsit-o pe Isabelle”, avea să-i spună rânjind Jakob lui Hans, când încă se mai aflau la Würgeengel.

O regăsise, dar ziua nu fusese chiar cea mai potrivită. Până seara, Jakob începuse să se teamă că invitația pe care o primise avea să fie anulată, că petrecerea nu va mai avea loc, dar iată că se dusesse cu taxiul în Schluterstrasse, sunase, i se deschisese imediat și... Isabelle se afla acolo.

După o dimineață în care se aflate la birou, dar nu se putuse concentra, se plimbă în pauza de masă, mergând spre Potsdamer, pentru ca apoi să se întoarcă în Mauerstrasse. Nu voia să vadă ziarele, nu voia să audă frânturile de conversație. Alaltăieri fusese acolo. Dar plecase la timp. Fusese cruțat. Isabelle îl salvase. Cel puțin, așa credea.

Mae își ieșise cu totul din minți, se agăța de el în casa scărilor, plângând cu sughițuri. Cu totul isterică. Jim auzea televizorul mergând. Călătoriseră împreună, el, Albert și Ben. El se certase cu Ben, în timp ce Albert tăcea, punând iar și iar același CD. Era ceva care îl îngrețoșa pe Jim. Era ca și când Albert ar fi urinat în mașină. Nu era vorba de muzică, ci de felul în care o asculta Albert, dând din mâini, spintecând aerul cu mare îngâmfare și punând mâna pe volan numai când era neapărat necesar. Sau când apărea câte o mașină de poliție și asta se întâmpla mai des în ziua aceea pe drumul lor dinspre sud, mai ales în preajma docurilor sau pe arterele care duceau spre autostradă, la Silvertown. Jim înjură, pentru că de data asta Ben avea dreptate, fără îndoială, să fie nervos. „Ce dracu’ căuta poliția aici?” Dar Albert ezita să dea drumul la radio, dând muzica mai tare. Bașii, un cor, o voce prelucrată, de femeie, care avea un sound electronic... *because it's been so long, that I can't explain and it's been do long, right now, so wrong...* nu putea să se dezbrace de vocea aceea încăpățânată, enervantă, și la puțină vreme după aceea – Albert îl dusesese până la Pentonville Road – sughițul isteric al lui Mae. Mâna lui îi atinse tâmpla, pentru că ea se aplecase sau se împiedicase. O luă de braț și o trase în camera de zi, chiar în momentul în care se vedea cum cel de-al doilea turn se prăbuși în sine, incredibil de încet, sau cum? Era un truc? Dură ceva până când făcu legătura între isteria lui Mae, mașinile de poliție și imagini. Dar nu înțelegea ce se întâmplă. Mae vorbea despre morți, se legăna de parcă ar fi ținut un copil în brațe, mai târziu avea să repete tot timpul ce auzise, că nu va mai fi niciodată ca până acum, nicăieri în lume, viața, nimic. Când

adormise, în sfârșit, scânci subțire, lung, fără întrerupere, până când el o înghionti sau o scutură, un scâncet discret, fără sfârșit, ca un *loop*, ca și când măsura timpului s-ar fi modificat, ca și când, din momentul în care cele două turnuri se prăbușiseră încet, viteza s-ar fi numit Lupă a Timpului. Zile-n șir, Mae lăsă totul așa cum era, în dezordine, în bucătărie și în cameră. La un moment dat, geamul rămase deschis și mocheta se udă. Mirosea urât și Mae preciză că miroase urât. Dar lăsă totul așa cum era. Mirosul stărui și după ce Jim smulse mocheta. Asta nu mai era viață. Ce-o priveau pe Mae toate acestea?

Ce-l priveau pe el toate acestea? Pe pardoseală, dungi lungi de adeziv. Și acum stătea ea pe canapea, pe canapeaua galbenă, pe canapeaua care fusese galbenă, pe care le-o adusese Albert, la fel cum le adusese masa și scaunele. „Pentru colaboratorii mei.” Replică pe care Ben o repeta ca un papagal. Ben, care era atât de mândru să fie mâna dreaptă a lui Albert, pusese ochii pe Mae. Un lingău nenorocit care izbutea să-l enerveze pe Jim. Venea neinvitat și critica locuința în care mirosea urât și unde nu era nimic în frigider. Existau niște lucruri valoroase la periferii și chiar în afara orașului. Albert venise cu ideea de a intra prin efracție în casele acelor oameni care plecaseră din oraș și se simțeau în siguranță, se simțeau în siguranță mai ales la ceasul amiezii și în timpul zilei, de la periferiile mici și din micuțele orașele în care totul era atât de pașnic, încât oameni nu-și montau sisteme de alarmă și lăsau chiar geamurile deschise, pentru că aveau încredere unii în alții. „Gata cu spargerile.” Așa spusese cu un an în urmă. Dar acum lucrul ăsta nu mai era valabil și Jim privea curțile, case mici, cu grădini în față sau cu grădini de jur împrejur. Nu mai plecase din Londra de zece ani și acum vedea toate casele astea îngrijite, liniștite. Mae și el nu aveau nici măcar pat. Aveau doar o saltea. Field Street, culmea ironiei. Și

pe strada aia nu era niciun petic de verdeață cât vedeai cu ochii, în schimb erau peste tot șantiere și mizerie. Jim nu știa ce făcea Mae, unde se ducea după ce pleca el de acasă. Mergea în josul străzii, spre King's Cross, unde Albert îi convocase pe toți. Era atâta zgomot aici, încât tușea lui Mae abia dacă se auzea. Și el se gândea la toate acele programe pentru oamenii care au renunțat la infracțiuni. Și cine credea în ele? Antidrog, antiprostituție, anticriminalitate. Voia să se retragă, împreună cu Mae. Stătea întinsă pe canapea și spunea că vrea să termine, îi promitea. Stătea la fereastră când el pleca, stătea întinsă pe canapea când el se întorcea, trupul ei devenea flasc, iar imediat ce o îmbrățișa și când pătrundea în ea, tușea, tușea până când el simțea că asurzește.

— Mai termină odată!

El trebuia să strângă destui bani, astfel încât să poată pleca amândoi. „Gata cu spargerile, ne ocupăm numai de droguri.” Așa spusese Albert. Și totuși, aveau să se ocupe iar cu spargerile. Și Jim lua parte la ele, ca să poată strânge într-un final câteva mii de lire sterline. Erau mai mulți polițiști care umblau încoace și-ncolo, care controlau. Toamna târzie era rece și umedă. Ferestrele nu se închideau sau Mae uita să le închidă, încălzirea nu funcționa sau funcționa prea bine și era o căldură insuportabilă. Ben trecuse pe-acolo și îi adusese ceva. Pastile. Ea era acolo, la fereastră, se ridică în picioare, purta o rochie albastră, din lână, mulată pe corp, o rochie albastru-închis, și nu își pusese pantofi în picioare. Arăta ca o școlăriță. Pulpele ei puțin cam musculoase, frumoase, se deslușeau limpede. Mae stătea acolo, se ținea de ușă, cu ochii pe jumătate închiși. Mae stătea acolo, îl vedea, râdea, râdea și se prăbușea pe canapea. Pe canapeaua galbenă, care, de fapt, fusese odată galbenă. Saliva îi picura din gură și ea slăbea din ce în ce mai mult.

Ea spunea că îi era scârbă de praf, că aici era la fel ca acolo, la

New York, spunea că nimeni nu vorbea despre asta, despre morți. Ea voia ceai. Era în decembrie, în anul care tocmai venea aveau să plece din oraș. Așa spunea Jim. Aveau să înceapă o nouă viață, îndată ce va avea bani destui ca să plece la țară. Ea voia să bea ceai, voia ca el să aducă Sconcs și prăjituri. Șantierul din preajma localului King's Cross se extindea tot mai mult, se renova până și Midland Grand. Albert spunea că peste câțiva ani aceea va fi o zonă bună, prosperă, că vor fi mulțumiți să locuiască în Field Street. Jim spunea că dacă Mae nu se va duce cât de curând la doctor și nu va termina cu pastilele, nici n-o să mai aibă nevoie de locuință.

De cele mai multe ori stăteau în fața televizorului și Mae adormea. El nu știa unde, dar era sigur că exista o capcană. Fața ei. El plecă, trase ușa în urma lui, trase cu urechea, coborî scările, se trezi în stradă. Trase cu urechea. Vântul înghețat răscolea hârtiuțe și praf. Pungi de plastic. Un pachet de țigări. Un băiat se uita dintr-un gang. Făcu semn cu mâna. Trecu și ianuarie. „Dar războiul s-a terminat de multă vreme”, îi spuse el, turnurile, morții, femeile îndoliate, iar ea stătea ghemuită pe canapea și plângea. Ben trecea pe-acolo o dată la câteva zile. Ea nega. Dar Jim era sigur. Și numai când Jim stătea lângă ea, în lumina difuză provenind de la ecranul televizorului și îi povestea că vor avea o grădină, un zid pe care îl va ridica el însuși, cu mâinile lui, că știa despre ce vorbește, pentru că tatăl lui fusese zidar și îi spunea cum vor înflori trandafirii vara, numai atunci îl privea și zâmbea. Puteau să bea ceai în grădină sub un cireș, sub un nuc. „Viața noastră”, asta voia să-i spună el. Și voia s-o mai îndemne să se gândească la grădină, la clipele în care aveau să bea ceai sub cireș, sub nuc. Cu tava direct din bucătărie în grădină, și cireșul, care-avea să fie încărcat de flori. Era frig încă, dar în curând puteau să plece la plimbare, puteau merge la Richmond sau la Kew, puteau să se plimbe de-a lungul Tamisei, el avea s-o

ducă la Kew Garden's. Nu fuseseră niciodată acolo, dar se spunea că ar fi foarte frumos, așa spuneau toți. Fața ei se subțiasse, nu mânca aproape nimic, fuma prea mult. Așa spunea el, dar și el fuma. Și Ben venea. Venea și aducea pastile, amfetamină, Valium îndată ce Jim pleca de-acasă. Jim o apuca de umeri, o scutura. „Viața”, ar fi vrut să-i spună. Voia să aibă cu ea o discuție serioasă, ca să nu-l mai lase pe Ben să intre-n casă. Și nu mai erau decât vreo câteva săptămâni sau câteva luni până ce puteau să plece, să plece din Londra undeva la țară, unde să înceapă o nouă viață, poată că aveau să se și căsătorească. Asta însemna să începi o nouă viață. Asta era viața și nu moartea.

Puteau să plece la Richmond sau la Kew, puteau să plece la mare. Dar Mae spunea că el e plin de ură și pe urmă el uită de ziua ei de naștere.

Ben îi povestise de Alice, constată Jim furios. Nu trădarea îl scotea din minți, ci un lucru mult mai adânc, un lucru pe care nu-l putea exprima, la fel cum nu-și putea explica de ce o privea pe Mae și se gândea că este mult prea departe, că degeaba o striga pe nume. Mai rău era că nu îi făcea plăcere să se culce cu ea. Se gândi că niciodată nu-i făcuse plăcere să se culce cu ea. Alice fusese altceva, i se dăduse, îl plăcea, îl alinta și pe urmă îi furase trei sute de lire sterline. Era beat, năuc. Erau atâtea lucruri pe care omul le urăște sau le iubește și pe care nu le poate explica. Alice fusese o târâtură, cu față de animal mic, o față ascuțită, șireată, și cum reușise să-l tragă pe sfoară. Așa meritase. Camera ei din Arlington Road îi produsese greață, cu vasele nespălate, cu acele, cu radioul pe care ea nu-l închidea niciodată. „Ca un animal” îi spusese el lui Albert, furios că Ben afirmase că i-ar fi făcut ceva.

— Cine ești tu să te ridici deasupra altora?

Tocmai Albert se găsisse să pună întrebarea asta.

Mae împlinise douăzeci și cinci de ani, iar Jim uitase de ziua ei de naștere.

— Ești plin de ură! îi spusese Mae. Și el voia să meargă împreună cu ea la cinema.

Ea îi spusese că peste tot mișunau polițiști, că se făceau controale, că nu va merge cu metroul.

— Ce să ni se-ntâmple nouă? Nu vezi cum arătăm? Arăt eu a arab? Sau tu a arăboaică? o întrebă el.

Mae spuse din nou că era plin de ură și Ben veni, stătu lângă ei și auzi tot. Două zile mai târziu, Jim nu reuși să descuie o yală simplă de la ușa unei case, și plecară cu toții, fără să fi făcut nicio treabă. Albert îi pusese mâna pe umăr și începuse să râdă în hohote, până ce Jim se scutură, îi îndepărtă mâna și o rupse la fugă. Albert nu-i dăduse niciodată partea lui.

— Păstrez eu tot ce ți se cuvine. Cu grijă, însemnat, tot.

Așa-i spusese Albert. Mai ai un pic de răbdare! îl credea fraier. Partea lui ar fi fost plata locuinței. Gaura aia mică și mizerabilă. „Locuința voastră.” Și trebuiau să mai fie și recunoscători. Dar acel loc ajunsese aproape o casă pentru ei, cu toate că ferestrele nu se închideau bine, cu toate că mirosea urât, dar Mae stătea ghemuită pe canapea, spunea că încă mai vede morții, pe cei vii care săreau de la ferestre în gol, că le auzea strigătele, că auzea ce își spuneau oamenii care rămăseseră prinși în lifturi și pe holuri. Și ura, spunea Mae, supărarea care avea să-i lovească și pe ei, pe ei amândoi. „Cum să nu știm că ne urăsc din adâncul sufletului?” El tăcea. Sirenele urlau de-a lungul străzii, de la dreapta la stânga, și se întorceau iar. „Și morții, pe care-i uităm, ne strigă”, spunea Mae. Jim deschise fereastra, trăgând cu putere de ea, ca să intre aer curat. Era în februarie. Mașinile de pe șantier se auzeau până-n cameră. Odată s-au dus la plimbare pe Canal. Mergeau de-a lungul Canalului,

voiau să ajungă până la parc și până la Voliere. Dar Mae nu reuși să parcurgă tot drumul. Se așeză pe o bancă, pe malul Canalului, spunând că ea nu putea merge mai departe, și el își continuă drumul de unul singur.

Mai târziu el se gândi că era pentru prima dată când ea dispăruse, când rămăsese acolo, singură pe bancă, într-o manta mică, pe care nu o încheia niciodată, deși era frig – el se mai întorsese o dată, dar ea ținea capul plecat. De asta el își continuă drumul, până când nu o mai putu vedea, până când ea dispăru, deși stătea liniștită și nu se mișca.

A doua zi, el îi spuse lui Albert că pe viitor voia cincizeci la sută, că voia bani gheață în mână. Dacă nu-ți mai e frică, lumea face ce vrei tu.

Așa era, și Albert fu de acord, îl rugă doar să aibă răbdare, dar fu de acord, și îi întinse mâna lui Jim. Voiau să plece din oraș, voiau să plece la țară, dar nu îi spuse asta lui Albert și pe urmă îl întâlni pe Damian, care îi sugeră să vină în locuința lui, pentru câteva luni sau chiar mai mult, o locuință adevărată cu două camere, în Kantish Town, care avea și o grădiniță. Dar când ajunse acasă, Jim simți mirosul de gaz și se gândi că nu contează cu ce te asfixiezi, dar pe urmă o luă la fugă, deschise ferestrele cu o mișcare hotărâtă și stinse aragazul. Ea zăcea acolo, pe podeaua bucătăriei, ca un animal, și el nu îi spuse nimic despre locuința din Kantish Town. Stătea în bucătărie, în mirosul de gaz care devenea din ce în ce mai puțin persistent, bea beri una după alta și zări în curtea din spatele clădirii un copil care se juca singur cu frânghia de rufe. Prindea cai sălbatici, rotea frânghia de rufe ca pe un lasou. Și în curtea alăturată stătea aplecat peste motoretă un tânăr. Mânuia șurubelnițe și piese de schimb. Lumina se aprinse pe la ferestre.

Veni primăvara. În urmă cu un an fuseseră la West Finchley și

mâncaseră clătite. El o invitase, deschisese ușa și o ținuse, dându-i voie să intre ea întâi. Îi cumpărase flori, lalele, iar de Paști îi dăruise un iepuraș de pluș. Stătuseră nopți în șir în fața televizorului îmbrățișați și, în zilele de duminică, el își dorise o friptură cu legume și cartofi. El își aminti de asta și privi în curte. Își aminti că, în urmă cu doar câteva zile, stătuse tot așa, la fereastră și își amintise de primăvara trecută. „Ia ascultă... micuța. Începuse Albert și dădu din umeri. „Nu-ți face bine...” Jim nu voia să audă lucrul ăsta și Ben era acela care nu-i lăsa în pace, care îi aducea lui Mae tot felul de chestii, amfetamine, Valium, care o stârnea pe ea împotriva lui, împotriva lui Jim. Cândva trebuia să se ajungă și aici. Jim vedea că Mae sângera. Zăcea pe podea, în fața canapelei.

Sângera, plângea. Spusese că vedea morții, morții și muribunzii, și vorbea tot timpul despre asta și el uită cum arătase ea primăvara trecută și pe urmă la sfârșitul verii, cu fața ei ovală, uniformă, încadrată de părul blond-închis, cu ochii aceia care erau uneori cenușii, alteori verzi. Avea ceva copilăresc, era moale și netedă, nici slabă, dar nici grasă, totul era exact așa cum trebuia la ea. O ținuse strâns în brațe, îi pusese mâna pe ceafă și constatase că ceafa aceea era la fel de fragilă precum cea a unui piscoi. Aveau să plece la țară și să bea ceai în grădină. Se duse în bucătărie pentru a se liniști, dar apoi auzi cum ea formează un număr de telefon, cum vorbește, vorbește cu Ben. „Vino repede!”, spuse ea rugător, și nu pe el îl chema. Strigă atunci când el intră în cameră, ținând cuțitul în mână. Zece minute mai târziu sosi Ben. Descuie ușa. Mae trebuie să-i fi dat cheia. Acum ea era liniștită. Jim se ridică în picioare și trecu pe lângă Ben, care era palid și izbuti să spună: „Ar fi mai bine să pleci”, pentru ca apoi să pună mâna pe telefon.

Stătu o vreme în fața casei, apoi începu să înainteze încet. Totul era un contur, era compus doar din contururi, își aminti până și de

părinți, care stăteau la masă și îl așteptau, cum îl așteptau apoi toți trei pe fratele lui, care nu se îmbolnăvisese încă și trebuia să vină foarte curând. Își aducea aminte de toate astea, chiar dacă în gândurile lui era un gol, acolo unde tocmai se petrecuse ceva și stătu în Pentonville Road până când auzi sirenele unei ambulanțe și porni mai departe. Oamenii își aduc aminte de vremurile în care au fost fericiți ca de un lucru care s-a petrecut cu adevărat.

Mai rămăseseră însă numai contururile, teama de a nu ști ce s-a întâmplat. Jim căută, pipăind cu mâna, cheia pe care i-o dăduse Damian și plecă în Kentish Town. Găsi strada, Lady Margaret Road, pe care era liniște. O pisică traversa strada în fugă. Avea blana neagră cu pete albe. Se ascunse sub o mașină.

Peste câteva zile îl sună Albert. Despre Mae nu spuse nimic și nici Jim nu întreabă.

Folosind tot cheia Hannei, Isabelle descuie ușa casei în care își avea sediul agenția. La penultima vizită pe care o făcuse la spital, Hanna îi dăduse cheia, cu zâmbetul acela, tot mai strălucitor pe măsură ce pielea îi devenea mai pală, pe măsură ce fața îi devenea tot mai subțire, până când din tot chipul nu mai rămaseră decât ochii cenușii și gura cu buze groase. Hanna o îmbrățișase pe Isabelle, o lovise încet cu mâna ei toată numai oase.

— Ei, hai, că măcar o dată tot ne mai vedem.

Se văzuseră, și nu numai o dată, căci moartea părea că se zăpăcise, fusese derutată de vorbele spuse cu blândețe, în șoaptă, la patul Hannei, de fața lui Isabelle, mai copilăroasă ca niciodată, de răceala lui Peter, care își înghițea, în sfârșit, supărarea și frazele amare, înțepătoare, acele fraze care le fuseseră strop de amărăciune în ultimele luni. Isabelle aducea mereu cheia la spital, sperând că Hanna i-o va cere. Dar apoi se întâmplă ceea ce era de așteptat, Andras îi dădu vestea și meraseră împreună la Charité. Buzele Hannei erau strâns lipite și nu se mai auzea niciun sunet, medicii nu știau dacă avea dureri sau nu. Uneori ochii Hannei se deschideau, dar se părea că nu mai exprima nimic altceva decât hotărârea de a muri. Peter venea noaptea. Dormea pe un pat pliant, pe care i-l pregăteau asistentele.

Peste zi nu se arăta, nici la spital, nici la birou. De aceea, Andras și Isabelle erau împreună cât era ziua de lungă, dar și seara, pentru că Isabelle nu voia să se întoarcă în locuința goală, în care Alexa nu venea pentru a împacheta sau a despacheta ceva. În noaptea în care totul se termină, Isabelle dormi la Andras, care îi puse așternuturi noi și se culcă pe canapeaua roșie, desfundată, stând în camera lui

de zi ca o piesă caraghioasă. La ora cinci îi trezi telefonul lui Peter, care îi rugă să se ocupe de treburile de la birou și le spuse că va lipsi o lună. 5 octombrie 1996 fusese ziua morții Hannei. În ziua aceea, Isabelle deschise pentru prima oară ușa locuinței și a biroului cu cheia Hannei și găsisse pe biroul ei o scrisoare scurtă, un fel de testament, în care partea din agenție care fusese a Hannei îi revenea ei. Pentru Isabelle, care – cu excepția lunilor petrecute la Londra – nu studiasse niciodată designul, totul fusese o lovitură neașteptată și se abandonă nemișcată în brațele lui Andras. Atunci, în urmă cu cinci ani, luase hotărârea de a face, în sfârșit, ceva cu meseria ei, cu viața ei petrecută la Berlin, dar mereu îi scăpase câte ceva, chiar dacă asta se întâmplase într-un fel mulțumitor, iar apoi, ea mai lucrase, ca și acum, până seara târziu, când era asistenta Hannei.

Când deschise ușa biroului, așa, ținând în mână punga de hârtie cu vechii ei adidași, era cât pe ce să se împiedice de Andras, care stătea în patru labe, cu limba scoasă, cu o strâmbătură întipărită pe față, de parcă ar fi vărsat ceva pe jos și acum trebuia să lingă ceea ce vărsase. Vreme de o clipă rămase ca paralizat, apoi sări în picioare, în vreme ce Peter, care stătea la biroul lui, râse cu zgomot. Era un râs furios.

— Andras, spuse Peter, voia să-mi demonstreze cum lucrează câinii de căutare, printre dărâmături și cenușă, cu cenușa lipindu-li-se de trufa.

Andras privi picioarele lui Isabelle.

— Ți-ai cumpărat pantofi noi.

— Mă faceți să vărs! exclamă Peter, ridicându-se în picioare atât de brusc, încât fu cât pe ce să răstoarne scaunul. El face pe nebunul și tu nu ai altceva mai bun de făcut decât să te ocupi de shopping. După ce ușa se închise cu zgomot în urma lui Peter, Isabelle îndrăzni, în sfârșit, să întrebe:

— Ce-i cu voi?

Dar Andras privi pantofii lui Isabelle și, iară să scoată un cuvânt, îi luă punga din mână, scoase adidașii pe rând, îi puse pe biroul său și începu să-și treacă ușor degetele peste șireturi, peste limbă, peste căpute.

— Andras, termină!

Era liniște. Și aici era liniște. O garnitură a metroului ușor se apropie cu un zgomot sacadat și se opri. Andras se învârti de două, trei ori în jurul său și se așează pe tăblia biroului. Metroul ușor porni, luă viteză și dispăru înainte ca Isabelle să-l poată vedea bine, dar sosi următoarea garnitură, se opri, apoi porni și înaintă câțiva metri, se opri iar, și în dosul ferestrelor se zăriră chipuri, fețe care păreau că se lipesc, nu de geamuri, ci de o lupă, care mărea, desfigura.

— Ești foarte palidă, mormăi Andras.

Șovăi, se duse în holul care era folosit și pe post de bucătărie. Borcane cu miere, vase, pliculețe de ceai, un automat pentru espresso, o bucătărie mobilă la fel de grea ca un fișet, butelia sub chiuvetă, două ochiuri. Puse ibricul pe foc, o ceașcă pe o tavă, zaharnița, cănița pentru lapte, pe care uită să o umple, așteptă până ce apa începu să clocotească și puse ceaiul. În camera din spate obișnuiau să lucreze Isabelle și Hanna, în camera din față lucraseră cei doi bărbați. După moartea Hannei, Andras se mutase la Isabelle. Montase sârme de-a lungul pereților pentru a agăța pe ele proiectele sale și ale lui Isabelle. În camera din spate era linoleum verde, în cea din față, roșu. Holul era albastru. Biroul lui Isabelle se afla în colțul din dreapta, între cele două ferestre prin fața cărora trecea metroul ușor și se perindau trenurile. Lângă computer, al cărui monitor părea să plutească deasupra unei sfere, se aflau, în boluri colorate, gume, ascuțitori, sticlute cu cerneluri colorate, în borcănele erau creioane și stilouri. Andras o încurajase să deseneze iar cu mâna,

chiar să facă acuarele, așa cum făcuse pentru ultima dată pe când era elevă, și se obișnuia cu modul lui de lucru. Desena adesea ore-nșir scene văzute în stradă, interioare, serii de imagini, pentru ca abia la final să se apuce de ceea ce avea de tăcut.

— Merge, îi spuse ea triumfătoare lui Peter. Vezi și tu că nu e pierdere de timp. Dimpotrivă.

Îi plăcea foarte mult la birou *New concept – new life*. Asta fusese. Cel puțin pentru ea. Când ajunsese la Berlin, o găsisese pe Alexa prin anunțul din ziar, și prin Alexa, pe Hanna. Îi datora totul Alexei, se agățase de ea, până ce Alexa se mutase la Clara și o forțase să-și caute, în sfârșit, o locuință.

Andras lăsă tava din mână, se mai întoarse o dată, aduse biscuiți și miere, se așază.

— Ești palidă. Bea o ceașcă de ceai.

Cu o seară înainte, Isabelle se întrebase dacă era cazul să o ajute pe Ginka la pregătiri și așteptase întunericul cu o bucurie îndoielnică, agitația, alcoolul, coregrafia inevitabilă a acestor serii, care erau mândria Ginkăi. Nu făcea niciun secret din faptul că prefera să aibă ca oaspeți persoane singure. Nici măcar prezența a zece perechi, care urmau să sărbătorească în curând nunta de aur, nu ar fi putut-o opri să facă din petrecerile ei party-uri pentru persoane singure. Încă din primul minut separa partenerii rostind câteva fraze mușcătoare, un compliment, o observație batjocoritoare, înjositoare, care nu dădea niciodată greș din punct de vedere instinctual, care atingea întotdeauna acel punct sensibil ce-i separa pe îndrăgostiți și îi făcea să caute, cel puțin pentru o seară, o companie mai plăcută, mai ispititoare.

Acest lucru i-ar fi fost luat în nume de rău dacă nu ar fi existat și rezultatul tacticii pe care o aplica – în mai puțin de o jumătate de oră, micile grupuri formate la început se dezagregau și fiecare își

etala tot șarmul, era cât mai simpatic cu puțință pentru a atrage pe cineva în acest carusel, știind prea bine că altfel avea să fie aruncat la pământ, în întunericul care părea să ia în stăpânire camerele pline de râsete și zumzete. Când Ginka își lua la revedere de la cineva, găsea fraze care îi făceau pe toți să alunece pe o pantă abruptă spre căsătoriile și legăturile lor, nu fără un ghimpe al nemulțumirii, dar cu supunere voită, fiecare pășind în noapte alături de partenerul sau de partenera cu care venise la petrecere. Încerca să „cupleze” persoanele cu adevărat singure. Și în această privință instinctul i se dovedea infailibil, deși recunoștea față de Isabelle că era o dovadă de inconsecvență să faci pe *matchmaker*-ul, pentru ca apoi să te plângi că persoanele singure sunt din ce în ce mai puțin numeroase. Ginka nu avea nicio opreliște în ceea ce o privea pe Isabelle. Oricum, ofertele ei alternau cu amenințarea că o va da pe Isabelle pe ușă afară dacă îndrăznea să facă pe plictisitoarea, ca toate celelalte femei abia trecute de treizeci de ani care se măritau brusc, aduceau pe lume copii și, eventual, nici nu se mai duceau la serviciu.

Andras îi puse mâna pe genunchi.

— N-o mai lua așa în tragic. În final vor Fi mai puțini morți decât se crede acum.

Vocea lui, de obicei atât de plăcută, de calmă, suna acum sec. Își trecu mâna prin păr și peste fața puțin cam prea lată. Ea îi urmări privirea, care rămăsese fixată pe pantofii ei. Nu cele întâmplare la World Trade Center îl nelinișteau, ci pantofii noi, încordarea pe care ea o emana, undele pe care „aparatură” său le recepta, fără a le putea descifra, fără a le putea prelucra. Isabelle îi amintea de un animal capturat, care rămânea nemișcat pentru a deruta, pregătindu-se de fapt să evadeze. Aparent lipsită de sentimente pentru alții, având în minte doar hotărârea de a evada.

— Isabelle?

Ea luă cana, și își încălzi mâinile la căldura ei. El nu îndrăzni să o întrebe nimic în legătură cu petrecerea Ginkăi. Ieri plecase de la birou direct la Charlottenburg, fără a trece mai întâi pe acasă, fără a se schimba în blugi, în pantofi sport și într-un tricou cu cerculețe galben-maronii. Andras nu putea să ignore faptul că ceilalți bărbați erau la fel de receptivi față de Isabelle ca și el însuși, el, pe care ea îl tratase de la bun început ca pe un frate mai mare, cu încredere, tachinându-l uneori cu dispreț, chinuindu-l, așa cum ai fi chinuit o persoană de care erai foarte sigur. El se întreba pentru a suta oară de ce nu se întorcea la Budapesta, de ce nu-și strângea cele câteva lucruri și de ce nu pleca, iară a privi înapoi, direct la Budapesta, la cumnatul lui, László, care voia să deschidă o agenție de publicitate și design în parteneriat cu el. O vreme își spusese că nu avea încredere în entuziasmul lui László, că nu suporta gândul de a se muta la părinții lui, în casa din care, la paisprezece ani, fusese trimis la unchiul și mătușa lui, în Germania. Dar el știa că acestea erau pretexte.

— Ieri, la aceeași oră, spuse Isabelle, rupând tăcerea, pentru ca apoi să amuțească din nou.

Andras dădu din cap. Cineva avea să plătească pentru ceea ce se întâmplase, pentru faptul că aici, indiferent că acest „aici” însemna Germania sau SUA, lumea se simțea ca și cum ar fi fost privată de dreptul la realitate. „Realitatea va fi aruncată peste lume precum bombele, gândi el, până când oamenii, liniștiți, se vor întoarce la vechile nedreptăți.”

— Cineva o să plătească, spuse el cu glas tare, dar cu siguranță nu aceia care poartă răspunderea.

Isabelle îl privi cu lacrimi în ochi.

— Până au murit, vreau să spun, trebuie să le fi fost așa de frică.

Îl văzu înaintea ei pe Jakob, îl văzu deodată cum traversa alături

de ea curtea universității, cum stătea lângă ea în amfiteatru. El scăpase din ghearele morții. Ea nu ar fi aflat niciodată de moartea lui, nu și-ar mai fi amintit niciodată de moartea lui, pierdută în indiferența uitării. Andras se ridică în picioare, pentru a-i aduce o batistă. Era supărat. Se întoarse, îi șterse atent lacrimile și îi dădu batista. Se vedea că era nefericită, nefericită și apăsată de vinovăție, ca atunci când înțelesese, în sfârșit, de ce se rădea Hanna pe cap. Dar asta se întâmplase cu cinci, șase ani în urmă și de atunci se mai maturizase.

— Vino-n seara asta la mine. Fac ceva de mâncare. Gulaș, dacă vrei.

El se ridică în picioare și se apropie de fereastră. De-a lungul lui Dirksenstrasse mergeau trei bărbați și două femei. Mergeau pe mijlocul carosabilului, aplecați, râzând. „Nimic nu va mai fi așa cum a fost”, gândi Andras cu amărăciune. Era atât de abătut, încât îi venea să iasă, să ajungă în stradă și să meargă în Monbijoupark, de-a lungul râului Spree, tot mai departe, până ce ar fi lăsat în urmă orașul.

Pe la ora șase cerul se închise, norii și înserarea se apropiau de oraș ca un zid, venind din vest, mai întâi tară niciun zgomot, iar vântul înțepeni, ca și când ar fi așteptat ceva cu urechile ciulite, până când începu ploaia, o rupere de nori care acoperi cu zgomotul său totul. Andras stătea la fereastră, ploaia stăruia pe acoperișuri ca o pânză grea. Undeva, jos, luminile pâlpâiau slab. Turnul televiziunii se agăța cu greu de întuneric.

Panourile video situate de cealaltă parte a lui Alexanderplatz aruncau umbre palide. În urmă cu trei ani stătuse tot așa, la fereastră, și luase hotărârea că venise cu adevărat vremea să plece. Privise afară și decisese că un transporter mic era suficient pentru a duce la Budapesta cărțile, o parte din rafturi, comoda mică neagră și canapeaua roșie. Se gândea că acolo găsea pivnița pe care părinții lui o tot umpluseră cu uși din scânduri de lemn care atârnav strâmb în balamale, fixate numai de un zăvor, uși în spatele cărora se aflau lăzi goale pentru cărbuni, pentru cartofi, pentru lemne, pentru rumeguș, cutii din carton, pline cu șuruburi, cuie, sfori, cu tot ceea ce fusese depozitat pe parcursul deceniilor în sertarele locuinței mici, pentru că nu se știa niciodată la ce poate fi de folos ceva. Iar el, aflat aici, la Berlin, pusese deoparte fiecare agrafă de birou, fiecare elastic, fiecare sfoară, plicuri uzate, cutii goale din tablă, borcane, toate le adunase o dată la câteva luni pentru a le duce noaptea la containerele de gunoi, nevăzut de nimeni – cel puțin așa credea. În zilele următoare evita să iasă în curte, îi evita și pe ceilalți chiriași, pe care i-ar fi putut întâlni în casa scărilor, până când treceau pe acolo gunoierii. Între timp, în urma acestor acțiuni nu mai răsufla ușurat, pentru că aveau să urmeze altele. Doar o săptămână mai

târziu se strângea iar câte ceva, o cutiuță din carton, o sfoară iară nod, lucruri utile, dar era mai bine să renunțe la ele de două ori pe an, chiar dacă erau bune.

Mașinile se luptau să înainteze pe Choriner Strasse, farurile luceau, frunzele mai erau încă în copaci și acopereau felinarele de pe stradă, lăsând numai zdrențe de lumină, și peste drum se întrezăreau fațadele, așa cum le lăsaseră moștenire al Doilea Război Mondial și socialismul, în vreme ce puțin mai departe erau și clădiri colorate, constituind avangarda magazinelor de delicatese și a cafenelelor. „Nu te lăsa contaminat de oamenii ăștia ieșiți prea devreme la pensie, îi spusese cumnatul lui, László. *Life style*, mobile și, în dosul denumirii de firmă, nu se află nimic altceva decât blazarea. În Germania poți să le spargi nasul câtorva oameni și vor crede că așa e moda. La Budapesta îți trimit pe cap trei țipi înarmați cu șişuri dacă pari ciudat.”

Andras ciocăni ușor în geam, ca și când ar fi vrut să atragă atenția cuiva aflat afară sau ar fi vrut să reducă la tăcere pe cineva. Trase cu urechea la vântul care rupea acum bucăți din ploaie, pânze lungi, cenușii. Era atent la ușă, dar Isabelle obișnuia să sune. Dacă venea. Ora șapte.

În zidul din spate se auzi un pocnet. În toți anii ăștia, Andras se întrebase de unde venea acest pocnet, unde se ciocnea o casă de alta, de unde venea sunetul discret, acoperit acum aproape cu totul de vuietul vântului. Canapeaua roșie, desfundată, se afla acolo, canapeaua unchiului Janos, pe care mătușa Sofi i-o lăsase moștenire lui Andras, de parcă i-ar fi întins morocănoasă încă o geantă de voiaj, plină cu fețe de masă din damasc și linguri mari. Mătușa apucase spătarul și îl împinsese câțiva centimetri în direcția ușii, cu un gest care voia să spună: „Dacă vrei, ia-o acum, imediat, n-am să mai aștept mult”, și apoi a folosit ocazia – trebuia închiriată o

mașină, un prieten trebuia să ajute la cărat – drept un pretext să-și mai amâne plecarea la Budapesta, să se lamenteze zi de zi în locuința deja goală, să se întrebe când va lua Andras, în sfârșit, canapeaua, ce avea să spună unchiul Janos, de ce se stricau becurile, dacă Andras nu voia să lase aici tacâmurile, suporturile pentru cuțite și fața de masă, și, deși era spre sfârșitul verii, ea stătuse pe canapeaua aia cu gulerul de blană la gât și fredonase vechi cântece pentru copii.

— Ar trebui să vii și tu, să vii acasă.

Perii de pe blană (o vulpe siberiană, așa spunea mătușa Sofi) îi mai găsea și acum pe tapițerie și pe puloverele lui, iar mătușa Sofi murise.

— Îl necăjești, îi spusese mătușa Sofi la despărțire și întinsese mâna undeva, în spatele ei, ca și când unchiul Janos ar fi șezut acolo.

Rămăsese. De când Isabelle începuse să lucreze în agenție, nu mai concepea să plece din Berlin, să nu-i mai audă vocea subțire ca a unui copil, iară profunzime, neașteptată în ezitări, cu întreruperi, o voce care plutea asemenea unui vaporas din hârtie de ziar, care se scufunda brusc sau plutea vijelios, întocmai ca un ghiozdan care se mișcă în sus și-n jos pe spatele unui copil care fuge. Ceea ce îl năucea era bunătatea ei și un fel de indiferență în spatele căreia se ascundea un dram de speranță, câteodată o izbucnire scurtă de răutate ținută-n frâu, pe care toți o purtau cu ei, întocmai ca pe o batistă murdară. Dar el o iubea pe Isabelle. Nici nu se putea gândi la altceva. Și, într-un final, după ce se apăraseră, după ce se mustrase și se chemase pe sine însuși la ordine, acceptă, în sfârșit, definitiv, că pentru el nu exista o asemenea ordine în viață, indiferent dacă aceasta avea să se desfășoare la Budapesta sau la Berlin. Și cine avea să-l judece, pentru a spune că era prea ușor? El era o persoană

neînsemnată, un străin, un vagabond disciplinat, care nu sărea în ochi. În urmă cu douăzeci și șapte de ani, părinții lui îl însoțiseră la aeroport, plecat pentru a-și vizita unchiul și mătușa din Berlinul de Vest, fără a-i spune că nu trebuia să se mai întoarcă. Lacrimile mamei lui îi stricaseră plecarea, era prima sa călătorie în Vest, nu exista niciun motiv să bocească și, în spatele zăpăcelii lui de băiat de paisprezece ani, își ascundea propriile griji, care aveau să se descarce câteva luni mai târziu, când prima lui iubire, Anja, se despărțise de el, iar el înțelesese că nu trebuia să se mai întoarcă niciodată la Budapesta.

— Dacă părinții tăi vor ieși la pensie, îl consolă mătușa Sofi și îi puse mâna la gură unchiului Janos astfel încât să nu mai pufăie, atunci o să vină-n vizită la noi. Dar tăcerea unchiului Janos spunea multe, și Andras înțelese.

Îndată ce își perfecționase germana, Andras începuse să-i scrie Anjei scrisori pline de dor; refuza să-i scrie surorii lui mai mici și părinților. Refuzase să scrie ungurește până când, cinci ani mai târziu, avea să vină în Berlinul de Est László, prietenul lui din copilărie. László îi scrisese de acolo, iar Andras îi răspunsese, însă fără să intre în jocul întrebărilor lui scormonitoare. Toată tinerețea lui și toți anii care-au urmat pe rând s-au scurs întocmai ca una dintre după-amiezile pe care le-a petrecut pe Wilmersdorfer Strasse sau pe Potsdamer Strasse. Singur sau cu mai mulți băieți, la început numai scuipând, fumând și așteptând fete, ca într-un veșnic prolog din care voiai să ieși, să pleci indiferent unde, iar mai târziu urmând berea, câteva furturi, cea mai mare realizare a lui Andras fiind un aparat de ras Braun și cărțile. Prietenii râdeau de el, avea șaptesprezece ani și cel târziu la zece trebuia să fie în casă, și când îi însoțea pe ceilalți la Stuttgarter Platz, unii mergând pe biciclete, alții pe jos, și alții pe blat până la Bahnhof Zoo, îi era frică. Mici

furtișaguri. Un joint. Demonstrații. Fete. Andras lua lecții de pian, însă nu făcea progrese. Mătușa Sofi nici nu remarcă faptul că el nu vorbea aproape deloc și asta pentru că dumneai vorbea foarte mult și unchiul Janos tăcea, mai încăpățânat decât nepotul lui.

— Nu te amesteca! striga mătușa Sofi când Andras aducea acasă câte un ziar. Asta nu ne privește.

„Pe voi chiar nu vă privește!” gândi Andras și gândul său se pierdu ca într-o încăpere goală. Unchiul-fantomă, mătușa-fantomă, doi bătrâni nesuferiți, înduioșători, pietrificați, întocmai ca o caleașcă la care erau înhămați niște ponei care treceau pe Ku’damm². Mătușa avea o afecțiune pentru cosmonautul Armstrong. Să danseze odată cu el! Și unchiul Janos tăcea. Pleca devreme la spital și se întorcea târziu acasă. Andras îi înregistra existența abia când Janos Szirtes cumpără în 1977 un televizor, fiind foarte interesat de „toamna germană”.

— Nu știm cum să trăim, îi spuse unchiul. Dacă omori câțiva oameni, nu ajută la nimic, continuă el, arătând totodată cu degetul spre pantalonii cu bazoane ai nepotului său. Nu vrei să-i trimiți și surorii tale o pereche?

Unul dintre lucrurile ratate impardonabil, lucru știut de Andras, dar lista era prea lungă pentru a nu o uita iar, repede, la fel ca și întrebarea despre care calcul al timpului era valabil, începând cu cel de când nimic nu mai separa Berlinul de Budapesta; cu fiecare vizită acasă se încheia un calcul al timpului legat de *Berlin*, pentru a începe cu timpul scurs după *căderea Zidului* și transformându-se într-un curs de apă care devenise neîntrerupt. Pierduse trei ani. Ar fi putut fi demult în Budapesta.

— Când te căsătorești și tu, în sfârșit? îl întreba mama sa, iar mai

² Kurfürstendamm (n.tr.)

nou sora lui, ba chiar și László. Îl băteau la cap cu însurătoarea, de parcă ăsta ar fi fost cel mai eficient mod de a-l convinge că nu mai pierduse nimic cât fusese la Berlin și de când muriseră unchiul și mătușa lui. Mătușa Sofi locuise până în ultima clipă în blocul trist din Potsdamer Strasse, în al cărui hol mirosea a urină bărbătească, unde zgomotul străzii pătrundea prin ferestre, învăluind sunetul pianului când Andras exersa sau când mătușa Sofi cânta una dintre cele două sonate de Mozart, care îi plăceau atât de mult. Cânta prost, incredibil de prost, și Andras bănuia că studiile pe care ea le-ar fi făcut la Conservatorul din Budapesta ar fi fost doar o poveste. Bănuiala lui era cu totul nedreaptă, pentru că, așa cum îi spusese tatăl lui, înainte de fuga ei din 1956 i se prezisese o carieră strălucită ca pianistă, motiv pentru care și fugise, dar asta nu îi dăduse putere. După ce fusese bolnavă săptămâni în șir, își pierduse gândirea muzicală și simțul imaginației. Ea căutase o locuință ieftină, cu tot confortul vieții moderne, adică bucătărie și duș, o locuință în apropierea Spitalului Steglitz, dar în orice caz o locuință ieftină, astfel încât el, Andras, să poată studia ce dorea. Tot de la părinții lui aflate că unchiul său lucrase la Spitalul Steglitz, dar nu ca medic, ci ca asistent medical, până la începutul anilor optzeci.

— Cât de mult le datorezi! S-au sacrificat pentru tine!

Andras le era recunoscător, dar nu era vina lui, ci rezultatul ironiei consecvente că mințise ani de zile – renunțase rapid la studiul artelor pentru a studia design grafic. Îi plăteau un atelier cu ferestre spre nord și cameră de studiu, atâta vreme cât nu pleca la Kreuzburg, care era pentru mătușa Sofi un loc al păcatelor, și cât nu se amesteca în probleme politice, sursă a unor viziuni înfricoșătoare. Andras lăsă atelierul din Crellestrasse unor prieteni și continuă să deseneze în odaia lui minusculă, aflată într-o casă la câțiva pași de atelier. Desena și rupea în bucăți ceea ce desena, ca și când ar fi

trebuit să își aducă și el aportul la insuccesul familiei, ca și când acela ar fi fost sacrificiul pe care trebuia să-l facă, pentru a lua, în cele din urmă o hotărâre. Nu pentru a ajunge undeva, ci pentru a rămâne undeva, pentru a amăgi fantezia și voința, care avuseseră în familia sa un rol cu totul fatal. Numai lui Isabelle îi povestise Andras despre tablourile și desenele lui *din Berlin*, și când, cu ocazia unei vizite la Budapesta, mama sa adusese mapele din pivniță, învelite cu grijă în hârtie de ambalaj, Andras luase și dusese câteva dintre ele la Berlin, ca să i le arate lui Isabelle. Scene mici, iar dacă le priveai atent erau ciudate, neliniștitoare, ca și când oamenii ar fi fost din același material poros ca și fațadele, ca și când fațadele supraîncărcate cu tradiție ar fi luat în râs situațiile care nu puteau fi trecute cu vederea. Isabelle voia să știe de ce renunțase la toate acestea, dar el nu știa ce să-i răspundă. El ar fi vrut să stingă lumina. Poate că Isabelle se așteptase ca el să o ademenească aici pentru a o săruta, cu cămașa lui albă, proaspăt spălată, care, așezată în afara conului de lumină în care stătea Isabelle uitându-se la tablourile și desenele lui, lucea, arătând unde se afla el. Ca într-o poveste demodată, ea căută ceva în geantă, fără a găsi însă ceea ce căuta, în timp ce povestea despre copilăria ei, ca și celelalte povești despre copilărie, semăna cu o plimbare neajutorată făcută pe vreme ploioasă la grădina zoologică, unde în dosul acelorași tăblițe se aflau aceleași animale, ascunse sau privind cu ochii goi. Albume cu fotografii care seamănă între ele, care sunt rezultatul complicatei combinații dintre lumină și proprietățile chimice ale hârtiei ce pălea sub un strat subțire de mătase, tocmai pentru a-și apăra locul pe care trebuie să-l ocupe în ochiul minții, care luptă împotriva uitării. Tocmai ca în acest complicat proces se întipărise în mintea lui Andras povestea aceea conform căreia o aripă uriașă o luase pe mama ei bolnavă și o ridicase în aer pentru a pluti deasupra copilei

uimite de cinci ani, aripă care era să treacă și asupra ei dacă unul dintre hamali nu ar fi văzut copila și nu ar fi scos un strigăt, aproape declanșând o catastrofă. Aripa pianului alunecase oblic, fără a se opri, poate că de frică le transpiraseră mâinile (dar nu purtau mănuși?), instrumentul se mai clătina o clipă și se prăbușise apoi pe treptele de granit, scoțând un sunet tânguitor, mai slab decât ar fi fost de așteptat, dar atât de nefericit, încât se rupsesse un picior și corpul instrumentului crăpase. Oare catastrofa se produsese sau fusese evitată? Mimsel, bona, o apucase, o ținuse în brațe, deși din rana de la ochiul stâng curgea sânge.

Andras nu zări cicatricea, pentru că se așezase iar pe canapea lângă Isabelle, cu tablourile și desenele lui înaintea lor, ca niște năluci, însă ar fi trebuit să-și treacă degetele peste cicatricea ei, ca s-o simtă. Nu o făcu. Lista lucrurilor ratate devenise și mai mare. Deodată el înțelese că orice copilărie, fericită sau nefericită, era o înșiruire a supraviețuirii și a înstrăinării, o poveste a exilului și a rușinii. Sus-numita Mimsel o dusesse la spital, drama propriu-zisă, spunea ea, fiind în realitate boala mamei ei, care nu se întinsese în pat, ci pe un șezlong pentru a-și aștepta moartea, care, după un an de boală incurabilă reală sau închipuită, făcu o întoarcere bruscă și dispăru în ceața incertitudinii sale timpurii, părăsind-o pe doamna Metzel în eternitatea neîmplinită a unei vieți la care deja renunțase. Tatăl ei, un avocat reputat din Heidelberg, fusese disperat în egală măsură de venirea morții și de faptul că aceasta întârzia să apară, iar el, din cauza acestei disperări, organizase o petrecere colosală care anunța o a doua fază tristă a copilăriei lui Isabelle, o agitație mondenă neîntreruptă, care o arunca în spatele unor stive de farfurii și de tăvi cu cocktailuri, transformând-o în rățușca cea urâtă. Andras era sigur că el fusese primul destinatar de sex masculin al acestei povestiri și își dădu seama că primise un cadou. Numai că,

din aceste frânturi și anecdotă nu se putea înșăila o poveste adevărată, totul rămânea ciudat de opac, astfel încât lui Andras și lui Isabelle nu le trecu altceva prin cap decât să stea unul lângă altul, de parcă ar fi fost frate și soră, încercând astfel să scape măcar de comentariile penibile ale colegilor, comentarii legate de o aventură, și doar Andras spera cu ardoare că relațiile dintre ei se vor schimba. Dar nu-i veni nicio idee care să-l ajute să rupă coconul în care se afla Isabelle.

— Cere-o în căsătorie într-un stil caracteristic pentru estul Europei, cu sărutare de mână și trandafiri roșii, avea să-i spună László mai târziu, prea târziu.

Deși imaginea unei asemenea cereri i se părea desuetă, Andras a fost nevoit să o înregistreze ca lucru ratat, pentru că tot ar fi fost o idee mai bună decât aceea, șovăitoare, de a o cuceri ca orice îndrăgostit. Șovăitoare, pentru că nu putea fi sigur dacă el reprezenta un îndrăgostit – surpriză, dar, și mai mult, pentru că nu era ceea ce voia să fie. O iubea, era un fapt simplu, dar care îi frângea sufletul.

Pentru că trecuse prea mult timp, nu mai conta dacă acea seară fusese un lucru ratat sau un adevăr nemilos. Isabelle îi unise pe amândoi, dându-le cu atâta hotărâre rolurile de frățior și surioară, încât lui îi povesti mai întâi și mai întâi despre reîntâlnirea ei cu Jakob. Și cu asta venise timpul să renunțe la orice speranță: el, Andras, cavalerul ei, care își propusese să-i fie credincios până la moarte, se transformase pe sine însuși într-un personaj tragicomic. Rolul ăsta îl prindea ca o mânășă, parcă se mulase pe ei.

Zgomotele mașinilor ajungeau, pierdute, până sus, iar ceasul din turn bătea ora nouă. Ea nu avea să mai vină.

După-amiaza, târziu, se constată că Robert, colegul lui, se mai afla încă la New York. Dintre cei treizeci și doi de colegi de la birou, Robert era acela de care Jakob fusese cel mai apropiat. Lucrau ușă-n ușă, aveau amândoi aceeași secretară, pe Julia, și știa că unul din ei – probabil Robert – va fi trimis la Londra. Amândoi erau înalți, aveau aceeași vârstă și un aspect plăcut. Se știa despre ei că sunt prieteni. Se întâlneau din când în când la câte o expoziție și obișnuiau să bea împreună câte un pahar de vin la Würgeengel. Despre posibilitatea de a pleca la Londra pentru un an sau doi nu discutaseră, amândoi voiau să plece la Londra, amândoi știa că niciunul din ei nu va încerca să-l „toarne” pe celălalt la Schreiber. Robert, care studiasse un an la Londra, avea să fie, probabil, cel ales.

Londra, asta era primul lucru la care se gândi Jakob în momentul în care Julia intră în biroul lui, aducând un e-mail scos la imprimantă, iar mâinile mișcându-i-se nervos încolo și-ncoace.

— Voia să plece cu primul avion la Chicago. Nu am mai citit ieri cel de-al doilea e-mail.

Jakob simți cum îi ardeau obraji. Iar și iar, în mod stupid și rușinos, îi trecea prin cap aceeași frază: „Asta înseamnă că *eu* voi pleca la Londra”. Se ridică în picioare – i se păru că nici măcar nu se mișca, ci aluneca dintr-o poziție în alta – fără a face ceva. Avea telefonul în mână, formă numărul de mobil al lui Robert și ascultă de trei ori mesajul: „Abonatul apelat nu poate fi contactat momentan”. În seara asta trebuia să o întâlnească pe Isabelle, iar Julia stătea înaintea lui, în timp ce ochii i se umpluseră de lacrimi. Biroul lui Schreiber era la ultimul etaj. Jakob traversă holul și trecu pe lângă doamna Busche fără a scoate un cuvânt; Schreiber devenea

nervos dacă îl deranja cineva fără a-și fi anunțat în prealabil intenția de a veni în biroul lui. Toată lumea se temea de crizele lui de furie, dar de data asta nimic nu-l mai putea opri pe Jakob, nici astăzi și nici în perioada imediat următoare. Schreiber îl privi năucit și pentru o clipă siguranța lui Jakob se întrepătrunse cu tristețea și cu îndoiala, care erau atât de profunde, încât începură să-i tremure mâinile. O găsisse pe Isabelle, avea să plece la Londra, dar prețul, dacă viața lui Robert reprezenta prețul, atunci acesta era mult prea mare. În două fraze îl informă pe Schreiber și acele două fraze păreau a fi de prisos, întocmai ca un argument previzibil. Nu era de crezut că Robert era în viață. Voise să se întâlnească încă odată cu un client la World Trade Center înainte de a pleca la Chicago. Schreiber se duse în hol și îi spuse ceva doamnei Busche, iar Jakob observă cât de întuneric era în încăpere, prin perdelele grele razele soarelui pătrunzând cu sfială. Veioza de pe birou era orientată spre covorul albastru-închis, care acapara cea mai mare parte din lumină.

— Bentham o să fie foarte afectat, spuse Schreiber când se întoarse în birou. Bentham era partenerul londonez al lui Schreiber. Doamna Busche încearcă să facă tot ce se poate, astfel încât să fie căutat prin toate spitalele cu ajutorul unui prieten de-al meu.

Abia după a treia insistență, Jakob auzi întrebarea barmanului și comandă un whisky. Își frecă ochii și fruntea cu degetele, puse mâna pe pahar și luă o înghițitură zdravănă. Isabelle putea să intre pe ușă din moment în moment, iar el nu voia să-i spună nimic despre Robert. Nici despre doamna Busche nu voia să-i spună, doamna Busche care plânsese, se ridicase în picioare și îl îmbrățișase, ca și când ar fi vrut să se asigure că el, Jakob, mai era încă în viață. Ceva îi amintea lui Jakob de moartea mamei sale, dar în cazul ăsta nu exista nimic, nicio legătură, nicio amintire reală.

Trebuia așteptat, însă nu foarte mult, până când disperarea, până când acest episod devenea trecut. Acasă își dezbrăcase cămașa udă de transpirație și făcuse duș, pentru a spăla ceea ce se depusese pe trupul său ca o peliculă subțire, împotriva voinței lui. După o scurtă ezitare, schimbase așternuturile și pusese în funcțiune mașina de spălat. Pe robotul telefonic se înregistrase un mesaj de la tatăl lui. Un salut și fraza oarecum misterioasă: „Se pare că totul este în ordine” – cu siguranță că tatăl lui nu-și făcea griji, nici nu știa că Jakob fusese la New York. Ceasul arăta opt și un sfert. Pe teighea erau împinse de jur împrejur pahare. Barul se umpluse. Probabil că la Babylon avea să înceapă cât de curând un film. Nimeni nu se așeza, deși erau destule locuri libere. O femeie cu părul ca o perie, stând în toate direcțiile, răsă strident. Femeia îl privi, ridică paharul și închină în cinstea lui.

Și sosi Isabelle.

Stătea lângă el. Părul îi lucea tot, își ridică privirea spre el în timp ce cineva, o persoană mai puțin atentă, își strecură mâna printre ei după o bere și apoi se pregăti încet să și-o retragă. Mâna aceea acoperise chipul lui Isabelle numai o secundă, iar fața ei dispăruse, se pierduse și, pentru a doua oară în acea zi, Jakob se simți măcinat de îndoială, de tristețe adâncă. Aproape că se aștepta ca Isabelle să dispară din nou, după toți acei ani, pentru a-i dovedi că intențiile și planurile lui erau derizorii. Dar iată că ea era tot acolo, nemișcată, părând că îl văzuse pe tot parcursul acelei secunde, îi zâmbi și bău din paharul lui, arătând astfel că nu mai avea niciun rost să se salute unul pe altul. Așteptă până ce ea lăsă paharul din mână și o sărută delicat pe gură. Mult nu mai zăboviră în local.

Zece zile mai târziu, Schreiber îl rugă pe Jakob să meargă pe data de 4 octombrie la Hanovra, la înmormântarea lui Robert, și îl

întrebă dacă nu voia să plece la Londra la începutul anului 2003.

Ajuns la gară, Jakob se miră că înmormântarea avea loc abia acum, la trei săptămâni după moartea lui Robert. Timpul trecuse cu repeziciune, Jakob putuse să o întâlnească pe Isabelle doar de cinci sau șase ori, și cu toate astea rămăsese la el în noaptea aceea. Încă mai dormea când el se trezise și ieși tiptil din casă pentru a se duce la gară.

Era o zi ploioasă, neplăcută. Jakob intră în vagonul-restaurant, stătu aplecat pentru a vedea pe geam peisajul neted, cenușiu, sorbi din cafea și fumă. Probabil că la cimitir avea să fie frig, dar nu există nicio zi care să fie potrivită pentru înmormântare când îți pierzi viața la treizeci și trei de ani. Pentru că nu exista cadavru, nu va exista, probabil, nici coșciug, nici mormânt, ci doar o piatră funerară și o slujbă religioasă. Nu trebuia decât să prezinte condoleanțe familiei, condoleanțele tuturor celor de la birou, și să pună coroana comandată telefonic într-un loc, care nu era, de fapt, un mormânt. Trebuia să-și țină respirația, pentru ca tot ce îi legase pe amândoi, pe el și pe Robert, și tot ce-i despărțea acum să rămână întâmplare, coincidență, să nu fie un schimb, ci doar o intersectare a două linii, la fel de puțin previzibilă ca și punctul în care paralelele se întâlnesc, totuși. Jakob gândi că se despărțeau iar, se depărtau unul de altul cu pași mici, imposibil de măsurat. Nu aveau să se mai întâlnească. Peisajul îl apăsa întocmai ca o senzație de rău.

— Dar ce îi datorezi? îl întrebase Hans, când Jakob îi povestise că va merge la înmormântarea lui Robert.

Deja se zăreau niște case, un peron, îndată după aceea, case din nou, case înconjurate de grădini mici. Își dorea să fi acceptat propunerea lui Hans de a-l însoți.

Era foarte umed și vântul bătea, împotriva oricărei rațiuni exista un cosciug, un mormânt, un cortegiu funerar, oamenii îndoliați se

străduiau să arunce câte o mână de pământ peste coșciugul gol, pentru a simți cu propriile mâini ce nenorocire se abătuse asupra lor în urmă cu trei săptămâni. Părinții lui Robert stăteau chiar pe marginea mormântului, lângă pământul proaspăt scos din groapă, nu dădură mâna cu nimeni, nu ridicară privirile când șirul de îndoliați se așează iar în ordine sub conducerea pastorului, înălțară capetele doar o dată, speriați, amândoi în același timp, și îl priviră cu ochi mari pe Jakob, se uitară la părul lui, care, așa ud cum era, părea și mai negru decât de obicei, și Jakob își dădu seama că îl măsurau din cap până-n picioare pentru a ști de-atunci înainte ce pierduseră.

— Într-o anumită măsură, îi spusese el lui Hans când vorbiseră pentru prima și ultima dată despre moartea mamei sale, moartea este o schimbare a relațiilor de posesie. Ceea ce i-a aparținut decedatului trece în posesia altora, averea lui este partea neînsemnată. Urmează trupul, trupul care le aparține celor care îl fardează sau nu, care îl duc sau nu, care îl înhumează sau îl incinerează. Și pe urmă iau în posesie ceea ce a gândit, a sperat și a trăit decedatul, chiar și amintirile lui vor aparține cât de curând apropiaților, în numele iubirii pe care au simțit-o și o simt pentru el, în memoria lui. Mi-aș dori foarte mult ca pe mine lumea să mă uite imediat după ce voi muri.

Pentru el, aceea era a doua înmormântare. Nu voia să pună mâna pe lopata cea mică, pusă cu grijă într-o lădiță din lemn plină cu pământ, nu știa unde este coroana, nu știa dacă trebuia să o caute, nu știa dacă trebuia să se oprească, pentru că părinții lui Robert continuau să se uite la el cu ochi mari. Cât de mici erau. Mult mai mici decât fiul lor.

Crengile și frunzele udate de ploaie căpătaseră o culoare închisă, printre atâtea umbrele negre o umbrelă roșie se ivi ca o lumină, la

adăpostul ei, cocârjată, o femeie mai în vârstă. Jakob nu-i putu desluși chipul, însă femeia făcu o mișcare șovăitoare cu mâna ei mică, de parcă ar fi vrut să spună: „Mergi mai departe! Stai prea mult la mormânt!” Ajunseră, în sfârșit, la ieșire și el se urcă într-un taxi. În sfârșit, trenul plecă din gară, pornind spre peisajul cenușiu, neted. Jakob stătea aplecat în vagonul-restaurant, fuma, bea o bere. Hans îl luă de la gară. Când o sună seara pe Isabelle, ea răspunse imediat.

Existau vremuri bune, ele începeau pe neaunțate, dimineața, cu zgomote venind din baie și din bucătărie, aceleași zgomote ca în fiecare dimineață, dar altfel, bățiile în ușa băii, și de fiecare dată se temea că tocmai atunci trebuia să se ducă în baie, așa că se ghemuia sub plapumă și începea să-și numere degetele unul după altul, așa cum citea cifrele de pe cadranul ceasului cu radio, din camera de zi, cifre care nu aveau nicio însemnătate, pentru că nimeni nu se uita la ceasul ăla, dar într-un fel sau altul se scurgeau minutele și, dacă avea noroc, nu avea să dureze așa demult. Se mai auzi un ciocănit puternic; Dave, tatăl ei, urla nervos.

Și când Sara veni în hol, mama ei o luă de mână și o târî până-n fața ușii băii:

— Ei, fă pipi până se bărbierește taică-tău! Hai, nu mai face atâtea fițe!

Dar ușa băii era închisă sau, și mai rău, nu era închisă, se lăsa întredeschisă numai atât cât să poată fi strecurată ea în baie, cât să fie împinsă în baie, unde intra, împiedicându-se, pășind direct în aburi, în furie, unde trupul uriaș și goi o împingea deoparte, fiindcă altfel i-ar fi intrat între picioare, iar ea trebuia să caute repede, repede capacul closetului, pentru că mai exista o piedică, exista chiar și în vremurile bune, când tata se scula de dimineață și avea mintea limpede. O ridica și o lăsa să cadă pe closet și ea nu se mai putea ține și făcea pe capac, fără a scoate un cuvânt și deodată acea zi nu mai era bună, o încuia pe Sara, blocau clanța cu un scaun, stingeau lumina și lipseau toată ziua de acasă. Pe sub ușă, prin despărțitura mică, mică, ea băga hârtie igienică atunci când o auzea pe Polly, și Polly încerca să prindă cu laba hârtia pe care Sara o

trăgea repede înapoi, ca și când ar fi sperat să o poată trage pe Polly pe sub ușa. Vedea lăbuțele lui Polly. Pe urmă Polly se plictisea și Sara se așeza pe jos, în fața căzii, și număra degete până când adormea, și dormea până când venea Dave și voia să o scoată de acolo, dar ea se zbătea și plângea de frică și în cele din urmă Dave renunța, dar, înainte de a bloca clanța cu scaunul, o ajuta să curețe podeaua și capacul closetului. În vremurile bune se auzea dimineața bubuitul ușii de la intrare, pentru că tatăl ei dădea buzna afară, deschizând ușa larg, pentru ca apoi să-i dea drumul dintr-odată, astfel încât ușa se trântea cu toată puterea, o trăgea pe mama ei după el, în casa scărilor, în ultima clipă, și dacă mama se mișca prea încet, nu mai apuca să-și ia haina sau geanta mare cu zdrențe și cârpe de curățat și cu un pământuf pentru șters praful.

Ajunși afară, umpleau strada cu glasurile lor, uneori frâna o mașină, se trânteau niște portiere și pe urmă era liniște. Aștepta, pentru a fi absolut sigură. Și pe urmă mai aștepta un pic. Dacă s-ar fi dus prea devreme la geam, totul s-ar fi întors, vocile s-ar fi auzit mai tare, mai întâi în fața ușii de la intrare și apoi în casa scărilor, până când s-ar fi auzit în cele din urmă soneria.

— La dracu', de ce mai ai copii dacă nu sunt în stare nici măcar să-ți deschidă ușa și să-ți ia lucrurile din mână? Dave! Sara!

Aceea era ea. Sara. Sara fără „h”. Așa cum îi explicase Dave, care știa să scrie și să citească, „h” era o literă care nu se auzea, care nu avea nicio importanță, ceva care nici nu exista și care lipsea din numele ei. Uneori numele ei dispărea cu totul. Ea însăși mai era acolo, dar numele ei dispăruse, la fel ca „h”-ul. Dave era Dave. Asta era sigur. El îi spunea *little cat*³³.

— Pentru că te ascunzi după canapea, ca o pisicuță, îi explicase

³³ Pisicuță (în lb. engleză în orig.)

el. Uite, Polly stă *pe* canapea. Sus, *pe* canapea.

În vremurile bune apărea și numele ei, atunci când mama punea masa, când așeza pe masă o pâine întreagă, tăiată felii, și punea cârnați pe farfurie, iar tatăl ei privea mulțumit în jur și spunea rânjind:

— Am zis eu! Ne merge al dracu' de bine!

Și Sara îl ruga pe Dave din priviri să se ridice de la masă și să ia bere din frigider.

„Dave, Dave?” Ei bine, Dave se ridica de la masă, cu fața lipsită de expresie și, înainte ca el să poată pune pe masă cutiile de bere, ea se afla înaintea lui și întindea amândouă mâinile cu palmele în sus, pentru ca el să-i dea cutiile de bere. I le dădea cu fața lipsită de expresie.

În vremurile bune, tata nu încuia ușa care ducea spre terasă și spre mica grădiniță. Uneori lăsa cheia în broască.

— E un adevărat paradis și-are și tot felu' de jucării. Fiți atenți să nu intre prin casă împruțiții ăia mici!

Ceilalți copii erau la școală toată dimineața și nu se putea întâmpla nimic. Păreau să știe când nu erau acasă părinții lor. După ce terminau orele, se strâneau pe gardul din piatră și aruncau cu pietricele-n geamuri. Dacă nu se întâmpla nimic, adică dacă nici tatăl, nici mama ei nu ieșeau din casă înjurând, și nu ieșea nici Dave, atunci săreau în grădină, unde se aflau jucăriile, tot felul de jucării stricate, din plastic: șine pentru trenuleț, o mașinuță fără roți, o trotinetă stricată, câteva găleți, o formă pentru nisip. Mingile le luaseră demult. Mingi colorate, care se foloseau la un joc pe care Dave îl primise în dar. Uneori se mulțumeau să stea pur și simplu acolo, sprijiniți de gard, discutând pe șoptite. Alteori se cocoțau în copac, se uitau în casă și aruncau cu pietre când o descopereau pe Sara ghemuită lângă ușa din sticlă. Dacă Polly era pe-afară, Sarei i

se făcea frică și Dave, Dave pleca din ce în ce mai des foarte de dimineată, înainte de a se trezi părinții.

În vremurile grele, părinții stăteau acasă toată ziua. Mama lua husa din plastic de pe mașina de cusut care se afla în camera copiilor și îi spunea Sarei să plece. Mama închidea ușa, dar tata o striga și dădea cu picioarele în ușă până când se sătura și adormea pe canapea. Dave zicea că se duce la școală, îmbrăca uniforma prea scurtă pentru el și rânjea.

— *Little cat*, ai grijă de tine, spunea el, dimineată, aplecându-se peste patul Sarei.

— Dar de ce vreți să vă căsătoriți? întrebă Alexa.

Un vânzător de cărți își strânse în grabă lăzile și le duse în magazin. Ceasul bătu, anunțând ora șapte.

— E un lucru atât de potrivit, spuse Alexa cu șovăire.

Chiar în dreapta se afla Milagro, dar ea știa foarte bine că Alexa nu-și va mai aduce aminte, nu-și va mai aminti de prima lor întâlnire, care avusese loc acolo după ce Isabelle luase numărul de telefon din rubrica „închirieri locuințe” și sunase; Alexa nu era o persoană sentimentală, era orice altceva, dar nu sentimentală.

— Aici, spuse ea, și afirmația ei nu avea aparent nicio legătură cu ceea ce se întâmplase până atunci.

— Plimbi omul prin oraș cât e ziua de lungă și abia când s-a întunecat îți dai seama care este locul în care ar trebui să-l fotografiezi.

— Cine era?

— Un saxofonist. Am ascultat melodiile lui și nu mi-au plăcut. Semănau cu ale lui Garbarek, erau groaznice. Măine plec cu el la Brandenburg, pe Elba. Probabil că e o prostie să-l fotografiez în oraș.

Se întoarse spre Isabelle, care mergea zâmbind alături de ea.

— Eu cred, însă, că Jakob e foarte drăguț, spuse ea, și vorbele ei sunau ca o promisiune, o frântură din dorința generală de bine, care tocmai devenise palpabilă în ploaia care cădea mărunț în Bergmannstrasse, cu magazinele ei luminate, cafenele atât de familiare, și lângă ea, Alexa.

De când se mutase împreună cu Clara, stătea dreaptă, pentru că făcea yoga, stătea zilnic în cap, făcea zilnic exerciții de elasticitate, se

întindea, inspira și expira încet. Isabelle trase ușor aer în piept, își ținu respirația.

— Nu pot să stau așa dreaptă ca tine, spuse ea.

Alexa nu răspunse, ciuguli nervos husa aparatului ei de fotografiat.

— Chiar crezi că ar trebui să mergem să mâncăm? întrebă ea în cele din urmă.

— Nu, replică Isabelle. Dacă vrei, te conduc înapoi.

— Să mai mergem un pic, spuse Alexa.

Pur și simplu nu mi-e foame niciodată într-o zi ca asta. Tipul de la *Universal* m-a înnebunit. Credeam că pot să fac fotografia în Monbijoupark sau undeva pe Kreuzberg. Am tot mers cu taxiul. La un moment dat, ni s-a alăturat și Clara, iar saxofonistul voia să cânte pentru ea. Poți să-ți închipui chestia asta? Ea urăște jazzul. M-a tras în spatele unui copac și m-a sărutat. Tipul era să leșine.

„Clara!” gândi Isabelle, și simți cum i se zbate ceva discret, la tâmplă, în pleoapă. O amintire legată de amărăciunea acelui moment în care Alexa se mutase și îi spusese că putea să rămână în locuință, că putea să preia contractul de închiriere dacă voia. Gata cu fotografiile. Și în sertar era, așezată ordonat, lenjeria din frotir pe care i-o cumpărase Alexa.

— Ei, hai, facem rapid câteva fotografii! Trebuie să crezi și tu că o să arate grandios!

Trupul de copil al lui Isabelle, tăiat chiar deasupra gurii, sânii mici, burtica ieșind puțin în evidență și picioarele musculoase, de fetiță. Alexa o fotografiase atât de des, încât, deși găsea că acest lucru este obscen, își trase în jos chiloții din frotir, până sub zona „rușinoasă”, care era acoperită doar de un pufuleț fin.

Doi băieți, să tot fi avut vreo zece ani, se apropiară de ele.

— Aveți țigări?

Cel mai mic dintre ei învârtea în palmă o minge de golf.

Alexa își continuă drumul, trăgând-o după sine pe Isabelle.

— Nu! N-avem țigări! strigă Isabelle, întorcând capul.

Reuși să se ferească de minge în ultima clipă.

— Hei, nemernicilor! izbucni Alexa, repezindu-se la ei ca o furtună dezlănțuită.

Dar aparatul de fotografiat o incomoda. Băieții reușiră să scape.

— Ce-i cu tine? Nu cumva voiai să le dai și-un foc? strigă Alexa la Isabelle, care zâmbea discret.

— Nu-i nimic cu mine, replică Isabelle. Cred că-mi merge bine.

Căută mingea de golf. O găsi și o ridică spunând:

— Ia uite. Pe ea e desenată o inimă.

I-ar fi făcut plăcere să-i arate lui Jakob fotografiile, dar nu îndrăznea. Cu Alexa nu putea vorbi despre ele.

Pentru Alexa erau doar niște fotografii ca atâtea altele pe care le tăcuse. Totul era clar și simplu, dar totuși în așa fel, încât ar fi fost întinse niște fire de care puteai să te împiedici, să treci într-o altă viață, în care Isabelle se culca doar cu Alexa și nu cu Jakob. Nu era îndrăgostită, nu *mai* era îndrăgostită de Alexa. Dar Isabelle păstra fotografiile ca pe un talisman, într-o cutie de carton, sub patul ei.

— Și Andras?

Alexa își plimba degetele pe fermoarul husei aparatului foto.

— Afișe pentru o trupă rusească de dans, o cafenea literară, o cafenea care se deschide undeva în Zehlendorf. Peter are o comandă pentru Stattauto și o firmă ne-a comandat cărți de vizită și hârtie cu antet.

— Nu renunți să mai lucrezi după ce te măriți?

Ar fi vrut să i-o spună Alexei la masă. În timp ce luau masa la Zagato și citeau pentru a suta oară micul afiș pe care scria: „Nu puneți picioarele pe calorifer, zaki-zaki!”, într-un loc care aparținea

poveștii lor, ca Bergmannstrasse, *penne all' arrabiata*, *perineparadiso*, nu trebuiau să comande neapărat, tatăl și fiul se aflau în spatele tejghelei, pe pereți se găseau fotografii reprezentând curse de cai, curse de mașini. Isabelle ar fi vrut să i-o spună, ca pe o noutate, deși ei nu i se părea a fi o noutate, ci unul dintre acele fapte care așteaptă ani de zile pentru a se produce, și sunt de la sine înțelese, precum aerul. Tot așa, ea știuse că studiile ei erau doar o farsă și că își va vizita părinții abia după Crăciun. Tot așa cum își dăduse seama într-o zi că locuința părinților ei era o cutie de pantofi, o cutie de pantofi cenușie, demodată, o scenă ridicolă, nepotrivită pentru drame și nenorocire. Și când își imagina ea cum stătuse mama ei zi de zi ore-n șir la pian și exersase, își dădea seama că totul era sortit, de la bun început, eșecului. Un vis, acela de a deveni pianistă, un vis care semăna cu boala ei, cu presupusa tumoră, care nu era nimic altceva decât o pată într-un dulap plin de tristețe, pe care părinții îl priveau cu mândrie.

— Îmi place fața lui Jakob.

Isabelle ar fi vrut să spună că-l place pe Jakob, dar era evident că Alexa fusese atât de ocupată cu saxofonistul și cu Clara, încât vestea despre nunta lui Isabelle venise într-un moment în care pe Alexa n-o interesa subiectul.

— Ce te tot frământă? o întrebă Alexa, lovind-o încetișor cu cotul în coaste. Hai să mergem la Zagato.

Se opri, o ținu strâns pe Isabelle și o sărută încetișor pe gură. Isabelle zâmbi. Îl plăcea pe Jakob și avea să fie fericită cu el și Alexa găsea că e drăguț.

— Unde-ți sunt pantofii cei noi? întrebă Alexa rânjind și arătând cu degetul adidașii vechi ai lui Isabelle.

— Tot mai tușesc, spuse Jakob îngrijorat peste o săptămână. Ai să

dormi rău.

— Nu-i nimic, replică Isabelle. Am să dorm mâine, la prânz. Pot să vin la prânz acasă și să dorm o oră.

— Dacă ne mutăm împreună, trebuie să cumpărăm mobilă.

— În cel mai rău caz mergem repede la Ikea și după o oră vom fi atât de sperați, că vom renunța la ideea de a lua mobilă, sau vom cumpăra în cinci minute tot ce ne trebuie.

— Au rămas câteva piese de la bunicii mei, asta dacă nu te deranjează să folosim mobila bunicilor mei.

— Îmi doresc o planșetă mare de desen. O cameră luminoasă și o planșetă mare de desen. Restul îmi e indiferent, spuse Isabelle.

— Am putea avea o locuință în Wartburgstrasse. Cu patru camere și balcon, la etajul al patrulea, spuse Jakob.

Se aflau în bucătăria lui Isabelle.

Privirea lui Jakob se plimbă de la podeaua vopsită în culori deschise, la ușa dincolo de care se zărea camera de zi, cu un covor bej, pus pe podea, o canapea mică, albă, o masă și trei scaune. Schreiber îi spusese de apartamentul din Wartburgstrasse, o locuință pe care Robert aproape că o cumpărase, contractul era la notar, la un prieten de-al lui Schreiber, iar prețul era bun. Asta îi spusese Schreiber cu un zâmbet malițios.

— Doar i-ați văzut pe părinții lui. N-au nevoie de o locuință la Berlin.

— Aș trece-o pe numele tău, dacă ești de acord, spuse Jakob. Așa ai avea și tu locuința ta aici, în cazul în care la anul ai veni cu mine la Londra. Mi-aș dori atât de mult să vii.

— Dar de ce să-mi cumperi mie o locuință?

— Este locuința noastră, răspunse Jakob. Vreau să spun că atunci când vom fi căsătoriți va fi locuința noastră, nu-i așa? Și dacă nu, oricum nu am nevoie de ea. Poți să lucrezi acolo. Există o cămăruță

cu balcon, orientată către sud. Tot ceea ce lipsește este planșeta.

„Și pe urmă plecăm la Londra”, gândi el.

Isabelle se ridică și dispăru în baie.

— Wick Blau, spuse ea când reveni, ducând în mână borcănașul albastru acoperit cu un capac verde.

— Cum adică Wick Blau?

— Adică unguentul ăla cu care te dai pe piept ca să inspiri noaptea vaporii.

— Nu-ți aduci aminte niciodată ce ai visat? întrebă Isabelle în dimineața următoare.

Jakob dădu din cap și îi apucă mâna pe care o pusese pe masă, așteptând parcă să fie strânsă.

Când se ridică, își dădu seama că Isabelle dăduse drumul mâinii lui fără niciun fel de regret. Puteau să se înapoieze în pat să facă dragoste până ce trupurile lor calde s-ar fi dezlipit mulțumite unul de altul.

„Acum e mereu prin preajmă”, gândi Jakob.

— Poate că, într-adevăr, nu visăm nimic. Poate vedem numai imagini vagi, cum ar fi amintirile de care nu ne amintim, știi?

Pe chipul ei era ceva viu, scrutător, o expresie pe care el n-o cunoștea.

Cei trei bărbați stăteau la același colț, acolo unde strada cu căsuțe mici se bifurca; doi erau îmbrăcați în hanorace, al treilea avea o jachetă trasă peste puloverul pe gât. Stăteau pe margine, retrași, de parcă s-ar fi străduit să nu deranjeze pe nimeni, respectuoși, având o atitudine distantă, care îl enerva întotdeauna pe Jim. Băgă mâinile în buzunare, aruncă o privire, fredonă câteva măsuri, și își continuă drumul. Nu avea niciun motiv să se teamă. Cei trei continuau să discute, nici măcar nu ridicau capetele, vorbeau cu glasuri discrete, politicoase, într-una dintre limbile alea blestamate, ca și cum ar fi avut dreptul să nu fie înțeleși de nimeni, chiar în mijlocul străzii, de parcă ea, strada, ar fi fost holul locuinței lor. Peace Cabs, așa se numea firma de taxiuri care își avea sediul în casa vecină. Poate că lucrau la firma aceea. Arăta ca o cârciumă, o cârciumă rezervată exclusiv negrilor, zugrăvită în roșu, cu tejghea mare, câteva scaune și un televizor. „Apă, suc și ceai natural”, gândi Jim. Putea să fie la fel de bine un rahat de club religios, *Congregation of Jesus, Cabs for Peace* sau, mai curând *Muhammed, The Black Mustim Community*, dar nimeni nu se deranja, pentru că erau atât de pașnici cu obiceiurile lor pline de politețe și nu păreau să aibă nimic în comun cu toți zdrențăroșii, cu drogații, dintre care cei mai mulți erau albi, sau poate că lucrurile nu stăteau așa? Niște hoți mărunți, ca și el. Ei erau îngrijiți, purtau jachetă, și aveau pantaloni călcați. Jim mergea încet, pentru a evalua căsoaia de aproape. Un oblon prost luminat, făcut din bucățele de placaj, care împărțeau ceva în bucăți, și orice ar fi fost acel ceva, nu se vedea clar, un singur scaun, pe care acum stătea un copil. Se opri, își scoase din jeansi un pachet de țigări, își aprinse una, pentru că nu se întâmpla nimic acolo, absolut nimic. O scenă

cu totul pașnică, lupul și mielul sau mai curând și mieii, pentru că acum apăru în peisaj și o femeie pe care el nu o observase și băgă capul pe o ușă; femeia zâmbi larg, îi luciră dinții și copilul fugi spre ea, oprindu-se în brațele ei.

El tuși, tot mai tușea, și era o chestie idioată să umbli pe stradă așa, încolo și-ncoace, în tricou, dar el voia să simtă vântul, vântul rece și umed. Jim își îndreptă umerii, devenise mai solid, pentru că se antrenase un pic, lucrase cu gantere, făcuse flotări și alte chestii numai așa, din plictiseală, în locuința aia pe care o avea și care era mult mai bună decât toate locuințele de până atunci. Avusese un noroc chior că îl întâlnise pe Damian, care arăta un pic cam dus și, în mod ciudat, era fericit, cu totul năucit. La asta se gândi Jim, fără a-și putea da seama de ce fusese Damian așa. Păruse că îi era un pic frică de el, deși nu îi datora nimic lui Jim, poate doar câteva grame de cocaină, pe care nu le plătise, poate că acela era motivul pentru care îi pusese în palmă cheia locuinței așa, pur și simplu. Era cu totul năucit, de parcă ar fi avut un plan măreț sau ar fi știut ceva ce nu mai știa nimeni. În primul moment Jim nu-l recunoscuse. Pe vremuri Damian era *posh*, cu jachete șic, din piele, cu o mașină, pe care i-o cumpăraseră părinții. Îi cumpăraseră o mașină și locuința aia, pe care i-o oferise lui Jim, i-o băgase pe gât, spunându-i că nu avea nevoie de ea în viitorul apropiat, în următoarele luni sau poate chiar mai mult timp, plățile urmând să se facă din contul părinților săi, care erau pe Continent și nu se interesau de nimic. Așa spusese Damian și se părea că acesta era adevărul, pentru că nimeni nu-l deranjase pe Jim în lunile acelea de când se afla în Lady Margaret Road, în niciuna din zilele în care locuise acolo, deși nu prea ieșea decât atunci când nu avea încotro sau devenea neliniștit. Asta fusese o treabă bună, un lucru care se petrecuse la momentul potrivit, exact atunci când Mae dispăruse și el se săturase până-n gât de

Albert și de Ben. Probabil că era ceva în neregulă cu locuința, cu vorbăria lui Damian, care amintise faptul că totul era cât se poate de limpede, atât de limpede, că puteai să-l atingi cu mâna atât de tare, încât nici nu va mai avea nevoie de droguri, cu siguranță că nu va mai avea nevoie de droguri, îi vor treimi doar curajul și hotărârea, asta dacă Jim pricepea ce voia i spună Damian, doar că Jim nu pricepea nimic. Îl ascultase numai pentru că îl interesau treburile alea cu dumnezeirea, o lumină fluidă, albă, așa spunea Damian, o lumină în care erau ascunse tot felul de lucruri, cum ar fi, de pildă, întunericul de nepătruns, de nelămurit. Poate că și Mae era acolo, așa credea Iun. Poate că îl aștepta, îi dădea un semn. Mai mult de atât nu putuse afla de la Jim. Dar obținuse, bineînțeles, cheia și bucuria aia, când Damian îl îmbrățișă pe Jim, vrând să-și lipească obrazul de fața lui. Dar locuința era exact ceea ce îi trebuia. Câteva trepte înalte duceau în jos, către *garden flat*, la o distanță de un metru sau doi de intrările celorlalte locuințe, așa încât Jim avea propria intrare, pe care nu era nevoit să o împartă cu nimeni.

Traversă strada. O motocicletă trecu pe lângă el, huruind, și iată Canalul. Bine-cunoscutul Canal cu ecluza. La câțiva metri distanță se afla Sainsbury's, cu intrarea în spatele parării, cu piloni de beton în față, astfel încât nu puteai vedea nici căruțurile și nici mamele grase, cu fețele lor ostenite, venind de pe târâmul făgăduinței, cu pungile lor pline. Nu mai avea decât treizeci de lire sterline și ceva mărunțiș.

În fața stației de autobuz zăcea un bețiv, cu pălăria în mână, și căruia îi curgea sânge pe nas. Jim îl lovi încet cu piciorul, ar fi avut chef să-l lovească zdravăn, dar ceilalți deveni că atenți. Nu se aplecau, bineînțeles că nu se aplecau pentru u-l întoarce pe o parte, pentru a vedea dacă nu se sufocă în sângele lui, în vomă. Putea, dar se uitau la el cu suspiciune, pentru că purta un tricou pătat și apoi

mai era și mutra: nebărbierită, dar într-un fel atrăgătoare. Așa spunea Mae, așa spuneau toți. Jim înălță capul. Era clar, fusese un tip frumos în urmă cu zece-cincisprezece ani și mai era și-acum. Îi rânji unei femei cu picioare lungi, picioare „bune” și lungi, băgate-n cizmulițe cu toc jos. Haina se termina chiar sub funduleț. Acolo, să pună mâna acolo. Îi rânji, încercă să zâmbească, dar ea se întoarse, fără a fi nici măcar scârbită. Se întoarse pur și simplu și el era gata, terminat. Ar fi trebuit să coboare lângă ecluză, să se apropie de apă, dar în ultima vreme îi plăcea să își continue drumul de-a lungul străzii până la Camden Town Station, de unde ieșeau, la sfârșit de săptămână, odată cu valul înecăcios de aer, adolescenți care cotcodăceau de zor. Pe partea cealaltă a străzii, un agent de pază dădea afară ultimii clienți de la The World’s End. De fapt, era prea devreme. La cea de-a doua teighea, în partea aceea a localului în care era neplăcut pentru că era curent, mai erau clienți, dar Jim nu intră. Merse mai departe către Camden Town Station și apoi de acolo înapoi, spre Canal. Avea să traverseze podul, să se lase „vrăjit” de puștii care vindeau droguri acolo; vindeau droguri cât era ziua de lungă, în timp ce alții își laudau țoalele din piele, încălțările și tatuajele de tipul „hei, noi suntem cool, voi sunteți cool”. La stânga se afla piața de legume și fructe, cu tarabe curate, cu grămezi de gunoaie spre stradă, o bătrână care scormonea în ele scoase ceva. Jim nu putu să vadă despre ce anume era vorba, dar simți în gură un gust acru, amar și scuipă. Asta nu-l ajută la nimic, trebuia să-l sune pe Albert. Mai devreme sau mai târziu trebuia să-l sune. Mai avea doar treizeci de lire. Londra era mare, dar nu destul de mare în ceea ce privea traficul de droguri. Prea mulți tipi îl cunoșteau pe Jim, tipi care nu aveau altceva mai bun de făcut decât să pălăvrăgească toată ziua, tipi care ar fi făcut orice pentru a intra în grațiile lui Albert. Apoi mai era și Mae. Fără Albert nu avea cum

să o găsească. Oamenii dispăreau. Uneori mai apăreau, alteori nu. Două fete se apropiară de el, chicoteau. Cea mai grasă purta o fustă strâmtă, i se vedeau picioarele butucănoase. Jim scuipea iar, dar gustul amar rămase, așa cum rămase și nodul în gât. Mae spusese că ura ucide, așa spusese, și dispăruse.

Patul urma să fie livrat cu două săptămâni înainte de mutare. Jakob o rugă pe Isabelle să rămână în casă, pentru că el avea o întâlnire, dar apoi îl rugă pe mandantul său, domnul Strauss, să-l întâlnească seara, târziu, și îi ceru Juliei să rezerve o masă la Borchardt. Mai transmise o dată contractul de retrocedare, care avea să-l asigure pe Strauss că intră în posesia casei din Prenzlauer Alee 178, văzu casa, fațada prăpădită. Mai trebuia întocmit un act, adresat administrației landului, în care se cerea lămurirea problemelor legate de proprietate, și în curând totul se va fi terminat și încă o casă avea să fie renovată și dotată cu tot ce era necesar, trebuia să se verifice contractele cu Netto-Markt, firmă care deschisese în urmă cu doi ani o filială la parter. Totul mersese ca pe roate. Nu mai era nimic de discutat și Strauss era fericit că întâlnirea se amânase pentru seară, pentru că astfel nu avea să se vadă nevoit să-și petreacă seara singur.

Jakob se întreabă din nou de ce bătrânul, în vârstă de 76 de ani, care nu avea copii și dispunea de o situație materială bună, nu precupețise niciun efort pentru a recupera fosta proprietate a mamei sale. Era prea târziu. Dar, dacă era întrebat, Strauss vorbea despre provocările de care aveai nevoie tocmai la o vârstă înaintată, de dezvoltarea care se făcea simțită în Prenzlauer Berg și despre faptul că o editură se interesa de clădire în ansamblul ei, cu uriașa curte interioară, pentru ca apoi să amuțească. Jakob se obișnuise cu privirea pe care o aveau mandanții săi la sfârșitul multora dintre cazurile pe care le rezolvase, o tăcere chinuită, o izbucnire inutilă, o senzație de pustietate. Pentru cei din afară totul putea părea un triumf, un lucru demn de mândrie, ca și cum s-ar fi realizat un lucru

important, ca și când mandantul însuși, nu avocatul său, ar fi obținut proprietatea, dar se întâmpla destul de frecvent ca mandantul să se agațe de Jakob, să-l sune numai pentru a auzi vocea liniștitoare a unui medic care le cunoștea foarte bine durerile.

Nu îi spusese lui Isabelle că s-ar fi putut să fie în Wartburgstrasse, voia să-i facă o surpriză. La ora cinci se grăbi să coboare scările, trecu pe lângă Schreiber, care îi făcu loc fără a scoate un cuvânt, și opri un taxi. La cinci și douăzeci era în Wartburgstrasse. Căută inutil cheia casei. O uitase și nimeni nu-i deschise când sună. Ferestrele, care se vedeau foarte bine de pe partea cealaltă a străzii, erau închise.

Cu o seară înainte, Isabelle stătuse în pat de-a curmezișul și îi dăduse de înțeles, printr-un semn al mâinii, că putea sta liniștit. Își ridică repede trupul întins printr-o încordare a mușchilor, mișcare care îl miră. Părea că acel corp se desprinde de saltea prin propria voință. După aceea ea își desfăcu fermoarul jeansilor pe care îi purta, apoi nasturele, și dăduse jos pantalonii printr-o mișcare a soldurilor. El stătea între living și dormitor.

Din living veneau fâșii de lumină, care ajungeau până pe pat. Pentru ochii ei, el nu era decât un contur întunecos. În semiîntuneric, pulpele ei păreau mai musculoase decât erau în realitate. Membrul i se întări, îl duru. Voi să bage mâna în buzunar, pentru a-l atinge, singurătatea și mirarea îl strâneau de gât. Nu trecură mai mult de două minute și ea se ridică în picioare, dând verdictul provocator, cu seriozitate mimată:

— Ai dreptate, ne trebuie un pat nou.

O rugă să plece, pentru că el trebuia să se trezească la cinci, dar ăsta nu era un motiv. Ea îl întrebase cu trăsăturile ei pure, limpezi, dacă nu putea să mai rămână, totuși. Ea tot nu își pusese pantalonii, el nu îndrăznea să o roage să se îmbrace; chiloții erau crăpați chiar

deasupra zonei „rușinoase”, pielea albă, netedă, lucea. Îl irita faptul că acea zonă nu era acoperită de păr.

Acum, când se afla în Wartburgstrasse, se holba la dalele pătrate ale trotuarului, îndesate unele într-altele, cea de pe marginea din dreapta era ciobită, era din piatră roșiatică, măcinată, sau din pietricele; începu să plouă.

Ea coborî la Mehringdamm ca să meargă un pic pe jos, în loc să ia U⁷⁴ pentru a ajunge la Schonenberg. Abia când ajunse în stradă își dădu seama cât era de târziu, dar cei de la firmele de transport aveau să aștepte. Cel puțin așa gândea Isabelle, în timp ce porni cu pași grăbiți spre vest. Copacii aflați la poalele Kreuzberului erau încă golași, iar matca cascadei era seacă. Strada făcea un arc, urca ușor către Podul Monumentelor, trecea dincolo de șinele late, peste suprafețe acoperite cu nisip, șantieri în devenire, ajungând departe, în oraș, unde se zărea, la distanță, ca o jucărie, Turnul televiziunii, cu țepușa și bila lui. Era negură, înserarea lua totul în stăpânire, înșelând privirea, lui Isabelle i se păru că se mișcă acoperișurile, că turnurile din Potsdamer Platz se dau deoparte, pentru ca apoi să ocupe niște poziții mai sigure, în vreme ce macaralele, excavatoarele și betonierele făceau cu mâna, ca niște spectatori aflați pe o altă planetă. De când se simțeau cu toții amenințați, prinși în ghearele bunului plac al unor gardieni, contemplarea calmă părea doar o perdea care masca teama amenințătoare. Iată, un automobil accelera, fumul subțire se prelingea din țeava de eșapament, automobilul urcă panta, trecu podul, dispăru dincolo de traversele înalte. Numai stopurile din spate mai luminară o dată, ca și cum și-ar fi luat la revedere.

⁴ Untergrundbahn linie a metroului berlinez (n.tr.)

Abia în ultimul moment, când se ciocni de el, îl remarcă pe bărbatul care se desprinsese de balustradă, dar privise ca și ea șinele, nisipul, pe cel cenușiu, care se formase aici, și pe cel gălbui, care fusese transportat aici, care privise norul uriaș, zdrențuit, care se plimba pe cerul cuprins de înserare și începu să bureze, așa, aproape din senin. Bărbatul o privi insistent, fără teamă, în vreme ce ea bâigui ceva, o scuză, un salut, i se părea că îl mai întâlnise, fața lui era palidă și, deși era frig, purta pe sub hanoracul albastru, nu prea curat, numai un tricou tocit, lipsit de culoare după atâtea spălări. Părea un rătăcit și totuși avea privirea atât de pătrunzătoare, încât o țintui locului, o făcu să se oprească. Ea întinse mâna, voind să se apere, dar el se mulțumi să râdă, prinse acea mână, care i se părea de copil, și o împinse deoparte; Isabelle se temu că o va bate, ochii lui de un albastru-deschis o priveau nestingheriți. Bărbatul părea să se hrănească pur și simplu din teama ei, dar apoi se ghemui așa, dintr-odată, și dispăru cu mișcări agile. Îl mai auzea, se aștepta să fie lovită, să fie atacată prin surprindere, dar nu se întâmplă nimic. Nu se auzea nimic în afara liniștii, în afara lipsei oricărui sunet, oricărui zgomot. Și liniștea asta dură până ce se apropie o mașină. Când se întoarse, bărbatul acela nu era nicăieri și, în timp ce începea să se liniștească, Isabelle se simți speriată de un vis pe care îl avea cu ochii deschiși, de o situație în care se ferea de lucruri cunoscute, se temea de viața ei care, în loc să fie un tot, se desprindea cu îndărătnicie în bucăți mici. Bărbatul acela dispăruse de parcă îl înghițise pământul. Isabelle privi chiar în lungul podului, de parcă ar fi fost posibil ca acel bărbat să atârne cumva sub Podul Monumentelor. Nu se mai vedea nimic. Bineînțeles că nu se mai vedea nimic. Mașina dispăruse de multă vreme și era târziu. Înaintă cu pași grăbiți spre Podul Langenscheidt, care traversa, întocmai ca un pod din fier luat din cărțile pentru copii, șinele

metroului ușor, intră gâfâind pe Podul Apostolului Pavel și ajunse, în sfârșit, în Wartburgstrasse. Case înălțate de foarte multă vreme stăteau unele lângă altele și nu aveau nici măcar o crăpătură, de parcă războiul nici nu avusese loc. E drept că fațadele lor păreau într-o câțiva caraghioase. Lumina felinarelor se contopea cu lumina slabă a zilei care se încheia. O mierlă scoase un sunet ascuțit. Isabelle îi descoperi trupul mic și oval într-un copac uscat. Iată și o a doua, cu pieptul înfioat, așezată pe o crenguță, cu penele zburlite, gata, parcă, de luptă. De aici avea să vadă camionul cu mobilă. Deodată Isabelle se sfii să urce singură în apartament și pipăi cu grijă buzunarul jachetei, căutând cheia. Descoperi o gaură mică în mesadă. Strada era pustie, numai un geam se auzi clămpănind. Apoi un automobil ieși cu greu din locul strâmt în care fusese parcat și dispăru. În capătul străzii, la intersecție, se afla un bărbat care înălță capul. „Andras!” gândi ea. Cum își luaseră la revedere la birou.

— Deci pleci deja, spusese el, zâmbind.

Un zâmbet galant, plin de tristețe.

Dar bărbatul acela era Jakob, părul blond-roșcat îi luci când o privi, când o recunosc.

Mai târziu stăteau întinși pe saltele, înveliți cu hainele pe care le dezbrăcaseră în grabă, dârdâind, până ce Jakob sări din pat, se uită la ceas și o sărută, se îmbrăcă repede și fugi, oprindu-se încă o dată la ușă, pentru a o privi. Îi părea proaspătă, foarte tânără și foarte mică.

Găsi imediat un taxi și îi spuse șoferului pe un ton hotărât că avea să întârzie la o întâlnire. Taximetristul trecu de mai multe ori pe galben, și ploaia se înteti.

Îl văzu pe Ben coborând dealul în fugă, într-o cămașă în carouri albastre și verzi, ca un copil dolofan, un copil care dă din mâini, care vâslește, chiuind. O mică scenă, pregătită perfect. Zi de vară. Cald. O adiere care trece printre crengile copacilor, coșuri de picnic puse pe iarbă, întocmai ca pe vremuri. Dar nu era un copil, ci era Ben. Se îngrășase, nu glumă, și alerga, alerga de parcă ar fi fost urmărit. Acum se afla dedesubtul unui zmeu, care se clătina și se pregătea să cadă din înaltul cerului, lăsând însă impresia că ar fi fost gata să se înalțe. Băiatul care ținea zmeul de-o sfoară fugea în susul dealului, în vârful căruia trei stejari uriași erau așezați în semicerc, stejari care își întindeau crengile groase.

— De ce te enervezi? îl întrebase Albert. Numai pentru că s-a ținut scai de capul ei și i-a adus pastile? S-a ținut scai de capul ei și atât. Și i-a adus pastile. I-a adus pastile lui Mae, adică prietenei lui, prietenei lui, care zăcuse întinsă pe podea și...

— Nu mai sta pe-aici! îi spusese Albert. Ben a chemat deja ambulanța! Ce altceva era să facă? Și cine-a bătut-o? Tu sau Ben?

La toate aceste întrebări, Jim nu fusese în stare să dea nicio replică, pentru că ea zăcea pe podea, în fața canapelei, ținând încă telefonul în mână, plină de sânge. Jim își amintea cu exactitate că fusese în bucătărie, că băuse o bere. Atâta tot.

Acum Ben ajunsese la drum, privi nervos în jur, zmeul se încurcase în crengile stejarului din mijloc. „Ca și când l-ar pândi cineva!” gândi Jim și rânji.

— Grăsanule, las' că vezi tu! mormăi Jim.

Se simțea o adiere, drumurile erau întretăiate de rădăcini groase. „Tufele sunt pline de trandafiri”, gândi Jim. Pline de zumzet și de

ciripit, întocmai ca grădina aflată departe de Londra, grădina cu gard de zid, cu trandafiri sălbatici și cu mierle, cu drumuri prăfuite de vară care treceau pe undeva prin spatele ei. Îi plăceau mierlele. Și lui Mae îi plăcuseră, vorbiseră despre toate astea, despre o casă, despre o grădină, pentru că existau astfel de gânduri, și dealuri, și trandafiri sălbatici. Dacă închidea ochii, vedea grădina, dar apoi Ben chemase ambulanța și Mae dispăruse.

— S-a dat la fund, a dispărut, spuse Albert. Vezi și tu cum se gândește la tine. Niciun telefon, nicio veste.

Iar Ben nu știa la ce spital fusese dusă, cel puțin așa zicea. Aveau să se împlinească în curând cinci luni de când ea dispăruse și Jim aștepta, întorcea capul când într-o parte, când într-alta, tot o mai căuta, aștepta ca ea să vină din clipă-n clipă, să-i audă vocea.

Ben venise, îl privea pe Jim, transpirând, cu neîncredere. Și Jim se simțea cuprins de oboseală, după cinci luni de așteptare, ca și cum așteptarea asta ar fi fost ultimele frânturi ale vieții ei. „Mae era atât de obosită, gândi el. Poate că acum e fericită.” Se strâmbă în momentul în care Ben bâigui ceva, continuând să transpire. Nici nu-l ascultă, ci întinse mâna, fără a ține seama de nimic, așa, în mijlocul drumului, cerând. Apoi porniră totuși spre Lady's Pond, până când ajunseră în dreptul plăcuței prin care li se interzicea să mai înainteze, stătură în umbra deasă și priviră trupurile de culoare deschisă, lucind prin frunzișul des, pentru ca apoi să dispară. Și Ben îi dădu lui Jim ceea ce îi trimisese Albert într-o pungă de plastic. Un pachetel mic și deasupra pachetelului reviste și dulciuri.

— Fă totul simplu. Cu cât mai simplu, cu atât mai bine.

Și un mesaj pentru Jim. Adresa noului său birou, cum obișnuia să spună Albert, care-i mai transmitea că-l așteaptă acolo, în Brixton. Banii erau în buzunarul lui Ben, într-un plic, o sumă penibil de mică, douăzeci de lire, în bancnote de o liră. Jim se mișcă încoace și-

ncolo, chinuit de neliniște și Ben rânji. Era o copilărie să-l ducă de nas pe Albert. Ar țipa la Ben. Și dacă Jim nu s-ar prezenta, ar ieși urât. Jim luă punga de plastic, îi întinse plicul lui Ben și porni cu pași repezi. Era o copilărie, nici nu merita efortul, chiar dacă ar fi fost distractiv, nu merita să-l audă pe Ben gâfâind, în vreme ce se străduia să țină pasul cu el, umilit, surprins, cu fața roșie. Jim se mai întoarse o dată, făcu un semn cu mâna și porni mai departe cu pași repezi, cu pași ușori, plin de ură. Albert nu avea să facă scandal, pentru că știa că Jim era un partener de încredere, unul dintre puținii, de când plecaseră cu toții care-ncotro, deoarece King's Cross fusese invadat de camioane și excavatoare și ingineri. Albert se tot plângea în legătură cu situația asta, de parcă King's Cross fusese holul reședinței bunică-sii, de parcă nu și-ar fi stabilit de multă vreme reședința în Clapham și în Holloway, în Brixton și în Camden. Acum nu mai auzea pufăitul lui Ben, se întoarse, omul căuta să se ascundă, deși fața lui roșie îl trăda de departe, în vreme ce Jim, care putea trece neobservat, ca orice bărbat care făcea jogging, ieși acum din parc, cu pas ușor, trecu strada pe lângă blocurile albe, nici prea înalte, dar nici prea scunde, care erau construite cu mai multă grijă decât cutiile de chibrituri din anii șaizeci – șaptezeci. Un taxi blocă strada, mașinile începură să claxoneze, un bărbat scoase capul pe geam și începu să urle, scoțând sunete nearticulate, iar Jim râse. Locuința era perfectă, Ben nu trebuia să afle în niciun caz de ea. Era în stare să-l spânzure în curțile alea, în care construiau acum săli de sport și un restaurant. Jim cunoștea acele maghernițe, atelierele; cineva își deschisese acolo o tipografie. Cu câteva săptămâni în urmă Jim vânduse acolo câteva pliculețe, pe care i le smulsese din mână unui tip uimit, în Camden Lock. Exista o străduță care făcea un cot și ajungea până aproape de Kentish Town Station, acolo unde strada urca, se lărgea,

transformându-se într-o piață, care fusese acoperită cu sticlă, iară niciun motiv evident, iar acoperișul ăsta era sprijinit pe niște coloane din metal, de parcă se dorise construirea unui mic urmaș al unei hale. Pe bănci stăteau numai borfași care, joviali, țineau în mână cutii de bere sau de cidru și le urau noroc trecătorilor, copiilor de pe la școli, îmbrăcați cu jachete negre, cu fuste plisate, în carouri, se târau încet până la gura metroului, unde vindeau *Issue* și cerșeau cartele, o bandă mizerabilă, din care făcea parte și o femeie, care purta o manta ușoară, de vară, o femeie care îi zâmbi și căreia îi răspunse printr-un rânj. Porni în fugă pe Leighton Road, coti într-o stradă laterală și mai privi o dată în urmă. Scăpase de Ben. Porcu' ăla gras! Nu era vorba numai despre Mae. Se săturase de Ben, de Albert și de toți ceilalți. Se săturase de polițiștii care se plimbau de colo-colo, de parcă ei ar putut să facă în așa fel încât să nu sară totul în aer, case, oameni, bucăți din trupurile oamenilor, mâni rupte, se săturase de faptul că nu se întâmpla nimic. Se săturase de adolescenții care veneau, Dumnezeu știe de unde, cu trenul, și porneau în căutare, avizi, depravați, se săturase de fetele care cerșeau ceva de băut, o doză, și apoi dispăreau sau stăteau pe la porțile caselor, ghemuite, murdare. Se temea, se temea că o va găsi pe Mae acolo, acolo de unde o adunase Albert. Fără Mae nu avea să plece din Londra. Dar își dorea să aibă liniște. În creierul lui izbucnea o scânteie, din nou și din nou, și atunci lipseau ceasuri întregi sau chiar zile, dar cu toate astea exista o lumină fluidă, albă. Trebuia doar s-o găsească, trebuia s-o găsească pe Mae.

Picăturile de ploaie se strânseseră în fâșii lungi, fâșiile se umflaseră, alcătuiind noduri mari la capete, nodurile plesneau și se destrămau, se descompuneau în fire subțiri, care se scurgeau cu repeziciune și capetele acestor fire păreau a fi otrăvite, dar aceasta era o părere înșelătoare, pentru că, de cele mai multe ori, ele erau înghițite de un fir de apă mai lat, care se scurgea mai încet, fură a putea să ocolească. Puține dintre ele scăpau, și cele care izbuteau să scape se loveau de cantul ferestrei, ajungeau pe chitul cenușiu, aproape negru și poros. Sara nu putea vedea ce se întâmpla după aceea, nici măcar dacă își lipea obrazul de geam și privea în jos. Între timp, fâșiile flămânde, late cât degetul, curgeau una lângă alta, într-un fel de potop, și picăturile de ploaie continuau să curgă din cer, să cadă pe stradă, să plesnească, să alcătuiască bălți și, gâlgâind, să fie înghițite definitiv de șanțuri. În unii dintre stropii care picau grași pe geam, pentru a încremeni acolo uimiți un moment, era prins ceva strălucitor și văzut mărit, o insectă minusculă, cu aripi translucide sau un fulg de funingine, un fir de nisip sau de praf. Indiferent ce era, lucea, lucea timp de o nesfârșită clipă, înainte de a fi smuls sau smulsă, în culmea uimirii, mișcându-se ca un fus sau înainte de a se scurge încet, oprindu-se încă o dată, pentru a se oferi ochiului într-un luciu mat, ceva minuscul, scurs, care nu avea să se mai întoarcă niciodată la locul său.

Din timp în timp, ajungeau pe geam și lucruri mai mari, o frunză putrezită după o toamnă și o iarnă lungă, rănită, cu fibre subțiri, un petic de hârtie, cine știe ce bucățică de hârtie care nu se îmbibase cu apa de ploaie și nu-i putuse opune rezistență vântului. Și se zăreau firele de mazăgă, dure și în același timp fluide, ca mucozitățile,

negre, ca acel lucru, care ieșea din nas după o lungă călătorie cu metroul.

Stăteau pe geam, ca niște gândaci. Sara îi căută pe întreg geamul, apoi se uită în strada udată de ploaie. Își dorea ca deșteptătorul cu radio să funcționeze, stătea pe marginea șemineului, cifrele nu se mișcau și Dave promisese că va aduce o baterie sau chiar un alt ceas numai și numai pentru ei doi. În zilele ploioase era greu de spus dacă era dimineață sau după-amiază și nu puteai ști cum trecea timpul. Bărbatul cu căruțul venea rar pe ploaie. Ea se gândea că nu putea suna din clopoțelul său, pe care îl ridica spre cer. Stropii i-ar fi amuțit limba clopoțelului și iară clopoțel nu știa nimeni că el era pe stradă, că se afla în fața casei și aștepta, vrând să vadă dacă avea să-l poftască oare cineva înăuntru. Ea își închipuia că era rugat să intre în casă, fiindcă aducea noroc, era un semn bun dacă lua ceva, pentru că era prea mult, erau prea multe lucruri, de care nu mai era nevoie. Oamenii din casa de alături îl poftiseră înăuntru odată și mai târziu căruțul lui era ticsit. Tocmai de aceea trebuise să meargă încet în josul străzii, să țină bine greutatea pe care o trăgea după el. De cele mai multe ori, însă, căruțul era gol sau se afla în el ceva care era stricat. Se miră acum, când se apropia prin ploaie și făcea un semn cu mâna, un semn în gol, poate că îi făcea chiar ei cu mâna, pentru că o zărise la fereastră, iar ea se ghemuia, se sprijinea cu amândouă mâinile pe covor și se lovea cu capul de calorifer. Se ridică încet, cu grijă; trecu o mașină; când ploua, mașinile făceau mai mult zgomot. Sunetul roților era mai puternic decât acela făcut de motor, vâjâiau, sâsâiau. Șoferul ocoli un om. Se uită afară. El stătea chiar în fața casei, făcu iar un semn cu mâna, cu mâna pe care nu o ținea pe căruț, cu mâna în care se afla ceva, dar nu era un clopoțel, ci altceva. Sara se ținu de pervaz, se înălță pe vârfuri. El îi făcu semn să iasă, dădu drumul celui de-al doilea mâner al

căruțului, și îi arătă ce obiect ținea în cealaltă mână, înălțându-l spre cer, și ea recunoscuse acel obiect. Se prinse bine cu degetele de pervaz. Lemnul era crăpat, o bucățică mică de lemn i se înfipse în piele. Acum stătea nemișcată, nu-i putea desluși fața. El lăsă căruțul și veni repede pe trotuar, veni până la gardul scund, din fier forjat, cu fața schimonosită de răs. Îi făcu iar cu mâna, avea gura deschisă și vreme de o clipă ea se temu că omul se va apropia și mai mult. Privirile lor se întâlneau. Ea își pipăi ochiul umflat, care o durea, îi era iar rău, cum îi fusese și aseară, în fața ochilor ei se topiră dungile, dungile paralele, așezate în ordine, pe care ea nu le observase niciodată, și păreau scrijelite pe geam, astfel încât ploaia să curgă mai bine, să spele mătza, dungi lungi, de care ea nu știa, nu știa ce înseamnă, pentru că ea nu mergea la școală. Apoi, însă, a văzut geamul, care arăta ca întotdeauna, geamul pe care cădeau stropi de ploaie, se desfăceau în fire subțiri și se uneau cu alte fire.

— Hei, domnișoară! o striga.

Era ca și când o striga pe nume și ea se gândi că Dave îl trimisese, de acolo, de unde locuia în secret, din acel loc, despre care vorbea doar în șoaptă, cu degetul pe buze și cu un zâmbet în ochi, căci într-o zi avea s-o ia acolo și până să ajungă acolo totul rămânea un secret. Dar bărbatul stătea în același loc, avea deodată un zâmbet urât și înfigea păpușa, pe care o ținuse ridicată în aer, într-unul dintre vârfurile gardului din fier forjat, o trăgea în țeapă, îi înfigea acel vârf între piciorușele ei albe, murdare, care se iveau de sub rochița verde, picioare nemișcate, pornind fiecare în altă direcție, și totul era mut. Ceasul, timpul și ploaia.

Mai târziu, ploaia încetă și apa dispăru, gâlgâind în șanțul de lângă cutia poștală, asfaltul deveni mai deschis la culoare, în vreme ce, parcă îndopat cu o mesadă verde, cerul devenea mai întunecos, deși norii negri se retrăseseră. Dave i-o arătase, adusesese cu el o

bucată de stofă pentru un palton, un palton pe care el avea să-l poarte atunci când o va lua cu el, o va duce în locul unde se jucau prințesele, care o așteptau pe Sara, de care nu aveau să se mai despartă niciodată. Patronul îl apăra pe el.

— Dacă iei bucata asta de sofa și o pupi, va aduce noroc, vezi tu? Așa.

Și mult mai târziu, Polly veni la ușa dinspre grădină și mieună și se uită cu ochi galbeni, înstrăinați la Sara, care se apropia încet, cu picioarele înțepenite de atâta stat la fereastră. „Ei, hai, *little cat*, i-ar fi spus Dave. Du-te în stradă și strig-o – asta pentru că ușa dinspre terasă era închisă – și până vine ea, tu fugi până la gard, e foarte aproape, și îți iei păpușa și pe urmă intrați toate trei în casă. Toate trei. Polly e afară de două zile și pe Dolly o cauți de o săptămână, nu-i așa?”

Se rupsese undeva, jos, și materialul galben, cu care era umplută, se scurgea. Brațele verzi îi atârnavă în jos, ca și când s-ar fi golit, dar fața ei era în regulă și mirosul ei era în regulă, deși era udă și lâna ei mirosea ca Polly atunci când intra în casă, după ce stătuse în ploaie.

„Vezi tu, ar fi șoptit Dave. Lucrurile se mai pierd câteodată, dar lucrurile importante apar din nou, le găsești cândva.”

În loc să plece, au rămas în Berlin și au făcut excursii ori de câte ori Jakob avea timp, iar Jakob cumpără o mașină, un Golf, pe care voia să i-l lase lui Hans atunci când aveau să plece la Londra, dar până atunci o duse pe Isabelle la Stechlin, la Müggelsee. Într-o zi călduroasă făcură o plimbare pe Pfaueninsel și se arătară norii de vreme rea. Așteptară îndesați unul într-altul până ce ploaia și furtuna se potoliră. Se duseră la grădina zoologică, înaintară pe alei, însă fără a citi ce scria pe tăblițe, priviră animalele care stăteau întinse, nemișcate, poate mulțumite. Se duseră la Primăria Schöneberg, anunțând că în august ar dori să se căsătorească. Pentru că ziua se mărise, Jakob venea acasă înainte de lăsarea întinericului. Mâncau pe balcon, care era strâmt, sau în sufragerie, adică în încăperea în care nu era nimic altceva decât o masă și câteva scaune, pentru că nu avuseseră nici timp, nici chef s-o mobileze. Isabelle nu se pricepea să gătească. Pe Jakob îl uimise acest fapt și de aceea îi propuse lui Isabelle să gătească împreună cu Hans. Hans îi plăcea lui Isabelle și îl invită pe Andras. Veniră și Alexa și Clara. Se făcu târziu, masa era încărcată de sticle, iar la miezul nopții Hans se apucă să facă clătite. Se despărțiră abia când se luminea de ziuă. De atunci Hans avea să le fie oaspete permanent. Uneori îi aducea cu el pe ceilalți prieteni ai lui sau se întâlneau în cârciumile și barurile pe care le știau demult, în Makabar sau în Würgeengel, Jakob li se alătura târziu și pleca, de cele mai multe ori, înaintea celorlalți. Îi cumpărase lui Isabelle un hanorac alb, un tricou aproape transparent, de un verde intens. La acel hanorac și la acel tricou ea purta pantaloni scurți. Era cald.

— Nu am văzut-o niciodată atât de fericită, îi spuse Alexa lui

Jakob, și Isabelle râse când o auzi.

În plină recesiune, agenția lor avea o situație înfloritoare. Cei de la *Universal Music* sunau săptămânal, o revistă nouă dorea un layout, o editură specializată în carte pentru copii dorea ilustrații. La iarnă aveau să plece la Londra și Isabelle spunea că va lucra așa cum o făcuse și până atunci.

Uneori rămânea acasă la prânz, stătea pe balcon, în căldură, trimitea desenele prin e-mail la birou sau clienților; Jakob îi cumpărase o planșetă mare, alerga în stradă și de-acolo până la papetăria de după colț, se uita la copiii care ieșeau glonț pe ușă, pictau trotuarul și erau duși acasă pe la patru sau dispăreau cu tot cu ghiozdan și cu bicicletă. O fetiță rămânea mereu în urmă, pentru că nu era în stare să fugă destul de repede și se ascundea la intrarea unei clădiri, până când plecau toți.

Doreau să se căsătorească iară mare fast, să meargă la primărie, avându-i ca martori pe Ginka și pe Hans, dar până și Alexa protestă, și de aceea trebuiau să dea o petrecere, un picnic în parc. „Fără părinți”, așa spusese Isabelle și plecase la Heidelberg, pentru a le da vestea părinților ei.

Casa, cutia cenușie de pantofi, îmbrăcată toată într-o plantă agățătoare, care părea a fi viță-de-vie, dar nu era, arăta atât de prietenos și când taxiul se opri, mama ei ieși din casă și își îmbrățișă fiica, palidă la față, o strânse cu putere la piept.

— Mamă, nu fac altceva decât să mă căsătoresc! spuse Isabelle și mama ei începu să râdă și râsul ei semăna cu zgomotul pe care îl face o bucată de stofă atunci când o rupe cineva.

Podeaua cenușie, din piatră, lucea, camera în care se aflase pianul cu coadă părea iar goală, ca atunci când mama ei zăcuse mută în camera ei și Mimsel, bona, încercase să-i potolească plânsul cu bomboane și cu glume. Mută și speriată, Isabelle stătuse ghemuită

în locul în care se afla pianul cu coadă și Mimsel stătuse la ușa stăpânei ei și înjurase, de parcă ar fi fost un înger al răzbunării.

— Aveți bere? întrebă Isabelle, în vreme ce mâinile mamei ei alunecară peste fusta scurtă, peste bluza boțită, peste corpul care, pe lângă trupul ei slab, părea plinuț și nesupus.

Doamna Metzel își trimise fiica sus, să se răcorească, și se duse la telefon, pentru a-și informa soțul cu privire la cererea fetei.

— Tatăl tău aduce șampanie, spuse ea, când Isabelle coborî scările.

Pe măsuța din sticlă, așezată în fața canapelei negre, se aflau două pahare cu Campari și o carafa cu suc de portocale.

— Doar n-o să nu ne inviți la nuntă, repetă doamna Metzel cu precauție. Isabelle se gândi că mâine avea să ajungă la Frankfurt pentru a-și cunoaște socrul, care nu era nici el invitat la nuntă, pentru că nu vor organiza decât un picnic, atâta tot. Apoi veni tatăl ei și o îmbrățișă, ca și când ar fi fost mândru de ea.

— Fata mea mare! exclamă în timpul mesei și zâmbi, ca și când ar fi fost singur într-un restaurant, în vreme ce Isabelle mângâia paharele, pe care nu avusese voie să le atingă când era mică.

Totul se desfășurase satisfăcător, așa îi spusese ea lui Jakob, și mai târziu aveau să-i viziteze părinții ei, în Berlin sau la Londra, iar de Crăciun puteau să vină la Berlin sau la Heidelberg.

— Tânăra pereche! spusese Alexa pe un ton batjocoritor, deși la nuntă fusese și ea impresionată, fiindcă în apropierea fântânii arteziene era o masă lungă, o masă de care se ocupase Andras, acoperită cu fețele de masă din damasc, ale mătușii lui, și Hans ținu o cuvântare.

Erau prieteni și Isabelle învârtea verigheta cu grijă de-a lungul degetului, cu atâta grijă, de parcă degetul ei ar fi devenit dintr-odată casant, îi zâmbi lui Jakob, care așteptase, așteptase toți acei ani. Și

când se întunecă, Ginka aduse felinare. Hans încercă să stea în mâini pe marginea fântânii. Era beat și căzu în apă. Alexa și Clara o luară pe Isabelle la mijloc, Jakob făcu fotografii și în cele din urmă se înfășurară în pături, pentru că se făcuse răcoare, pentru că se îngâna ziua cu noaptea. Hotărâseră să aștepte până ce va răsări soarele. Vara era pe sfârșite, pomii din Wartburgstrasse își pierdeau frunzele. Ginka spuse că de multă vreme nu mai trăise o vară atât de frumoasă și toți fură de acord cu ea.

O pasăre stătea pe pervazul ferestrei, își luă zborul, se lovi de geam și dispăru fără a se fi rănit. Andras se duse în baie, se uită în oglinda care era plină de pete mici, albe, pastă de ras, pastă de dinți, se gândi pentru a doua oară dacă era bine să se bărbierească din nou, își privi cămașa în dungi, linii care își modificară poziția când ridică brațele, dungi roz, albastre-deschis, verzi; se gândi la acea silă care îl făcea să îmbrace în fiecare zi altceva, să încerce o altă combinație de culori. Haină din piele, geacă de blugi, diverși pantofi, cizmulițe cu toc nici prea mic, dar nici prea înalt, cizmulițe lăsate, deschiate la nivelul carâmbului. Pleca des în Vest, la editura pentru copii, în Kantenstrasse, la Galerie Alto, în Schlosstrasse. Magda, femeia care răspundea de galerie îl suna aproape zilnic, avea nevoie de fluturași și de cărți de vizită, un catalog, era și un tânăr artist ungur, pe care ar fi urmat să-l cunoască, avea o mie de motive pentru a-l suna, îi promitea că-l va pune în legătură cu alte galerii, cu Gropius-Bau, și își respectă promisiunea. L-ar fi plăcut foarte mult să-i fie partener, așa spusese ea în glumă, dar repetă această idee. Galeria era finanțată din profitul proprietăților soțului ei care decedase, trei clădiri din Frankfurt, cu spații de închiriat, pe care le administra ea însăși. Era osoasă, slabă, aproape creolă de atâta stat la soare, de atâta lucrat pe acoperiș, asta, cel puțin, îi spuse ea; îi arătă lui Andras terasa acoperișului, cu vase mari, din lut, în care creșteau leandri, Pergola și o glicină, acele vase cu plante stând pe o masă din piatră și pe două scaune. Ei îi plăcea Isabelle, înțelegea, fără a face niciun comentariu, ce însemna Isabelle pentru Andras. Pe drumul de întoarcere, Andras se duse în Wartburgstrasse. Nu putea să-l placă pe Jakob. Nici măcar nu era

invidios, pentru că Jakob o îmbrățișa și o săruta pe Isabelle; așa fusese prevăzut, era ceva de care Andras nu avusese parte niciodată, poate că nu-i rămânea altceva de făcut decât să se întoarcă la Budapesta, să se mute în locuința de lângă cea a lui László și a surorii lui, să-și petreacă din ce în ce mai des după-amiezile la o cafeluță cu părinții lui, de parcă, dacă ar fi stat liniștit, ar fi putut să împace toate punctele cardinale, care existau în viața lui, de la est la vest, apoi iar la est, deși acestea nu alcătuiau coordonatele vieții unui om.

Când sună telefonul, el știe a cui voce o va auzi, ascultă timid și replică afirmativ. Ajuns în bucătărie, spală ceea ce se adunase de câteva zile, adică puținul de care se folosea, obiecte desperecheate, care îl despărțeau, întocmai ca un gard avariat, de muntele de așteptări și de resemnarea definitivă a unchiului său și a mătușii sale. Dacă ai un coșmar, te trezești orientat în direcția greșită, din visele frumoase nu te mai trezești, așa zicea unchiul lui. În casa scărilor se auzeau pași, cineva tropăia, urca greu, dar hotărât, trecu de ușa locuinței lui, îndreptându-se spre ușa care dădea spre pod, închisă simbolic numai cu un ivăr. Pașii se auziră deasupra capului lui Andras, apoi se făcu liniște. Poate că acolo se aciuase un om fără adăpost, care n-avea altceva decât o pătură și câteva pungi de plastic. Poate încerca să facă un foc; Andras oftă, trebuia să vadă despre ce era vorba. Se auziră iar pași, de data asta erau pași de femeie, și când Magda bătu la ușă, Andras o îmbrățișă fără nicio ezitare.

— Miroase a urină la tine, în casa scărilor, mormăi Magda, lipindu-și fața trasă de umărul lui și râzând. Pe cine-ai visat? Pe micuța ta?

Ea se strecura ca o bucată de stofă subțire, aproape transparentă între el și durerea sa; când îi mângâie pielea aspră, plină de pistru, i

se păru că o aude pe Isabelle, șoptind, înfricoșată, auzi un sunet discret, plângăreț, și înțelese după o clipă că o respinsese pe Magda, ea se lipi mai strâns de el, cu picioarele desfăcute, cu o poftă discretă, care îl atinge și pe el, și dură încă o clipă, până ce el pricepu că era chiar pofta lui cea pe care ea o exprima.

— Bietul meu suflețel, spuse ea încet, oarecum absentă; în vreme ce el rămăsese întins, în vreme ce stătea liniștit, ea își netezi bluza, o încheie și se mai aplecă o dată asupra lui, pentru a-l săruta. Poate că asta este cea mai bună combinație în ceea ce ne privește. Tu rămâi cu Isabelle a ta, eu, cu tristețea mea legată de Friedrich, cu care m-am căsătorit, pentru că așa a vrut el și pentru că eu nu știam ce altceva să fac, iar acum îl visez și mi se pare atât de frumos.

Ea râse, trecu în camera de zi, netezi canapeaua roșie, se așeză pentru un moment, el văzu pielea albă a picioarelor ei subțiri; arăta ca o bătrână, fragilă, bolnăvicioasă și lui îi era ușor să-și imagineze că lângă ea se așezase mătușa lui, dând din cap și povestind încet una dintre istoriile ei nesfârșite, întortocheate, o poveste despre încăperile și despre casele din Budapesta, o poveste din secolul trecut, care înlocuia oamenii ' cu umbre.

— Hai să plecăm la Budapesta, spuse Magda. Crede-mă că nu există un început mai bun pentru o căsnicie decât acela când unul acceptă ideea că celălalt nu-l iubește.

Andras se ridică, își puse repede chiloții, apoi pantalonii, și se îndreptă spre Magda, așa, cu bustul gol, într-un fel care-i păru neajutorat și greoi. Era conștient că ea îl măsura din priviri și își dorea să fie singur, să pornească singur la plimbare, să bea ceva într-o cârciumă, să schimbe cu cineva câteva vorbe, să iasă din cârciumă seara, să meargă cu un taxi în Wartburgstrasse, pentru a se întoarce aici către dimineață, poate beat, pentru ca după aceea să se gândească la trupul Magdei, la fragilitatea ei, trup care îl separa

încă de Isabelle, precum o bucată de stofă foarte subțire. Era recunoscător. Era recunoscător pentru faptul că Magda se îmbrăca și pleca, întinzându-i din ușă o mână, pe care el să i-o sărute, fără a aștepta vreo îmbrățișare în plus, fără a aștepta altceva decât să citească în ochii lui că aveau să fie cândva un cuplu de îndrăgostiți. Poate că aveau să se vadă o dată pe săptămână, la cină, poate că aveau să doarmă împreună, ca un cuplu demult căsătorit, să-și spună unul altuia bucuriile și necazurile, și totuși exista cineva care strângea în brațe acest trup, care îmbătrânea, nu de dragul clipei, ci de dragul timpului scurs, o singură îndurare posibilă, așa gândea Magda. Timpul era fragmentat în porții atât de mici, încât nici nu merita să-i acorzi atenție.

Patru zile mai târziu, Andras o invită la cină. El nu voia să o sărute, și Magda își dădu seama de acest lucru. În schimb, îi luă mâna, îi mângâie degetele mici, ridate parcă, unghiile frumoase, nelăcuite, îi mângâie venele ieșite în evidență, astfel încât Magda să uite pentru o vreme ce îi fusese lăsat lui în grijă. „Este posibil să fim prea bătrâni pentru a ne mai gândi dacă ne ajunge”, își spuse el în gând și îi povesti despre bărbatul care apăruse între timp în pod, despre fața negricioasă, cu doi ochi care îl priviseră cu teamă, despre accesele de furie ale aceluiași bărbat, care se angajase într-o luptă cu niște fantome cumplite, cărora acel bărbat nu îndrăznea să le spună pe nume, acel bărbat care se prezentase, spunând că el era domnul Schmidt.

— Închipuie-ți, spuse Andras, închipuie-ți că ăsta este numele lui adevărat, domnul Schmidt. El zice că ar mai fi avut opt frați, dintre care numai el mai trăiește, ca și cum l-ar fi condamnat cineva la viață veșnică.

— Și ce te faci cu el? întrebă Magda.

— I-am cumpărat un reșou electric și i-am făcut cadou o oală.

Magda începu să râdă, în timp ce Andras continuă:

— Și două farfurii. Tacâmuri are el. Acum vrea să mă invite la masă. Cei care se ocupă de administrarea clădirii nu mai calcă, oricum, pe-aici. Așteaptă să plec, pentru a putea vinde totul.

Magda se întâlnește în mod inevitabil cu domnul Schmidt și pentru că el avusese ocazia de a o vedea și pe Isabelle, bătut la ușa lui Andras, se înclină înaintea lui mai umil decât de obicei și îl informă că îl aștepta o nenorocire dacă se căsătorea cu cea mai tânără dintre cele două femei. Lui Andras i-a fost destul de ușor să-l liniștească, dar simți cum îi trece un cuțit prin inimă. Între timp se făcuse noiembrie, în ianuarie Jakob urma să plece la Londra, să găsească o locuință, astfel încât Isabelle să-l urmeze la scurt timp după aceea.

Andras petrecu Crăciunul împreună cu Magda. Jakob și Isabelle acceptaseră invitația lui Hans și plecaseră în Pădurea Neagră.

De Anul Nou se întâlniră în Wartburgstrasse. Magda era la Roma. Andras pregăti împreună cu Ginka un meniu compus din cinci feluri, Isabelle puse masa, Hans aduse o petiție în favoarea deținuților de la Guantanamo Bay. Se anunța un alt război. Jakob povesti despre un coleg care răspândea zvonul că la atentatul asupra turnurilor gemene participase și Mossadul și că la birou își exprimaseră părerea că acel coleg nu trebuia să devină partener al firmei Golbert Schreiber. La miezul nopții au închinat pentru un an guvernat de pace, deși știau că nu cred în așa ceva. Se gândeau cu toții, fără să o spună, că își doreau ca războiul să-l cruțe pe fiecare dintre ei. Lui Andras îi era dor de Magda, dar când o strânse în brațe pe Isabelle și o sărută cu ocazia anului care se pregătea să înceapă, își dădu seama că ar fi renunțat la tot și la toate dacă ea i-ar fi cerut-o. O sărută, pentru că Jakob era pe balcon și pregătea artificii. O sărută pe gură și ea îl sărută la rândul ei, cuibărindu-se în brațele lui, înălțându-și spre el chipul frumos.

Abia ajuns pe aeroport, Jakob formă numărul viitorului său coleg, Alistair. Îi răspunse Maude, secretara, și o auzi spunând:

— *Oh dear, you arrived already, how wonderful!*⁵

Tot Maude îi spuse că Alistair îl aștepta la ora două la intrarea în British Museum.

— *He certainly will recognize you, don't you worry. Alistair is a man of extraordinary capacities.*⁶

Avioane mici aterizau și decolau. Nu mai fusese niciodată pe London City Airport, doar câțiva călători se îndreptau spre ieșire și, fiindcă ceasul arăta abia ora unu, Jakob se hotărî să ia trenul.

Într-adevăr, Alistair îl recunoscuse imediat, se grăbi să coboare treptele muzeului, îl apucă de braț și, fără să se intereseze cum a călătorit, îl trase după el vesel și, vorbind prea repede pentru ca Jakob să-l poată urmări, îl duse într-un local în care se serveau delicatese. Proprietăresele, două femei în jur de patruzeci de ani, îl salutară călduros, îl împinseră pe Jakob pe un scaun și se întoarseră după câteva minute cu două farfurii pline-ochi.

— Amira zice că arăți epuizat, îi comunică Alistair, începând să mestece. Deci, Bentham are șazeci și șase de ani, de când a vândut biroul cel mare, n-are parteneri și singura lui conexiune sunteți voi, cei din Berlin. Împarte câștigurile cu noi, pentru că nu are copii și nici rude, fratele lui mai mare a murit la scurt timp după emigrație. Probabil că va dona totul. Lucrul ăsta îi stă în fire. Nu este

⁵ Vai, dragă, ai ajuns deja, asta e minunat! (în lb. engleză în orig.)

⁶ O să te recunoască în mod sigur. Alistair este un bărbat care dispune de capacități extraordinare. (în lb. engleză în orig.)

întotdeauna la birou, dar poate fi sunat oricând. Merită. Instinctul lui este de multe ori infailibil. Îți va spune personal ce urmează să faci. Probabil că te vei ocupa de câțiva bătrâni și de urmașii lor, care se află în Germania de Est și plâng după ruinele lor, datând din vremuri imemorale. Știi tu, loturi de pământ pe malul apei, cu niște căsuțe construite pe ele, adică acolo unde era pe vremuri o vilă. Și de imobiliare. Bentham nu se ocupă și de litigiile care au la bază moșteniri. E clar?

Alistair își îndreptă spatele, îi zâmbi lui Jakob și îi făcu Amirei un semn. Femeia aduse două cafele espresso, dând prietenos din cap și uitându-se la farfuria lui Jakob, care era pe jumătate plină.

— Numai după ce a mâncat tot! îi spuse ea lui Alistair, ridicând cana, ca și când ar fi vrut să împiedice un copilaș, care ȳopăia nerăbdător, să ajungă la toarta cǎnii.

— Amira, Jakob, făcu Alistair prezentările, dându-i lui Jakob un cot discret.

Jakob se ridică în picioare și îi întinse mâna.

— Vă mai aduc un espresso după ce terminați de mâncat, spuse Amira. Și nu-l lăsați pe Alistair să vă împuie capul.

O clipă mai târziu, în dreptul lui Jakob se afla un păhărel cu vin alb și Alistair dădu din cap, precum un cunoscător, spunând:

— Te place.

Apoi tăcu, până când Jakob termină de mâncat.

— Mă bucur să mă aflu la Londra, spuse Jakob și roși, gândindu-se că afirmația lui nu era tocmai una inteligentă. Și... îmi arăți casa?

Alistair rânji și își duse mâna prin părul blond și des. Avea ochi verzi și pistrui, cravata îi stătea strâmb pe sub o jachetă elegantă, fața lui osoasă contrasta cu genele lungi și cu gura frumoasă.

— În Primose Hill există o locuință ca lumea, patru camere, zonă frumoasă și așa mai departe, și pe urmă mai e o casă victoriană în

Kentish Town. De fapt, aia nu e o zonă pentru cineva care lucrează la Bentham, dar lui îi e totuna. Ai spus că nu vii singur aici și că voi, cei din Berlin, sunteți obișnuiți cu locuințe mari.

— Da, e vorba de soția mea, spuse Jakob cu oarecare ezitare, și își dădu seama cu uimire că folosea pentru prima oară formula „soția mea”. Va veni soția mea, care va lucra în continuare pentru o firmă specializată în grafică.

— Primose Hill e o zonă *posh*. Voi sunteți *posh*?

Alistair râse de întrebarea pe care el însuși o pusese. În localul Amirei vine în fiecare vineri o femeie care ghicește în cafea, Bentham are mare încredere în ea. Dacă nu poți să te decizi, stai pe aici până poimâine.

Mai târziu, Jakob nu mai avea să-și amintească dacă această observație îl făcuse să nu mai dorească să vadă locuința din Primose Hill. A ghici în cafea i se părea un lucru cu totul exotic și asta într-un local în care se serveau delicatese, într-un local în care, în mod clar, clientela era formată din juriști și din oameni de afaceri. Tocmai de aceea se sperie, simțindu-se ca un provincial sau ca un copil pornit într-o călătorie prin lume. Era atât de preocupat de ideea unui viitor previzibil, de fotografia unei femei solide, cu părul negru, pe care i-o arată Alistair, încât uită să-și ia la revedere de la Amira și nu fu deloc atent unde îl ducea Alistair. După o călătorie nebunească, făcută cu taxiul printr-un labirint de macarale și de garduri, care mărgineau șantiere, au ajuns în față la Kentish Town Station.

— O să vezi imediat cât e de aproape față de stația de metrou, îi spuse Alistair, dând colțul și intrând pe o stradă care urca lin, și mai făcu un cot.

Platani mari se aflau înaintea unor case, care arătau cochet, undeva se jucau niște copii, Jakob le auzi strigătele și bufniturile

unei mingi, iar ușa spre care se îndreptă Alistair bătea în albastru-închis, sticlos, protejat de un grătar din fier forjat, dincolo de care se zărea un covor. Locuința era bine împărțită, cu două încăperi mai mari și o baie mică la parter. „Camera lui Isabelle”, gândi Jakob imediat. La etajul întâi erau o bucătărie și o cameră, care putea servi drept sufragerie, dar și drept cameră de zi. La etajul al doilea erau o baie și două dormitoare. La parter câteva trepte dădeau spre o terasă, care ducea spre grădină, o fâșie verde, cu totul obișnuită, în care erau câteva flori de rododendron și hortensii, dar se vedeau și câteva straturi de plante ce păreau țepoase.

— Au fost dărâmați câțiva pereți, explică Alistair. În casele de prin preajmă, la fiecare etaj este o locuință, iar locuințele astea nu sunt mici, având în vedere situația existentă în Londra.

Când ieșiră din nou în stradă, Alistair spuse:

— Ai putea căuta ceva și în Notting Hill sau în Hampstead, există acolo ambianțe mai rafinate, dar amalgamul de aici e ca lumea, iar în alte zone ar fi trebuit să plătești dublu. Casa îi aparține lui Bentham. V-o închiriază contra cinci sute de lire sterline pe săptămână. Pomană curată.

Alistair îl apucă din nou de braț pe Jakob.

— Hai să mergem pe jos! propuse el, trăgându-l pe Jakob după sine, pentru ca apoi să se răzgândească și să propună călătoria cu autobuzul până în capătul nord-estic al lui Regent's Park.

De-acolo nu mai era mult, un drum frumos, plăcut, care trecea pe lângă grădina zoologică, trecând de-a lungul parcului și ajungând până aproape de Devonshire Street. La prânz se putea sta în parc. Domnului Bentham îi plăcea să se întâlnească și să stea de vorbă acolo, în timp ce făcea o plimbare, chiar dacă ploua, Jakob ar fi făcut bine să-și ia o geacă din aceea de ploaie, o geacă cu glugă, sau, și mai bine, o manta scurtă, deși Bentham puneă preț pe eleganță, de

altfel asta avea să constate și el numaidecât. Abia acum Jakob își dădu seama că Alistair avea aceeași înălțime ca și el și își aminti de Robert. Alistair era blond, era mai vivace, mai natural, oricum ochii lui puteau luci de răutate și, în timp ce mergeau, povesti despre concerte și despre șmecheriile la care apela bătrâna lui mătușă pentru a se strecura în sălile de concert fără bilet, pentru că își cheltuia toți banii pe poneii jucătorilor de polo și pe veterinari.

— Am vrut s-o invit la un concert și mi-a spus că i-ar prinde mai bine contravaloarea în bani a biletului, dar că-i făcea plăcere să mă însoțească, însă fără a cumpăra bilet.

Ieșiră din parcul în care Jakob reușise să vadă de la distanță gardurile grădinii zoologice. Era nervos. Ajunseseră deja în Devonshire Street. Alistair bătu pur și simplu la o ușă masivă, în timp ce o persoană nevăzută acționă soneria. Andrew, portarul, le ieși în întâmpinare. Avea în mână un volum gros, ținea un deget, care înlocuia semnul de carte, într-un anume loc, mai precis în acel loc în care îi fusese întreruptă lectura. Avea un cap mic, fixat pe un gât plin de cute, urechile erau singurul lucru mare și cărnos la omul acesta, care avea ochii unui animal nocturn și arătă că el răspundea de lift, mai mult chiar, că recomanda folosirea liftului numai și numai atunci când el, portarul, se afla acolo. Când urcară spre etajul întâi, Jakob observă că nici treptele nu erau demne de încredere. Erau strâmbe și acoperite cu o traversă ruptă. Ușile așteptau să fie vopsite, iar pereții cereau să fie zugrăviți. Biblioteca, înțesată cu volume și ziare noi, era spartă parcă de culorile vii ale cărților și părea o bibliotecă adormită, niciodată folosită, acoperită de praful vremii și lăsată în grija pocnetelor și a scârțâielilor unei vechi case locuite cândva de oameni înstăriți. Această impresie era, totuși, una greșită. Mesele vechi, din lemn, erau proaspăt lustruite, iar pe marginea acestora se vedeau cinci Macintosh-uri noi. Doi bărbați de

vârsta lui Jakob și a lui Alistair stăteau în fotolii grele, din piele, și nu se lăsară tulburați de ei.

— Ăsta e etajul lui Bentham, spuse Alistair când lăsară în urmă etajul al doilea, pentru a ajunge la cel de-al treilea, unde Alistair întinse mâna spre o ușă pe jumătate deschisă.

Jakob își dădu seama că Alistair nu îl însoțea abia în momentul în care avu o ezitare și întoarse capul, fiindcă domnul care stătea la fereastră, pe un scaun cu spătar, era un domn într-un costum impecabil, din trei piese, cu eșarfă neagră în loc de cravată, o eșarfa elegantă, din mătase, strânsă în jurul gâtului, având la rever o floare albă, și stând nemișcat, studiindu-l. Jakob făcu o mișcare bruscă, de neliniște, și își simți inima bătând. Trunchiul domnului se mișcă, el se ridică de la sine, ca și când nu ar fi fost susținut de picioare, ascultând nu de voință, ci de gândul care punea într-o relație perfectă greutatea: pieptul lat, burta susținută de vestă și picioarele relativ scurte, căutând parcă să evite orice încordare. Gâtul și fața erau mari, cărnoase, la fel ca nasul, bărbia și fălcile. Sprâncenele stufoase acopereau aproape întru totul ochii, iar buzele subțiri alcătuiau o gură care exprima indiferența. Vocea acelui domn era atât de groasă și de mormăitoare, că Jakob nu înțelese de la bun început ceea ce i se spunea și mai târziu Jakob nu-și putu aduce aminte care fusese prima frază pe care i-o spusese Bentham. Nu știa nici dacă acea frază fusese rostită în germană sau în engleză, oricât demult s-ar fi gândit.

Ceea ce le povesti Jakob lui Isabelle și lui Hans, când se întoarse la Berlin, se putea rezuma la o listă a sarcinilor lui. Despre viitorul său birou nu scoase niciun cuvânt și conștientiza uimit că dorea să păstreze pentru sine încăperea plină de mobile vechi, printre care se numărau o canapea și o ladă din lemn, veche și grea. Fără îndoială

că era destul de prăfos și nu foarte luminos, așa spusese Bentham, dar la etajul întâi – Alistar și alți doi colegi își aveau biroul la etajul al doilea – era un birou modern. Probabil că se afla în spatele sălii de lectură. Și Bentham îi spusese că acel birou se afla lângă odaia bibliotecarului, a domnului Kraphol. Jakob roșise. Dintr-o bucătărie mică apăruse Maude, secretara domnului Bentham, ducând o tavă și dând din cap a nemulțumire când auzi care erau planurile celor doi.

— *În camera aia* trebuia mai întâi să se facă o curățenie temeinică și trebuia zugrăvită!

Asta era părerea secretarei, pe care Jakob o studie pe îndelete.

Era o femeie rotofeie, de vreo cincizeci de ani, care purta o plasă pentru păr și avea niște obraji de parcă tocmai venise dintr-o grădină și mai avea încă foarfecă de grădinărit în mână. Dar ea nu ținea o foarfecă, ci o tavă pe care se aflau o cană cu ceai, două farfurioare cu biscuiți, o farfurie cu sandviciuri, o căniță cu lapte și o zaharniță din argint, lustruită atât de bine, încât și-ar fi dorit, parcă, să demonstreze că numai grija și curățenia erau singurele antidoturi împotriva dezordinii, din ce în ce mai mari, din locul acela.

Pe drumul spre Liverpool Street Station, Alistair îi explicase că se discuta dacă să mai fie folosite vechile bibliorafturi cenușii sau dacă ele să fie înlocuite cu unele viu colorate. Bentham însuși cumpăra bibliorafturi uzate, Leitz, le achiziționa de oriunde i se ofereau spre vânzare. Asta era o meteahnă cu care Jakob trebuia să se obișnuiască. Dacă Jakob voia să vadă obiectele preferate ale lui Bentham, cel puțin așa spusese Alistair, era de ajuns să viziteze muzeul preferat al acestuia, casa în care locuise John Sloan, o acumulare dezordonată, țișătoare, de tot soiul de obiecte, depozitate într-un spațiu strâmt. De o prezentare a respectivelor obiecte nici nu putea fi vorba. Jakob simți că despre toate acestea nu

voia să povestească la întoarcerea lui la Berlin. Casa din Lady Margaret Road constituia un subiect destul de vast și Jakob i-o prezentă lui Isabelle cu entuziasm, fără a aminti faptul că nici măcar nu voise să vadă locuința din Primóse Hill. Hans aruncă o privire pe actele pe care le adusese, pentru a se ocupa de ele, și așa toți trei fură mulțumiți, deși Hans nu putea să le împărtășească bucuria pe care o simțeau chiar înainte de a ajunge la Londra, pentru că lui aveau să-i lipsească Jakob și Isabelle.

Andras a fost cel care a pus câteva întrebări în legătură cu Bentham, Andras, care nu făcuse niciun comentariu în legătură cu pregătirile de plecare, care nu dăduse nici măcar din cap când Isabelle și Jakob îl invitară la Londra. Stăteau unul lângă altul pe balcon, Ginka, Hans și Isabelle se aflau în bucătărie; era foarte cald pentru o seară de ianuarie, Andras fuma, trăgea nervos din țigară, a patra țigară în seara aceea. Magda îl aștepta peste două ore. El ezita să o refuze, nu voia să o invite în Wartburgstrasse. Nu voia să plece, avea să fie una dintre ultimele seri petrecute acolo. Voia să câștige timp. Jakob păru speriat când îl întreabă despre Bentham.

— E greu de descris, spuse Jakob în cele din urmă. Nu prea înalt, grăsun, cu picioare prea scurte pentru a susține un trup atât de masiv. Îmbrăcat impecabil, poate chiar exagerat, cu siguranță exagerat de elegant, deși nu îl interesează cum arată sediul firmei sale, adică mizerabil. În biroul lui e un tablou de Lucian Freud. Îl știi? Un tablou cu flori albe, nu știu ce fel de flori sunt. Alistair mi-a povestit că Freud i-ar fi făcut portretul. O figură lată. Una dintre acele fețe cu o anumită greutate. Nasul, pleoapele, totul are o greutate de-atâtea și-atâtea grame. Știi ce vreau să spun?

Jakob se înroși.

Bentham nu fusese nici prietenos, nici ostil. Sau poate fusese

totuși prietenos, dar nu apropiat.

— E altfel decât Schreiber. N-am cunoscut niciodată un asemenea om.

— E evreu?

Jakob îl privi uluit pe Andras și îi răspunse:

— Habar n-am. De unde să știu eu chestia asta? Alistair mi-a spus că a venit în Anglia pe vremea când era copil. De ce ai pus întrebarea asta?

Andras ridică din umeri.

În casă, Isabelle pune masa. Nu privea spre balcon. Andras văzu cum i se înclina corpul, cum i se întindeau brațele, cum își îndrepta spatele. Purta o bluză verde și jeanși negri. Avea în picioare șosete groase.

— Poate pentru că aici nimeni nu mi-a pus întrebarea asta. Nimeni în afară de Hanna. Poate nici măcar Hanna. Cine știe...

— Ești evreu? întrebă Jakob, sprijinindu-se de balustrada balconului și privind în stradă.

— Da, de când mă știu.

— Dar de ce ar fi trebuit să te întrebăm noi asta?

— Pentru că unchiul și mătușa mea au putut emigra, pentru că am primit cetățenia germană, pentru că mulți evrei din Ungaria au emigrat. Pe de altă parte, sigur că da, de ce mi-ar fi pus cineva întrebarea asta?

Pentru o clipă, Jakob îl văzu înaintea ochilor pe Bentham ridicându-se de pe scaun, apropiindu-se, stând între Maude și Alistair, văzu gestul discret, mângâierea lui Maude pe mâneca lui Bentham, și fața lui Alistair, pe care se amestecau vitalitatea cu batjocura și cu disprețul.

Se gândi la 11 septembrie, la evenimentele de acum un an și jumătate, la emoțiile lui lipsite de sens, care nu aveau nicio legătură

cu New Yorkul, la discursul lui Bush, „nimic nu va mai fi ca până acum”. Nimic nu se schimbase. Existau oameni care dormeau, existase războiul din Afganistan, existau case distruse, oameni arși, morți îngropați la repezeală, talibani și luptători Al-Qaida în niște munți în care nu te încumetai să pășești, denumiri și lucruri care pentru ei, cei de aici, nu însemnau decât derularea și dramele unui serial televizat despre care vorbeau cu toții, așa cum vorbiseră despre *Big Brother*. Și acum vorbeau cu toții despre războiul din Irak. Câți oameni muriseră în războiul trecut? Câteva zeci de mii. Jakob își amintea de oamenii care cumpărau totul, cuprinși de panică. De oamenii care dădeau năvală pentru a cumpăra conserve și păături calduroase, care făceau lanțuri luminoase împotriva războiului, în timp ce asupra Israelului se lansau rachete. 11 septembrie era o linie care delimita trecutul visat, neapăsat de griji de plânsetul speriat, agresiv, care se declanșase și se extindea tot mai mult. „Numai pentru părinții lui Robert s-a schimbat totul”, gândi Jakob. Numai pentru ei și pentru el. El o găsisese pe Isabelle. El va pleca la Londra.

Indispus, Jim trecu peste mormane de lăzi goale pentru legume și cutii din polistiren styropor, care duhneau a pește. Era cât pe ce să se împiedice de o pisică ascunsă după o cutie de carton. Era cenușie, tigrată. Jim o privi o clipă cu ochi mari, apoi se aplecă și o scărpină. O mângâie încetișor pe gât, apoi pe piept. Pisica fusese încordată la început, dar apoi se destinse. Stătea liniștită, avea coada ridicată, dar nu torcea.

— Hei, de ce nu torci?

A vrut să o ridice, dar pe burta ei se simțea ceva umed, lipicios. Poate era sânge, poate era mizerie. Pisica scoase un urlet de durere. Jim înjură. Își îndreptă spatele. Din Brixton Road zgomotul ajungea până la el. Autobuze, țipete. Glasul unei femei se apropie de el, nervos, strident. Pisica se întinsese. Jim nu mai scoase niciun sunet. Își stăpâni impulsul de a privi de-a lungul micii alei ce dădea în stradă, spunându-și că acolo, în spatele lui, se afla femeia. I se păru că aude respirația cuiva. Zgomotul străzii se auzea regulat, de parcă ar fi fost un lichid uleios, care se scurgea printre case. Se împiedică de pisică, dar de data asta nu se mai uită la ea, trecu peste alte lăzi, evită sacii cu gunoi, și ajunse în cele din urmă dinaintea unei uși vopsite în maro, pe care o deschise, împingând-o cu putere. Înaintea treptelor erau ziare, fluturași publicitari, cutii. Se strâmbă și își văzu grăbit de drum, ajunse la etajul al treilea, trecând pe lângă ușile în spatele cărora comercianții își depozitau mărfurile, legume, haine, jucării. Ușile acelea erau încuiate cu lacăte. Una era deschisă. Un băiat îi aruncă o privire fugară și dispăru, mirosea a mâncare. Sus aștepta Albert. Rânji, umplând cu corpul său masiv spațiul lăsat de ușa deschisă. Firele de păr cenușii, subțiri, erau pieptănate ordonat,

pe spate, purta un tricou, brațul drept îi atârna relaxat în jos, mâna stângă se sprijinea pe tocul ușii. Dinăuntru răzbătea o lumină slabă. Jim trase cu urechea, încercând să prindă orice zgomot. Când îl sunase, îi spusese că voia să-l întâlnească doar pe el, nu și pe Ben, nu și pe vreunul dintre bodyguarzii pe care Albert îi ținea pe lângă el, băieți pe care îi luase de pe străzi, așa cum fusese luat și el. Gunoaiele străzii. Oameni fără niciun țel și fără nicio înclinație. Oameni care nu erau buni de nimic. Băieți care furau radiouri din mașini, poșete, telefoane, aparate foto. Stăteau zile-n șir întinși pe saltelele pe care Albert le aducea prin cuiburile sale, cuiburi răspândite prin tot orașul, până în South Earling. Ascunzișuri. Refugii, cum le numea Albert cu voce tunătoare. Șapte, ca în Vechiul Testament. El numea camerele și locuințele mizerabile „Paris”, „Roma”, „Ierusalim”. Jim fusese în „Ierusalim”, în inima cartierului Soho, deasupra unui restaurant chinezesc, într-un mezanin plin de lăzi frigorifice și rafturi cu paste făcute din făină de orez și tot felul de alte alimente, în spatele camerei rezervate chelnerilor și bucătarilor, acolo dormise Jim, și împărțise un closet minuscul cu alții, lavoarul mic, fără oglindă, cu miros de urină. Bărbații slabi, palizi, nu îi vorbiseră niciodată, poate pentru că nu știau engleză, poate pentru că așa voise Albert. Tot ceea ce fura, băga în cutii vechi din carton, în care fuseseră cândva paste făinoase, cutii, care erau luate de-acolo din ordinul lui Albert. Drept răsplată, Jim primea hașis, uneori cocaină, promisiuni și mese calde. Resturi din belșug și cu un gust foarte bun. Jim se învăța să mănânce supă dimineața, carne rece. Cocaina era mai bună decât mizerabila marijuana și berea, în Soho era mai bine decât la intrările caselor și în stațiile de autobuz din King's Cross. Totuși, ceva îl trăgea într-acolo și Albert se văzu nevoit să-l adune de două ori de pe străzi. Îl și bătuse. Îl dusese la un frizer, îl îmbrăcase-n haine noi,

pentru a-l trimite pe străzi pe el, băiețașul frumos. Îl dădu pe mâna a doi prieteni, care urmau să se ocupe de pregătirea lui. Albert îi îndesa lui Jim banii în palmă.

— I-ai câștigat cu fața ta simpatică și curul tău drăguț.

Primi și o altă cameră, dar încercă, chiar și așa, să o șteargă, însă Albert avea oameni peste tot și a urmat bătaia.

— Nu te mai purta de parcă acasă n-ai fi mâncat bătaie.

Îl închisese două săptămâni, îi interzisese anumite lucruri, o toană de-a lui Albert, fusese iar trimis pe stradă și iar o ștersese, de data asta pentru trei luni. Reușise lucrul ăsta, pentru că evitase King's Cross și City și Brixton și Clapham, toate locurile în care se aflau oamenii lui Albert, dar Jim nu reuși, încercă și în East End, se văzu săltat de poliție și internat într-o clinică, de unde se întorsese în genunchi la Albert. Și acum, când își aducea aminte, simțea în gură gustul sângeului, pentru că își mușcase limba când unul dintre prietenii lui Albert îi trăsese pantalonii de pe el, îl silise să se aplece și îl violase. Apoi vedea înaintea ochilor fața lui Albert. Și iar se întorsese în camera mizeră din Soho, nu reușise să se lase de droguri și furase, până ce Albert hotărî să-l ia cu el în ture, și abia când apăru Mae lucrurile deveniră altfel, pentru că Albert avea nevoie de el, pentru că primiseră locuința din Field Street.

Albert era tot în ușa, continua să rânjească, și Jim înțelese imediat că nu avea să-i spună unde era Mae dacă nu avea să-i facă un serviciu. Asta, bineînțeles, dacă știa ceva despre Mae. Nu avea să renunțe la Jim, nu avea să-l lase în pace, nu atâta vreme cât se afla în Londra. Jim își dădu seama prea târziu că în spatele lui se afla cineva care urcase scările.

— O bătaie nici prea-prea, nici foarte-foarte, spuse Albert, trimițându-i afară pe ceilalți doi.

Jim ținu ochii închiși. De alături auzi vocea lui Ben. Își mișcă picioarele și se gândi că zăcea întocmai ca un bebeluș. Își întinse cu grijă mai întâi piciorul drept, apoi pe cel stâng. Se părea că tot mai sângerează, îl gădila în bărbie, pe gât. Brațul stâng îl durea cumplit. „Este dislocat, gândi Jim și închise mai strâns ochii. Ca un animal”, își mai spuse și simți cum îi dădeau lacrimile. Cu o mișcare bruscă reuși să-și aducă umărul la locul său.

Durerea îi explodează în creier, îi separă creierul de restul corpului. Acum avea picioarele întinse și, când Albert se apropie de el, înțelese imediat ce avea să urmeze. Albert se apropie de el și îl lovi în rotula piciorului stâng; Jim urlă. Când își reveni, era liniște. Se ridică cu greu, își pierdu echilibrul, se redresă, se sprijini în palma dreaptă, deschise ochii, văzu fața speriată a lui Albert. În încăpere se aflau doar o masă și câteva scaune. Acesta era deci „noul birou” al lui Albert, așa cum îi scrisese. Pereții erau zugrăviți de curând. Cea de-a doua încăpere servea, probabil, drept magazie, aparate radio furate din mașini, telefoane mobile, sisteme de alarmă, tot ceea ce Albert vindea în Charing Cross, lucruri uzate, dar și noi, alte câteva lire sterline care aveau să-l ajute pe Albert să-și împlinească visul: un restaurant în Kensington.

— Ce crezi tu despre mine? întrebă Albert mimând supărarea. Apoi întinse mâna, pentru a-l sprijini pe Jim.

— M-ai dus de nas, da’ asta știi deja.

Fiecare avea micul său vis. Un restaurant în Kensington, o casă cu grădină și cu un cireș. Jim nu știa care era visul lui Ben, îi vedea doar figura lătareată holbându-se prin deschizătura ușii. Rahat. Nu putea fi vorba nici de casă, nici de cireș. Mae dispăruse, iar pe el aveau să-l silească s-o ia de la capăt. Nici nu putea fi vorba de așa ceva în absența lui Mae. Simți cum îl cuprinde o adâncă rușine.

— Noi vrem doar să te ajutăm, spuse Albert, rânjind cu milă.

Apoi îi arătă un afiș pe care se vedea figura lui Mae și se putea citi obișnuitul text care se scria în cazul persoanelor dispărute, afiș care era lipit prin stațiile de metrou. Nu era pentru prima dată când Jim recunoștea o figură de pe un afiș, de cele mai multe ori figurile acelea aparțineau unor copii, care, la fel ca și el, coboară din vagon în Liverpool Street Station sau în King's Cross St. Pancras, dornici și proști, chinuiți curând de foame, gata să se agațe de gâtul oricărei persoane care le dădea câteva lire, un pas către visul lor, oricare ar fi fost acela, gata să scurme în noroi, în căutarea a ceea ce cred ei că este viața, viața adevărată, plini de curaj în felul lor, chiar dacă nu știau cu ce și de ce se luptă. Și atunci, se întorceau, ca și el, ca și Albert, la un vis mărunț, de neîmplinit, un vis legat de tihnă, care li se tot arată în creierul surescitat, o oază copilărească, în care sălășluia toată speranța și își închipuiau că descoperiseră care era mândria, țelul, dorul lor. Atunci când era prea târziu. Pe câțiva dintre ei îi bătuse pentru că așa îi poruncise Albert sau pentru că îl disprețuiseră și el nu simțise mare lucru, numai o oarecare alinare. Doar pentru o clipă simțise și disperarea, ceva care era ca o tăietură mică și durea ascuțit, ca o tăietură cu un cuțit a unei bucăți din propriul cap, cuțit care tăia amintirea. Își închipuise că odată îi va putea povesti despre toate astea lui Mae, când se vor culca împreună, când va sta în brațele ei, înainte de a adormi. În tăietura aia era mereu o lumină, ceva care pendula. Fotografia lui Mae în stațiile de metrou. Dispărută. Oferiți informații la... și urma un număr de mobil, sau cum își închipuia Albert toată afacerea asta? Jim privi fotografia cu ochi mari. Nu avea nicio poză de-a ei. Își mișcă mâna cu atenție, gemu, trebuia să se concentreze. Ea era foarte aproape, nu-l putea auzi, dar era de ajuns ca el să întindă mâna, pentru a o atinge. Dacă își putea aminti. Atât de mare era dorul, încât abia dacă-l mai putea suporta, se simțea ca și când s-ar

fi rupt ceva din el. Albert rânji. Se duse în camera alăturată și se întoarse cu un pliculeț, puse pe masă trei linii.

— Îți mai aduci aminte, Jim? îți mai aduci aminte cum ai îndrugat ceva despre sfârșit. Cum ai spus că vrei să tragi linie și să pleci la țară?

Jim tăcu. Se uită la Albert și la Ben, cum se aplecau, trăgând praful pe nas și făcându-i semne încurajatoare. Undeva, în spate, văzu ca prin ceață ceafa lui Mae aplecată înainte. Ura să o vadă pe Mae trăgând pe nas sau luând pastile, ura fața ei și chicoteala prostească atunci când încerca să se lipească de el, băgându-i mâna în pantaloni. Așa îl educaseră. Îl educaseră astfel încât să o bată. Așa îl educaseră, și asta numai din cauza lui Alice. Făcu un pas spre ei, se apropie de Ben.

— Nu crezi că ar trebui să spui „mulțumesc”? îl întrebă Ben.

— Lasă-l să se așeze, interveni Albert, împinse un scaun spre Jim și dispăru, pentru a reveni cu trei cutii de bere.

Cineva trebuia să se afle în camera cealaltă, urcase treptele în urma lui. Era adevărat, nu văzuse cine. O lovitură în cap în casa scărilor, în vreme ce Albert rânjea la el. Acum îi era rău. În urmă cu treisprezece ani fugise pentru prima oară de la părinți. La treisprezece ani fugise și trei ani mai târziu reușise să ajungă la Londra, pe 3 iulie. Sărbătorise acea zi în fiecare an, până ce o întâlnise pe Mae, pe urmă sărbătorise ziua în care o văzuse pentru prima dată pe Mae, o zi din august, data exactă nu i-o spusese nici măcar lui Mae, care nu și-o mai amintea. Se simțea ca o cârpă, rigid și gol. Pe podeaua din șapă goală se usca sângele lui. Albert îi urmărise privirea și vărsă un pic de bere din cutie peste pata de sânge. Aveau s-o spele mai târziu sau aveau s-o lase să se usuce, lui îi era indiferent.

— Nu poți să te retragi pur și simplu, asta trebuie să-ți fie clar.

Nu poți să-ți pui pe picioare propria afacere.

Acum glasul lui Albert era tăios, vorbea la obiect. De-aia te-ajutam s-o cauți pe Mae fără ca poliția să-ți stea în ceafă.

— Nu i-am făcut nimic lui Mae, replică Jim cu glas sfârșit. Brațul stâng începu să-l doară și mai rău.

Albert făcu o mișcare cu mâna, o mișcare plină de dispreț.

— Cât de tâmpiți ne crezi? Nu uita că Ben a văzut-o.

Jim se holbă la Ben, fără a putea scoate un cuvânt.

— Ai uitat și cum ai bătut-o măr pe Alice?

Acela era glasul lui Ben, revoltat, gâfâind.

— Alice mi-a furat trei sute de lire sterline!

Jim se făcu roșu. O lăsase zăcând acolo. Ea avusese o odaie în Arlington Road. O odaie la subsol. Albert avusese grijă ca ea să nu facă probleme. I-a forțat pe el și pe Ben să scotocească prin odaia aia. Crezuse că acolo sunt ascunse câteva grame de cocaină. Asta se întâmplase în urmă cu cinci ani, poate chiar șase ani. Nici acum nu-și mai aducea aminte cum se năpustise asupra lui când a vrut să-i dea o palmă și pe urmă... nimic. Vru să sară în picioare, să se repeadă la Albert. Dar până să se ridice de pe scaun, Ben era lângă el, ușa se deschise și își făcu apariția un bărbat cu părul negru, care părea a fi arab, un bărbat cu un cuțit în mână, cu o față lipsită de expresivitate. Jim îl lovi pe Ben și se așeză iar.

— Acum v-ați luat un muftiu care să vă sară în ajutor la nevoie, sau ce?

Se uită cu ochi mari la bărbatul acela, la fața sa frumoasă, cu trăsături regulate, cu piele măslinie, cu niște ochi în care se zărea câte-o scânteie, semn că omul era amuzat sau se simțea jignit.

— L-am luat din cauză că există proști ca tine, spuse Albert cât se poate de liniștit. Țsta este Hisham. Se prea poate să fie muftiu, dar engleză vorbește mai bine decât tine.

— Spune-i să-mi aducă o bere.

Ben stătea nemișcat, avea fața albă ca varul și buza spartă.

— Pot să depun mărturie că era cât pe ce să o omori. Dacă nu eram eu, ar fi pierdut atâta sânge, încât ar fi murit.

Jim dădu din cap cu încăpățănare. Tot ce își amintea era vag. Mae era pe canapea, cu telefonul în mână, îi curgea sânge din nas sau dintr-o rană deschisă. Pe urmă el se dusesese iar în bucătărie. Oare avusese un cuțit în mână? Rămăsese în bucătărie până ce apăruse Ben? Încerca să-și aducă aminte. Clătină din cap, se ridică. De afară se auzea răpăiala ploii. Se gândi la pisica de care se împiedicase, îl privi pe Albert, mormăind:

— OK! Acum spune-mi ce vrei!

Albert îi aruncă lui Ben o privire satisfăcută și spuse:

— Mai întâi vreau banii pe care mi-i datorezi, pe urmă îți dăm ceva, ceva mărunț, ce spui?

Dormi agitat. Se trezi dintr-odată, pentru că i se părea că inima îi bătea prea încet. Se ridică, își luă o pătură de lână din dulapul lipit de perete, mirosea a mucegai și un pic a cățel. Păr de om sau de câine. Degetele lui pipăiră și găsiră fire scurte de păr, de om sau de câine. Mirosul era pătrunzător, dar lui îi era frig. Senzația de frig nu îl părăsi. Hisham îl însoțise până jos, respectuos, fără a scoate niciun cuvânt. Când se despărțise de el, îi spusese ceva vag, cu o expresie de milă în priviri. Poate că și el văzuse pisica, undeva în apropierea intrării, zăcând, cu sângele scurs din trup, de parcă i-ar fi deschis cineva rana pe care o avea deja.

Jim nu se întreabă dacă îl urmărea cineva. Mersese cu metroul până la King's Cross, traversase Pentonville Road, mersese până în Field Street, fără a le acorda atenție celor care își făceau veacul pe stradă. Observase cu coada ochiului o femeie tânără. Mai tânără

decât Mae. Toată marfa pe care i-o dăduse Albert putea fi vândută cu ușurință în Camden. Pe Canal dădu nas în nas cu o vulpe, care trecu pe lângă el fără pic de teamă, pentru a se strecura apoi printr-o gaură făcută în gard și a se face nevăzută în desișul de pe malul Canalului. Asta se întâmplase deja în momentul în care ajunsese pe Camden Street. Ezitase un pic, se gândise să oprească un taxi, brațul îl durea cumplit.

Ajuns acasă, căută calmante, dar găsi numai o cutie goală. În camera de zi erau doar cutii goale de bere, haine, lenjerie murdară. Cu mâna dreaptă adună șosetele, răsturnă o cutie de bere, șterse cu un tricou mizerie care nu apucase să intre imediat în covor. Trebuia să deschidă geamul, să aerisească, „să cumpăr flori”, gândi el disprețuitor.

A doua zi, la prânz, când se întorcea cu o geantă plină de lenjerie curată, pentru că tocmai spălase la una dintre mașinile automate înșirate în încăperea special amenajată, și trecu pe lângă standul cu flori din Kentish Town Station, cumpără câteva garoafe și un crin, care costa doar o liră. Vază nu găsi. Crinul îl ținu în mână. Garoafele își găsiră locul într-un pahar gol de bere. Miroși floarea albă, însă nu îi plăcu mirosul. Floarea se ofilea deja. Spălă vasele, puse berea în frigider, pâinea feliată, brânza, ouăle, un pachet în care era șuncă. El și Mae își petrecuseră ultima după-amiază împreună în Field Street. Se certaseră. Era ciudat ce se întâmpla cu amintirea despre ea. Întotdeauna părea că așteaptă undeva și totuși nu se arăta.

De la fereastra lui văzu o fetiță care se aplecă să ridice ceva, din cauza ploii părul ei se făcuse negru și era tot numai șuvițe care îi intrau în ochi. Făcu, ezitând, câțiva pași, apoi se opri. Era de parcă nu ar fi știut încotro vrea s-o apuce. El o privi cu atenție. Purta numai un pulover verde, subțire, care îi era prea mare. Mânele îi acopereau complet mâinile. Fața îi era palidă și ascuțită. Se părea că

pândeau pe cineva. Înălță capul, se ridică pe vârfuri, dar nimeni nu venea, și în cele din urmă fata dispăru. Jim se supără de parcă fata aceea ar fi luat ceva care îi aparținea lui.

Seara, când ieși pe stradă, ca să vândă o parte din marfă, era tot prost dispus. „Nu-i semn bun”, gândi el și își făcu cruce, ca orice om care e superstițios.

A doua zi, la prânz, văzu în stațiile din Kentish Town afișele cu mențiunea DISPĂRUTĂ și fotografia lui Mae.

Jakob îi dădu o listă cu piese de mobilier, pe care i le trimisese tanti Fini, piese de mobilier, care fuseseră ale bunicilor lui, ale fraților bunicilor lui; Isabelle trebuia doar să le bifeze pe acelea pe care dorea să le ia la Londra. Prima listă, scrisă cu prescurtări, nu putuse fi descifrată de Isabelle, așa încât Jakob întocmi o a doua, scrisă normal, care, însă, se dovedi a fi mai concisă decât prima, deoarece el nu mai copie și datele referitoare la proprietarul inițial, culoarea, starea în care se afla lacul sau lustrul. Mobilierul, tacâmurile, vasele și lenjeria de pat urmau să fie încărcate la Frankfurt, pentru a fi trimise la Londra, unde urma să le recepționeze Jakob.

— Nu trebuie să te ocupi de nimic, spusese Jakob.

Îl însoți până la aeroport. Îl putea vedea prin geamuri, dincolo de punctele de control, ținând ziarul în mână. Sticla lucea și el nu putu s-o vadă.

A doua zi, Maude era în ușa biroului și îl salută pe Jakob în numele lui Bentham. În biroul ei se afla Annie, secretara lui Alistair, care avea să se ocupe și de corespondența lui Jakob, o făptură grasuță, cu nas cârn, și domnul Kraphol, care își oferi serviciile, trăgându-și tot timpul nasul și uitându-se cruciș. Ținea în mână o foaie de hârtie, umplută cu un scris mărunț, pe care își notase comenzile de carte. La ora cinci Maude bătui la ușa biroului lui Jakob și îi aduse ceai și Sconcs. Jakob auzi pătrunzând pe geam ropotul ploii de februarie.

— Mergem la pub, îl anunță Alistair seara, așteptându-l în casa scărilor și pipăind cu piciorul stâng o mică suprafață roasă, a covorului.

Se vedea însă că pe Alistair îl preocupa deja altceva. Jakob află în cele din urmă că Bentham avea să vină la birou abia pe la sfârșitul săptămânii, dar nu era nimic neobișnuit în asta. La pub așteptau deja doi dintre viitorii săi colegi, Paul și Anthony. Îl împinse înăuntru, băură în sănătatea lui, trecură foarte curând de la bere la whisky, își băgară, tară să le pese, cravatele în buzunarele jachetelor, din covorul roșu, murdar, al pubului se înălța un miros acru, la ora unsprezece erau în stradă, într-o ploaie mărunță, o fată se apropie de ei și îl sărută pe Paul lung pe gură. Jakob era beat, Alistair și Anthony se îndepărtară, șoptind, Paul își luă motocicleta și plecă în pâraie de motor. Luna se arată de după acoperișuri, Jakob își imaginează că simte în nări mirosul mării, fata îl sărută iar pe Paul, apoi veni țopăind spre Jakob, care se așezase între timp pe bordură și admira mașinile care treceau fără șoferi la volan, purta o manta de blană, o fustă mini, părul ei blond lovi fața lui Jakob. Râseră cu toții, se aplecară toți trei peste el.

— Hai, e totul în ordine?

— Asta era Paul cu motocicleta lui.

Jakob se întoarse, gemând, într-o parte, iar fata tresări, când Jakob ridică mâna.

— Totu-i cool! strigă Alistair și îl împinse într-un taxi.

În cea de-a treia zi, Annie îi bătu la ușă și îi aduse o carafă de apă și o ceașcă de ceai. Trebuia doar, așa zisese Maude, care intrase în urma lui Annie, trebuia doar să spună de ce avea nevoie. O veioză, încă un fotoliu în locul lăzii ciudate, o pătură din lână. Sistemul de încălzire făcea tot ce putea. Dintr-un ventil ieși ceva abur pe la prânz, pe urmă se făcu liniște. Din încăperea în care se afla Alistair, prin tavan, ajungeau uneori până la Jakob acorduri muzicale, Bach sau John Zorn, așa îi spusese Alistair. Se prezentă și primul client, un anume Mister Miller, care era nemulțumit de avocatul său, care

se ocupase până atunci de retrocedarea unei case din Treptow. La prânz, când se plimba, Jakob se pierdea prin străduțele situate între Devonshire Street și Wigmore Street. Un al doilea client, un producător de stivuitoare din Hamm, se interesa de achiziționarea unei societăți britanice de căi ferate britanice și îl rugă să-l întâlnească în Liverpool Street Station. Stătură într-o cafenea prost luminată, de la parterul gării, și Jakob răsfoi disperat printr-un vraf de acte, pe care i le fotocopiasse domnul Kraphol, printre care, mai multe eseuri despre istoria căilor ferate engleze. Vremea rămase mohorâtă, Jakob ajungea primul la birou de cele mai multe ori, îi plăcea biroul său, chiar dacă îngheța, iar locuința din Lady Margaret Road era tot goală și neprimitoare. La sfârșit de săptămână aștepta să sosească mobilierul.

Camionul ajunsese după-amiaza, blocă întreaga stradă, pentru că șoferul trăsesese în ultimul moment pe partea dreaptă a carosabilului. O mașină, care venea din sens opus, abia dacă mai apucă să frâneze. Șoferul păru a fi șocat. Era în bărbat mai în vârstă, care coborî cu greu din automobil, ținându-se cu ambele mâini de portieră și care veni încet spre camionul cu numere de Germania, în cabina căruia părea să nu se miște nimic. Jakob era la parter, zgâlțâia geamurile, pentru că uitaseră cum se deschid, se decise în cele din urmă și ieși pe stradă în ciorapi, grăbindu-se să ajungă la bărbatul al cărui păr alb era zburlit de vânt. Pielea ca de pergament a obrazilor se înroși, iar când Jakob își ceru scuze, bărbatul cel vârstnic se urcă în Austinul său și porni motorul. Nervos și apăsător de rușine, Jakob se întoarse, șoferul făcu niște manevre, spre norocul tuturor strada era goală, doar o fetiță apăru deodată, gata să alerge înaintea camionului, Jakob o prinse de mână, era o ființă palidă, cu o căciuliță roșie, cu ochi mari, cenușii, care se dădu speriată înapoi și îl privi pe Jakob cu concentrare, pentru a înțelege ce i se cerea și

apoi se ghemui, ca și când s-ar fi temut să nu fie pedepsită.

Cărașii săriră din cabină și începură să strige, să facă tot felul de comentarii. Certând-o, fetița se smulse din prinsoare, în timp ce Alistair, Paul și Anthony se apropiară, făcând cu mâna, voiau să-l ajute și să sărbătorească faptul că Jakob se muta în casă nouă.

— Nu-i rău, spuse Alistair, privind critic în jur.

Pe stradă se afla deja comoda Biedermeier a bunicii sale, iar un sertar se deschisese, plin de poze vechi, pe care tanti Fini uitase să le arunce. Un dulap era cât pe ce să se răstoarne pe-o parte, oricum avea deja o zgârietură. Alistair stătea de vorbă cu un polițist care scosese capul pe geamul mașinii de serviciu. Fetița dispăruse.

— Mai întâi mobilele! strigă Jakob nervos, când ceilalți se îndreptară, toți șase, spre intrarea în clădire, cu Alistair în frunte, toți cărașii, râzând sacadat, în surdină.

Se împărțiseră pe etaje, dându-și unii altora sfaturi, covorul, de culoare deschisă, prezenta deja primele urme de umezeală. Se formă o pată lată în locul în care Anthony își pusese umbrela. Comoda se afla în camera de lucru a lui Isabelle. Tot acolo era un scrin și o masă rotundă, care ținea locul planșetei, în încăperea alăturată erau o canapea, două fotolii mici, cu pernute în dungi albe și negre și încă o măsuță. La etajul întâi au fost duse masa cea mare, cu șase scaune, un raft pentru cărți, cu ușițe cu sticlă, un dulap pentru vase. La etajul al doilea au fost duse patul nupțial și dulapul zgâriat, iar Paul exclamă:

— Uau! Și în condițiile astea vreți voi să locuiți?

Paul aduse o oglindă dreptunghiulară și o ramă neagră și le depuse cu mare grijă în hol.

În sfârșit, toate piesele de mobilier erau la locul lor, până și vasele fuseseră puse în ordine, mașina de spălat era și ea bransată. Mâncă,

așa, de probă, în sufragerie, având înaintea sa un pahar, o sticlă de vin, niște biscuiți din făină de orez. Biscuiții trosneau între dinți. În afară de acel trosnet nu se auzea nimic. Uneori era atât de neliniștit noaptea, încât trebuia să se scoale, să se apropie de fereastră ca să inspire adânc și să expire aerul de februarie. Pisici traversau strada, o dată merse pe trotuar și o vulpe albă, care grăbi pasul și dispăru în cele din urmă. În seara dinaintea plecării lui Isabelle, Jakob o văzu pe fetița cu căciuliță roșie. Era în Kentish Town, însoțită de un bărbat mic de statură. Avea în mână o pungă plină cu cartofi prăjiți. Când coti pe Lady Margaret Road era cât pe ce să se ciocnească de o persoană cu un hanorac alb care apăruse pe neașteptate, ca un trăsnet. Jakob închise ochii și bărbatul acela spuse ceva printre dinți, ceva atât de plin de ură, încât Jakob se sperie. Platanii erau tot golași, dar cireșii începeau să înflorească, la fel și lalelele.

— Măine sosește, deci, tânăra dumneavoastră soție, spuse Maude, și Jakob găsi că exprimarea ei fusese un pic exagerată și suna puțin a kitsch.

Jakob își spuse că Maude aștepta cu nerăbdare atât venirea lui Bentham, cât și sosirea lui Isabelle.

— Măine pleacă la soțul ei, la Londra, îi spusese secretara, Sonja, unui client, la prânz.

„Dar este hotărârea potrivită”, gândi Isabelle. Dacă ar fi venit peste câteva săptămâni în vizită la Berlin, le-ar fi găsit pe toate așa cum le lăsase, atât biroul, cât și locuința, nu avea niciun motiv pentru a-și face griji, chiar dacă mama ei suna așa, din senin, și o întreba dacă nu era periculos să plece la Londra, acum, când războiul din Irak era pe cale să izbucnească, iar Andras, martor fără voie la discuție, se strâmba când auzea cele spuse de Isabelle și izbucnea:

— Dumnezeu! Doar nu pleci la Bagdad!

Își luă laptopul. Peter îi căutase prefixul de Londra, mai lucra pe internet.

— Nimic deosebit! mormăi el, în vreme ce Isabelle îi promise să-i trimită o fotografie a camerei ei de lucru de îndată ce va fi sosit la Londra.

— E plină de mobilier Biedermeier, spuse Andras, rânjind, înainte de plecare se ajungea întotdeauna la mici răutăți.

— Suntem tot mai puțini, spuse Peter.

Sonja îl privi, se strâmbă și se aplecă iar asupra ziarului, începea un nou război, așa scria în articol. Plecarea soldaților, tancuri, afaceri cu arme, controale de securitate mai severe, cod portocaliu la Washington. Isabelle strânse lucrurile care se aflau în sertarele biroului ei. Găsi o poză a Hannei, o poză alb-negru, în care fața Hannei era ștersă deja, „întocmai ca un peisaj”, gândi Isabelle, cu liniile clădirilor clar vizibile pe fundal. Pe urmă fotografiile pe care i le făcuse Alexa. Luase cutia la birou după ce se mutase în Wartburgstrasse. Isabelle se aplecă într-o parte, astfel încât Andras, care o privea foarte atent, să nu poată vedea fotografiile. Fotografii tăiate deasupra gurii, hăinuțe din frotir roșu, burta care ieșea puțin în evidență, picioare un pic depărtate și o excită să vadă cât de obscene puteau fi.

— Ce-i asta? întrebă Andras. Pornografie cu copii?

Începu să râdă când îi văzu fața, și râse cu supărare, cu îngrijorare.

— La ce oră să te iau mâine? întrebă Andras.

Acasă, aproape că nu mai era nimic de făcut. Pe hol erau trei valize mari, dulapul din bucătărie era gol, pe podea erau firimituri, după plecarea ei, femeia de serviciu avea să facă poate curățenie, cheia avea s-o trimită la birou, plicul gros, francat, era pregătit.

Telefonul sună, lui Isabelle i se păru aproape nepotrivit să răspundă. Era Ginka. Telefonul sună din nou. Era Alexa. Pe urmă sună Hans, pentru a întreba de câte ori trebuia să ridice corespondența. Bău o jumătate de sticlă de vin roșu și își dori ca Jakob să vină s-o ia.

Pe urmă se făcu dimineată. Andras sună și o trezi.

Urcă scările, aducând mâncare în pungi. Era morocănos, era în expectativă. Isabelle dispăru în baie. Puse pe masă o căniță cu espresso, scoase din dulapuri căni și farfurii. Frigiderul era aproape gol, de fapt în frigider nu se mai afla decât un borcânel cu capere. Despărțirile păreau lipsite de rost. Se gândi la sărutările rudelor sale din Budapesta, la zgomotul crescând al despărțirilor, la procesiunea persoanelor fără număr care îl însoțeau la aeroport sau la gară sau chiar până la ușă, în cazul în care pleca de-acasă, pentru a lua cina împreună cu cineva.

— La voi, spunea mama, chiar și morții pleacă discret.

Îi dădeau lacrimile când se gândea la unchiul Janos și la mătușa Sofi, la perioada petrecută pe patul de moarte, la înmormântarea lor; poze cu ei nu existau, nici scrisori, nici vreo listă a celor care trimiseseră flori, nicio urmă a ultimului semn făcut cu mâna, retezând aerul. El nu voia ca Isabelle să plece. El voia ca ea să priceapă ce înseamnă să-ți iei rămas-bun de la cineva. Când ea ieși din baie, li se încrucișară privirile. Ceva era altfel. În prima clipă se temu că o supăraseră, apoi se aprinse în el o speranță stupidă, o oprire fericită a bătăilor inimii. Dar nu.

Ea nu avea să rămână. Și în ochii ei se văzu ceva neprietenos. Ceva tensionat.

După ce Isabelle trecu de controalele de securitate, Andras ieși în bătaia vântului rece, de februarie, și se opri locului, până când un

șofer de autobuz, un bărbat mai în vârstă, cu mustață, îl întreabă dacă putea să-l ajute în vreun fel. Andras dădu din cap zâmbind, apoi refuză politicos și se urcă în autobuzul următor.

La birou găsi un bilet de la Sonja, care îl anunța că sunase Magda. Luă cina și rămase la ea peste noapte. Când se ridică din pat la ora șase, încet, ca să nu o trezească, când se strecură prin întuneric, își dădu seama ce văzuse în privirea lui Isabelle, se ghemui, înfruntând vântul și ploaia, se ghemui, pentru că nu suporta hotărârea din ochii ei, o poftă de nezdruncinat de a merge înainte fără țintă. Ea era deja la Londra.

Avionul se înălță lin, pista de asfalt dispăru sub roți și apoi, când totul părea să fi trecut, avionul începu să se balanseze, înclinându-se brusc spre dreapta. Pasagerii, care în gândul lor își luaseră deja bagajele de pe banda rulantă, se grăbeau spre ieșire, voiau să ajungă cât mai repede la ai lor, nu mai erau pasageri, ci persoane care sosiseră pe aeroport, lăsând în urmă clădirea aeroportului, uitând de spaimile vagi, cauzate de faptul că măsurile de securitate erau precare. „Teroriști!” șopti cineva și o a doua, apoi o a treia persoană auziră șoapta, un pasager strigă scurt și dureros, stewardesele, prinse în centurile de siguranță se mișcară încoace și-ncolo, făcând semne neinteligibile. Avionul continua să se balanseze, se înclină spre dreapta.

— *Brace, brace!* strigă o voce în difuzor, dar Isabelle se aplecă spre gemuleț și văzu o mașină de pompieri, apoi încă una. Nu își putu da seama dacă duduital motoarelor se auzea mai tare. Iar se auzi un strigăt în difuzor, de data aceasta neinteligibil, urmat de un cârâit. O stewardesă se ridică de la locul ei, puse mâna pe microfon, dar, deși gura ei se mișca vizibil, nu se înțelese nimic și în spaima aceea era ceva imperceptibil, șocant. Gesticulă, făcu niște semne, adresându-i-se, parcă, lui Isabelle, care stătea tot dreaptă și care plecă, în sfârșit, capul, cu un sentiment de triumf, pentru că învinsese frica.

Într-un sfârșit, se auzi un glas venind din difuzor:

— Vă vorbește căpitanul...

„Spumă, gândi Isabelle. Ar fi putut da cu spumă pe pistă.”

— Nu aveți motive să vă îngrijorați, continuă glasul căpitanului. O problemă cu pneurile. Nu desfăceți centurile de siguranță. Ajungem imediat în poziția de garare.

Dar de undeva ieșea fum, asta vedea Isabelle prea bine. Alți pasageri păreau să răsuflă ușurați, stăteau din nou drepti în fotoliile lor, vorbeau, râdeau. Avionul continua să ruleze. Păru să se ghemuiască, se înclină spre dreapta, dar atât de încet, încât lăsă doar o urmă mică pe asfalt. Poate că lovise ceva cu aripa, descrise un semicerc, făcând, parcă o mică rană. Isabelle se prinse de spătar. „Jakob!” gândi ea. Jakob o aștepta, fără să știe prin ce trecea ea. În sfârșit, avionul se opri, sprijinindu-se pe o aripă, astfel încât pasagerii căzură spre dreapta, țepeni, de parcă ar fi fost niște păpuși stricate.

Vor fi evacuați cu ajutorul unui tobogan. Așa le spusese stewardesa. Aceasta era o măsură de siguranță care se lua în cazurile în care ar fi existat pericol de explozie, dar acest lucru era exclus. Și apoi explodă ceva, destrămand stăpânirea de sine a pasagerilor, care se înghesuiră spre ieșirea de urgență, în fața căreia stătea acum un bărbat gesticulând. Isabelle a fost unul dintre ultimii pasageri așezați cu grijă pe toboganul portocaliu. Alunecă, aproape că se bucură de această alunecare, ca și când ar fi fost normal ca aceasta să fie sosirea ei la Londra. Deși fusese la un colegiu din sudul Londrei, nu cunoștea orașul mai deloc. Știa foarte bine cum arată căminul studentesc în care se văzuse nevoită să închirieze o cameră. Era o clădire cu holuri înguste, plină de gândaci, cu toalete împutite. Era acolo un miros care-ți tăia respirația. Îi prezentase lui Jakob întregul tablou: țigări, grăsime râncedă, covoare care mucegăiau în locurile unde ploaia izbutea să pătrundă prin geamuri.

Dormiseră câte șapte într-o încăpere mică. Obișnuiau să bea votcă până se îmbătau criță și vărsau pe covor, pentru ca a doua zi să întârzie la cursuri, lucru care le era absolut indiferent profesorilor, atâta vreme cât se plătea, cât desenau și prezentau la

timp mapele cu lucrări.

Acum, pasagerii discutau aprins, ușurați, înghesuindu-se toți deodată în autobuze. Unii înjurau, pentru că avionul avusese întârziere, alții făceau haz pe seama celorlalți pasageri. În autobuz se sparse o sticlă de parfum. Urmau să fie descărcate bagajele, dar Isabelle nu așteptă, alergă, chinuită de dor, spre terminalul rezervat sosirilor. Acolo se afla Jakob. Ceva cedase. Poate era vorba de o oarecare nervozitate. O strânse tare la piept, nici nu-i mai venea să-i dea drumul. Pe urmă stătură unul alături de celălalt, fără a ști prea bine ce să spună, ce să facă.

— O să cerem să ne fie trimise bagajele tale. Dar ce Dumnezeu s-a întâmplat? Cum mai ajungi tu în locul din care se iau bagajele?

Căruțuri încărcate cu bagaje, copii, angajați ai aeroportului, aflați în grabă, oameni de afaceri, cu toții trecură pe lângă ei. Familii care se mișcau mai încet, pentru că totul era mai complicat. Trebuiau cărate păpuși, rucsăci pentru copii, gentuțe, lucruri care alunecau de pe cărucioarele încărcate cu bagaje. Se vedeau și mame cu copii în brațe. Apoi apărură un lot de sportivi, îmbrăcați în tricouri albastre și pantaloni albi, de trening. Jakob o apucă pe Isabelle cu grijă de umeri, o întoarse spre el și o sărută.

— Hai să mergem acasă! îl rugă ea, simțindu-i mâinile, respirația.

Jakob se întoarse totuși cu spatele și se adresă unui bărbat în uniformă. Isabelle se putea întoarce în punctul din care ar fi trebuit să-și ia bagajele, bagaje care se învâртеau acum pe o bandă rulantă. Isabelle se întoarse cu trei valize. Se trezise la realitate.

— Mergem acasă, o asigură Jakob, împingând căruciorul. Mergem acasă și pe urmă la un pub. Și între timp am putea face o plimbare.

Era liber toată după-amiaza. Maude îl gonise pur și simplu din firmă, deși el se opusese, fiindcă în după-amiaza aceea Bentham

avea să vină la firmă.

— Este prima zi pe care o veți petrece împreună cu soția dumneavoastră! exclamase Maude și nu admise să fie contrazisă.

Taximetristul așează valizele cu grijă. Cerul era senin, dar soarele părea palid și peisajul era învăluit într-o perdea de ceață. Copacii erau golași, doar ici-colo se mai zărea câte o frunză verde. Nu exista în peisaj niciun detaliu care ar fi putut încălzi inima. Isabelle îi căută mâna.

— Și Andras? A fost foarte trist? întrebă Jakob.

Lui i se păru că drumul de la aeroport durează prea mult și se simți cuprins de bucurie când ajunseră în suburbii. Case care atrăgeau privirile, pe urmă Golders Green, magazine și evrei ortodocși cu pălării negre. Jakob îi arată o fetiță care împingea un cărucior uriaș. Apoi își continuară drumul spre sud, ajungând în dreptul dealului din Hampstead Heath.

Îi dădu cheile. Taxiul plecase deja, iar el duse valizele până în fața ușii. Broasca se dovedi a fi îndărătnică. Isabelle ezită indispusă. Băgă cheia în broască, o scoase și apoi o băgă din nou. Se propti în ușă și se întoarse spre Jakob. Îi fusese dor de el. Își dădu seama de asta încă o dată. Și el stătea acolo, se uita la ea, nici nu observase măcar de când se chinuia să deschidă ușa. Se uita la ea, trecându-și mâna prin părul blond-roșcat, care nu stătea cum trebuie. El îi lipsise. Era un sentiment care nu se remarcă și nici nu era nou, dar odată, cel puțin așa credea ea, într-o bună zi, avea să înțeleagă exact ce însemna acel sentiment. În cele din urmă, cheia se hotărî să intre în broască așa cum trebuie, Isabelle reuși să descuie și să țină ușa deschisă, astfel încât el să intre cu bagajele.

— Unde e camera mea?

Jakob stătea în hol, zâmbind, privind-o, așteptând.

Dar ea nu întinse mâna, nu îl trase spre ea, nu căută patul, care

trebuia să se afle pe undeva. Patul nupțial. Da, Andras era trist. Simți acest lucru, de parcă ar fi trăit ea însăși sentimentul de tristețe. Apoi se produse o ruptură. Se îndepărtară.

Ea deschise ușa din dreapta. Aruncă o privire în camera ei de lucru, în atelierul ei. Zâmbi. Pe masă erau flori.

„Totul arată ca într-o pensiune, gândi ea. Ca într-o pensiune, în care ai tot ceea ce îți dorești.”

— Țsta e regatul tău.

Jakob rostise aceste cuvinte distant, așteptând.

— Sus este o cameră de zi, o sufragerie, bucătăria.

Spusese totul de parcă ar fi fost un robot telefonic.

— Imediat îți duc valizele sus.

Isabelle privea pe fereastră și el se simți liniștit, pentru că fetița nu se arătase, o ființă cocoșată, ciudată.

— Ce copaci sunt ăștia?

— Platani.

Trunchiuri pleșuve, pătate, crengi tăiate. O mașină trecu de parcă ar fi fost teleghidată.

— Mașinile astea parcă nu ar avea șofer, strigă Isabelle. Ieșim?

— Ne plimbăm prin parc și, dacă vrei, mergem până pe malul Tamisei.

— Nu-i departe?

— Nu. Putem face o parte din drum cu metroul. Nu ne trebuie decât o poză de-a ta, tip pașaport, și trebuie să luăm o cartelă valabilă timp de-o lună, ca să poți merge cu metroul cât vrei.

Isabelle își despacheta computerul și trase cu urechea. Se auzea un zgomot care nu venea de sus, ci de undeva, din lateral, probabil că se auzeau vecinii, vocile vecinilor. Se auzi ceva pocnind, apoi zgomotul se amplifică, o piesă de mobilier, sau zgomotul acela fusese făcut de Jakob?

Se duse repede sus.

— Sunt dulapuri destule. Ne mai putem lua haine.

— Așază-te pe pat, îl îndemnă ea. Așază-te pe pat până despachetez. Spune-mi cum îți merge.

Stătea pe pat în timp ce ea făcea ordine în dulapuri, era preocupată, puneă cămășile lui unele peste altele, le sorta, deschise la deschise, închise la închise, pentru fiecare zi, pentru ocazii speciale. Unele dintre ele aveau nasturi la manșetă, altele nu. Ea continuă să facă treabă, dând dovadă de multă îndemânare, deși ușa unui dulap sări de la locul ei, se desprinse de pe șină. Era cât pe ce să cadă peste ea, apoi peste Jakob. Jakob sări în picioare și o puse la locul ei. Isabelle puse curelele într-un loc anume, iar șosetele și lenjeria intimă într-un alt sertar. O rază de soare, care intră pe geam, se opri pe fața ei. Purta părul legat la spate, cu un elastic negru. Se aplecă peste valiză, se îndreptă, se întinse. Între timp, el îi descrie biroul (nu camera lui), pe Maude, prima seară la pub, locul aflat la doi pași de birou, porumbeii, pe bătrâna care hrănea porumbeii. Scotea pâine veche din pungi de plastic, o făcea fărâme, blestema pietonii. Îi povesti despre primii boboci, despre felul în care Regent's Park revenea la viață. Peste câteva săptămâni, spuse el, trebuiau să se ducă în Kew Gardens, se impunea să ajungă acolo când se iveau florile de rododendron. Îi mai spuse lui Isabelle că Tamisa traversa parcul. Se uită la Isabelle, la jeanșii ei strâmți, la puloverul albastru. Fundul i se mișca (se apleca, se ridica, făcea un pas spre stânga, un pas spre dreapta, cu precizia unei mașinării). Voia să-i pună mâna pe fund sau s-o roage să stea liniștită o clipă. În cele din urmă, ea dispăru în baie, puse crema, deodorantul și pasta de dinți pe raftul dintre chiuvetă și oglindă, puse șamponul pe marginea căzii, găsi un loc pentru ustensilele ei. Apoi fața ei apărură din nou, așa cum avea să apară de nenumărate ori din dosul unei

uși. O față cunoscută, o față care nu ascundea niciun fel de intenție. El simți ca un cuțit în inimă obișnuința, dragostea, dar și nesiguranța. „Nesiguranța, gândi el, obișnuința acoperă doar o parte a teritoriului, dar apoi trebuia să-l elibereze, pentru că mereu apare ceva neprevăzut. Măcar lucrurile trebuie să revină acolo unde le este locul, gândi Jakob mai departe. Casele trebuie să le revină proprietarilor, loturile de pământ trebuie să le revină celor cărora le-au aparținut cândva. Turbulențele, nedreptățile mai puteau fi remediate, pentru că oamenii nu sunt doar oameni (viețuitoare care trăiesc prea puțin, care sunt neglijate, expuse, neajutorate, despuiate, chiar și în condițiile în care legile funcționează ca un scut), ci și subiecți ai Dreptului. Dreptatea, își spuse Jakob, exista doar acolo unde poate fi consemnată în cadastre, în contracte de vânzare, în adeverințe notariale, un fir subțire, care poate fi prins și urmărit.” Acum Isabelle își aranja hainele, bluzele ei puse lângă cămășile lui, puloverele. Isabelle avu un moment de ezitare, grămezi separate, culori deschise. Venise cu el la Londra. Când se gândea acum la drumurile sale prin Brandenburg, la începutul anilor 1990, la buna dispoziție de care era stăpânit, pentru că găsisese un indiciu, o consemnare importantă care putea schimba cursul unei proceduri, își dădu seama că fusese naiv, dar tot ajunsese la miezul problemei. Nu exista dreptate abstractă, dar era tot o stare care semăna cu dreptatea pe care el o putea restabili. Oamenii aveau să intre iar în drepturile lor, pentru că erau subiecți ai Dreptului, părți ale unei rețele realizate din legi și istorie. Jakob rămase la ideea că lucrurile nu pot fi vindecate, ci doar așezate în ordine. Bunurile se amestecau, pentru că destinele oamenilor se amestecau. Lucrurile implicate într-un proces brutal, sub forma unei despărțiri, trebuiau să revină unde au fost inițial. Isabelle se aplecă pentru ultima dată asupra celei de-a treia valize. El nu mai era nevoit să se gândească la

fetița vecinilor, la fața ei palidă, care îl înfiora. Drumul dintre casă și birou devenise altul. Nu avea să-l mai vadă pe bărbatul cocoșat. Viața lui devenise alta. Acum avea o viață de bărbat însurat. O viață *demnă*, care *trebuia protejată*, așa cum stătea scris în Introducerea la Legea Proprietății de Fieberg și Reichenbach, chiar dacă această viață nu era ocrotită de *buna-credință*. Jakob zâmbi, gândindu-se la această nedreptate care i se făcea chiar lui; el avea să-i facă tot ce-i stătea în putință. Schimbările aduceau mereu cu ele ceva nou, un lucru care nu era încă ordonat și bine așezat.

Tocmai când se pregătea să-i vorbească lui Isabelle despre biroul lui, despre Bentham, ea își îndreptă spatele, râzând.

Cât de copilărească și cât de moale era bărbia ei. Se îndreptă spre el.

— Închipuie-ți că am uitat să-mi iau pantofi.

Își ridică mâinile în aer. În gol. Dincolo de fruntea ei se aflau gândurile ei, transparente, dar greu de înțeles. Gânduri, dorințe. Se apropie de el, îi cuprinse capul, îi pipăi firele de păr. Subțiri, mult mai subțiri decât ale ei. I se păru că el era lipsit de apărare. Soarele coborâse, era așezat chiar deasupra unei grădini și, din această poziție, pătrunse în cameră. O sirenă se apropie, pentru ca apoi să dispară. El o apucă de mijloc, degetele îi pipăiră cusăturile jeansilor. Buzunare, ținte. Își dădu seama cât de moale era pielea ei când desfăcu fermoarul, când trase jeansii puțin în jos. Degetele lui zăboviră nesigure și apoi simțiră pielea și mai moale, ascunsă, derutantă, ca și când a o atinge ar fi fost o iluzie. Gingășia săruturilor lui, în vreme ce gândurile îi umblau fără țintă. Și-ar fi dorit ca ea să fi fost mai puțin frumoasă. „Altfel Andras nici nu ar fi sărutat-o”, gândi Jakob. Dar ea îi aparținea lui, se afla în fața lui, nu scotea niciun zgomot, și după aceea Jakob se trânti în pat, trăgând-o după sine.

Înaintară mână-n mână de-a lungul străzii, trecând pe lângă tarabele cu legume, pe lângă tonetele cu ziare, unde se zăreau literele de-o șchioapă din *Evening Standard*, pe lângă standurile de prezentare. Începuse să se însereze. Inspectorii fuseseră chemați acasă... rezultatele celor mai noi sondaje „, *Our intelligence officials estimate that Saddam Hussein had the materials to produce as much as 500 tons of sarin, mustard and VX nerve agent, these Chemical agents could also kill untold thousands. He's not accounted for these materials*”,⁷ citi Jakob într-o revistă, în timp ce Isabelle se afla într-o cabină foto, mișcând scaunul, astfel încât să-l potrivească.

„Dar asta-i o chestie veche, gândi Jakob. Țsta-i discursul lui Bush din ianuarie.” *Cea mai grea decizie a vieții mele...* Pe-asta a zis-o Blair? Și din Turcia sosea știrea că, totuși, șaiszeci și două de mii de soldați nu au fost lăsați să tranziteze teritoriul statului pentru a ajunge în Irak. Mereu se vorbea despre vreme, despre căldura înăbușitoare, despre furtuni de nisip. Trupurile strânse în costumele de protecție. Perdeaua se dădu la o parte. Isabelle scoase cu atenție un picior din cabina foto. Puse o mână pe scaunul care se rotea, se ridică în picioare și ieși, alăturându-i-se. Aruncă o privire asupra titlurilor de pe prima pagină și tresări speriată, făcând un pas înapoi. Aflat după teighea, vânzătorul înălță capul privind-o cu ochi negri, duri. „*The materials to produce as much as 500 tons of sarin, mustard and VX nerve agent*”, citi Jakob, în timp ce fotografia ieși din fantă, rămânând

⁷ Specialiștii noștri din serviciile de informații estimează că Saddam Hussein dispunea de materii prime necesare pentru a produce aproximativ 500 de tone de sarin, iverită și gaz psihotrop VX. Cu ajutorul acestor cantități de compuși chimici, ar fi putut fi uciși mii și mii de oameni. Nu i s-au cerut niciodată explicații în legătură cu aceste materii prime. (n.tr.)

suspendată în aerul cald. Zgomotul suflantei nici nu se auzea, fiind acoperit întru totul de zgomotul străzii. „*What does the whole of our history teach us, I mean British history in particular? That if when you're faced with a threat you decide to avoid confronting it short term, then all that happenes is that în the longer term you have to confront it and confront it an even more deadly form.*”⁸ În scurt timp, fotografiile se uscară. Isabelle zâmbea de patru ori bucuroasă, plină de nerăbdare.

— Poți să-mi dai și mie una, spuse Jakob. Să mi-o pun în portofel.

Traversară strada. Isabelle completează formularul, în timp ce Jakob plăti și băgă restul în buzunar. Între timp scara rulantă încetase să mai funcționeze, astfel încât s-au văzut nevoiți să coboare pe jos cele o sută șaptezeci și cinci de trepte ale scării fixe. Dar pe urmă se aflau la peron. Trenul sosi, ieșind din tunelul îngust, și ei se urcară. Trenul, caldură, viteză, figuri care nu erau interesate de nimic și se mișcau odată cu legănările lui. Uneori, la o manevră mai bruscă, fețele, gâturile, trunchiurile călătorilor se balansau. Cei doi au găsit locuri unul lângă altul.

Mâinile lor se atingeau. Erau obosiți și chinuiți de gândul că ar putea intra unul într-altul. Se simțeau deodată stăpâniți de dorința de a se depărta unul de celălalt. Discret, Isabelle își transferă greutatea corporală dinspre dreapta spre stânga. Căldura sufocantă îi înroșea fața, se depărta de Jakob. El prinse cu ochii literele mobile ale panoului luminos și simți în el teama că în locul denumirii stației

⁸ Ce ne învață întreaga noastră istorie, vreau să spun, mai ales istoria Marii Britanii? Că dacă, atunci când te confrunți cu o amenințare, decizi să eviți să o înfrunți pentru moment, tot ceea ce se întâmplă este că trebuie să o înfrunți mai târziu și trebuie să o înfrunți în condițiile în care gradul ei de pericolozitate a crescut. (n.tr.)

următoare ar putea să apară deodată un avertisment. *Alert! Terror Attack!*⁹ Trenul avu o ezitare, se opri între stații. Se puse din nou în mișcare. Jakob încercă să se stăpânească, fața lui deveni mai dură, mai masculină, și ajunseră la Charing Cross. Coborâră. Se întunecase deja. Luminile grăbite ale automobilelor, magazinelor, cafenelelor deformau contururile. Se simțea o perturbare. Atingeri, înghiontiri, priviri îi scoaseră pe cei doi din viețile lor, pentru a-i introduce în ceva futurist și medieval, un talmeș-balmeș de călători, comercianți, hoți, oameni care strigau, cerșetori și nebuni. Treceau și oameni de afaceri. Neliniștiți, cu fețe sobre. Se auzeau motoarele amenințătoare ale giganticele autobuze când căpătau viteză, pașii împiedicați, grăbiți, șovăitori ai trecătorilor care se îndreptau către nicăieri. Jakob și Isabelle au fost depărtați unul de celălalt în mai multe rânduri. El simțea că nu îi poate oferi nimic. Se neliniști. Începu să bureze. Picăturile păreau că aprinseseră felinarele. Isabelle păru să nu remarce acest lucru. Jakob voia să meargă cu ea să-și cumpere pantofi. Poate că avea să treacă împreună cu ea și pe la birou, ca să-i arate unde lucrează. Trecea pe lângă el, îl aștepta, se lipea de el când o înghesuiau trecătorii din sens opus. Ea mergea rotindu-și privirea de jur împrejur, cu gura puțin deschisă, de parcă ar fi fost o verișoară pe care o invitase cineva în marele oraș. Făcuse acest lucru, având o anumită intenție, pe care o și uitase, pentru a mulțumi niște rude pe care le trata cu indiferență sau spre a demonstra că era o persoană amabilă, pentru a-i arăta unei femei atât de tinere orașul, și apoi apărea așa, de nicăieri, o tulburare erotică. Isabelle coti la dreapta, intrând pe o străduță laterală, îl strigă, fugi un pic, îl ademini, se ascunse după o mașină. Aceste fapte îndrăznețe, provocatoare, îi erau complet străine. Și pe urmă

⁹ Alarmă! Atac terorist! (în lb. engleză în orig.)

ea făcu pe călăuza. Coti într-o stradă aflată la câțiva pași de Devonshire Street și se îndreptă spre un restaurant, deschizând ușa acestuia cu ambele mâini, de parcă ar fi vrut să demonstreze ceva. El o urmă. Bentham și Alistair stăteau la masa cea mai apropiată de ușă. Vreme de o clipă, care păru că nu se mai sfârșește, Jakob văzu cum amândoi o priveau curioși pe Isabelle. Ea se împiedică. Un ospătar veni numaidecât, fiind urmat imediat de un al doilea. Isabelle îl lăsă pe Jakob undeva în urma ei, și în urma lui Jakob, ușa restaurantului se închise. Jakob simți că Alistair îl descoperă și pe el, după ce se săturase să o privească pe Isabelle, să-i examineze hăinuța verde, de culoarea minții, și adidașii (nu cumpăraseră pantofi și Jakob se simți vinovat gândindu-se la acest lucru). Când în sfârșit îl descoperi, clăia blondă de păr a lui Alistair sări în sus cu surprindere, fiind amuzat de această întâmplare, în vreme ce Isabelle îi dădu hăinuța ospătarului, lăsând la vedere tricoul scurt, aproape alb, decolorat de la atâta spălat. Când ajunsese înaintea lui Bentham, Jakob se simți ca un elev. Simți cum roșește.

— Sper că plimbarea dumneavoastră a fost mai puțin furtunoasă, remarcă Bentham, ridicându-se încet și balansând trupul prea mare, aflat într-un echilibru precar, pe deasupra farfuriilor.

Bentham îi întinse mâna mai întâi lui Isabelle și apoi lui Jakob. Nu era prea mare mâna lui Bentham. Atingerea mâinii sale era caldă, inspira încredere. Jakob zâmbi, în sfârșit, și mormăi ceva. Ochii, care îl priveau cu atenție, se mătuiseră. Un violet mat înconjură irisul maroniu. Jakob se pomeni cu un meniu sub nas și cu o sticlă de vin pusă înaintea lui. Bentham făcu un gest discret, mormăi ceva ce rămase de neînțeles pentru Jakob, dar ospătarii pricepură imediat, și umplură paharele.

— Regent's Park merită să fie vizitat în orice anotimp, dar, bineînțeles că plouă frecvent, le spuse Bentham lui Alistair și lui

Isabelle, care stăteau nehotărâți unul lângă altul.

Bentham se ridică în picioare, făcu o plecăciune și Isabelle se așează. Isabelle aborda orice situație întocmai ca o bărcuță cu pânze pe care tinerii marinari învață să navigheze. Era fascinată, optimistă, întocmai ca o fetiță, care are „vânt bun din pupa”. Alistair spuse ceva, făcu o propunere, cu care Isabelle se arătă a fi de acord. Și Bentham se arătă a fi de acord cu propunerea respectivă. Jakob îl privise pe Bentham, dar nu înțelesese nimic.

Un zgomot o trezi dimineața. Lângă ea patul era deja rece, pătura atârna peste marginea patului, de parcă ar fi înțepenit. Nu știa exact ce se întâmpla, dar mai târziu, când coborî la parter, auzi zgomot venind de la vecini. Zgomotul nu se auzea în fiecare zi, dar ajungea destul de frecvent până la ea, astfel încât să nu fie surprinsă să-l audă. Dacă bătea vântul, clămpăneau geamurile. Era începutul lui martie. Se observau primele semne ale venirii primăverii. Se publicau alte sondaje despre războiul din Irak. Isabelle cumpără *The Guardian* de la chioșcul din apropierea stației de metrou. În Falkland Road exista un magazin alimentar și nici până la Sainsbury's, în Camden Town, nu era prea departe. Ginka o sună, o sună și Alexa, ba chiar și tatăl ei. Toți au întrebat-o dacă acum, când se prefigura intrarea trupelor americane și britanice în Irak, situația nu devenise periculoasă. Toți au vrut să știe dacă ea circula cu metroul și tatăl ei îi spusese că era imposibil să nu se întâmple ceva. Jakob se străduia să nu vină foarte târziu de la birou. Alistair a fost primul lor oaspete și Isabelle îi oferă pui cu garnitură de mazăre și sos de mentă. Ea nici nu știuse că exista sos de mentă. Jakob a spus că Bentham avea de gând să-i invite și își cumpără un costum albastru-închis și două cămăși Paul Smith. Fuseseră în Regent's Street, dar Isabelle umbla în aceiași adidași, care se făcuseră cenușii, fiindcă îi purta de-o

săptămână.

Înfloreau pomii fructiferi, apăruseră florile în parc, în grădinițele din fața caselor, pe pervazul ferestrei de la dormitor, în răvarele spălăcite de vreme se vedeau narcisele.

— Aici ninge, îi spuse Andras la telefon. Mă uit pe fereastră și văd fulgi de zăpadă. Clienții dau năvală. Totul merge ca și până acum. Nu-i așa că-i minunat?

Acum Jakob îl vedea zilnic pe Bentham. Nu venea înainte de ora unsprezece. Stătea la Maude, pe urmă în bibliotecă, la domnul Kraphol. Urca, în cele din urmă, scările, cu pași greoi (nu folosea liftul niciodată), se oprea mormăind la ușa lui Jakob, nu prea prietenos. Parcă era un urs care învățase să danseze și dorea să păstreze această artă doar pentru sine. La ora cinci, Maude aducea pe o tavă un pahar de lapte fierbinte și miere, asta pentru că Bentham nu putea suferi ceaiul. Nu putea suferi să bea ceai după-amiaza. El era, după cum îi mărturisise lui Jakob, un bărbat bătrân, cu o voce bătrână, căreia îi făcea bine laptele fierbinte cu miere, iar Maude îi interzicea să bea whisky înainte de ora șase. Jacheta îi strângea burta mare, avea picioare foarte mici. Telefonul suna toată ziua. Maude striga numele persoanei care suna, întocmai ca un maestru de ceremonii, dar o auzeau doar cei care se aflau întâmplător pe casa scărilor, și pe urmă Maude apăsa pe tot felul de butoane, supărată, nervoasă și se întâmpla frecvent ca unii clienții să fie nevoiți să mai sune.

— O să mai sune, spunea Alistair rânjind. O să vezi că o să mai sune.

Și sunau într-adevăr, fără să se dea bătuți, plini de speranță, pentru ca Bentham și angajații săi să rezolve ceea ce tergiversa prin alte părți sau ceea ce rămânea nerezolvat.

— Nu mergem în instanță. Sigur că nu mergem în instanță. De cele mai multe ori nici nu încheiem contracte, ci facem proiecte de contracte, îi explică Alistair. Bentham nu poate să sufere ședințele interminabile din instanță. El face propuneri și de cele mai multe ori clienții își angajează alt avocat, care ține cont sau nu de aceste propuneri. Lui Bentham îi e cam indiferent. Poate că de asta merge toată treaba atât de bine. Numai în Germania avem nevoie de cineva care face treburile la fața locului și în instanță, dacă nu se poate altfel.

Dar nici în ceea ce privea cauzele din Germania, Bentham nu părea să se grăbească.

— Nu vă grăbiți, îl sfătui pe Jakob. Plimbați-vă cu soția dumneavoastră. O să vă spună Maude când e ceva urgent. Vedeți, spuse Bentham, pur și simplu nu știu dacă să-i doresc unei persoane cum este Miller să plece la Berlin. Ce să facă acolo, la cei șaiszeci și cinci de ani ai săi? Să demareze o afacere? Să se intereseze de partea lui din câștig? La ora actuală doar oamenii cu o situație materială bună se mai ocupă de proprietățile lor. Oricum, la noi vin doar persoanele cu o situație materială bună și nu își doresc o compensație, o despăgubire. Oamenii care sunt singuri, și pentru care spețele trenează. Dar dumneavoastră nu trebuie să vă suprasolicitați, așa cum ați făcut, probabil, la Berlin, nu-i așa?

Cu toate astea, Jakob rămânea la birou până seara, până când Alistair sau Bentham intrau la el în birou și îl trimiteau acasă. Chiar dacă Isabelle era dezamăgită, ea nu lăsa să se observe acest lucru. Acum se întâmpla uneori ca Jakob să nu poată dormi și se întreba dacă și ea era trează. Respirația putea înșela. Era ca și cum l-ai fi observat pe celălalt într-o oglindă, fără ca el să-și dea seama. În zilele următoare, Alistair vru să o ducă pe Isabelle să vadă Colecția Sloan, a cărei vizitare era permisă o dată pe lună la lumina

lumânărilor. Jakob urma să întâlnească un client și să li se alăture mai târziu. Alexa își anunțase vizita, dar pe urmă renunțase la această idee, însă Isabelle nu părea tristă că lucrurile luaseră o asemenea întorsătură. Lucra toată ziua sau colinda prin oraș. Îi plăcea atunci când ea îi povestea la cină despre locurile prin care se plimbase. Isabelle cunoștea deja Londra mai bine decât el. Pentru o clipă, înainte de a adormi în cele din urmă, îi dădu prin cap că te puteai decide dacă dorești să fii fericit și găsi, pe jumătate adormit, că acestui gând nu i se putea aduce niciun fel de contraargument.

Dimineața îl trezi zgomotul făcut de un avion, un zgomot ce dădea de înțeles că avionul făcea o cicatrice pe cer. Era vreme frumoasă.

Alergă de-a lungul gangului, trecând pe lângă mantale, cutii din carton și lăzi goale în care fuseseră sticle cu băuturi. Pentru o clipă muzica și vocile din salon se auziră mai încet. Jim rânji. Când veneau curcanii, se auzeau niște strigăte și niște urlete, de parcă ar fi fost tăiați copiii din Betleem. Și, deodată, un idiot dădu muzica atât de tare, încât nu s-ar fi putut auzi niciun strigăt de avertisment. Portarul, care-l cunoștea pe Albert și știa că Jim lucrează pentru el, îl avertizase. „Un turnător nenorocit, spusese portarul rânjind, le ciripește polițiștilor adresele și orele. Câștigă și el câteva lire.” Iar polițiștii se bucurau să strângă ce mai apucau și ei: cocaină, hașiș, Speed, Ecstasy. Eventual îl săltau și pe dealer. „Probabil că portarul e cel care cheamă gaborii”, își spuse Jim. Dar lui îi era indiferent acest lucru. El vânduse ceea ce îi livrase Albert. Zgomotul se amplifică. Se auzea rumoarea străzii. Undeva era o fereastră deschisă. „Undeva dincolo de ușile-alea” spusese tipul. Trei erau încuiate. Cea de-a patra era deschisă. Făcu un pas înapoi, speriat. Un tip pus pe glume proaste așezase înaintea mesei un schelet și îi prinsese luminițe pe brațul drept. Luminițele acelea erau o ghirlandă de becuțe, care se cocoțau pe brațul scheletului, întocmai ca niște insecte. Deci aici era geamul, cu carton acolo unde ar fi trebuit să fie sticlă. Jim se trecură afară.

Afară era un gard nu prea înalt, gunoi, mașini, probabil un atelier. Alergă câțiva metri, fără a ține seama de nimic.

Asfalt ud, băltoace, apă care sărea în stropi, noapte adâncă, înecată de ploaie, mașini care se chinuiesc să înainteze. În buzunarul jeansilor simți banii. Văzuse afișul cu fotografia lui Mae. Albert ordonase ca acesta să fie pus în Kentish Town Station. „Ca să

nu ne uiți, spusese Albert, atunci când Jim sunase furios. Voiam să fiu sigur că ai să ne suni, îi spusese Albert lui Jim. Doar nu se renunță la o colaborare îndelungată, nu?” Și Jim fusese nevoit să se supună. Nu voia să plece înainte de a o fi găsit pe Mae. Nu voia să plece atâta vreme cât putea rămâne în Lady Margaret Road. Să rămână până când Damian avea să se întoarcă. Să rămână atâta vreme cât nimeni nu dădea de urma lui.

Doar cu Dave, cu băiatul care locuia împreună cu părinții lui la numărul 47 vorbea câteodată. Era ceva la băiatul ăla care-i plăcea. Alături, la numărul 49, se mutase o pereche de tineri. Precis nu aveau să-i fie clienți. Bărbatul, în niciun caz. Dar femeia îi atrăsese atenția lui Jim, deși prima dată o văzuse doar din spate. Avea o manta mică, cocheta și adidași. Era cam la fel de înaltă ca Mae. Tocmai de aceea, parcă-i trecuse un junghi prin inimă când a văzut-o din nou. Și la față semăna cu Mae. Se mutase acolo cu toată pompa. Cu mobilă, dulapuri, lăzi în care erau vase, poate și cărți. Niciodată nu îl interesase pe Jim cum fac alții aceste lucruri, cum se mută dintr-un loc într-altul, cum se aranjează, cum cară lăzile, cum le pun, pentru a se simți apărați în mijlocul lor, dar deodată toate aceste lucruri îi săriră în ochi. Se mutaseră amândoi, ca într-o îmbrățișare care oprea ploaia, care oprea totul. Jim se obișnuise cu atmosfera din Lady Margaret Road, cu grădinița, cu veverițele care se cocoțau repede în copaci, când el deschidea ușa. Și de sus venea seara miros de mâncare. Oamenii aceia găteau. Oamenii aceia care nu îl salutau, pentru că, probabil, nu avuseseră o experiență tocmai plăcută în ceea ce îl privea pe Damian.

Dar două zile mai târziu, când se întâlni cu Albert la limita nordică a cartierului Soho, el se hotărî să-și dea drumul la gură:

— Într-o locuință ca lumea, nu într-o gaură mizerabilă, din aia pe care ne-o pui tu nouă întotdeauna la dispoziție, te simți cu totul un

altfel de om, nu așa, un idiot, după care trebuie doar să fluieri. Tu crezi că așteptăm doar să fluiera cineva după noi, nu-i așa? Tu fluieri și Ben încearcă și el să fluiera, dar cu mine nu mai puteți face așa. Omul ajunge să se gândească și la niște lucruri care nu i-ar fi trecut niciodată prin cap, la o locuință, vreau să zic. Și asta pentru că toți suntem oameni, înțelegi. Nu suntem așa, niște iepuri fugăriți, cu ochi în care se citește frica. Sunt un om care se scoală de dimineață și se spală, adică face niște chestii. Un om care se gândește chiar să meargă la biserică, pentru că așa făcea când era copil, se ducea la biserică, pentru că voia să se bucure de binecuvântarea lui Dumnezeu sau vrea să se roage cineva pentru el. Îți aduci aminte de anumite lucruri și tot rahatu' e ca o coajă groasă, sub care se află alte lucruri, pe care le-ai uitat. Îți aduci aminte deodată că atunci când erai copil aveai un cățeluș, care nu era chiar al tău, dar era ca și când ar fi fost al tău, pentru că venea zilnic pe la voi și tu îi păstrai mereu câte ceva de mâncare.

— Dacă restaurantele mele merg bine, o să te angajez și o să poți lucra pentru mine ca bucătar-șef, spuse Albert cu o undă de melancolie în glas.

— Bineînțeles, spuse Jim tăios. Ca bucătar-șef. Un bucătar-șef care trebuie să facă ochiuri cât e ziua de lungă.

— De ce nu-mi dai tu mie voie să am și eu un vis? întrebă Albert cu glas plângăreț.

Jim scrâșni din dinți. Mereu se ajungea la blestematul ăla de sentimentalism. Sentimentalismul ăsta al lui Albert și al lui însuși. Sentimentul ăsta plin de jale. Într-o bună zi, Albert avea să se bucure de ceea ce își dorea, dar Jim nu. „Mae”, gândi Jim, fără să-l urască pe Albert. Fața lată, roșie, nu îi trezea sentimentul de ură.

— Nu uita... începu Albert.

— ...Că tu m-ai adunat de pe stradă, completă Jim ceea ce ar fi

vrut să spună Albert.

„Bunul Albert. Albert, cel cu inimă bună. M-ai adunat de pe stradă și pe urmă m-ai trimis iar în stradă, ca să-mi pun curu' la dispoziția prietenilor tăi.”

Când se deschidea ușa pubului, se auzea ploaia. Și intrau oameni cu ziare și discutau despre ceea ce avea să se întâmple săptămâna viitoare, când va începe totul. Vorbeau despre demonstrații. Se discuta cine avea dreptate, Blair sau Blix. Se discuta, de parcă cineva le-ar fi cerut părerea, înainte ca vreunui soldat, care-și pârla curu' prin nisipurile deșertului, să-i fie zburăți creierii. „Nici nu contează ce spun oamenii, gândi Jim. Când moare câte unul, totul pare așa, de parcă ăla care a murit avea o adresă falsă și nici măcar nu mai avea nume.” Fața lui Albert era roșie, buhăită. Își făcea iar griji din pricina controalelor, pentru că Ben fusese controlat. Îl însoțiseră până acasă, unde, spre norocul lui, nu se afla nimeni, dar, bineînțeles că se vedea că Ben nu locuia singur acolo, că nu locuia singur în gaura aia mizerabilă din Brixton, la doi pași de biroul lui Albert.

— Și muftiul vostru? întrebă Jim. S-a prezentat voluntar? Vrea să ia parte la războiul din Irak. Vrea să înfrunte moartea, luptând împotriva fraților săi?

Jim bău până la fund. O altă pintă îl aștepta pe teighea și asta pentru că îl plăcea fata care servea. Jim se strâmbă, de parcă ar fi mâncat ceva stricat, se strâmba, fiindcă Albert îi arunca fumul de la țigară în ochi și-n nas.

— Ia gândește-te cam cum o să meargă lucrurile pe-aici, îi spuse Albert. Te sui în metrou și nu știi dacă mai ieși viu de-acolo.

Asta era obsesia lui Albert de la 11 septembrie încoace.

— Nu-i așa că abia aștepți să se întâmple ceva și pe-aici? întrebă Jim, rânjind și lovind cu spatele un bărbat gras și vesel, care se scuza

când Jim îi aruncă o privire hotărâtă, ca și când i-ar fi cerut satisfacție. Și grasul se retrase împreună cu prietena lui la celălalt capăt al teighelei.

Albert continua să pălăvrăgească despre cele ce aveau să se întâmple.

— Ia încearcă tu să evacuezi un întreg oraș sau metroul, atunci când se surpă un tunel.

Jim îi tăie vorba. Voia să plece. Îi întinse plicul discret. Cu cât mai discret, cu atât mai bine. Metoda lui Albert funcționase până atunci fără cusur. Albert luă banii și îi spuse lui Jim, care întinsese deja mâna, că nu avea nimic să-i dea. Jim îl privi mai întâi uimit, apoi furios.

— Înțelege și tu că trebuie să mă gândesc la viitor, îi spusese Albert, vorbindu-i iar cu glas tânguitor.

Trebuia să se gândească la viitor și de aceea nu avea nimic la el. Asta era. Albert nu mai avea nicio legătură cu drogurile. Își bea berea ca un bun cetățean, își lua banii, îi lăsa pe alții să se zbată pentru el și aici, în pub, Jim nu-i putea face o scenă. Își imagina tot felul de scenarii de groază și se ferea de ele. Proceda întocmai ca o veveriță. Își făcea provizii pentru a duce o viață tihnită. Jim se albise la față.

— Dacă îți închipui că mai calc în rahatu' ăla al tău de birou din Brixton ca să-mi iau marfa, atunci te înșeli.

Albert încercă să-l liniștească. „Oamenii care sunt în stare să-și imagineze toate catastrofele sunt siguri că acele catastrofe nu îi vor afecta pe ei”, gândi Jim.

— Și nici cu Ben nu mă mai întâlnesc! spuse Jim cu încăpățănare.

În cele din urmă căzura de acord asupra faptului că Hisham avea să-l sune pe Jim.

— Ai văzut afișul cu Mae? îl întrebă Albert, bătându-l pe umăr,

chiar înainte de a se despărți de Jim.

Când merse în susul lui Kentish Town Road, îl văzu prin ferestrele de la Pang's Garden pe Dave, care tocmai își comanda o pungă de cartofi prăjiți. Jim intră în local, iar Dave se bucură mult să-l vadă și începu să-i povestească tot felul de lucruri, de parcă Jim ar fi putut să pună lucrurile în ordine, îi spuse că furase cinci lire pentru sora lui, îi povesti cum urlaseră la el cei mari, îi dădu de înțeles că în noaptea aia nu se va duce acasă, deși nu prea știa unde va dormi, pentru că băieții care îi spusese că putea dormi la ei îi ațintiseră drumul. Jim își comandă o porție mică de cartofi prăjiți și o ruladă „Primăvara”. Mâncară pe banca verde de lângă fereastră. Erau singurii care nu ieșiseră imediat din local. Singurii care mâncau înăuntru, uitându-se la cei patru sau cinci chinezi de după tejghea, care pregăteau sau curățau ceva în timp ce se uitau la televizor. Apoi se deschise o trapă în tavanul scund și trei femei coborâră pe o scară telescopică.

— Puntea superioară, îi spuse Jim băiatului. Se înmulțesc acolo sus precum gândacii și pe urmă coboară și se răspândesc peste tot.

Dave îl privi speriat și, peste numai o clipă, îl contrazise cu un glas plin de curaj:

— Dar, domnule, cei de-aici sunt foarte amabili. S-a întâmplat de multe ori să-mi dea ceva de mâncare și pentru sora mea.

Bătrânul, probabil proprietarul localului, mânca o supă, în timp ce soția lui curăța tigăile și cei doi fii vorbeau unul cu celălalt în șoaptă.

Dave încerca să stea liniștit, să-și țină spatele drept, amintindu-și cum îl întâlnise pentru prima oară pe Jim. Îl întâlnise tot aici, când doi băieți de la școală așteptau afară, pregătiți să stea pe acolo chiar și până în zori. Își aminti cum bătuseră în geam și Jim pricepuse numaidecât cum stăteau lucrurile. Mirosea a untură încinsă, dar era

OK. Și Dave trecuse pe-acolo în fiecare zi pentru a-l reîntâlni pe Jim. Da, îl întâlnea pe Jim pe stradă, în Lady Margaret Road. Doar câteva case mai sus, și Jim îi spusese că putea să sune la ușa lui. Dave nu îl deranja, dar nu-i plăcea de băieții care se țineau după Dave. Se țineau de furțișaguri, consumau droguri și, bineînțeles, chiuleau de la școală. Aveau guri mari și cuțite mici.

— Eu n-o să iau droguri niciodată! spusese Dave serios și Jim dădu din cap în semn că îl credea.

Ajuns acasă, Jim încuie ușa în urma lui și făcu ordine. Apoi se întinse pe canapea și deschise televizorul. Dispozitivul de încălzire cu gaz scoase fum în fața geamului. Probabil că Dave nu avusese curajul de a se duce acasă. „Oare unde este Mae?” se întrebă Jim, în același timp imaginându-și cum Dave hoinărea pe străzi, în vreme ce tinerii aceia, de la numărul 49, stăteau înaintea unui șemineu fals și se îmbrățișau.

Se întâlniră în Edgware Road. Jim ieși din metrou. Hisham ieși dintr-un magazin și se apropie de el cu pași repezi, spunând:

— Te invit la masă.

Jim se uită în urma sa cu neîncredere.

— Te invit la masă, repetă Hisham, dând din umeri. Oricum, trebuie să mă revanșez.

Hisham îi întinse imediat punga. Era o ofertă pe care Jim o refuză rânjind:

— Nu, du tu aia!

Niște bărbați stăteau înaintea unei cafenele și trăgeau din narghilele. Într-un restaurant era proiectat pe un perete programul unui post arab. Un ospătar ducea o tavă încărcată cu cești de ceai, legănând-o. Lângă geam mânca o femeie tânără, singură. Mesteca pita și pe obraz i se prelingeau lacrimile. Traficul era sufocant,

zgomotos. Mirosea a carne friptă. În fața prăvăliilor mici se vedeau fructe necunoscute, mate, solzoase, de parcă ar fi fost acoperite cu piele de șarpe. Niște fructe maronii, butucănoase, pe care Hisham puse mâna, pentru a le aprecia, mormăind ceva în arabă. Cuvintele lui Hisham părură să-l supere pe vânzătorul, care se ridică de la locul său ca un șarpe, după ce ezitase puțin, înălțându-și capul. Jim veni lângă Hisham, cu o atitudine copilărească, de parcă nu ar fi vrut să fie lăsat deoparte dacă se ajungea la o încăierare, dar nu se petrecu nimic de genul acesta. Privirea lui Hisham îl făcu pe celălalt să se liniștească. Privirea lui blajină, privirea lui plină de bunătate. Jim izbucni în râs. Își continuară drumul spre sud, până când ajunseră la un local care arăta modest. Un băiat de vârsta lui Dave ieși în fugă din acel local, se înclină înaintea lui Hisham și îi conduse la o masă din interior, unde li se aduse imediat ceai. Se aranjă masa cu multă grijă. Se aduseră șervete din stofă. Brațele și mâinile subțiri ale băiatului se mișcau cu îndemănare. Și apoi sosiră farfurii mici. Carne tocată, chifteluțe, falafel, varză acră. „Humus”, spuse Hisham. Jim se așează cu neîncredere. Îl mânca ceafa. Voia să se întoarcă. Să se întoarcă în toate direcțiile, pentru că nu avea încredere, pentru că era curios, pentru că toate mirosurile erau noi, pentru că Hisham făcea semne discrete, pentru că spunea lucruri de neînțeles pentru Jim, pentru că băiatul dădea buzna în bucătărie, însă fără a fi slugarnic, dar grăbit, aproape nervos. Se purta de parcă toate dorințele lui trebuiau să se îndeplinească. Băiatul părea să citească totul de pe buze. Măsline mici gri-verzui. Gestul băiatului îl făcu să ia din acele măsline, să-și treacă limba, gustând, peste pielea lor puțin amăruie, să rupă o bucată de lipie și să o bage în piureul de culoare deschisă. Gestul băiatului îl îndemnă să muște din chifteluțele verzui-maronii, în vreme ce privea în continuare neîncrezător fața lui Hisham, care mânca și el și nu se întrerupse

decât pentru a cere ceva. Mai voia ceai. Se aduse și un bol cu apă caldă în care puteai să-ți bagi degetele, ca să ți le clătești. Mirosea a esență de trandafir. Semiîntunericul plutea în încăpere. Ușa nu se închidea bine. O pală de vânt pătrunse cu greu prin crăpătura ușii. Nu mai intrase niciun client. Doar băiatul alerga pe afară, pentru ca apoi să revină înăuntru fericit. Și era cam de vârsta lui Dave. Dar în Brixton, Hisham îl lovise pe la spate pe Jim, fără a-l cunoaște măcar. Acum îi întindea lui Jim bolul, iar Jim își dăți degetele în apa caldă. Hisham avea atâta bunătate în privire. O durere vie, profundă, îl făcu pe Jim să tresară. Răsturnă bolul și apa se vărsă pe masă, udă șervetele, se strânse în băltoace undeva, între tacâmuri. Luă cu sine fărâmele negre, aducându-le către marginea mesei. Hisham rămase la locul său. Jim simți cum i se strâmbă fața, gura.

— Nu, spuse Hisham.

Tot se mai auzea zgomotul.

Zgomotul, care pătrundea prin deschizătura ușii. Zgomotul acela făcut de mașini. Zgomotul făcut de toate acele mașini, de toți acei oameni care treceau înghesuiți pe străzi. Toate acele spaime, toată înghesuiala din gări și din aeroporturi, înghesuiala care te obliga să păstrezi tăcerea, să aștepti neliniștit și nefericit. Și în fiecare moment se putea întâmpla ceva. Glasurile, care amuțiseră, se puteau auzi din nou. Cei care dormeau se puteau trezi. Ceea ce deja se întâmplase se putea întâmpla din nou. Îl lovi o adiere de vânt rece și Jim rânji, pentru că, întocmai ca într-un serial de televiziune, plin de faze kitsch, în ușă stătea o femeie tânără, care ezita. Închise ochii și își imaginează că Hisham o găsise pe Mae, o găsise pentru el. Dar nu era decât pala rece de vânt, nu era decât amărăciunea, furia, acea durere sfredelitoare, neajutorată. Hisham stătea liniștit și se mulțumea să-l privească. Băiatul și fratele lui mai mic veniră numaidecât. Aduseră cârpe. Se încurcă în șervetele ude, izbucniră

în râs. Strânsesă sâmburii de măslina și măslinile care pluteau prin apă, aduseră alte șervete, alte farfurii, lipii. Cel mai mare dintre frați aduse un platou cu niște țepușe în care erau înfipite carne friptă, ceapă, roșii. Cel mai mic dintre frați îl trase pe Jim de mânecă.

— Frații soției mele, spuse Hisham. Au fost opt la părinți.

Hisham strigă ceva. Iar se simți pătrunzând pe ușă pala rece de vânt. În local intrară un bărbat și o femeie. Erau împreună. „Turiști”, își spuse Jim. Venirea lor îl întrista. Îl întristă pe el, care stătea la masă, neștiind ce trebuia să facă. Stătea cu mâinile puțin ridicate, până la nivelul șoldurilor. Stătea cu mâinile-n șolduri, împresurate ca de o gheață invizibilă sau de aerul rece. Cei doi nou-veniți le aruncară bărbaților o privire fugară și se așezară. Fratele cel mic veni repede. Stătea chiar înaintea lui Jim, cu capul lăsat pe spate. Se uită la el și îi scoase mâna dreaptă din acea închisoare de gheață, pentru a o încălzi între mâinile sale. Îi ținea mâna mare între mâinile lui mici, pentru a o încălzi. Apoi dădu drumul acelei mâini, de parcă ar fi fost o minge, care avea să sară, depărtându-se, sau o pasăre, care așteptase speriată momentul în care va putea zbura.

Jim stătea față-n față cu băiețelul și începu să zâmbească blajin. Apoi se așeză și se apucă să mănânce, în vreme ce Hisham desprindea cu îndemănare ultimele bucăți de carne de pe țepușe.

Traficul curgea liniștit pe Edgwere Road și Jim merse pe jos până în Marylebone Road. Nu voia să meargă cu autobuzul sau cu metroul. Preferase să facă o parte din drum pe jos. Își freca palmele una de alta pentru a le încălzi. Era o după-amiază ploioasă și mohorâtă, de parcă ar fi venit din nou toamna, de parcă lumea s-ar fi îndreptat iar către sfârșitul unei anumite perioade. Nervoși, pietonii se îmbulzeau pe lângă semafoare, treceau strada încovoiați, grăbiți. Un domn corpulent îl înghionti pe Jim, apoi se întoarse ușor

spre el și îl privi preț de o clipă. Un taxi claxonă, îndreptându-se în direcția lor.

— Toți par nerăbdători să ajungă acasă, spuse domnul. Mă scuzați, nu-i așa?

Fără a aștepta un răspuns, domnul se înclină respectuos și făcu semn taximetristului să treacă. Alți trecători se înghesuiau. Capete. Capete și, deasupra lor, umbrele. Poarta care dădea către parc mai era încă deschisă. În buzunarul hanoracului Jim simți punga de plastic. O mașină de poliție încetini, porni sirena. Dar el era invizibil. Se cufundă în parc, unde mai erau câțiva joggeri, care-și făceau alergarea. „E primăvară”, gândi Jim. Și Mae spusese întotdeauna că sfârșitul era unul onorabil, că până la urmă tot te îngropau, chiar dacă era rușine, chiar dacă nu mergea nimeni în urma sicriului, cu flori în mână, cu tirade triste. Vorbise prea des despre moarte. L-ar fi plăcut pe Elisham. L-ar fi plăcut pentru că era respectuos. Și ar fi râs de Jim, pentru că nu avea încredere. Pentru că niciodată nu avea încredere. Jim se simțea de parcă ea l-ar fi așteptat acasă. Putea să-și imagineze că așa stăteau lucrurile. Nu îl costa nimic.

Ea fusese de la bun început absentă și neatentă. El o scuturase, neputându-și da seama dacă era beată sau drogată, sau doar neatentă. Era greu să-ți dai seama în cazul ei. Avea fața netedă, aproape lipsită de expresie, de parcă ar fi fost decupată dintr-un film sau dintr-o fotografie, de parcă el nu ar fi fost important, și nici ea însăși, și nici Albert. De parcă nimeni nu ar fi fost important. „Dacă ești pierdut, nu trebuie să mai cauți nimic”, spusese ea. Și el voise s-o scuture și s-o readucă la realitate. Era ca luată de o apă, dusă dinaintea ochilor lui. Ea slăbise. Ea, care fusese înainte atât de moale, întocmai ca o fetiță, cu genunchi rotunzi, cu coate rotunde. Era atât de surprinsă că el nu pleca. „Nu tară tine.” Așa îi spusese

el. „Fără tine nu plec.” Uneori ea purtase câte un maiou de-al lui. Dar nu mereu. Ea avea obiceiul să poarte uneori și puloverele pe trupul gol. Fără sutien. Purta pulovere strâmte, de un albastru-deschis, sau pulovere roșii. „Îți cumpăr tot ce vrei”, îi spusese el. Dar ea nu voia nimic. Nicio rochie, nicio fustă. Ieșea cu el foarte rar. Mergeau ținându-se de mână sau ea accepta uneori ca el să o ia pe după umeri. Înainte de a o convinge să iasă din casă, ea căuta înnebunită o jachetă, un palton, chiar dacă era cald. Odată îi spusese că nu era vorba nici de frică și nici măcar de prudență. Așa spusese și deschisese gura, izbucnind în râs. El o prinse de umeri, pentru că nu mai înceta cu râsul. Râdea, cu fața schimonosită, cu brațele întinse. Dar o palmă o liniștea. Trebuia să o liniștească. Ea nu avea încredere în el. Nu credea că el o iubește, că totul avea să fie bine. Ben era cel care le tot dădea târcoale, care îi aducea pastile, care o îmbrățișa, punându-i mâinile pe talie, care trăia durerea de a-i spiona, de a fi gelos. Și pe urmă ea dispăruse.

— Jim, Jim, spusese Albert. De ce i-ar interesa pe polițiști chestia asta? A trecut un an. Și tu crezi că a depus plângere? Crezi că Mae a depus plângere împotriva ta?

Albert spusese toate astea rânjind. Și probabil că Ben fusese cel care făcuse afișul. Aspectul dureros era, însă, că Albert sau Ben aveau o fotografie de-a ei, iar el nu avea niciuna. Era ca și când ea l-ar fi așteptat acasă. Cel puțin asta încerca el să-și imagineze. Nu îl costa nimic să-și imagineze asta, dar îl durea. Își închipuia lucrurile. Poate că totul avea legătură cu locuința. Poate că totul avea legătură cu faptul că nu avea o locuință a lui cu grădină.

Fără a se încurca în furnicarul de pe Camden Lock, Jim se duse acasă, deschise ușa, o închise în urma sa. Puțin mai târziu trecu pe-acolo Dave, cu capul plecat, chinuit, mergând foarte încet. Perechea de la numărul 49 merse în josul străzii, poate la metrou. Cei doi nu

se țineau de mână.

Se întinse pe podea și își ținu respirația până ce veni Polly și o gădilă. Atâta vreme cât nu respira sau nu râdea, auzea praful. Auzea fiecare fir de praf, auzea fiecare zgomot oricât de discret, simțea cum i se pune ceva încetișor pe față sau pe burtă, sau chiar în palmele deschise, chiar dacă nu se vedea totul foarte bine în lumina soarelui, în dărele razelor de lumină, pe care i le arătase Dave, dărele acelea în care totul se mișcă, dansează, se rotește.

— Sunt foarte multe, îi spusese Dave. Mai multe decât poate număra un om. Însă le simți.

Asta făcea parte dintre lucrurile pe care ea le putea învăța, dar pe care el i le putea explica. Ea afla că există firicele de praf pe care nu le putea vedea cu ochiul liber. „Oricum, acel fir de praf nu înseamnă nimic, îi spusese Dave. Când ești prea mic, nu ești important, chiar dacă ești un tot, așa cum sunt mâinile, sau picioarele, sau un bebeluș, chiar dacă ești mic așa ca mine sau ca tine. E clar, nu?”

Deci, dacă ea nu creștea, nu avea de ce să-și facă griji, chiar dacă nu mergea la școală.

Când ea spunea asta, Dave dădea ochii peste cap, zicând:

— Odată tot o să-i vină lui de hac – lui, adică tăticului – și o să vină cineva de la școală și o să te ia, indiferent cât ești de mare.

Așa spusese el și îi mai spusese că un fir de praf poate să arate minunat, chiar dacă nu îl putem vedea cu ochiul liber.

— Ia uită-te cum dansează praful, îi spusese Dave.

Și de fiecare dată, când rămânea singură, nu le avea doar pe Polly și păpușa, ci avea și firele de praf. Fiecare fir era o fetiță frumoasă cu păr lung. Firele de praf erau, de fapt, niște prințese care se jucau. Dacă nu o luau în seamă pe Sara, asta era numai din cauză că Sara

era atât de mare. Nevăzute, firele de praf dansau pe brațele ei goale, încercau chiar să-i spună ceva și dacă ea stătea nemișcată, dacă își ținea respirația, putea auzi cum strigau, cum se jucau. Se foloseau de jucării din cele demodate, cu cauciucuri cu jojo-uri și cu căsuțe adevărate, pline de păpuși. Stătea nemișcată, pentru a simți cum se așază pe ea firicelele mici de praf. Își ținea respirația sau respira foarte încet, pentru a nu le izgoni. Poate că aveau parașute, care semănau cu florile de gura-leului primăvara, poate că aveau parașute albe. Dave îi spusese că în curând avea s-o ia cu el în parc. Dar părinții nu-l lăsaseră s-o ia cu el. Și pe urmă, școala lui era acolo unde era parcul și trebuia să treacă pe lângă poarta mare, care era păzită de colegii lui Dave. Și chiar dacă ar fi făcut un ocol, elevii tot ar fi fost acolo, pe bănci sau pe dealuri, acolo unde oamenii se opreau să înalțe câte un zmeu sau să se sărute.

Dave nu spunea nimic, dar Sara știa că el se temea, se temea când îl întâlnea pe câte unul dintre ei. Fața i se ascutea, se albea și palmele începeau să-i transpire. Uneori începea să vorbească așa, ca pentru sine. Și vorbea atât de încet, încât nici măcar Sara nu înțelegea ce spunea. Vorbea cu el însuși. Vorbea și în somn. Numai când se apropiau părinții, amuțea.

— Plecăm, îi spuse Sarei. Plecăm îndată ce eu voi fi destul de mare.

Dar Sara știa că acest lucru nu avea să se întâmple niciodată.

— Ba da, așa va fi, o contrazicea el. Eu sunt un prinț și-o să vin călare pe-un cal să te iau.

Dar el nu avea s-o ia. Nu avea s-o ducă nicăieri, așa cum nu o mai lua cu el nici atunci când se ducea la înot.

— Nu se poate, *little cat*, spunea el, fără a o privi în ochi. Dacă te iau cu mine, am neplăceri.

Îi dezbracă cu grijă tricoul și fața i se schimonosi. Ea stătea

cuminte, deși o durea atunci când el îi trecea cu degetele peste dungile vinete. Cu parașutele ei putea ajunge oriunde, așa gândea Sara. Era mai bine să nu se ducă la înot decât să se certe Dave cu tatăl ei. Să se certe din cauza ei, pentru că ea nu avea voie să se ducă la înot. Dave țipa la tată. Îi spunea că este un ucigaș. Și pe urmă tată o chema pe Sara. Avea ceva în glas care o speria.

— Vino-ncoace, micuț.

Și îi simțea privirea lui Dave în ceafa, fără a i se putea uita în ochi. Simțea privirea lui Dave pe spatele ei, pe fața ei. Simțea că voia ca ea să se întoarcă la el, să alerge spre el. Ea îl trădase.

— Și la ce ți-a folosit? o întreba el cu amărăciune, pentru că tatăl ei o pune să stea în genunchi.

Și pe urmă o pune să tragă cureaua pe care o desfăcuse, din găici. Și asta numai pentru că era tatăl ei. Privirea lui Dave era aceea a unui parașutist care se prăbușea spre pământ pentru că parașuta nu i se deschisese. Și pe urmă Dave se desprinsese, fugi, fără ca mămică să încerce să-l oprească, ieși din casă, fugi în stradă, în vreme ce Sara stătea în genunchi și cureaua tatălui vâjâia. Parașutiștii se bazează pe faptul că parașutele lor se vor deschide atunci când trebuie. Așa îi spusese Dave. Parașutiștii se bazau pe aer și pe materialul din care erau făcute parașutele. Închideau ochii și simțeau cum cad, dar nu le era frică. Și pe urmă, ei aveau o sfoară, de care trăgeau cu zâmbetul pe față, astfel încât parașuta să se deschidă, să înceapă să plutească. Ea nu înțelesese și nu întrebasese, pentru că Dave nu zâmbise, ci se uitase la ea serios, ca și când ea ar fi trebuit să înțeleagă.

— Dacă sfoara se rupe, atunci ei cad și mor.

Așa era privirea lui Dave acum. Și ea se puse în genunchi și gemu când simți mâna tatălui, mâna aceea, care voia să-i tragă pantalonii în jos. Scâncea, pentru că o speria mai mult gândul de a fi

goală, decât acela de a mânca bătaie. Sara căzu într-o parte. Dave fugise afară. Tăticul îi dădu drumul Sarei și înjură, ținând în mână capătul moale al curelei, astfel încât să nu mai conteze dacă avea pantalonii pe ea sau nu. Și mama stătea tăcută în ușă, așteptând să o trimită la culcare, după ce totul se va fi terminat.

— De ce îl înfurii? o întreabă mămica.

Și nu o dezbrăca. Și ea nu trebuia să se spele, deși erau pete pe pantaloni. Nu e aproape nimic, îi spunea mămica pe un ton disprețuitor.

În ziua următoare totul avea să fi trecut, numai că ea trebuia să stea nemișcată. Să stea nemișcată, pentru că o durea, pentru că ar fi urlat. Era ca și când dungile vinete ar fi urlat.

— Din cauza lor, spunea Dave, și Sara se întrista, pentru că glasul lui părea supărat. Din cauza dungilor vinete nu pot să te iau cu mine la înot. Înțelegi?

Ea trebuia să închidă ochii, pentru a-și închipui că aceste creaturi mici, prințese sau zâne, coborau pe ea și plecau de pe ea, iară a-i face rău, chiar dacă nu le putea vedea și nu le putea auzi cum dansează, cum se învârtesc. Și pe urmă era singură. Trebuia să aștepte până ce venea Polly și o lingea, până ce veneau părinții acasă și o strigau, de parcă ar fi fost invizibilă.

„Prințul, își spunea Sara, prințul a plecat călare și are să se întoarcă foarte curând de la vânătoare. Dar o vânătoare ține trei zile. Și dacă prințul nu avea să se mai întoarcă?” Nemulțumite și neliniștite, ființele pluteau dintr-un loc în altul, vorbeau între ele, se sfătuiau, îi aruncau Sarei priviri pe furiș, căci Sara la dăduse vestea. Sara simți că îi era frică. Se furișă până la canapea și se gândi ce ar fi putut face pentru a le liniști pe zâne. Pentru a le spune că prinții plecau întotdeauna și se întorceau mereu. „Pentru că el era prințul”, gândi Sara. Dar această propoziție, oricât de hotărâtă ar fi vrut să

sune, părea plină de nehotărâre. Ea spuse că Dave era prințul, că toți îl așteptau pe el. Că s-ar fi convenit să pună străji care să-l întâmpine. Să-l aștepte zi și noapte, așa cum îl aștepta ea, abia respirând, abia îndrăznind să adoarmă, pentru că el putea veni și noaptea sau putea zăbovi numai câteva ceasuri.

— *Little cat*, de ce nu te îmbraci cu haine curate? o întreba Dave. Și ea vedea că e trist. Știi doar că o să mă întorc. Știi doar că nu am să te las singură.

Asta îi povesti ea mamei. Asta îi povesti într-o după-amiază, când erau singure, după ce ea fusese invizibilă timp de câteva ore, după ce fugise în camera ei când auzise cheia în broască și se întinsese în patul ei, cu fața în jos. Mămica nu voise să afle unde era Sara. Nu o căutase. Dar după câteva ore o strigă, o îmbrățișă, chiar o întreabă dacă mâncase. Și Sara îi povesti despre prințesele și zânele care erau prea mici pentru a putea fi văzute cu ochiul liber. Și răsuflarea mamei avea în ea ceva acru. Și Sara îi povesti că prințesele și zânele pluteau ușurel, întocmai ca semințele de gura-leului, îi spuse că Dave era prințul care pleca, pentru a se întoarce. Dar Dave nu mai trecuse pe acasă de câteva zile și mămica începu să plângă. Să plângă, fără a scoate un sunet. Doar lacrimile i se prelingeau pe obraji. Și după aceea mămica se ridică în picioare.

În ziar scria că oamenii trebuiau să se aprovizioneze cu pături, baterii și lumânări.

Așa scria în *The Guardian*: pături, baterii, lumânări, conserve. Ea cumpără baterii. Baterii aveau. Nu aveau în casă altceva în afară de lumânări, pături, conserve. Oricum, nu aveau niciun fel de aparatură tehnică pentru care bateriile să fi fost utile. Ea constată acest lucru după ce veni încă o dată în Lady Margaret Road și scoase restul cumpărăturilor din pungi (lapte proaspăt, două fructe de avocado, pe care le cumpăraseră cu o liră, și erau încă verzi și tari). Se gândi unde să pună bateriile. Erau cinci pachetele cu patru baterii de două dimensiuni. Poate avea Jakob ceva, un anume lucru, pentru care bateriile erau utile. Puse fructele de avocado pe pervaz, la soare. Trecuseră două săptămâni de la sosirea lui Isabelle și ea se adaptase. Îi făcea plăcere să parcurgă Lady Margaret Road pentru a merge în Kentish Town. Îi făcea plăcere să meargă în oraș cu metroul. Fuseseră la operă și Alistair fusese foarte drăguț. Erau zile în care o plictisea să lucreze acasă. Andras, și Peter, și Sonja îi lipseau, dar acela era, de fapt, doar începutul. Putea găsi și aici comenzi, clienți. Oricum, venise, în sfârșit, momentul să se ocupe în mod serios de ilustrații, să facă ilustrație pentru carte de copii, să deseneze. Desenase și înainte, o va face din nou. În vreme ce Berlinul se pronunțase împotriva războiului, Londra se implica în război. Trimitea soldați în zonele de conflict, deși se făcuseră demonstrații și se organizaseră proteste. Populația era anunțată să se aprovizioneze cu baterii, pături, lumânări, alimente. Peste câteva zile țara avea să se afle în război. Avea să se afle într-un război în deșert, în vreme ce nimeni nu avea cum să știe ce se va întâmpla

aici. Inspectorii specializați în armament părăsiseră Irakul.

— Dar nu găsesc nimic. Nu au găsit nimic, spuse Alistair. Și Turcia nu și-a pus la dispoziție spațiul aerian. Ce se va alege din toate astea?

Ea nu îi povesti nimic despre baterii. Poate că era vorba despre o alarmă falsă, dar era, totuși, alarmă. Ea îi arătă lui Jakob ziarul, îi spuse despre pături, lumânări, baterii, dar Jakob râse; ea nu lua totul în serios, nu se temea, dar nici nu era de râs. Deși în râsul lui nu fusese pic de răutate, totuși ea se supără pe el. De ce se ocupa? De clientul său, de Miller? De vila din Treptow? El pune bani în bolul aflat pe scrin. Nu uita niciodată să mai pună câte o bancnotă. Aceia erau banii pentru cheltuielile casei. Banii, pe care ea îi cheltuia când nu scotea nimic din contul ei din Berlin.

— Ce vrei să mănânci în seara asta? întrebă Isabelle, vorbind tare și clar.

Dar Jakob se dusesese sus.

Ea se simțea mai neliniștită decât la Berlin. Era ca și când metabolismul i-ar fi fost perturbat. De trei sau de patru ori pe săptămână ea pregătea o cină caldă. Ducea pungile de cumpărături în bucătărie, le pune pe frigider, făcea ordine în frigider. De data aceasta reveni la masa pe care mâncau și la ziarul pus pe spătarul unui scaun.

— Poate că, totuși, avem nevoie de un televizor, îi strigă ea lui Jakob, care era sus.

Auzi prin tavan soneria telefonului lui mobil. Îi auzi pașii, îi auzi vocea. Isabelle se duse în bucătărie, tăie plasticul gros și puse mâna pe carnea netedă și rece. „La cuptor, gândi ea. La cuptor, cu usturoi și vin, și cimbru. Cu ulei de măsline sau cu unt.” De când sosise la Londra, de când luase cina cu Alistair și gustase mazărea cu sos de mentă, îi făcea plăcere să gătească. Auzi vocea lui Jakob, dar acea

voce nu i se adresa ei. Se părea că el mai vorbește încă la telefon. Un pic de lămâie, piper. Cuptorul se încălzi. Și orezul avea să-l pregătească tot la cuptor. Fereastra bucătăriei dădea spre grădină. Nu se bucurase de grădină, nici nu pusese piciorul în ea, de parcă făcea parte dintr-un teritoriu străin. Camera de zi, care servea și drept sufragerie, era scăldată în lumină. Toate camerele orientate spre stradă erau scăldate în lumină.

Atâta vreme cât bătea soarele, lumina nu era oprită, nu era estompată de crengile golașe ale platanilor. Covoarele erau aproape albe.

— Crezi că ar trebui să ne descălțăm la intrare? strigă ea, dar Jakob, care era sus, nu o auzi.

Era nevoie de pături, de lumânări, pentru că oamenii puteau să înghețe, puteau să se teamă de întuneric. Din felul în care suna glasul său, era clar că nu va fi de acord cu ea. Era nevoie de pături, de lumânări. În Bagdad era vorba, în orice caz, de furtuni de nisip, de căldură.

— Dar trebuie să ne gândim la toate câte li s-ar putea întâmpla acelor oameni, spusese Alexa, ca și când Isabelle, care era la Londra, s-ar fi putut opune atacurilor.

Niciunul dintre ei nu știa câți muriseră în ultimul război din Golf. Isabelle își aducea aminte de imaginea televizată a unui bărbat care căzuse în genunchi, plângând cu sughițuri și ascunzându-și fața în palme, pentru că se temea că va fi împușcat imediat. Erau cruzimi pe care oricine și le putea imagina. „Oare eu mi-aș putea imagina asemenea lucruri?” se întreba Isabelle. Dar ea nu voia să și le imagineze și Jakob cobora scara încet, pas cu pas. Și ea ar fi vrut să se prindă de gâtul lui, să se simtă în siguranță când se afla în brațele lui. Să se simtă în siguranță, astfel încât ea să-i mângâie fața, smocurile de barbă crescută, sprâncenele roșcate, fălcile carnoase

care se subțiaseră de când erau la Londra. Oare el slăbise? Erau căsătoriți de șapte luni. În capătul scării se afla ea și privea în sus, atâta timp cât rezista să facă acest lucru. Apoi el venea lângă ea, ezitant, gânditor, meditănd la convorbirea telefonică, nemulțumit.

— A fost tata, spuse el în cele din urmă. M-a întrebat dacă nu vrei să te întorci, să te întorci la Berlin, pentru că acolo ai putea fi mai în siguranță. Ce prostie, mai adăugă Jakob. Pături și baterii. Ți mai aduci aminte cum era în timpul primului război din Irak? în 1990, la Freiburg își făceau provizii de conserve și pe urmă aruncau în tomberoane tot ce cumpăraseră după catastrofa de la Cernobîl. Toate acele temeri fără rost. Tata m-a întrebat dacă nu cumva aş vrea să te trimit la Berlin. Poți să-ți închipui una ca asta? Nu-ți faci griji, nu-i așa?

Ea se depărtă, făcu un pas către bucătărie. Puiul trebuie frecat cu zeamă de lămâie. Pe urmă se adaugă mirodeniile. Miroseau a fân. Aveau un miros nedefinit. Mirosurile lor semănau prea mult între ele. Ar fi vrut să-și sprijine capul pe umărul lui, dar Jakob era ocupat cu altceva, care nu avea legătură nici cu ea, nici cu războiul. Dimineața, când intra în camera ei de lucru, îi auzea pe vecini vorbind tare, călcând apăsat, duduind. Era inexplicabil ce făceau ei acolo, dincolo de acel perete. Uneori era o liniște mormântală, ca și când locuința aceea ar fi fost părăsită. De-a lungul străzii trecea mașina cu lapte. Asta nu se întâmpla mereu la aceeași oră. Venea și un bătrân cu un cărucior. Suna dintr-un clopoțel. Aduna tot felul de lucruri. Poate că și vindea unele dintre ele, și Isabelle se gândi ce i-ar fi putut da la anul sau peste doi ani, când va fi trecut destul timp. Da, Jakob slăbise. Se trăsese la față. Îl privi din bucătărie. El stătea în ușa sufrageriei, părea gânditor, avea în mână un bilet, o notiță.

— Ar fi o prostie să-ți faci griji. Sau poate că ai vrea să te întorci la Berlin.

Se părea că trăsesese prea tare de pui. Pârâi. Aripa se rupse, se răsuca în încheietură. Ea se ghemui, de parcă ar fi fost curentată. Era zgomotul acela, era fraza rostită de el, pe care o repetă și pe urmă se auzi afară o sirenă, care se depărta. Ar fi vrut ea să se întoarcă la Berlin? Nu era sigură. Există ceva, care o aștepta, care o aștepta aici. Mașina de poliție se întorsese, sirena se apropie din nou.

— Ai remarcat de câte ori fac asta? Mașinile de poliție, vreau să spun. Merg într-o direcție și după câteva minute merg în direcția opusă.

El destupă o sticlă de vin. De fapt, își făcuseră obiceiul de a bea în fiecare seară cidru sau vin.

Așa fusese la Freiburg, la Berlin. Așa era și aici. Aveau să stea unul înaintea celuilalt, ei amândoi, aveau să mănânce pui, să bea vin roșu, lucruri pe care le puteau găsi oriunde, așa cum reușiseră să aibă oriunde un cămin al lor. La Berlin, la Londra.

— Totul se petrece atât de repede, spusese tatăl ei când îl anunțase că se mută. Vreau să spun că nu are foarte mare importanță dacă vă căsătoriți, dacă plecați altundeva, fie chiar și în altă țară.

Într-un fel îi păruse rău de el, pentru că i-ar fi făcut plăcere să o viziteze la Berlin.

Ea nu știa la ce se gândea Jakob atunci când părea absent. Poate la „societatea de căi ferate”, cum spunea el, la acea societate pe care un client voia să o cumpere. Poate că era vorba de un caz important, mai important decât Miller și vila lui din Treptow.

Stăteau la masă, mâncau și Isabelle spuse:

— O să aibă loc o demonstrație importantă.

Jakob o întrebă distrat dacă voia să ia și ea parte la acea demonstrație. Isabelle tot nu își cumpărase pantofi. Ieșiră iar din casă, o luară pe Lady Margaret Road. Începu să bată un vânt rece.

Platanii arătau ca niște animale bătrâne, care nu mai așteaptă nimic de la viață. Privind o casă cu grădină, Jakob remarcă faptul că un bec atârna pur și simplu din tavan. Părea dezbrăcat. Voia să îi spună acest lucru lui Isabelle, care mergea alături de el, cu brațul prins de brațul lui. Voia să-i arate acel bec și mai târziu, când erau deja în pat, se gândi că poate ea ar fi remarcat altceva. Poate un scaun, poate o jachetă pusă pe spătarul scaunului o sticlă pusă pe masă, în camera de zi, pentru că părea să fi fost camera de zi.

— Miller dorește să vă întâlnească la Amira? întrebă Bentham sec. Probabil că vrea să i se ghicească în cafea. O va întreba pe Sahar dacă viitorul îi rezervă o vilă în Treptow, o nouă viață, un nou început la Berlin. Fiți sigur că nu vă va spune ce a văzut Sahar în cafea și Amira vă va întreba zâmbind dacă mai doriți o bucată de plăcintă sau cafea. Le-ați văzut vreodată? Ați văzut ceștile alea de cafea, cu irizații fine, cu linii pe marginea buzei?

— Dar de ce îl găsiți caraghios? îl întrebă Jakob. Doar nu a fost la ea. M-a rugat doar să mă întâlnesc cu el în localul Amirei. E dreptul lui, nu?

— V-ați referit la ghicitul în cafea sau la vila din Treptow?

— La amândouă, replică Jakob, năucit.

Bentham replică împăciuitor, dând din cap:

— Bineînțeles că este dreptul lui.

Maude intră cu o tavă pe care se afla un pahar cu lapte fierbinte, iar Alistair băgă capul pe ușa biroului, curios, râzând, și îi spuse lui Jakob că nimeni nu putea descompune cu atâta abilitate un caz precum Bentham, astfel încât să nu mai rămână nimic din el, nici dreptate, nici nedreptate. Iar Bentham făcu un semn cu mâna, se ridică în picioare și se duse la fereastra care era acoperită cu totul de perdele groase, „întocmai ca pe vremea camuflajului, își spuse

Jakob. Dar pe vremea aceea Bentham nu era decât un copil.”

— Dreptul lui? Dreptul lui Miller? Bineînțeles că este dreptul lui. Este proprietatea lui, nu a statului german, nici a vreunui alt client, nici a vreunui cumpărător. Credeți că Miller va pleca la Berlin? Cândva voi face și eu același lucru. Schreiber insistă de ani de zile să fac acest lucru. Dar de pierdut, Miller nu a pierdut nimic. Când a început să se gândească la ce îi aparține și ce nu, nici măcar nu știa de proprietatea din Berlin.

— Părinții lui i-au povestit despre asta, țină să spună Jakob, fără a înțelege unde voia să ajungă Bentham, care se așează mormăind pe fotoliul său, căutând cu mâna o pătură.

— Bineînțeles că părinții lui, pentru că a avut norocul că ei au supraviețuit, chiar dacă bunicii lui au fost gazați. Nu m-ați înțeles. Nu vreau să spun că el nu trebuie să lupte pentru dreptul său. Contravaloarea acestei case. Contravaloarea ca o compensație. Bineînțeles. Pe mine mă miră că el vrea casa. Vrea acest loc, ca și când ar fi vorba despre un loc neatins, care aparține istoriei lui. Ca și când vârsta și tristețea lui nu ar fi pătruns până acolo. Tristețea și disperarea că nu există niciun loc neatins, neatins de adevăr, de răceală. Ca și când ar exista o istorie ce poate fi însăilată trecând peste secole.

— Dar de ce acceptați astfel de cazuri? Întrebă Jakob.

Bentham se ridică în picioare, căută ceva pe birou, în sertarele de sub el, sau poate se gândea doar.

— Istoria, familiile, moștenirile, comunitățile. Iar noi, juriștii, suntem retroactivi, suntem istorici ai unei povești care a fost gândită să fie dreaptă, să fie străbătută de o dreptate care să fie obiectivă. Oricum, Miller a divorțat, a divorțat la șaiszeci de ani și se duce la o ghicitoare.

Jakob stătea pe fotoliul cu brațe perfecte, cu tapițerie de culoare

deschisă, din lemn de nuc, cu păr de cal. Maude aruncă iar o privire în birou și dădu din cap.

— Dacă nu există un înger al istoriei, atunci trebuie să existe ceva pe care să ne putem baza, nu-i așa? Asta cred și eu. Dar de ce nu poate fi vorba despre lege? De ce nu poate fi sigur prezentul? De ce să insistăm asupra unui lucru care este pierdut? De ce să insistăm asupra faptului că un anumit lucru trebuie vindecat? Nu se vindecă nimic.

Găsi ceea ce căuta. O mapă din carton. Un elastic roșu-pal. Era uzat. Se rupse în două bucăți care căzură pe podea, când Bentham vru să tragă de el. Se aplecă, dar nu ridică bucățile de elastic. Maude băgă pentru a treia oară capul pe ușa biroului, dând energic din mână. Aduse telefonul și îi făcu un semn lui Jakob, iar Bentham dădu din cap aprobator. Asta fusese tot. Bentham se întoarse la biroul său, indispus, mormăind, de parcă ar fi fost reținut din treburile sale. De fapt, părea amuzat. Jakob se întreba ce îl amuzase. Ce oare?

Două ore mai târziu, Alistair se afla în ușa biroului său, ca să-l ia cu el. Vorbise deja cu Isabelle. De fapt, stabiliseră să se întâlnească seara, dar ceva mai devreme. Plecau să cumpere pantofi. Amândoi, Jakob și Isabelle. Să cumpere și o pătură din lână. Nu strica niciodată, deși era vreme frumoasă azi. Presiunea crescuse. Și mâine avea să fie frumos. Era primăvară. În curând avea să vină vara. Dar Jakob uitase că avea întâlnire cu Isabelle. Din bibliotecă se auzea hârâitul aspiratorului. Doamna Gilman venea între orele opt și nouă. Uneori stătea puțin cu domnul Kraphol, pentru că nu se grăbea, pentru că îi era urât să facă atâta drum tocmai până în Finchley. Cel puțin așa spunea. Alistair afirma că doamna Gilman spera să ia masa în compania domnului Kraphol. Îi văzuse o dată la British Museum. Stăteau amândoi la o masă. Sau îi văzuse la

„Wallace Collection”?

— O pereche simpatică, spuse Alistair, rânjind, când trecură pe lângă bibliotecă.

În afară de asta, Kraphol era *one of your lot*¹⁰, născut în Germania, și era mereu răcit, dar, de altfel, un tip simpatic. Alistair vorbise cu Isabelle, care fusese acolo în urmă cu două ore și aflate că Jakob era ocupat. Ea insistase ca Jakob să nu fie deranjat. Kraphol îi spusese – cel puțin asta povestea Alistair amuzat, având în același timp o undă de răutate felină – că nu avea rost să-și facă griji cu privire la război, indiferent dacă acesta avea să aibă loc sau nu.

Alistair mai spunea că exista probabilitatea unor atacuri teroriste. El propusese să se întâlnească toți trei la Național Film Theatre, unde exista o cofetărie-cafenea foarte bună. Asta îi spusese Alistair lui Jakob, bătându-l pe umăr, în vreme ce Jakob îl privea uimit.

La ora șase, Isabelle își luase la revedere de la domnul Kraphol și de la Alistair, mersese de-a lungul lui Devonshire Street, trecând pe lângă fațadele înalte, pentru ca apoi să o ia spre sud. Pe Baker Street băuse o cafea, iar în cele din urmă, se îndreptase spre Tamisa, traversând Waterloo Bridge – suprafața destinată pietonilor nu era gata, dar putea fi utilizată – pentru a ajunge pe malul sudic, trecând pe lângă Național Theatre, pe lângă Național Film Theatre. Comercianții de carte își strângeau cărțile, rafturile, iar ea își continuă drumul în josul fluviului, pe lângă acele locuri de unde răufăcătorii încătușați erau aruncați în vârtoarea apei. În timpul războiului, malul sudic fusese făcut una cu pământul. Dar cine își putea închipui acest lucru? Bombele, trăsnetele, atelierile arzând, casele în flăcări. Aici se afla Tate Modern, uriaș, negru-marونیu,

¹⁰ Unul dintre-ai tăi (în lb. engleză în orig.)

aproape lipsit de ferestre. Dar iată că tocmai de acolo ieșeau niște doamne în haine care erau foarte potrivite pentru un cocktail, haine roz și verde-deschis. Un bărbat în costum se îndreptă spre Isabelle, de parcă ar fi luat-o drept țintă. O evită abia în ultimul moment. Umbrele înserării se preschimbară în întuneric. În Londra, sau mai bine spus, în acea parte a orașului care se afla pe malul celălalt, se aprinseră luminile. St. Paul's Cathedral fu lăsată în urmă, lin, de Isabelle. Aflate dincolo de fluviu, ferestrele clădirilor luminau ca niște ochi de taur. Oameni, persoane care făceau jogging, perechi de îndrăgostiți treceau pe lângă ea, se opreau pentru a se sprijini de parapetul aflat de-a lungul malului, pentru a contempla unduirile apei. Doi băieți, care dădeau din pedale, săriră pe mal, lăsându-și hidro bicicletele în voia sorții. Câinii prinși în lese se străduiau în zadar să meargă repede înaintea stăpânilor lor. Erau și doi copii, tot prinși în lese. Purtau la gât tot soiul de vase care apăsau pe trunchiurile lor mici. La opt sau la opt și jumătate, Jakob și Alistair aveau s-o aștepte în cofetăria-cafenea NFT.

Și iar văzu Tate Modern. De data aceasta, în fața clădirii se afla un bărbat în vârstă. Își pieptăna părul, ținând capul aplecat într-o parte. Privea ușa de la intrare, care se deschise pentru ultima oară. Ușa se închise apoi, încuiată de un bărbat cu pielea neagră, care părea chinuit, un bărbat care avea o legătură de chei. Venise momentul. Isabelle trase de haina verde, din catifea reiată, pentru că jacheta se rotise pur și simplu cu nouăzeci de grade. Își privi adidașii. Ridică piciorul drept, apoi piciorul stâng. Materialul alb era acum gri. Nu avea să mai amâne. Chiar mâine se va duce să-și cumpere pantofi și o pătură.

— Ia uite c-ai venit! exclamă Alistair, privindu-i fața cu ochii lui verzi. Era bucuros.

Isabelle se întoarse către Jakob. Îl sărută. Nu pe gură, pentru că

Jakob făcuse o mișcare mai puțin inspirată, pentru a-și putea menține echilibrul pe scaunul înalt. Mâna lui atinse umărul lui Isabelle, iar buzele ei atinseră tâmpla lui Jakob.

— Ar trebui să ne ducem la concertul lui John Adams, John Zorn și John Woolrich, dădu de știre Alistair.

— Unde? întrebă Jakob, fără a fi interesat de subiect.

Alistair se uită în program și spuse:

— A început deja.

Cei doi bărbați o priviră pe Isabelle, care ținu să le spună:

— Mie-mi place aici.

De fapt, Isabelle era oarecum dezamăgită.

„E ca și cum aici nu s-ar întâmpla niciodată nimic”, gândi ea.

Jakob își desfăcu nodul cravatei și se ridică în picioare, pentru a-i aduce lui Isabelle un pahar de cidru.

Mai târziu, când ajunseră la Charing Cross pentru a aștepta un tren Northern Line, Isabelle zări șoareci pe șine. Alergau, apărând de după zidurile pline de panouri. Erau șoareci negri, dar ea îi spusese lui Jakob că ar fi cenușii dacă i-ar spăla cineva. Isabelle privi neliniștită în direcția din care trebuia să vină trenul.

„Dar șoarecii nu vor păți nimic. Niciodată nu pățiseră nimic”, gândi Jakob, chinuit de nerăbdare. Când coborî în Kentish Town Station era indispus. Încercase să o sărute și, în afară de asta, se vedeau siliți să urce cele o sută șaptezeci și cinci de trepte ale scării fixe, pentru că scara rulantă era din nou defectă.

Sus, pe geamul care dădea spre stradă, erau două afișe. Unul, referitor la o persoană dispărută, celălalt, legat de un îndemn la colaborare cu autoritățile, pentru că avusese loc un jaf care se soldase cu morți.

— Dar asta a fost ieri! exclamă Isabelle, în vreme ce Jakob privea chipul fetei, imprimat pe afișul referitor la o persoană dispărută.

Era o femeie tânără, mai tânără decât Isabelle, și totuși trăsăturile ei semănau cu acelea ale lui Isabelle. Nu era nicio îndoială și tocmai asta îl șocase. Femeia aceea dispăruse. Dispăruse de un an. Așa scria pe acel afiș. Asta citise Jakob. Mae Warren, douăzeci și șase de ani, înălțime – un metru și șaiszeci și nouă de centimetri, păr șaten, nu are semne particulare, întoarse capul pentru a privi pata maronie de pe obrazul lui Isabelle, pată care trăda o problemă hepatică. Dar Isabelle se depărtase. Se afla deja la ieșire. Era gata să iasă. Ieși în stradă, făcând câțiva pași, astfel încât el să n-o mai poată vedea.

„Lucrurile mărunte, lipsite de importanță, lipsesc aici”, gândi Isabelle, în timp ce ștergea praful. Lângă aparatul mic, stereo, se aflau cam douăzeci de CD-uri, pe ecran erau o vază și bolul în care Jakob punea banii pentru cheltuielile casei. Pe marginea șemineului, din care părea să crească mocheta, întocmai ca o plantă agățătoare, care se ridică din pământ, se aflau două sfeșnice. Mocheta era albă, contrastând cu negrul fierului forjat. În încăpere mai plutea încă un miros de adeziv. Mocheta fusese montată cu puțin timp înainte ca ei să se mute acolo. Pe masa ei era laptopul. Fiecare lucru se găsea la locul lui. Cei de la editura specializată în carte pentru copii o rugaseră să facă un proiect de carte de vizită. Aproape că terminase acel proiect. Se așeză la masă și verifică încă o dată proporțiile. Schiță o a doua variantă. Un copil cu jachetă, care fugea. Se gândi la desenele lui Andras. La acele desene pe care el le făcuse la Budapesta. Siluetele alergau pe străzi și la intersecții cădeau într-o groapă sau explodau. Pentru că era furtună, o casă rămase fără acoperiș.

Oamenii din casă se aflau la fereastră și făceau semne cu mâna. Mașina pompierilor părea că înțepenise în intersecție. Pompierii plecau. Isabelle scoase un strigăt când cineva din locuința de alături

dădu cu ceva de perete. Să fi fost un scaun? Un televizor? Se auzi un râs isteric, un glas care urla din ce în ce mai tare, întocmai ca o sirenă. Isabelle nu o auzise încă pe femeia aceea. Speriată, privi cu ochi mari peretele, care nu prezenta nici măcar o fisură cât de mică, peretele care nu se despica. Și apoi se făcu din nou liniște în spatele acelui zid. Continuă să fie liniște, în vreme ce Isabelle rămase încordată, așteptând. Tuș roșu, tuș negru, hârtie. Foi de hârtie groasă. Isabelle dădu computerul deoparte, desfăcu sticlulele, trase cu urechea. Poate că era o voce subțire, tânguitoare, poate că era vreun alt zgomot, venit de afară, de departe, zgomotul vreunui avion, al unui avion de mici dimensiuni, care decola spre cine știe unde. Mașina pompierilor nu coti. Nu se întâmplă nimic. O ușă se deschise. Isabelle deschise radioul. Furtună în deșert. O furtună atât de puternică, încât nu se putea zări nici măcar la un metru distanță. Astfel, urmele erau șterse. *Embedded journalism*¹¹, aceasta era sintagma-cheie. Dar tot nu se putea afla ce se întâmpla. Rezultatele sondajelor rămâneau neschimbate. Tony Blair avea să rămână un aliat de nădejde, indiferent ce spuneau Germania sau Franța. Se ridică repede și se duse la fereastră. Se aplecă, pentru că voia să vadă cine pleca din casa vecină. Un bărbat, o femeie, un băiat. Isabelle expiră cu putere. Geamul se aburi imediat. Pe stradă se aflau, de fapt, trei figuri parcă abia schițate. Băiatul era ținut de guler sau de ceafa. Femeia, cam slăbuță, se uita în susul străzii și făcea semne cu mâna, deși nu se apropia nimeni. Totuși, se părea că ea așteaptă ceva. Isabelle nu putea distinge fața femeii. Bărbatul, în schimb, stătea întors spre ea, arătându-și fața schimonosită, în vreme ce urla la băiat. Băiatul, care purta o haină, parte a unei

¹¹ Reporteri atașați unor forțe armate implicate într-un conflict militar (n.tr.)

uniforme școlare, îi ajungea bărbatului până la ureche. Băiatul arătă spre casă.

Se vedea că băiatul încerca să aducă argumente, că încerca să vadă ceva care se afla dincolo de ferestre. Isabelle închise imediat radioul. Trase cu urechea.

— Dave, termină imediat! strigă femeia.

Și Isabelle se apropie de perete. Nimeni nu o vedea. Nimeni nu vedea ce făcea ea. Trecu în spatele șemineului și își lipi urechea de perete, fiind surprinsă de ceva. Ceva care părea zgomotul peretelui, dar nici zgomot nu era, ci mai curând un lucru material, care avea propriul sunet. Se desprinsă de perete cu un gest timid. Apoi își lipi din nou urechea de suprafața rece și de data aceasta i se păru că aude o voce sau doar o izbucnire de jale, adresată nimănui.

Întorcându-se la fereastră, Isabelle văzu că un Ford vechi, de culoare verde, se oprise înaintea casei. Șoferul nu oprise motorul. Femeia se urcă în mașină, fără a întoarce capul, mulțumindu-se să ridice mâinile, ca și când ar fi vrut să apere ceva sau să arate că era nevinovată. În timpul acesta, bărbatul (dacă era, într-adevăr, un bărbat), îl târî pe băiat în susul străzii, pentru a se sui și el în mașina care, pentru început, se deplasă încet, vrând, parcă, să înainteze în pas cu băiatul. Șoferul automobilului accelerează în cele din urmă. Isabelle privi în urma automobilului, în urma băiatului. În lumina soarelui, strada părea nesfârșită. În stânga reuși să vadă chiar un colț al bisericii. Alături era liniște. Isabelle rămase în picioare între fereastră și perete, înaintea mesei. Și ecranul computerului ei se făcu negru, înainte de a se arăta pe el o mare de stele și luna.

Mâine era Ziua Sfântului Patrick. Alistair îi spusese că Jakob trebuia s-o invite la masă, dar nici ea, nici Jakob nu știau de ce și despre ce sărbătoare era vorba. Poate că mâine aveau să cadă primele bombe. Poate că mâine aveau să se înregistreze primii

morți. Era o vreme fără cusur.

Jim văzu că adidașii ei erau murdari. Haina, nici foarte lungă, dar nici foarte scurtă, pe care nu o încheiase pentru că era soare, i se lovea de pulpe. Niște pulpe puternice și nu foarte alungite. El își imagină că aude zgomotul, foșnetul discret al materialului. Mergea înaintea lui. Avea picioare oarecum prea musculoase, dar frumoase, care se mișcau în adidași, sub o haină nici foarte lungă, dar nici foarte scurtă, cu pulpele goale. Și soarele strălucea, de parcă venise, într-adevăr, primăvara. Se împlinea un an de când era în locuința aceea. Existau străzi pe care timpul nu trecea. Pe străzile astea se aflau case, care erau renovate, închiriate. Oamenii se mutau în sau din case și totul rămânea totuși neschimbat, liniștit, pașnic. Își aminti cum descuiase ușa casei, folosind cheia lui Damian, și cum găsisese totul aranjat, ca și când ar fi fost exact ce le trebuia lor, adică lui și lui Mae. Dar el o lăsase pe Mae în urma lui, împreună cu Ben. Și sirena unei ambulante sunase în urechile lui, în vreme ce el o luase la fugă, așa cum îl sfătuisese Ben. „Ar fi mai bine să pleci”, așa îi spusese. Lui Mae i-ar fi plăcut strada și grădina, chiar dacă grădina aia nu era decât un petic lung și îngust de pământ acoperit cu iarbă. Tânăra femeie, care se afla înaintea lui, se opri locului, întinse mâna, ca și cum ar fi vrut să atingă unul dintre platanii ale căror trunchiuri arătau precum blana pătată a unui animal. După aceea, se puse din nou în mișcare, coti la dreapta. Jim fredonă câteva măsuri. Pentru o clipă se gândi că ar putea intra în vorbă cu ea. Deodată se simți ușor și plin de speranțe, de parcă un blestem s-ar fi luat de pe capul lui. Tatăl său înjurase, îl blestemase pe Jim, blestemase biserica. Erai blestemat de oamenii în vârstă. „Propriile fapte te blestemă, gândi Jim și fredonă. Nedreptatea, pedeapsa, lucrurile de care uiți te

blesteamă. Niciodată nu-ți amintești”, își spuse Jim și se opri, pentru a-și aprinde o țigară. Ajunseseră în Leighton Road și se apropiară de Kentish Town Station. O femeie scoase din buzunarul hainei un portofel minuscule, din care dădu la iveală cartela, o introduse în fanta aparatului și trecu dincolo de bariere. O femeie grasă, încărcată cu plase pline de cumpărături se îndesă în Jim, trecând pe lângă el. Jim observă că scara rulantă nu funcționa. Trebuia să folosească scara fixă, aflată în stânga. Grăsana înjură, îl trase de mânecă pe omul îmbrăcat în uniformă albastră, care ieși din chioșcul lui de sticlă. Mirosea a gumă de mestecat și a săpun ieftin. Jim se strecură pe lângă bariera dată la o parte, fără a se folosi de cartelă. Aerul care venea prin deschizătură era înecăcios. Văzu treptele netede care se învârtteau în jurul unui miez, mergând în adâncuri. Văzu balustrada tocită, pereții cojiți. Să meargă în jos. În afară de curentul de aer care venea din adâncul pământului nu se auzea nimic. Femeia se grăbea să coboare. Să coboare fără zgomot, încălțată în adidași. Înainta cu dibăcie. Jim își țuguie buzele. Avea ameteți. I se părea că trebuie să întindă mâna după ea. Coborî treptele în fugă, în lumina galben-verzuie, mată. Transpiră deodată, pentru că spațiul era strâmt, pentru că era înghesuială. „Odată o să fie aruncat în aer un tunel, prezisese Albert. O să vezi cum e când se prăbușește un tunel din ăla și urlă toți în întuneric.” Un bătrân înainta cu grijă, pipăind balustrada. Jim îl depăși, fugi mai repede, din ce în ce mai repede. Era deja jos. Era sigur că ea se ducea în oraș, se îndrepta spre sud. Dar, chiar dacă lua trenul care se îndrepta spre oraș, era posibil ca ea să se fi urcat deja într-un vagon. Era posibil ca trenul pe care îl luase să fi plecat deja. Se împiedică, aproape că se lovi de perete. Încă șase trepte și ajungea la peron. Simți curentul de aer, care devenise mai puternic. Văzu luminile din spate ale trenului. Afișajul digital păcăni. Nici măcar nu știa cum arată ea. În

aer erau fire de praf. Aerul acela avea un miros înecăcios și era cald, sufocant. Jim se strâmbă scârbit. Grăsana se apropie. Și bărbatul în vârstă. Pe panul electronic se afișă următorul tren, Bank Beach.

Deși nu ar fi avut voie să facă acest lucru, Dave se prezintă într-o zi în fața ușii, îmbrăcat într-un hanorac prea mare pentru el, cu o vânătaie sub ochi. Era pregătit pentru disprețul pe care Jim îl avea în priviri când îi deschise. Stătea acolo, cu un aer vinovat. Jim îi făcu semn să intre și scoase două beri din frigider. Deschise una dintre ele nervos, lovind-o de tăblia mesei aflate în fața canapelei. Îi făcu lui Dave semn să se așeze. Și Dave se așeză. Îi amintea lui Jim de Hisham. Avea în el o anumită bunătate, întocmai ca oamenii care participau la demonstrații împotriva războiului, împotriva răului, și erau sute de mii de oameni dornici de pace, oameni hotărâți, și Dave îl privea de parcă ar mai fi crezut în existența binelui. Dave stătea pe canapea. Povesti ceva despre o capcană, în care fusese atras de niște băieți de la el de la școală, de niște băieți care voiau să fie voluntari. Și Dave spusese ceva. Spusese că nu era vina irakienilor, că nu era vina oamenilor. Povesti ceva despre o încăierare, despre o bătaie pe care el o încasase pentru că era împotriva războiului. Jim rânji, îl lăsă să vorbească, îi aduse o a doua bere și, când i se făcu somn, îi dădu o pătură. Dave îl privi cu recunoștință. Dar, cu o mișcare scurtă, Jim trase pătura de pe el, o ridică în aer, ca și când s-ar fi jucat cu un cățeluș. Fața lui Dave se schimonosi, se schimonosi de teamă. Încă un pic și avea să înceapă să plângă. Începu să se miște înapoi și-ncolo, să tremure, pentru că ascunzișul său nu făcea doi bani. Pentru că minciuna lui nu făcea doi bani. „Nicio ascunzătoare nu rezistă prea mult, gândi Jim. Plesnește pe margini, întocmai ca o cutie de carton.” Jim îl privi pe băiat. Îl văzu cum stă acolo, ca într-o colivie. Simțea că i se face silă.

— Omule, te-a bătut taică-tău! Așa-i?

Se îndreptă spre Dave. Îi venea să-l calce. Să-l calce pe şoldul ăla, care era osos.

— Te-a bătut taică-tău, nu-i așa?

Dave îşi întoarse faţa. Se înroşise. Jim râdea. Trăgea de pătura din lână în sus şi-n jos. Atinse becul. Sticla se sparse. Cioburile căzură pe canapea, pe masă. Îl prinse pe Dave de braţ şi îl ridică de la locul său.

— Ce-mi tot povesteşti tu mie de capcane? Taică-tău te-a bătut.

Jim îl privi cum stătea înaintea lui, învins, ruşinat, roşu.

— Şi tu, scârnăvie mică, mă minţi? Ce? Eşti prea laş ca să te duci acasă?

Sticla de bere se răsturnă. Jim aşteptă, dar Dave nu se mişcă, nu se apără. Îl luă de păr, îl trânti de pământ. Nimic. Nici măcar nu scânci. Jim îi dădu drumul şi se îndreptă spre uşa care dădea în grădină, o deschise. Pe gardul din cărămidă stătea o mierlă. Vârfurile galbene ale frunzelor atârnavă peste gard. Încet, încet, se făcea seară. Încet, încet, ziua se încheia. Din stradă sau din alte grădini se auzeau voci. De undeva se auzea urletul unui motor, muzică, un aspirator. Faţa lui Jim se oglindea în uşa de sticlă. Era senină faţa lui. Senină, frumoasă. Jim se holbă la propria-i faţă. „E frumoasă, senină”, ar fi spus Mae. Era ca pe vremuri, când el fusese un băiat frumos. Frumos ca Dave acum. Fusese frumos pe vremea când profesorii îi spusese că era păcat de el. Era păcat că trebuia să vină la şcoală. Trebuia să reziste, aşa îi spusese un profesor, când el apăruse la ora de sport cu dungile alea vinete, cu urmele pe care i le făcuse tatăl lui. Dave nu ar fi trebuit să vină. Era vina lui că venise. Şi el o ştia. Se bazase pe ceva, se bazase pe Jim, pe bunătatea lui, sau ce? Jim se întoarse, spunându-i:

— Scoală-te!

Se duse în bucătărie, îşi luă o bere. Umblă în sertar. Scoase o

punguliță. Era albă și fină, fină și pură. „Mă cac pe ea”, gândi Jim. Se aștepta ca Mae să apară dintr-un moment într-altul. „Bună, Mae, aici erai.” Și cum stătea ea pe canapea, cum se uita la el. Și tinerii voiau să plece în Irak, întocmai așa cum el voise să se înroleze în legiunea străină, pentru că tatăl lui îl bătuse, scoțând cu repeziciune cureaua din găici. Și mai târziu se gândise la asta, când fusese nevoit să-și rupă fundul pentru Albert. Dar Dave mințise. Meritase o bătaie. Mereu există cineva care merită o bătaie. De ce nu și Dave? Expiră ușor. Își pregăti o linie. Inspiră cu putere. Dave se ridicase.

Stătea pur și simplu acolo, cu brațele atârând pe lângă el. Încăpățânat. Mândru.

— Dar au vrut să se înroleze în armată. Băieții mai mari, spuse Dave. Și totul s-a întâmplat din cauza surorii mele. Tata nu îi dă voie să meargă la școală. Spune că autoritățile nu ne vor da de urmă, pentru că ne-am mutat în locuința mătușii mele. Și tata mai zice că sora mea e retardată, pentru că nu crește. Spune că ea e o pată neagră în familia noastră.

— Atunci, toarnă-l, spuse Jim cu indiferență. Povestește-le profesorilor de la școală cum stau lucrurile. Ția o să vină imediat. Poți să fii sigur de chestia asta.

— Dar o bate, spuse Dave.

Jim își îndreptă spatele, pentru el totul părea mai limpede acum. Se scutură, de parcă s-ar fi putut elibera de lucrurile care îi treceau prin cap. Se gândea la băiat, la Mae, la femeia tânără, cu picioarele ei goale, grăbită, parcă așteptându-se la ceva, așa, în vreme ce cobora scările, în vreme ce haina flutura în urma ei. Și el știa exact cum arată. Știa cum arată șoldurile ei, sânii ei, deși nu îi văzuse încă fața. Uneori credea că Mae era moartă. Credea că râde de el. Vocile morților. Fusese doar o iluzie, asemănătoare unui animal care își schimbă culoarea pentru a se adapta la mediu.

— Șterge urmele de bere, îi spuse Jim lui Dave.

— Aș putea cumpăra ceva de mâncare? întrebă Dave privindu-l, plin de speranță. Aș putea face curat și m-aș putea duce apoi să cumpăr ceva de mâncare?

— Din banii mei? întrebă Jim batjocoritor.

Dave roși din nou și șopti:

— Nu, nu asta am vrut să spun.

Două ore mai târziu, Dave era pe canapea și dormea, ținând strâns cu mâinile pătura din lână, cu fața roșie, dar liniștită. Nu se trezi când Jim aprinse televizorul. Îl stinse când ieși din casă și încuie ușa în urma lui. Către dimineață se întoarse. Dave făcuse curat. În timpul nopții. În absența lui. La ora șapte plecă.

Bărbatul care locuia la numărul 49 – Dave spusese că sunt doi nemți – trecu pe lângă el. Avea părul blond-roșcat, era îngrijit, robust. Era genul care, după ce își face toate cumpărăturile, își bagă portofelul în buzunar cu atâta indiferență, încât nici nu-ți mai făcea plăcere să le furi ceva.

Era solid, ferechezuit, și cu toate astea se vedea că e îngrijorat. Poate că era îngrijorat din pricina războiului, care începuse în timpul nopții cu un bombardament, fără trupe terestre. O zi mai târziu, când tocmai venise primăvara, au fost implicate și trupe terestre. Jim lăsă televizorul să meargă, deși îl supăra că lucrurile astea nu-l interesau. Lui Mae nu-i plăcuse ca el să dea drumul la televizor încă din zorii zilei. Era unul dintre acele lucruri în privința cărora avea anumite principii. Să mănânce împreună. Să stea împreună la masă. Să nu înjure când stăteau la masă. De parcă ar fi avut copii. Copii cu un viitor promițător. Și nu îi plăcea când el râdea de toate astea și își aprindea țigara și fuma în timpul mesei. Dintr-un calorifer începu să picure. Și apoi pe ecranul televizorului începură să apară luminițe. Erau luminițele triumfătoare ale

proiectilelor sau bombelor care își atinseseră ținta. Dacă își atinseseră ținta. Din ușă se zăreau culori. Nu se vedeau imaginile unui oraș distrus. Nu se vedeau steaguri albe. Se presupunea că Saddam era mort, dar, de fapt, era în viață. Fuseseră doar câțiva morți. Câți morți? Patru sau cinci? Mae spunea că nu mai existau aproape deloc vrăbii. Nu mai erau vrăbii aproape deloc. Oare unde se vor fi dus? Prin grădină țopăiau păsări mici, galbene. Seara cânta pe gard o mierlă. Iarba creștea. Chiar lângă gard creșteau narcise. Își imagina cum se apleca Mae pentru a tunde iarba, pentru a sădi flori. Păsările nu se temeau. Mae se întorcea spre el și îi zâmbea. Nu știa ce se întâmplase cu lucrurile care se aflaseră în locuința ei. Ce se întâmplase cu televizorul, cu scaunele pliante pe care le cumpăraseră, cu umbrela de soare pe care o luaseră pentru că voiau să plece la Brighton?

Se simulase o alarmă într-o stație la Circle Line, care era, oricum, închisă circulației. Și după aia s-a întâmplat. Unde oare? Pe Chancery Lane? Dar se întrerupsese curentul și nu era lumină. Acest lucru declanșase panica. Aparatura medicală fusese călcată în picioare, un medic fusese rănit, lumina nu se aprinsese. Hisham îl sună pe Jim. Îi dădu o adresă din Holloway. Hisham spusese că aveau să-i cumpere toată marfa. Erau sârbi, albanezi, traficanți de țigări, care sperau să intre în afaceri cu droguri, înainte de a fi împușcați de membrii unei bande rivale. Dave trecu supus, cu fața întoarsă într-o parte.

Jim merse pe jos până-n Holloway. Era un drum de douăzeci de minute. Merse pe jos și la colțul de stradă asupra căruia se convenise, i se adresă cineva. Merseră până la intrarea unei case. Acolo așteptau trei bărbați. Erau politicoși, purtau hanorace ieftine, subțiri și aveau priviri dure, pline de nerăbdare. Pe străzi umblau femei fardate prea strident. „Nu sunt englezi”, gândi Jim. Pe

primele pagini ale ziarelor scria cu litere de-o șchioapă că o femeie fusese ucisă, probabil cu o cărămidă, fără ca vreo persoană să fi observat ceva, deși totul se întâmplase în plină zi, într-un parc. Se duse într-un pub situat în apropiere de Archway. Stătu la tejghea. Fredonă ceva. Glasul lui suna, ca de obicei, discret, neplăcut. Trase o dușcă. Ospătărița îl privea cu coada ochiului. De undeva, din fundul pubului, se auzi țârâitul unui automat pentru jocuri. Dar Jim nu se osteni nici măcar să ridice capul. Continua să fredoneze. Avea douăzeci și opt de ani și tot nu învățase să fluiera. „Un băiat adevărat fluieră”, îi spusese tatăl său cu dispreț. Ospătărița se sprijini de tejghea și îi zâmbi, întrebându-l:

— Te gândești cumva la micuța ta prietenă?

Jim îi aruncă o privire fugară și nu-i răspunse. În fundul pubului se auzi iar țârâitul automatului. Bărbatul care îi dăduse banii avea, probabil, patruzeci de ani, era un tip masiv, cu ten urât și privire neliniștită. Jim împingea paharul încolo și încoace. La treisprezece ani își propusese să fugă de acasă. Asta se întâmplase în urmă cu treisprezece ani. Crezuse că îi va merge bine la Londra. Tocmai acest gând îi dăduse puterea ca la șaisprezece ani să fugă, în sfârșit, de-acasă. Dar avusese un șoc.

Avusese un șoc atunci când se aflase în fața gării, după toate cele câte și le imaginase, după ce se văzuse ducând o viață liberă, sălbatică. Cu Mae ar fi plecat la țară. Trebuia să scape de Albert și s-o găsească pe Mae și să aibă bani destui. Din bucătărie venea miros de mâncare. O scară, blocată cu o sfoară, ducea la etajul întâi. Iar se auzi țârâitul enervant al automatului. Jim se întoarse, se îndreptă cu pași repezi spre partea din spate a pubului și îl împinse cu atâta putere pe puștiul care îl privea speriat din fața automatului, încât acesta căzu la pământ.

— Vrei să termini odată, șobolan împuțit? îl apostrofa Jim.

— Gigi, cară-te! strigă ospătărița, apropiindu-se și zâmbindu-i lui Jim.

Fără a scoate niciun cuvânt, puștiul se ridică și dispăru. Jim simți cum îl privea femeia, așteptând. Nu era genul lui. Văzu asta când se întoarse. Era o femeie plinuță, cu păr castaniu, cu o față fardată prea strident și cu toate astea izbutea să inspire încredere. „Deci ăsta e Holloway, își spuse el. Seamănă cu un miros urât.” Dar ea făcuse duș. Se spălase pe cap. Avea un păr mult mai bogat decât al lui Mae. El îi atinse părul și ea nu se împotrivi. Își sprijini capul pe umărul lui într-un gest prietenos, într-un gest firesc. Îi zâmbi. Avea ceva plăcut, întocmai ca un obiect, pe care îl puteai ține în mână, era o stare de bine, pe care o puteai simți fizic. Mâna ei o căută pe a lui, o găsi, o strânse pentru o clipă, pentru ca apoi să-i dea drumul, pentru a se lipi și mai strâns de el. Îl trase după ea într-o cămăruță laterală. Era o cămăruță în care tronau câteva găleți și un aspirator. Nu aveai loc să te întinzi, dar ea era pricepută și își arătă gingășia, astfel încât el uită de toate și îi simți uimit buzele. Îl sărută, așa cum săruți un prieten, spunând:

— Visătorule!

Strada era scăldată în lumină. După ce parcurse două sute de metri, receptă iar zgomotul. În ochii celor care îl priveau, trecând pe lângă el se vedea neîncrederea. O femeie, care ținea un băiețel de mână, se feri din calea lui. Aerul avea un miros vărat.

Plouase. Pe crengile unui copăcel străluceau picături de ploaie. Un copil se îndreptă în fugă spre el. Se feri din calea lui în ultimul moment. Jim simți curentul de aer și i se păru că simte căldura unui trup compact. Se împiedică. În mijlocul drumului era o pungă de plastic, o pungă ce acoperea ceva. Dădu punga la o parte cu piciorul și văzu un petic de blană. Era un șobolan. Și se opri în mijlocul acelui trafic zgomotos, brăzdat de claxoane, lipsit de speranță. Simți

vântul rece care se stârnise și își dădu seama că ploaia îi uda hanoracul.

Nu își aducea aminte când fusese bolnav ultima dată, bolnav cu adevărat, nu mahmur după o beție sau după niște pastile, ci bolnav cu febră, bolnav și transpirând, transpirând întocmai ca un copil. Îl durea fiecare mișcare, de parcă pielea i-ar fi fost transparentă, de parcă prin piele ar fi putut pătrunde orice și nu-și mai putea apăra nervii. Dar, în același timp, pielea părea o platoșă, în care el era prizonier. Se ridică greu, făcu ceai. În frigider domnea o dezordine de nedescris. Erau acolo tot felul de chestii de-ale lui Damian, de care el nu se atinsese de un an de zile. Găsi un borcan cu marmeladă mucegăită. Conserve, vase murdare. Fuma, tușea, febra creștea și, în cele din urmă, se întinse pe canapea. Când Dave sună la ușă, nu se simți în stare să se ridice să-i deschidă. Auzi, neajutorat, cum suna Dave, cum îl striga pe nume. Auzi cum urcă Dave scările pentru a pleca. Adormi. Se trezi, dar era prea slăbit pentru a putea mânca totuși ceva, pentru a fierbe un pic de orez. Și orezul se afla în frigider. Dar el nu se putea scula. Nu putea. Și tot ceea ce vedea părea rupt în bucăți: camera de zi, bucătăria din Field Street, oale adevărate pe aragaz. O văzu pe Mae. Văzu cum râde de el, vorbind despre morți. Mae râdea de el, de el, care transpira și avea dureri. Deasupra caloriferului se mișcau umbre negre. Femeia tânără trecu pe la fereastră și îl căută din priviri. Era sigur că, dacă se concentrează, o poate face să se întoarcă, să-și arate fața.

Când își reveni, era ora prânzului. Mobilul sună, amuți, apoi sună iar, până ce puse mâna pe el și-l deschise fără a se uita ce număr era pe ecran. Se auzi glasul lui Hisham:

— Nu știam ce s-a întâmplat cu tine. În glasul lui Hisham nu era nicio undă de dispreț. Nu am mai avut niciun semn de la tine de

când cu afacerea aia din Holloway. Ești acasă?

— Nu te privește, replică Jim ridicându-se.

— Asta nu-i o problemă, dar ai un glas de parcă ai fi bolnav. Ești bolnav? întrebă Hisham cu blândețe.

— Ești un palavragiu nenorocit! spuse Jim și închise telefonul.

Seara ieși, pentru că îi era foame. Se duse la Pang's Garden. Bătrânul stătea la o măsuță verde și mânca supă, aproape atingând cu cotul de televizorul care era pornit. Bătrânul sorbea, înghițea, în vreme ce două femei tinere frecau oale în bucătărie. În spatele tejghelei se aflau trei bărbați. Făceau treabă, pălăvrăgeau, nu-l băgau în seamă pe Jim. În local intrară doi negri, îl priviră, vorbiră în șoaptă. Jim izbucni în râs și mai comandă o ruladă „Primăvara”. Avea un gust amar.

Când ieși din local, o văzu pe femeia tânără pe cealaltă parte a străzii. Femeia îl privi, dar era prea întuneric, pentru ca el să-i poată desluși chipul. Fredonă ceva, ceva ce semăna chiar cu începutul unui cântec. Se mai uită o vreme spre el, dar apoi își văzu de drum. Și Jim nu știa să fluiera.

În cele din urmă se stinsese toată agitația. Demonstrații dispărură de pe străzi, războiul dispăru de pe primele pagini ale ziarelor. Armele chimice dispărură din deșert, probabil că nu existaseră de la bun început.

Războiul se ducea în continuare, departe. Conform zvonurilor, Saddam Hussein fusese prins, apoi fusese declarat mort, pentru ca după aceea să fie de negăsit. Pentru că o livrare se făcuse necorespunzător și cea de-a doua era incompletă, camionul de la Hayes Finch, Candle Manufacturers and Church Furnishers, trecu de trei ori prin Lady Margaret Road. Lui Isabelle i se păru că miroase a ceară de albine în momentul în care se deschise ușa și un bărbat aduse cutii maronii în casa aflată în diagonală. Sus trona o lumânare groasă, albă, neobișnuit de lungă. Vocile BBC pronunțau cu nonșalanță denumirile Basra și Nassaryia. Făceau referire la *pocket resistance*¹².

Telefonul sună. Isabelle nu ridică receptorul. Robotul telefonic răspunse și apoi răsună glasul vivace al lui Alistair:

— Soțul tău e la Bentham în birou și va rămâne acolo până târziu, dar poate, totuși, ieșim undeva.

Se întâmpla pentru prima dată ca Isabelle să nu fie sigură dacă avea chef de așa ceva sau dacă avea chef să facă planuri. Fiecare dorință i se îndeplinea și, totuși, lipsea ceva. Alexa venise pentru patru zile. Dormise în camera de lucru a lui Isabelle. Vizitaseră împreună muzeele și băuseră ceai. Lui Isabelle îi plăcuseră cel mai

¹² Sintagma are sensul de „număr redus de oameni care opun rezistență”. (n.tr.)

mult tablourile lui Wettau, expuse la Wallace Collection, îi plăcuseră sărbătorile și muzicanții care erau bine dispuși, deși acest lucru era mai greu de înțeles. Și statuile, cum stăteau ele și așteptau, tară să știe ce anume, în ultima dimineață, Isabelle o conduse pe Alexa la Golder's Green, la autobuzul care urma să o ducă la aeroport. Apoi se întoarse acasă, luă așternutul de pe pat și dădu drumul mașinii de spălat. Zilele păreau să i se potrivească întocmai ca niște mănuși. Jakob nu o mai întreba dacă se plictisește, dacă se simte singură. Îi arată schițele pentru cartea destinată copiilor. Oricum, povestea nu era una fericită sau nu era povestea potrivită. Așa îi spusese. Nu era o poveste fericită pentru fetița aceea și pentru scenele pe care ea le desena. Îi plăcea atunci când el stătea în spatele scaunului ei, urmărind totul cu atenție, laudându-i desenele. El o rugă să se dezbrace. Perdelele nu erau trase.

El se așază în fața ei așa, în costum, apoi o luă de mână și o duse sus, în dormitor. Îi plăcea să se culce cu el, iară a avea emoții. Când mâncau acasă, ceea ce nu se întâmpla foarte des, el povestea lucrurile care se întâmplaseră la birou, lucruri pe care ea le știa deja, de la Alistair, dar Jakob nu era un observator atât de fin ca Alistair. O dată s-au și certat, pentru că Jakob a spart farfuria cea mare, de la tanti Fini. Era o farfurie albă, cu marginea împodobită cu trandafiri, o farfurie mare, întinsă, care poate că s-ar mai fi putut lipi, dar tot era compromisă. Isabelle găsi că această întâmplare era o nenorocire. Jakob a fost uimit de acel cuvânt. Credea că Isabelle nu vorbea serios. Cum să fie asta „o nenorocire”? Dar pe Isabelle o supăra faptul că nu era atent. Într-o dimineață, când fusese la cafenea, intrase în vorbă cu ea bărbatul acela, pe care îl văzuse de câteva ori pe Lady Margaret Road. Numele lui era Jim, era un bărbat care arăta bine, mai tânăr decât ea, cu față ovală și cu o gură frumoasă, dar care exprima duritate. Se așezase lângă ea, fără s-o

întrebe dacă acest lucru îi era permis, și vru să afle cum o cheamă:

— Voiam doar să știu cum te cheamă, asta pentru cazul în care ne mai întâlnim.

Asta îi spusese și apoi plecase.

Îi trimise lui Peter, pe mail, schițele pentru prospectul unei școli particulare de muzică.

„Ești gravidă? îi transmisese Peter pe mail. Văd că faci aproape numai lucruri care sunt legate de copii.”

De câteva zile nu mai primise niciun semn de viață de la Andras.

Tocmai îi desena fetei cu părul lung o rochie roșie. Pentru asta folosisese tuș. Și deodată începu iar să se audă zgomot din casa vecină. Ceva fu azvârlit de perete. Se auzi glasul unui om nervos. Pe urmă, când îi desenă fetei ciorapii verzi, se făcu liniște.

De pe acoperișul casei de vizavi se ridică un fir de fum și poate că ceea ce auzea ea era un plâns înăbușit. Lăsă cu atenție tocul deoparte și se ridică încet.

Parcă se temea să se ridice, ca și când, dacă s-ar fi ridicat, ar fi întrerupt mersul firesc al unui anumit lucru. Se făcuse iar liniște. În locuința ei se izbi o ușă. Vântul trăgea de ușa aceea când Isabelle închise toate geamurile.

Trei zile mai târziu, când se afla în drum spre Hampstead Heath, îl întâlni pe Jim. Stătea în fața vechii unități de pompieri, transformată între timp în discotecă, și îi făcea observație unui băiat care părea să-i ceară ceva. Fără să o întrebe încotro mergea, veni lângă ea, chiar o luă de braț, cumpără de la un chioșc o sticlă de cola. Purta cămașă albă și jeanși. Ajunși în parc, o duse într-o pădurice din apropiere de Lady's Pond. Îi luă haina, i-o puse pe o bancă. Modul în care o interoga era aproape mitocănesc. Ea bău din sticlă. Bău și el. Stăteau foarte aproape unul de celălalt. I se păru că fața lui era prea aproape de a ei. El avea gene lungi. Știa că arată

bine. „De fapt, el arată ca un tip dintr-o reclamă la țigări”, gândi Isabelle. Apoi sări în picioare, o trase după el până în dreptul unui tufiș, dădu deoparte crengile cu frunze plăpânde și îi arătă trei femei goale, la vreo cincizeci de ani, care făceau baie în apa încă prea rece a lacului, chicotind, cu mâinile groase puse pe sânii lăsați, cu fundurile grase ieșite în afară. Vreme de o clipă s-a temut că el îi va spune cu glas poruncitor să se dezbrace. Era ceva plin de tensiune și ea se temea. Fără să vrea, făcu un pas înapoi, se împiedică, dar el izbucni în râs, se întoarse pe alee, fredonând, cu mâinile în buzunare, fără a-i lua haina sau sticla de cola. Apoi așteptă. Ea se simți cuprinsă de rușine așa, cu haina pusă pe braț, cu sticla de cola în mână. El stătea în semiîntuneric, fără să i se cointească niciun mușchi de pe față, de parcă ea ar fi fost doar o pată de lumină. El avea în ochi o anume răceală. Ea se împiedică.

Drumul nu era neted, ci plin de rădăcini groase și gropi. Știa că nu-l va putea convinge să mai rămână și el se îndepărtă, într-adevăr, fără a se întoarce, ca să o privească. Și când ieși din pădurice, îl văzu la distanță, la marginea parcului, cum trecea printr-o hoardă de elevi care se feriră de el, făcându-i loc. Numai unul dintre ei îi vorbi, și Jim îl luă cu el pe acel băiat slăbuț, care frământa în mâini, neliniștit, un pulover. Simți cum îi trece un junghi prin inimă. Aruncă sticla de cola, pe jumătate plină, într-un coș de gunoi. Dar mirosul lui rămase. Mirosul lui Jim rămase și nu putea scăpa de el.

Ajunsă iar acasă, se așază înaintea computerului și scană câteva dintre desenele ei. Doi frați alergară până la piață și cumpărură bomboane multicolore pentru fetița care fugise de acasă și locuia acum pe vasul de agrement al căpitanului, care avea să se însoare cu mama ei. Dar, deocamdată, fetița stătea singură pe puntea vasului, sub frânghia pe care erau atârinate niște cârpe de bucătărie. Stătea și

aștepta. Voia să vadă dacă prietenii ei aveau să vină pe pod. Jakob o sună și îi spuse că va ajunge târziu acasă. Peter o sună și o rugă să-i spună la cât se ridicau cheltuielile pentru o broșură de prezentare a unei cărți. Alexa nu o sună. Andras îi trimise un mail scurt, legat de probleme de natură tehnică. Nici el nu știa la cât s-ar fi putut ridica cheltuielile. Prin fața ferestrei trecu în zbor o coțofană. Prin peretele de alături răzbătu strigătul unui bărbat. Probabil striga la soția și la fiul lui.

Când se înseră, decise să nu-l mai aștepte pe Jakob și să meargă singură în oraș. Merse pe jos pe Tottenham Court Road și apoi mai departe, coti la stânga, pornind spre Saint Martin's Lane. Cerul era acoperit, era portocaliu mat. Coșurile se înghesuiau câte trei, patru pe acoperișurile caselor. Dintr-o pizzerie se revărsară elevi și eleve.

Fetele își bălăbăneau, chicotind, brațele goale, și Isabelle parcurse împreună cu ele o bucată de drum. Văzu cum una dintre fete rămăsese în urmă pentru a săruta un băiat mult mai mare decât ea, și care își îndesa provocator genunchii între pulpele ei. Pentru că nu avea de gând să meargă deja acasă, Isabelle își continuă drumul pe Oxford Street și găsi într-un magazin cizme roșii, din piele, cizme roșii precum cireșele, pe care și le cumpără. Acea seară și următoarele seri rămaseră nemulțumitoare. Cizmele stăteau la intrare. Erau roșii precum cireșele, iar Isabelle încălță din nou adidașii. Era dezolant, și aproape că ajunse să se certe cu Jakob. „Jakob are să evite cearta”, gândi Isabelle și asta pentru că nu găseau nicio temă de discuție. Amândoi au fost mulțumiți atunci când Anthony le propuse să vadă în seara următoare Regele Lear. Aveau să meargă la un teatru care își schimbase sediul provizoriu, dar producția teatrală în sine era una interesantă. Vocea lui Anthony avea în ea ceva încurajator. Vocea lui era legată de ceva. Era legată de Londra. De viață, în general, de tot ceea ce era

interesant. Iar Isabelle porni în fugă spre el și îl îmbrățișă cu prea multă căldură când îl zări în fața teatrului, cu biletele în mână. Spațiul rezervat spectatorilor îi dădu o senzație de înstrăinare. Fotoliile așezate strâns unul lângă altul lăsau liber aproape jumătate din spațiu. Apoi mai erau și spațiile largi de dinaintea scenei. Jakob întârzie, se așează lângă ea și o sărută grăbit. Brațul lui îi atingea umerii. „Înțeleg doar jumătate din ceea ce se spune”, îi șopti el după o vreme, căutându-i mâna, în timp ce ea își îndreptă spatele, țeapănă, pentru a putea citi de pe figurile actorilor ceea ce îi scăpa, pentru a pricepe momentul în care catastrofa nu mai putea fi evitată. Crimele se comiseseră, durerea se transformase într-un sunet strident, de nesuportat.

„Bufonul joacă cel mai bine”, îi șopti Alistair lui Jakob și imediat după aceea se auziră cuvintele lui Lear: *„And my poor fool is hang'd! No, no, no life! Why should a dog, a horse, a rat have life, and thou no breath at all? Thou'lt come no more!”*¹³

Actorii mai dădură câteva replici și pereții începură să se năruie. Mai întâi fără zgomot, de parcă totul nu ar fi fost decât o proiecție, apoi bubuind, prăbușindu-se acolo unde ar trebui să fie primul rând de fotolii. Zidurile se făcură bucăți, se ridică praful și rămase un peisaj al distrugerii. Urmă o tăcere apăsătoare și apoi se mai auzi o dată glasul slab al muribundului Lear: *„Thou'lt come no more, never, never, never, never!”*¹⁴

¹³ Și bietul meu bufon e spânzurat! A pierit orice urmă, orice urmă de viață! Oare de ce un câine, un armăsar, un șobolan să se bucure de viață, și curmată să fie-acum a ta suflare? Nici când tu nu vei mai veni! (în lb. engleză în orig.)

¹⁴ Nici când tu nu vei mai veni! Niciodată, niciodată, niciodată, niciodată! (în lb. engleză în orig.)

Ea mai auzi aceste cuvinte. Sări în picioare pentru a ieși înaintea celorlalți din sală, dar la ieșire o prinse din urmă bufonul, un bărbat mic de statură, cu o privire crâncenă. O urmă când voi să iasă în stradă și mormăi, mormăi, aflându-se la un pas în spatele ei, pentru că ea nu putea să plece. Ar fi vrut să iasă înaintea celorlalți, dar nu avea curajul să o facă. Suna ca un blestem. Ceilalți ieșiră bine dispuși. Toți trei, unul lângă altul. Trei bărbați înalți dintre care numai Alistair observă bufonul, se uită bine la el, și îi spuse lui Isabelle cu o undă de dispreț în glas:

— Încă un admirator.

Merseră cu toții într-un local cu specific arăbesc și când se hotărâră să pornească spre casă, ultimul metrou plecase deja. Porțile zăbrelete tocmai se închideau, blocând intrarea în stația de metrou. Ici și colo se mai zăreau persoane întârziate și păsări de noapte care ar fi vrut să ia metroul. Stația de autobuz era plină ochi de oameni. Niciunul nu se putea hotărî dacă era mai bine să pornească spre Pentonville Road sau spre Camden Town. Alistair propuse să pornească spre Camden Town. Strada era atât de pustie, de parcă totul ar fi fost blocat, închis. Merseră de-a lungul lui York Way. Strada era slab luminată și Isabelle auzi iar glasul lui Lear, auzi iar mormăitul bufonului. Ea merse înaintea celorlalți și zări cinci bărbați care ieșiră dintr-o casă înghesuită, aflată pe partea cealaltă a străzii. Traversară strada și iată stația de autobuz, cu refugiul ei, pe care ar fi avut loc doar o singură persoană. Pe acel refugiu se strânsesă cei cinci. Păreau că se adunaseră acolo așa, provizoriu. O priviră nestingheriți. Figuri luminoase, ieșind din niște hanorace negre.

Doi dintre ei se sprijiniră de perete și nu se dădură deoparte, astfel încât Isabelle se văzu silită să își continue drumul pe carosabil, fără a întoarce capul. Pe Jakob, care era ultimul dintre ei, îl apucară

de haină tăcuți. Doar Jakob scoase un sunet, un strigăt înăbușit, care o făcu pe Isabelle să se întoarcă. Trei dintre ei aveau cuțite, pe care le scoaseră la iveală, fără a fi măcar amenințatori – puseră mâna pe Anthony și pe Alistair. Doi îl țineau pe Jakob. Formau un semicerc compact în jurul lui Isabelle. În spatele ei se afla zidul. Ea se gândi așa, fără niciun rost, ce fel de zid putea fi acela, care se întindea pe toată strada, fără a avea nici măcar un intrând. Un bărbat se apropie de ea. Se opri la un pas de ea. Putea să-i simtă respirația, transpirația, căldura pe care le emana corpul lui. Stătea liniștit înaintea ei, ca și cum s-ar fi bazat pe teama însoțitorilor ei. Chiar și Alistair amuțise, iar Isabelle se gândi că totul era caraghios. Un atac care nu o speria atât de mult ca acea piesă de teatru, ca acel strigăt, *Never*¹⁵.

— Ei, dulceață, cum îți place de noi? Care dintre lunganii ăștia e al tău?

Și ea privi în ochii bărbatului aceluia, căută ceva, se gândi la ultimele zile, la lipsa unui țel anume. Căută, pentru a-și da seama dacă putea găsi ceva la acel bărbat, în vreme ce Jakob căzu, moale ca o cârpă. Apoi Isabelle începu să râdă. Râse, întinzând mâinile spre acel bărbat.

„Râdea ca un copil”, avea să spună mai târziu Alistair uimit, scuturând din cap. Nu credea că ea văzuse mașina de poliție, care intrase pe York Way, că văzuse mașina aceea, deși era întuneric, un întuneric aproape total, pentru că felinarul cel mai apropiat era destul de departe, casele de vizavi erau cu storurile trase, sau erau abandonate, cu geamurile acoperite de scânduri bătute în cuie. Era întuneric, oricum, așa că farurile mașinii de poliției se vedeau bine. Întinse mâinile spre bărbatul acela, întocmai ca un copil. Îl apucă de

¹⁵ Niciodată (în lb. engleză în orig.)

urechi, îi ținu loburile calde între degete și îi trase fața spre a ei, de parcă ar fi vrut să-l sărute.

Nimeni în afară de ea nu văzuse că mașina de poliție se apropiase la opt, zece metri de ei, că polițistul de la volan coborâse geamul. Isabelle râse iar, apoi îl împinse pe bărbatul acela cu toată puterea și alergă spre mașina de poliție, făcând cu mâna, gesticulând, speriată brusc, disperată. Se revărsă lumină în stradă. Cei cinci bărbați le dădură drumul ostaticilor lor, fugiră, traversară strada, se cufundară într-o stradă laterală, aflată în spatele uni șantier, folosindu-se de avantajul pe care li-l dădeau polițiștii, care o întrebară pe Isabelle dacă era rănită. După aceea mașina de poliție porni în urmărirea celor cinci și, întocmai ca și liniștea, lumina slabă se revărsă asupra lui Isabelle și asupra celor trei care își frecau încheieturile mâinilor cu fețe schimonosite. Isabelle se dădu un pas înapoi, când Jakob se apropie de ea cu pași nesiguri, cu o privire vinovată. Se uită cu indiferență la Anthony, care porni în fugă după mașina de poliție, văzu cum își scotea Alistair mobilul din buzunar, cum aștepta să se facă legătura cu numărul apelat. Erau singuri. Anthony se întoarse. Zidul era uriaș, roșcat. Dincolo de el se afla gara. Luceau luminile unui turn de apă și cele ale unei macarale, care se ivea de deasupra unui acoperiș de pe St. Pancras. Isabelle văzu abia acum că pe clădirile abandonate se mai aflau firme. Fuseseră acolo cafenele, mici hoteluri, săli de jocuri. Niște clădiri uzate de trecerea unor decenii sau a unor perioade de timp mai îndelungate. Geamurile, acele geamuri care nu erau acoperite cu scânduri, erau sparte. Pavajul era neregulat. Alistair reușise să comande un taxi. Alistair și Jakob se certau. Nu se puneau de acord dacă trebuia sau nu să-i aștepte pe polițiști.

— Ai înnebunit? Ția se dau la soția ta și tu nu vrei nici măcar să depui plângere împotriva lor?

Taxiul sosi și se urcară în el. Bărbații erau apăsați, chinuiți de rușine. Isabelle se concentra, de parcă ar fi trebuit să găsească ceea ce i se arătase preț de o clipă, de parcă ar fi trebuit să descopere acel ceva care întrerupea mersul firesc al lucrurilor. Se îndreptau spre nord. Anthony îi dăduse șoferului adresa unui club.

Insista asupra faptului că totul se întâmplase din vina lui, pentru că el îi invitasese la teatru. Îi invită, comandă fără să-i întrebe ce doreau. Comandă whisky. O trase pe Isabelle după el spre ringul de dans. Dansară. Dansară Anthony și Isabelle. Alistair și Isabelle. Numai Jakob nu se urnea de la locul său. Stătea proțăpît, drept, pe scaunul lui de bar. Își îndrepta spinarea când simțea că se cocârjează. Dansa. Isabelle dansa. Încerca să-și amintească figura celui bărbat, ochii lui, fața lui, care se aliase la câțiva centimetri de fața ei. O compară cu fața lui Jim. Fața celui bărbat era una zgâriată, de om beat. Și când o întrebă Alistair dacă îi fusese frică, Isabelle îi spuse că nu se temuse.

— Nici măcar nu mai e nimic real, continuase ea, deși nu trecuseră decât două ore de la nefericitul incident.

În dimineața următoare, nimic din ceea ce se întâmplase nu avea să mai fie real, pentru că la o zi după ce se întâmplă anumite lucruri, ele devin anecdotă. „Ăsta e un lucru pe care aș putea să i-l povestesc lui Andras”, gândi Isabelle. Dar vorbeau atât de rar...

A doua zi sună, într-adevăr, la birou. Sonja răspunse și tocmai de aceea îi povesti totul Sonjei, care o întrebă ce făcuse Jakob, numai că Isabelle nu prea avu ce să-i spună. Așteptase dimineața, până când ea se trezise. Continua să fie distrus. Spunea mereu cât de mult ura violența. O și enervase. Acum îi era milă de el. Se întrebă dacă el nu remarca nimic cu privire la vecini, dacă nu auzea nimic, pentru că totul se petrecea la parter, perete-n perete cu camera ei. Se întrebă dacă ignora totul pentru că ura violența, pentru că nu știa că în

lumea lui se întâmplau lucruri pe care el le detesta. Oare nu se produsese o mică fisură, o anumită mutație, care implica o oarecare curiozitate și dezamăgire? Era liniște. Ea umbla prin locuință de colo-colo. Nu avea chef să lucreze și de aceea ieși, merse pe jos până la metrou, merse cu metroul până la King's Cross, în zgometul oamenilor, al utilajelor de construcții, al traficului. Peste tot erau tarabe de ziare, călători, cerșetori, oameni de afaceri care se grăbeau să iasă din gară, familii cu geamantane, cu fețe neliniștite, o femeie înaltă, cu părul scurt, blond, cârlionțat, se îndreptă radiind de fericire spre un bărbat scund, cu capul mare. Cei doi se îmbrățișară. Bărbatul acela îi aminti lui Isabelle de Andras. York Way era o arteră liniștită și în timpul zilei. În stația de autobuz nu era nimeni. Așa, în lumina soarelui, clădirile păreau a fi și mai dărăpănate decât în timpul nopții. Ceva luci. Un geam pe care îl atinsese o rază de soare. Un copac singuratic se mișcă în bătaia vântului. Pe asfalt era o pungă de hârtie. Isabelle „absorbî” tot ce putu cuprinde cu privirea. La o oarecare depărtare se afla un om cu cască. Omul acela era în cabina macaralei. Zidul roșcat. Sirenele emisera două sau trei urlete, pentru ca apoi să amuțească. Isabelle se opri în locul în care ieșiseră la iveală cei cinci bărbați, care stătuseră până atunci la adăpostul casei cu geamuri acoperite de scânduri. Și răul care i se putea întâmpla unui om se spulbera. Acela nu era decât un cartier decăzut, un cartier care urma să fie demolat, pentru ca ulterior să fie reconstruit. Străbătu străduțele și își dădu seama că nu era gata să se obișnuiască, nu era pregătită să se împace cu gândul că nu se întâmpla nimic, că nu se întâmplase nimic. Era o zi călduroasă. Parcă ar fi fost vară. Simți praful pe pulpele goale, pe sub fustă.

Când dădu colțul, Jim o recunoscu imediat. Era uluit, era supărat, pentru că ea nu avea ce să caute acolo, în vechiul lui teritoriu pe

care îl evitase atât, în străduțele astea pe care le străbătuse de atâtea ori cu Mae. Și iat-o că apăruse. Își netezi rochia cu mâinile. Căută țigările, bricheta în buzunarul pantalonilor. Fumă. „Nu trage cu ochiul, chiar dacă stă în colțul lui Field Street și se preface că așteaptă pe cineva”, gândi el. Vechea locuință era goală și nici bătrânul comerciant de legume nu mai exista. Nu mai exista nicio persoană pe care s-o fi putut-o întreba. Nu erau decât niște schele și o husă care proteja fațada, o husă care se lovea de barele din metal când bătea vântul.

Când și când se auzea un duduie ca de tobă, care venea dinspre șantier, amestecându-se cu zgomotul traficului. Jim aruncă țigara într-un canal, scoase altă țigară din pachet. Și ea se apropie, având pe față o expresie nehotărâtă, nebunească. Se apropie, trecând prin locurile în care el o căuta pe Mae. Se împiedică, lăsa capul într-o parte, îl îndreptă, făcu un pas înapoi când îl recunoscuse pe Jim.

„Nicăieri în altă parte nu se află mai mulți idioți, și palavragii, și ucigași”, îi spusese Albert lui Mae, care se temea de un atentat. „Morții, spusese Albert, nu vor fi niciodată acolo unde ne așteptăm să fie.” Întocmai ca o somnambulă, Isabelle se îndreptă spre el și el rânji, o apucă de braț, de talie, o îmbrățișă cu atâta putere, încât ea gemu. El făcu un gest, de parcă ar fi vrut să o sărute. Ea îl privi în ochi, îi privi gura. El părea nervos. Ea voia să-i explice ceva. Trebuia s-o fi așteptat, ea trebuia să-l fi pândit. Și ea întrebă un lucru pe care el nu-l înțelese. Îl întrebă dacă fusese acolo noaptea trecută. Ea se arătă dezamăgită când îi dădu drumul, se dădu înapoi câțiva pași și izbucni în râs. Țăsta era el. Purta un tricou strâmt, pe sub care se vedea trupul puternic, se vedeau mușchii. Și iar se întoarse și îi strigă ceva peste umăr. *See you*¹⁶. Era o amenințare, o promisiune.

¹⁶ Pe curând (în lb. engleză în orig.)

După aceea dispăru cu pași repezi. Field Street, citi ea pe tăbliță. Era năucită, se trezise la realitate. Undeva era o greșeală. Trebuia totul dat înapoi, trebuia alergat înapoi, derulat invers, pentru a exista din nou ce existase odată, pentru a se șterge, pentru a se confirma ceea ce existase până nu demult. Dar aici exista numai o stradă pustie, ceva care era luminos și pustiu, așa că porni mai departe, mai întâi încet, apoi din ce în ce mai repede. Ajunse în Euston Road și merse mai departe, către vest. Fugea de-a lungul lui Euston Road, unde fu ținută pe loc de un ciorchine de oameni, adică de vânzători de ziare, vânzători de curele, muncitori, turiști. Din mâna cuiva căzu un buchețel de flori.

Florile au fost călcate în picioare. Isabelle fu împresurată la un moment dat de patru elevi, rânjind de deasupra unor gulere șifonate. Un bărbat căra cu greu un contrabas. O lovi pe Isabelle cu uriașul instrument și ei îi dădură lacrimile. Erau lacrimi de durere, lacrimi de femeie jignită. Și când izbuti să iasă cu greu din înghesuială, văzu o florăreasă care scotea ultimele buchete din găleți. În spatele ei apăru o femeie mai tânără, care puse mâna pe găleți și vărsă dintr-o singură aruncare apa de-a dreptul în stradă. Într-un mod ciudat, femeia aceea îi părea cunoscută lui Isabelle, doar că era slabă, subțire. Când își îndreptă spatele și se întoarse într-o parte, Isabelle îi zări fața devastată de o cicatrice care îi ajungea de la tâmplă până la bărbie. Era de un roșu aprins, urâtă. De parcă rana în sine nu ar fi fost de ajuns, nici măcar nu se vindecase cum trebuie, iar fața rămăsese însemnată, o imagine a răutății, care distruge chipurile oamenilor. „Dar poate că a fost vorba despre un accident”, gândi Isabelle. Era atât de speriată, încât nu își dădu seama de faptul că florăreasa bătrână o urmărise cu atenție, se apropie de ea furioasă, disprețuitoare, și o izgoni pe Isabelle printr-o mișcare a mâinii, iară a scoate un cuvânt, întocmai

cum gonești un copil dintr-un loc în care nu ar trebui să se afle.

Înroșindu-se, Isabelle își continuă drumul, trecând pe lângă prăvălii, pe lângă o cafenea înaintea căreia se afla o bancă verde. Trecu pe lângă acea instituție uriașă, destinată nevăzătorilor. Ajunse la ultima intersecție care o mai despărțea de Jakob. În cele din urmă, ajunse înaintea ușii mari cu grilaj din fier forjat.

Jakob purta cu multă atenție teancul alcătuit din dosare, notițe și copii, ducându-l spre biroul lui Bentham. Deschise cu umărul ușa încăperii unde se afla Bentham, așezat în spatele biroului. Se ridică de la locul său, masiv, curios. Ținea în mână o figurină.

— Ia uitați-vă la asta, îl îndemnă pe Jakob. Ba nu. Mai întâi lăsați actele acelea undeva.

Bentham își agită mâinile, întinzându-i figurina:

— Trebuie să puneți mâna. Vă rog.

Jakob stătea înaintea lui nesigur, balansând teancul de hârtii.

— În spatele dumneavoastră, pe ladă, mai este loc.

Jakob se întoarse, și prima filă, care trona pe teancul de acte se desprinsese, pluti prin aer, descriind un semicerc, și ateriză pe podea.

Acea figurină, un Buddha din lemn, era caldă și netedă, fără a se lăsa prinsă în mână cu totul.

— Așa este, spuse Bentham. Pur și simplu nu se lasă cuprinsă cu mâna. Poți să-ți dai seama de poziția corpului doar dacă o pipăi cu degetele, dacă o pipăi parte cu parte. Rigiditatea ei se pierde încetul cu-ncetul.

Bentham luă figurina din mâna lui Jakob și continuă:

— O am de la o cunoștință din Israel. Este singurul lucru pe care l-a moștenit de la tatăl ei. A fost directorul Muzeului Asiei Orientale din Köln. A avut o bogată colecție particulară, pe care a donat-o. Spre norocul său, a doua lui soție a fost o femeie ariană. Așa a supraviețuit, adică vreau să spun că a murit în 1943 de inimă rea.

Ea, fiica, a fost în Israel. Am deschis un proces de restituire în numele ei... și l-am pierdut.

Bentham puse statueta lui Buddha la loc, pe birou, îl privi pe Jakob, făcu un semn cu mâna, ca și când s-ar mai fi aflat cineva în birou. Apoi se ridică de la locul său și se apropie de scrin. Examină actele și apoi exclamă:

— Conte Hilldorf, așaaa!

— A fost șeful poliției. Se pare că a fost mituit cu sume uriașe și în schimbul acestor sume a facilitat placarea câtorva familii cu situație financiară foarte bună, îl informă Jakob. Un intermediar a semnat pentru el contractul de vânzare-cumpărare a vilei din Treptow. Tocmai de aceea am dat abia acum de numele lui.

— Din 1943 a fost șeful trupelor SA din Berlin-Brandenburg, nu-i așa? întrebă Bentham. Ce om nesuferit! A fost executat, nu-i așa?

Jakob dădu din cap și spuse:

— A fost executat în august 1944, la Plötzensee, după atentatul din 20 iulie. Tocmai de aceea este totul atât de complicat. El are statut de luptător antihitlerist, dar există intermediarul. În contractul de vânzare-cumpărare se specifică o sumă care ar corespunde, dar din scrisorile tatălui lui Miller rezultă că prețul real nu constituia nici măcar a zecea parte din suma prevăzută în contract. După război, moștenitorii intermediarului au primit casa. Moștenitorii se numesc Krüger. Se pare că domnul Krüger a urmat dreptul și s-a gândit că s-ar putea ocupa el însuși de problemă. A spus că actele au fost distruse în timpul războiului. Tot el a mai declarat că vila a fost moștenită de la bunicul său, o persoană de bună-credință. Cu alte cuvinte, el arată că n-a știut că vânzarea, respectiv cumpărarea ar fi fost făcute în condiții ilegale.

— Se crede că Helldorf a ajutat, într-adevăr câțiva oameni, spuse Bentham.

Și Miller, povesti Jakob, fusese la Berlin. Se dusesese acolo pe cont propriu. Fusese la Berlin și în vecinătatea Lacului Stechlin, acolo unde familia respectivă moștenise o casă. Fusese întâmpinat și acolo, dar și la Treptow, și fusese consternat de starea clădirii, care fusese transformată în locuințe separate. La parter și în pivniță funcționa acum un magazin de computere și jocuri *fantasy*. Îi trimisese lui Jakob o copie a unei scrisori redactate neglijent în germană, presărată cu obrăznicii, din care rezulta faptul că Krüger, expeditorul scrisorii respective, era hotărât să rezolve singur problema, mergând pe acțiuni de intimidare. Acum el se gândea să-și ia un avocat.

— E vorba despre Bult, cel care a avut înfățișare în procesul pământurilor familiei Seehofer, cel care a vorbit în numele demonstranților și a reușit doar să adune o grămadă de contrademonstrați.

— Pământurile familiei Seehofer? întrebă Bentham. Oare acolo nu s-a făcut referire la o comparație cu Israelul?

Nu s-a spus că exact ceea ce le făcea Israelul palestinienilor le face nemților evreii care se întorc?

Jakob aprobă iar din cap, spunând:

— În Treptow, Krüger a arătat că a făcut investiții, lucru ridicol dacă avem în vedere starea deplorabilă a casei. Cred că Bult îl va opri.

— Dar știți, spuse Bentham, dând din umeri, știți că în final rămâne valabil tot vechiul principiu roman. Se face referire la buna-credință și asta într-un imperiu care a rezistat o mie de ani.

— Ar trebui să mă duc acolo, spuse Jakob.

Bentham răspunse privind-l:

— Nu prea vă încântă ideea, nu-i așa? Vreți să rămâneți aici, la noi? Urmăriți mersul lucrurilor. Pregătiți-vă bine. E mai bine așa și

aveți ce învăța.

Bentham se aplecă puțin, căută ceva în sertar, păru că uitase cu totul de Jakob. Abia când bătu Maude la ușă, Bentham înălță iar capul, numai că Maude îl căuta pe Jakob:

— Soția dumneavoastră este jos, îi comunică ea cu vizibilă plăcere, l-am spus că veți coborî imediat, continuă Maude.

Această afirmație o făcu mai mult pentru a fi auzită de Bentham, care îl privi pe Jakob, dădu din cap aprobator și spuse:

— Vă rog, mergeți, faceți o plimbare. O plimbare face bine întotdeauna.

Isabelle se afla la intrare. Ținea strâns balustrada. Neliniștea ei nu-i făcea bine lui Jakob. O scoase din clădire. O ținu strâns de talie. Abia după ce ieșiră o sărută. O sărută mai întâi el pe ea și observă pe pielea moale alunița care părea să aibă o viață proprie, întocmai ca un animăluț, gata oricând să se refugieze într-o gaură săpată în pământ.

— Isabelle, spuse Jakob.

Isabelle îl privi și zâmbi jenată, spunând:

— Nu voiam să te deranjez, dar am avut o dimineață foarte ciudată.

— Dar nu mă deranjezi.

— Vreau să spun că am venit la tine la birou așa, fără să te anunț, spuse ea. Am făcut asta ca urmare a celor întâmplare ieri. Mi-am făcut griji pentru tine.

— Pentru mine? Dar de ce pentru mine?

— Jakob, mergem acasă? întrebă ea.

Îi auzi vocea. Vocea ei era limpede, subțire. „Mergem acasă?” Corpul lui reacționează mai repede decât gândirea. Ea voia să meargă acasă, voia să se culce cu el. Știa că ea avea dreptate. Cât de ușor era să faci ceea ce spunea ea, să faci un lucru care îți ștergea senzația de

amenințare, de înfrângere, pe care el o uitase numai fiindcă stătuse de vorbă cu Bentham. „Cât de ușor este să ne culcăm împreună, gândi el. Așa, fără dorință, fără patimă, cu gingășie, pentru că suntem căsătoriți, pentru că putem râde amândoi de rușinea de care eu vreau să uit.”

— N-a fost nimic, spuse el în cele din urmă, cu oarecare ezitare. Doar niște idioți.

Ea încuviință din cap cu îndoială, spunând:

— Uite, hai să mâncăm undeva în seara asta. Eu mai am niște treburi de rezolvat. Sau ți-e frică să rămâi singur?

În capătul străzii se întoarse spre el și îi făcu un semn de la revedere cu mâna. Jakob urcă treptele, dar ușa biroului lui Bentham era închisă. Nu era întredeschisă, ci închisă cu adevărat. Jakob simți un junghi în inimă. Ușa era închisă și parcă asta ar fi fost o pedeapsă, pentru că el făcuse un anume lucru. Afacerea cu societatea de căi ferate era una complicată.

— Societatea de căi ferate? întrebă Hans amuzat, când vorbiră la telefon.

Jakob râse și el întrebând:

— Dar tu cum ai traduce „Railway Company”?

Se întâlni cu mandantul său care, fiind neamț, după cum spunea, era convins că va face o afacere deosebit de bună, pentru că trenurile lui aveau să sosească la timp, nu aveau să se oprească undeva pe traseu, numai pentru că venise toamna și frunzele încărcaseră șinele, sau pentru că pe ele se depusese un centimetru de zăpadă. Acest client era un bărbat masiv, cu față pătrătoasă, care îi făcea pe Anthony și pe Alistair să izbucnească în râs când apărea, respirând cu greutate, amabil, dar și oarecum amenințător. Jakob își petrecu cea mai mare parte a zilei citind. Îi ceru domnului Kraphol o serie întreagă de lucrări de istorie, la care domnul Kraphol mai

adăugă și el câteva volume.

— Dar mai e și Bajohr. Trebuie să-l citești și pe Bajohr, și pe Friedländer. Este adevărat că a apărut doar primul volum, dar asta este una dintre cele mai bune cărți.

Și domnul Kraphol goli un raft întreg, numai pentru a pune laolaltă cărțile necesare și pe cele care se dovediseră a fi mai puțin necesare. Lucrări despre cazul proprietăților familiei Wertheim, din Leipziger Strasse. Despre proprietatea care fusese dobândită între timp de Beisheim și pe care se construise deja. Jakob citi scrisori ale proprietarilor de pământ din Seehof. Citi protocoalele întocmite de Tribunalul Teritorial din Berlin.

— Niciodată nu m-am ocupat atât de mult de Germania, îi spuse Jakob lui Hans, când vorbi cu el la telefon. Mă întreb dacă aș fi putut citi toate aceste cărți la Berlin.

— Și de ce nu? întrebă Hans mișcat.

Jakob îi citi un pasaj din lucrarea lui Friedländer, *Das Dritte Reich und die Juden*¹⁷. Îi citi cum copiii luaseră cu asalt un magazin de bijuterii și cum, în 1938, un copil îl scuipase în obraz pe proprietarul evreu al acelui magazin.

Imediat după prânz, Jakob începu să privească des cerul din dreptul ferestrei. Să-și dea seama de viteza norilor, să admire albastrul dintre nori, să vadă dacă soarele făgăduia o seară frumoasă, moment în care prefera Bentham să-și facă plimbările. Și dacă lui vremea îi era indiferentă, îl chema pe Jakob la o plimbare numai în serile frumoase. O plimbare scurtă prin Regent's Park, până la grădina zoologică și înapoi. Era imposibil de aflat dacă prin aceste plimbări voia să-i facă o plăcere lui Jakob sau își dorea numai compania lui. În asemenea ocazii, Jakob mergea cu un pas în urma

¹⁷ *Cel de-al Treilea Reich și evreii* (n.tr.)

lui Bentham, care își vedea netulburat de drum, întorcând numai câteodată capul spre stânga și spre dreapta, astfel încât Jakob îi putea vedea profilul, sprâncenele puternic arcuite, nasul, gura cărnosă, totul uluitor pentru un bărbat de vârsta lui. Era uluitor și că toate aceste elemente păreau să nu se potrivească, păreau greoaie și, totuși, erau pline de viață, mobile. Nu se putea ca Bentham să nu fi observat cât de atent îl privea Jakob. Cu toate acestea, nu dădea de înțeles prin niciun gest că ar fi remarcat acest lucru. În schimb, Bentham vorbea despre flori, despre trecători, despre copaci, despre câinii care se apropiau de el în fugă când îl vedeau, pentru ca apoi să se oprească plini de respect înaintea lui, dând din coadă. Jakob zâmbea. Zâmbea ori de câte ori Bentham îi arăta câte ceva, rațe, perechi de îndrăgostiți care stăteau întinși în iarbă și se sărutau, lupii de dincolo de zăbrele, cu picioarele lor lungi, mișcându-se neliniștiți încoace și-ncolo. „Parcă aș fi un copil”, spuse Jakob despre el însuși și căzu pe gânduri. Îi plăcea, într-adevăr, parcul. Dar îi plăcea când era singur, când bura, când Bentham nu venea la birou, îi plăcea pentru că era sfârșit de săptămână și spera să-l întâlnească pe Bentham. Privea atent în toate părțile. Speră să vadă, mai ales acum, un costum de culoare deschisă, în care trupul să pară înghesuit. Umerii lați, care scoteau în evidență talia subțire și figura masivă, cu un aer de eleganță, silueta care se apropia în pași de dans, ca ai unui urs care învățase să danseze. Bentham era mereu adâncit în gânduri, dar tot reuși să îi observe pe cei din jurul său, fapt care era plăcut sau amuzant.

Alistair mai făcea din când în când câte o observație, când venea în biroul lui de la etajul al treilea sau când se duceau împreună să ia masa. Se interesa de Miller sau de lectura lui Jakob, dar era limpede că venea pentru a verifica un anumit lucru, un lucru la care se gândise. Arunca așa, câte o frază, ca o momeală, din care era sigur

că Jakob avea să muște. Faptul că Bentham se afla la același etaj nu-l deranja. Pentru că era un tip căruia nu-i păsa de nimic, nu-și dădea osteneala să vorbească încet. Jakob credea că Alistair era nepăsător și oarecum malițios, ca și când ar fi vrut să epuizeze afecțiunea lui pentru Bentham.

— E o pasăre, spunea Alistair despre Bentham. O pasăre căreia îi cad penele, căreia îi înțepenesc aripile și, cu toate astea, este oarecum înfumurat, și această înfumurare face parte din ascuțimea gândirii.

— Chiar din ascuțimea gândirii juridice, ținui să mai remarce Alistair, înainte de a ieși pe ușă.

Tot Alistair spunea că lui Bentham îi făcea plăcere să zăpăcească, „să zăpăcească un bărbat tânăr”, mai adăugă el. Bentham își dorea să zăpăcească, dar nu numai bărbați tineri, ci așa, în general. Altfel, dacă ai cunoștințe temeinice de drept și de istorie, ai putea să te gândești în ce mod hotărârile juridice ar putea întoarce lucrurile, aducându-le acolo unde au fost, în ce mod complicat al înșiruirii faptelor și lucrurilor reparațiile mai înseamnă ceva. Solicitățile de reparație în general constituie ceva ciudat, așa spusese Alistair odată, și tot Alistair îl întrebase dacă își putea închipui cum putea propria vârstă să influențeze o asemenea problemă. Era vorba de calculul pierderilor și de compensarea acestor pierderi. Așa ar fi trebuit să-și imagineze Jakob lucrurile. Frumusețea persoanei iubite și moartea acestei persoane. Cum să gândești. Despre asta? Trebuie să fii destul de inteligent și să nu duci o luptă inutilă. Jakob nu pricepu imediat ce voia să însemne această ultimă observație, dar bănuia că avea o legătură cu grija lui Maude pentru Bentham, cu prezența constantă de-a lungul anilor a acelei atenții permanente.

Jakob nu folosea niciodată liftul, care gemea tras de cablurile lui. Cobora și urca treptele ținându-se bine de balustrada groasă,

proaspăt lăcuită. În clarobscurul oferit de lumina care pătrundea prin geamuri sau se revărsa din lămpi se vedea covorul uzat. Se și simțea cât se subțiasse. Acelea erau birourile lui Bentham de aproape patruzeci de ani, află Jakob, prin „informatorul” său discret, Alistair. Și bineînțeles că acel sediu, aflat în acea parte a orașului, nu constituia un lucru normal pentru un tânăr avocat, pe deasupra și imigrant. Se pare că fusese vorba despre un cadou. Maude, care li se alătură, se dovedi a fi o povestitoare talentată.

În 1967, ținu să precizeze Maude, domnul Bentham, pe vremea aceea un bărbat frumos, în vârstă de treizeci și doi de ani, primise birourile de la o persoană care i le donase. Alistair izbucni în râs. Foarte curând domnul Bentham a putut să cumpere sediul, pentru că biroul său devenise în scurtă vreme unul dintre cele mai solicitate din oraș. Acest lucru este mai mult decât neobișnuit, pentru că Bentham venise singur la Londra, avea un carton atârnat de gât, adică nu avea nimic, putea fi adoptat de către oricine ar fi dorit să-l adopte. Părinții lui îl urmaseră după ceva vreme, scăpând astfel de la moarte, dar nu apucaseră să se stabilească aici cu adevărat, deoarece, la scurtă vreme după sosirea în Anglia le-a decedat cel de-al doilea fiu.

— Ce soartă! mai adăugă Maude, întristându-se, îngrijorându-se de soarta fiului despre care tocmai amintise.

„Dar «soartă» nu este cuvântul potrivit”, gândi Jakob. La auzul unor asemenea povești, se gândise și el la soartă, la cruzime, la lucruri pe care nu aveai cum să le eviți. Unirea celor două Germanii i se păruse a fi șansa de a supune legii o mică parte a nedreptății. Dar de abia acum începea să înțeleagă dominația nazistă ca pe un lucru făcut de oameni, ca pe un fapt politic, ca acțiune, ca voință.

Jakob înțelese că nu copilăria lui Bentham reprezenta motivul grijii pe care Maude i-o purta lui Bentham, motivul acelei grijii pe

care o manifesta seara când își lua la revedere de la el, când pleca uneori cu pas nesigur, și când ea făcea un gest prin care își dorea ca toate spiritele bune să vegheze asupra lui. Înțelese acest lucru într-o seară, când îl descoperi pe Bentham în apropiere de Coliseum. Simți cum inima îi bate mai repede vreme de o clipă, pentru ca apoi să se contracte, pentru că Bentham aștepta, probabil zadarnic, pe cineva. Era singur în eleganța lui, în ținuta lui impecabilă. Trecătorii îl priveau cu uimire, se înghesuiau pe lângă el. Și Jakob se simțea fericit, pentru că era prea departe pentru a auzi comentariile pe care le tăceau oamenii în legătură cu bărbatul acela elegant, în costum alb, cu papion negru, cu pantofi de culoare deschisă.

Jakob era sigur că Bentham nu avea să-l descopere și era sigur că el va putea vedea pe cine anume aștepta Bentham. Și Jakob se grăbi să o întâlnească pe Isabelle. Se refugia la ea și își dădu seama că se simțea jignit. Exista o persoană care juca un rol determinant în viața lui Bentham.

A doua zi, când Alistair deschise ușa biroului său, Jakob se simți ca un șoricel, atras de comportamentul de motan al lui Alistair, cu trupul lui flexibil, cu mâinile sale mereu ocupate, care păreau că-și bat joc de el cu flexibilitatea lor nestingherită.

— Astăzi Bentham pleacă precis devreme și eu am convenit cu Isabelle să vedem împreună *Sunset Boulevard* la Național Film Theatre.

— Dar de ce ar pleca Bentham devreme acasă? întrebă Jakob, supărat că își trădase nedumerirea punând această întrebare.

— Astăzi ar fi ziua de naștere a tovarășului său de viață, răspunse Alistair. Hai, că te iau într-o oră de-aici. Isabelle ne așteaptă la NFT. Mergem cu Vespa mea, sau poate ai vrea să mergi pe jos?

Jakob fu de acord cu planul stabilit, dar insistă să meargă pe jos.

Alistair îi făcu un semn cu mâna și dispăru. Pe burlan stăteau porumbei doi câte doi, înghesuți unul într-altul. Jakob îi auzi gângurind și se duse la fereastră. Un trecător sau poate un client pusese chiștocul țigării în burlanul din tablă de cupru.

— Puteți să fumați, dar aplecați-vă mult pe fereastră, îi spusese Maude de la bun început.

Și acolo fuma, lucru pe care nu-l mai făcuse de multă vreme. Privi în stradă, ascultă vocile, mașinile, sirenele. În clădire era deja liniște. Se părea că Bentham plecase, într-adevăr, acasă. Nu se auzeau nici tușea lui discretă, nici telefonul. Mai târziu, când Jakob traversă Waterloo Bridge, trecând pe lângă trenurile care, după ce făcuseră călătoria spre continent, păreau să-și fi pierdut din putere, se îndreptă spre el un bărbat mai tânăr, tăind parcă puhoiul de lume, îmbrăcat într-o jachetă strâmtă, lucitoare, deasupra căreia răsărea un cap frumos, acoperit de păr creț. Bărbatul acela se opri înaintea lui Jakob, îi zâmbi, întinse chiar mâna, îi atinse în treacăt umărul, când Jakob negă că l-ar cunoaște, rămase apoi în urma lui cu un regret încăpățânat pe față. Jakob le povesti scena lui Isabelle și lui Alistair. Le povesti despre acel bărbat frumos, care îi făcuse, probabil, o ofertă. Oare cum trebuia să înțeleagă el acea atitudine? Asta îl întrebă el pe Alistair, care izbucni în râs, în vreme ce Isabelle se dusesse la teighea. Alistair părea că pricepuse totul de la bun început și îl întrebă:

— Dar de ce să nu-i plăci tu altui bărbat?

Jakob o privi pe Isabelle, care se apropie de ei, aducând trei pahare și o sticlă de vin, în timp ce îi zâmbea lui Alistair. Jakob se gândi că ar fi putut fi gelos, dar nu era. Când o întrebă dacă dorea să-l însoțească la Berlin, ea negă.

După ce discutaseră despre acțiunile pe care Jakob urma să le

întreprindă la Berlin, Bentham se ridică de la locul său și îl rugă să nu se deranjeze, spunând:

— Nu trebuie să vă grăbiți. Săptămâna viitoare voi lipsi și eu câteva zile.

Bentham purta un costum alb. De data aceasta își pusese un papion alb, cu puncte negre.

— Măine mă întâlnesc din nou cu Miller. A mai găsit niște scrisori de-ale bunicului său.

— Mereu se dezgroapă câte ceva, spuse Bentham. Chiar și în ceea ce mă privește se va ajunge la așa ceva. Cine știe? M-am întâlnit ieri cu Miller. Mi-a povestit despre imobil. Era atât de încântat, de parcă imobilul acela i-ar fi garantat că se va bucura de viață veșnică. Bineînțeles că avem cu toții un trecut și că viitorul ne este deschis.

— Dar viitorul chiar îl așteaptă cu brațele deschise, replică Jakob, încercând oarecum să se apere. Ceea ce s-a petrecut a fost o hoție. O hoție bine mascată, pentru că nu exista nicio problemă, în ceea ce îl privea pe Helldorf.

— Da, a fost o hoție. Dar suntem siguri că vrem să ni se restituie ceea ce ni s-a furat. Pe vremuri eram sigur. Pe vremuri, spuse Bentham, arătând cu mâna spre statueta lui Buddha de pe biroul său. Pe vremuri, când o reprezentam pe doamna Punkus. Exista ideea aceea că se putea face ceva revoluționar, care să repună adevărul în drepturi. Adevărul. Atât și nimic mai mult. De parcă Germania ar putea să ne dovedească nouă, evreilor, că există adevăr și dreptate pentru noi, pentru întreaga lume. Dacă nu mai credem în asta... Și cât de absurd pare totul acum! Ne supărăm, dar o mică părtică ruptă de această lume tot aici se află. Mai întâi e vorba despre suferință, apoi despre reconstituirea dreptății. Și spun toate acestea fără urmă de supărare. Multe lucruri corecte nu țin de perspectivă. Impulsul, vreau să spun, a fost unul corect, în cele din

urmă, familiile noastre au fost ucise și mulți dintre cei care nu au fost uciși nu au supraviețuit. După aceea a avut loc procesul ăsta și judecătorul participase și el la procesele de purificare a rasei, de arianizare. Totul a fost o farsă.

— Dar nu putem renunța pornind de la aceste lucruri.

— Aș fi tentat să spun că abia dacă se va pune totul în mișcare.

Jakob lăsa capul în pământ. Era derutat.

Bentham se plimba încoace și-ncolo.

— Ați adus aici mobilierul bunicilor dumneavoastră? Și eu am mobilier vechi. L-am cumpărat, bineînțeles, de parcă așa aș fi putut să-mi reconstruiesc un trecut, pentru că nu am avut ce să moștenesc. Parcă aș vrea să-l schimb acum, dar sunt prea comod. Sunt și sentimental. Am mobilierul ăsta de peste treizeci de ani. Pentru mine, el reprezintă și dreptul de a locui aici. Ocupă în mintea mea un loc pe care l-a dobândit cu blândețe. Dar eu mă întreb acum, când îmbătrânesc, ce înseamnă toate acestea. Trecut. Cutii și cutiuțe, scrisori, fotografii. Tot ceea ce ne putem dori pentru a crede că putem scăpa totuși. Că putem scăpa de bătrânețe, de moarte. Ca și mine, Miller n-are nici copii, nici rude.

Și cu toate astea... Cu toate astea, nu suntem gata să renunțăm la adevărul nostru, apărăm concepția noastră despre dreptate, ne apărăm viața în fața prezumțiilor, a prezumțiilor vechi, a celor noi. Noi putem să facem asta, eu și Miller, în vreme ce alții au fost uciși. Și, cu toate astea, Germania are o datorie.

— Și asta este puțin? Întrebă Jakob.

Bentham se întoarse, împinse de la stânga spre dreapta cărți și acte aflate pe biroul lui Jakob, luă o hârtie, citi curios ce era scris pe ea și spuse:

— Da, e puțin. Dar este frumos, continuă el, privindu-l pe Jakob, este frumos că vă aflați aici. Și vă înțelegeți atât de bine cu Alistair.

Parcă te mai bine dispune când reușești să învârtești câte o roțiță înapoi, nu-i așa?

Jakob luă avionul de la London City Airport. Privi apa și se gândi la filmul pe care îl văzuse împreună cu Isabelle și cu Alistair, *The Hours*. Încercă să-și imagineze chipul lui Meryl Streep, dar apa luă locul imaginii pe care voia să și-o construiască în minte, distrugând totul. Se gândi că și-ar dori să citească o carte de-a Virginiei Woolf.

— Citește *Camera lui Jacob*, îl sfătuisese Alistair.

Majoritatea pasagerilor care așteptau în terminal erau turiști. Călători care pălăvrăgeau, care se lăudau, care își povesteau întâmplări trăite, probabil, împreună. Un bărbat înalt și slab îmbrățișa o femeie scundă, rotundă ca o minge. Ea închise ochii, mută de fericire. Jakob o auzi bâzâind. „E fericită cu adevărat”, gândi Jakob.

Din Tegel se duse direct în Mauerstrasse, unde îl aștepta Schreiber, iar Jakob nu prea avea timp. Totul trebuia făcut repede, pe fugă. Avocatul părții adverse îi spusese că nu putea să-l întâlnească, așa că Jakob dădu târcoale vilei din Treptow, în vreme ce doi câini îl lătrau. Dădu târcoale, până în momentul în care un bărbat îi strigă ceva cu glas otrăvit, amenințător.

Omul acela luă amândoi câinii în lesă și îi duse la poarta grădinii, de parcă ar fi vrut să-i asmuță asupra lui Jakob.

Jakob porni spre parc și apoi mai departe, pe lângă Monumentul Ostașilor Sovietici. Nu departe de monument se afla o grădiniță. Între tufișurile de un verde-deschis zări pete colorate, auzi glasurile gălăgioase ale copiilor. Și erau atât de subțirele, atât de sigure pe ele acele glasuri, de parcă ar fi strigat: „Uite-mă! Aici sunt!” Păsările ciripeau și gângureau. Jakob privi uimit mulțimea de vrăbii. Scormoneau prin praf. Nu era pic de umezeală. Aproape că venise

vara. Ajunse la Spree, văzu micul golf, se gândi că ar fi bine să închirieze o barcă pentru o oră, văzu insulița, Liebesinsel și Kratzbruch. În dreapta se afla parcul de distracții, abandonat, în care se descompuneau dinozaurii și lebedele, brațele goale ale unui carusel. Pe o bancă stătea un golan, care rânji la el cu obraznicie, îi făcu un semn cu mâna unei femei tinere, cu o față plânsă, care împingea un cărucior de copil. Acum aleea se îngustă, îl purta chiar pe malul apei. Păduricea din dreapta, doar o fâșie de pădure. Pe malul celălalt se zărea o fabrică. Jakob nu auzea camioanele care-și purtau încărcătura. Un ponton mic ducea până la apă, dar nu se vedea niciun vaporas. Trecu numai un vas utilitar. *Wroclaw* se numea. Pe punte nu se vedea niciun om, dar se zăreau șorțuri cu imprimeu colorat pe frânghia de rufe și de parapet era sprijinită o bicicletă. Pe cărare domnea mirosul de lemn cald, de vară. Nori pufoși treceau pe cer. „Și ce probleme își făcea Bentham pentru o pierdere”, gândi Jakob. Își aduse aminte de *Stechlin*-ul lui Fontane, de plimbarea cu barca, de excursia făcută la Eierhäuschen, de o dragoste care se înfiripa. Retrocedarea *era* o farsă, pentru că nu era vorba despre retrocedarea unor locuri, ci despre un timp pierdut din viață, un timp pierdut al amintirilor, al acelor amintiri care erau păstrate sau furate. Își dori să sară în apă, să sară în apă așa, cu capul înainte, să intre în pielea altcuiva.

Să iasă din apă cu gânduri limpezi, mai proaspăt și mai viu, cum nu fusese niciodată. Se întreabă uimit dacă el pierduse vreodată ceva. Își pierduse mama, dar nu era trist, pentru că trecuse vremea copilăriei. Casa părintească însemna puțin pentru el, în schimb, amintirea mamei însemna mult. Și aceste două elemente alcătuiau un contur pe care el trebuia să-l umple. O parte a acestui contur o completa chiar el, pentru că Isabelle și Bentham făceau și ei parte din acel contur.

Când se apropie de stația de metrou, scoase mobilul și formă numărul lui Andras, a cărui voce avea o undă de uimire, dar și de bucurie. Stabiliră să se întâlnească seara.

Când Andras sosi, cu o jumătate de oră întârziere, care trecu așa de încet, de parcă pe parcursul celor treizeci de minute ai fi putu să faci o plimbare pe cîste, când intră în Café Lenzig, Jakob se sperie.

Andras părea mai înalt, mai solid și părea că știe despre ce voia să discute Jakob.

— Bentham nu are dreptate? îl întrebă Andras. Tu ai crezut că poți restabili, cu adevărat, un fel de dreptate. Pentru asta este nevoie de evrei, deși pe participanții la Jewish Claim Conference lumea ar vrea să-i vadă dispărând în abis. Și fantomele trecutului sau urmașii evreilor, care arată, oricum, ca niște fantome, îi demonstrează statului că în RFG totul s-a derulat și s-a încheiat așa cum trebuie, și că doar în RDG nu s-a procedat așa cum se cuvine. În politică se pun față-n față dreptul trecut și dreptul trecutului, acestei combinații dându-i-se numele conspirativ de „adevăr”.

— Ce vrei să spui? întrebă Jakob.

— Acțiunile RFG sunt bine justificate. Poate că mulți nici nu vor ca aici să trăiască evrei, dar ăsta este prețul, care trebuie plătit, dacă Germania vrea să se impună ca stat de drept. Celelalte urmări ale dictaturii naziste sunt lăsate frumușel deoparte. Acum ne încălzesc alte lucruri, acum fac un pas în față victimele germane, victimele bombardamentelor. Să nu mă înțelegi greșit. Sigur că sunt de acord ca un lucru furat să fie restituit ca atare și nu sub formă de despăgubire celor care au avut de suferit, dar îi înțeleg și pe cei care afirmă că aceste acțiuni de restituire sunt bizare. Urmășii celor izgoniți și celor uciși se luptă pentru a reconstitui trecutul înaintașilor lor. Dar se poate vorbi de o coexistență a nemților și a evreilor? Nu sunt sigur că se poate.

— Dar tu trăiești aici. Nu este vorba despre o coexistență a nemților și a evreilor? Și retrocedarea nu înseamnă neapărat că evreii trebuie să trăiască aici.

— Nu, nu înseamnă neapărat că trebuie să trăiască aici, dar lucrul pentru care te zbați tu este mai curând o despăgubire, nu crezi? Este vorba de încasarea unor chirii. Cea mai ridicolă despăgubire pentru distrugerea a ceea ce oamenii au vrut să păstreze pe viață. Iar eu, eu trăiesc aici ca ungur, ca neamț, ia-o cum vrei. Cine știe că eu sunt evreu? Peter nu știe. Isabelle nu știe. Nimeni nu mă întreabă. Nu spun nimănui. De ce aș spune? Nici eu nu știu prea bine ce înseamnă asta pentru mine. Oare sunt eu evreu? Da, bineînțeles că sunt. Sunt mai ales un ungur, care trăiește în exil. Un aspect exotic îl face pe celălalt să dispară. Faptul că Israelul există mă face să trăiesc mai liniștit aici.

— Ai fost vreodată în Israel?

— De mai multe ori. Am la Tel Aviv niște rude. Oricum, nu atât de multe ca la Budapesta.

Andras se sprijini de spătar și continuă:

— Nici nu e nevoie să-și spună poveștile. Este de ajuns să-ți petreci o zi cu aceste rude ale mele. Totul seamănă cu o procesiune organizată pe la niște prăvălii, pe la alte rude, seamănă cu o punere în ordine, cu a striga deschis lucruri de care își mai aduc aminte doar părinții.

Pentru noi, toate aceste lucruri sunt diluate. Sora mea și cumnatul meu trăiesc întocmai ca și tine, ca și Isabelle. Cel puțin, așa cred. Când ajung acolo, părinții mei scormonesc tot, scot tot la iveală, tot ce mi-a lipsit pentru că m-au trimis de-acasă. Ei cred că toate acele lucruri sunt copilăria, dar copilăria mi-am petrecut-o cu ei. Am lipsit mult timp. Tocmai de aceea se lipesc de mine poveștile celor care au plecat și poveștile celor care au rămas. Le simt dorul,

mândria, poveștile de dragoste eșuate, divorțurile, minciunile.

Jakob privi pe fereastră, de parcă ar fi putut să-și vadă locuința pe care o găsisese neschimbată.

— Mă întreb dacă am făcut bine plecând la Londra. Mi se pare că îmi scapă ceva, dar nu știu ce anume.

— De aceea ai vrut să mă vezi?

Andras îi puse această întrebare ca unui prieten, aproape cu afecțiune.

— În după-amiaza asta m-am gândit că există un fel de linie de contur, care e trasă în jurul vieții. Credeam că acea linie e suficientă, dar nu știu ce înseamnă toate astea. Lucrurile se schimbă.

— Lucrurile?

Jakob tăcu și Andras spuse:

— De ce să trăiești în două locuri? Pentru ce aceste așa-zise decizii? Poate că odată și-odată omul intră în conturul său și pricepe că este destul, mai mult decât destul.

A doua zi, Jakob avea o înfățișare la tribunalul teritorial și Hans veni să-l ia. Se duseră să ia masa împreună. Amândoi erau prudenți, dezamăgiți, și degeaba căută Jakob ceva, un lucru, pe care să i-l poată spune lui Hans. „Vino să ne vizitezi”, ar fi vrut să-i spună, însă renunță. Hans îl duse la Tegel. La despărțire se îmbrățișară îndelung.

Îl văzu pe Hans că zâmbește curajos, trist, gingaș, îi mângâie brațul.

Avionul se apropie de Heathrow, făcu un înconjur al orașului. Se vedea Regent's Park și Great Portland Street, și Jakob încercă zadarnic, ținut de centura de siguranță și de privirea aspră a stewardesei, să se ridice puțin, pentru a vedea Devonshire Street.

În zilele care urmară, Bentham nu veni la birou și nimeni nu îi

spuse lui Jakob de ce.

Magda a fost cea care l-a părăsit. L-a părăsit deocamdată, doar pentru o anumită perioadă de timp. Cel puțin așa spunea. Dar poate apelase la această soluție pentru a evita o despărțire dureroasă, care avea să vină în mod sigur, dacă trăgănai prea mult, dacă nu mai știai exact la ce să te aștepți, ce să mai speri. „Deci, dăm greș în ceea ce privește așteptările”, constată Andras și se miră că prima amărăciune mică dispăru repede. I se întâmpla mai des decât până atunci să umble prin oraș, să se învârtască în cerc, neatent, trecând mereu pe aceleași străzi, prin aceleași piețe. Uneori i se întâmpla să ajungă departe, către marginea orașului, la Weissensee, în Marzahn, acolo unde se vedeau spre nord-est clădiri dărăpănate, dincolo de care era câmp. Nu ajungea să fie printre cei mai nefericiți. Mergea pur și simplu pe jos, fără a se interesa în mod deosebit încotro mergea. Mergea, de exemplu, înainte, și era împăcat cu sine. În toate exista o pauză, ba chiar un dor de Isabelle. Supărarea lui, legată de ultimul ei e-mail, primit cu două luni în urmă, în care ea se arătase vădit nervoasă din cauza războiului, în care se străduise să pară veselă, în care îi comunicase că populația era rugată să se aprovizioneze cu lumânări și baterii, se estompase. Se estompase, deși găsea că reacția ei era idioată și penibilă, un amestec de naivitate și ironie incredibilă cu care descria un soi de magazie, pe care ea o făcuse sub pat. În cele din urmă, se gândi că ea rămânea neatinsă. Avea ea un talent nemaipomenit de a rămâne neatinsă, indiferent dacă ar fi trebuit să o afecteze ceva sau nu, așa cum se întâmplase și atunci, când se mutase Alexa, când murise Hanna, la nunta ei. Ea nu era o pisică înzestrată cu nouă vieți, ci mai curând o vulpiță, care era atât de nesuferită, încât nu i se întâmpla nimic rău.

Nu îi era dor de Isabelle, nu îi era dor de Magda, și, cu toate acestea, ele umpleau spațiul în care trăia, plimbările lui, ceasurile lui nocturne, în care stătea la fereastra deschisă, în întunericul citadin, care separa capătul lui Choriner Strasse de luminile din Alexanderplatz. Se apucase din nou de fumat. La început cu greu, tușind, nu îi plăcea, dar domnul Schmidt îi oferise o țigară într-o seară, când se întâlniseră în casa scărilor, și Andras se îndrăgostise de acel punct de jar roșu, care marca trecerea timpului. Îi plăcea să stea la fereastră cu mirosul de praf în spate. Locuința lui era lăsată un pic în voia sorții, pentru că pe el nu-l vizita nimeni. Era acolo canapeaua roșie, pe care stătuse împreună cu Isabelle. Era și patul, în care se culcase cu Magda. Corpurile lor, deși erau atât de diferite, se contopeau. Magda cu uscăciunea ei, Isabelle cu trupul ei moale. Neîmplinirea și împlinirea. Nu era sigur dacă diferența era foarte mare. Se întâmpla frecvent să se trezească prea târziu pentru a ajunge punctual la firmă și atunci îl suna Peter, era nervos, îi poruncea. Andras se grăbea, întocmai cum se grăbește un elev, pentru că are datoria de a se duce la școală, apărea cu fața boțită în Diercksenstrasse, se apuca imediat de lucru și în timp ce se străduia să facă totul la vreme, trăgea cu urechea la zgomotele străzii, la pași, la glasurile femeilor care răzbăteau până sus, se ducea la fereastră, vedea cum treceau fete cu pas ușor și se întreba ce-l mai interesa pe el, dacă mai simțea ceva atunci când admira o rochie sau o fustă, o mișcare a șoldului, brațe subțiri sau o gleznă subțire, tot ceea ce îl atrăgea, tot ceea ce se depărtase. Oricum, nu era vorba despre renunțare. Se întâmpla să se simtă jignit, să verifice dacă îl căuta în treacăt privirea vreunei femei, dacă o femeie care îi plăcea îi răspundea la privire, dacă era în stare să atragă atenția unei femei care se afla la masă cu un alt bărbat, dacă atingerile lui fugare, la casa de bilete sau altundeva, în înghesuială, erau bine-venite. Când

o cunosc pe Claire, care avea treizeci de ani, se simți fericit, datorită speranței ei, datorită atingerilor ei timide, dar pe urmă el dispăru și nu o mai revăzu niciodată. Verifica, ce-i drept, cu oarecare neîncredere, dacă această hotărâre fusese necesară. De la Claire îi rămaseră în minte ochii blânzi, căprui, ca de căprioară. Era ceva în acei ochi, ceva atât de ușor, încât părea să fie lipsit de greutate, atât de ușor, încât părea să se dăruiască pur și simplu pe sine, ceva ce nu putea fi înțeles. Asta îi plăcea, pentru că tot ceea ce era el, tot ceea ce avea importanță pentru el, se ridica la suprafață cu mișcări line, era luat de vânt, întocmai ca frunzele, ca puful de păpădie care plutea așa de ușor în vânt. Într-una din plimbările sale, pașii îl purtară spre vest, spre un cimitir, spre „Waldfriedhof”. Era o zi cu mult soare. O zi de sfârșit de mai. Un cortegiu funerar se îndrepta, suspinând, de la groapă, către ieșirea din cimitir. Nu mai fusese la mormântul Hannei de la moartea ei. Acum știa cât de îngrijit era acel mormânt. Știa că Peter venea săptămânal acolo, smulgea buruienile, îngrijea florile, netezea pământul. De pe monumentul funerar făcut din gresie, numele începuse să se șteargă deja. Mușchiul verde-deschis se așternuse deja pe partea dinspre miazănoapte a monumentului. În acest lucru era ceva liniștitor. Când se duse pentru a doua oară la mormântul Hannei, Andras observă cum de după un tufiș o rupseră la fugă niște mistreți. Se spunea că ar fi și vulpi, dar și alte animale prin grădinile de pe Heerstrasse, și că teritoriul acelor animale se întindea către Charlottenburg. Într-un e-mail îi descrie lui Isabelle mirosul de salcâm și de tei, jocul frunzelor în lumina străzii, gardurile în parte pompoase, în parte ridicole, care separau terenurile și casele de stradă, strada incredibil de lată care se întindea către Spandau și, în sfârșit, intrarea în „Olympiastadion”.

Îți mai aduci aminte, îi scrisese el, de această afirmație a lui Busch, „Nimic nu mai este cum a fost”? Mi se pare că Heerstrasse este neschimbată de treizeci de ani. Și cimitirul „Waldfriedhof” este neschimbat. Sunt neschimbate, și, totuși, cât de mult trebuie să se fi schimbat totul. Hanna a murit. Tu te-ai căsătorit și locuiești la Londra. Eu cred că o să plec, în cele din urmă, la Budapesta. Este posibil să-mi petrec acolo doar câteva luni. Locuința o păstrez, în orice caz. Și domnul Schmidt e aici. S-a aranjat în pod ca la el acasă. Administrația caută, ce-i drept, un cumpărător, dar încă nu a găsit unul. De aceea suntem amândoi foarte mulțumiți de statutul nostru provizoriu.

Andras presupuse că Hans îi spusese lui Isabelle că firma avea să-și schimbe sediul. Urma ca în Dircksenstrasse chiria să fie mărită. Vechiul contract expira și Peter propusese să se mute sediul din cartierul Mitte, în loc să renegocieze chiria.

— Să ne mutăm! strigă Hans atât de tare, încât Andras se sperie și apoi tăcură amândoi, gândindu-se la Hanna.

Andras urma să vadă dacă nu cumva s-ar fi putut muta în Potsdamer Strasse. Găsise într-o casă retrasă doi tipografi, care erau interesați de o afacere. „Nimic nu s-a schimbat”, gândi el, când mergea pe Potsdamer Strasse, după acea întâlnire. Parcă totul se întâmpla cu douăzeci, douăzeci și cinci de ani în urmă, când el se întorcea acasă, în vreme ce mătușa Sofi stătea la pian și cânta, cânta atât de lin și de perfect, încât unchiul Janos și Andras stăteau liniștiți pe canapea și unchiul Janos plângea. „Nu există mai mult decât ceea ce este aici, îi spusese unchiul Janos. Tu nu înțelegi asta. Tu aștepti, așa cum am așteptat și eu.” Unchiul râse și apoi continuă. „Să sperăm că vei înțelege la timp cum stau lucrurile.” Andras scutură din cap, pentru a alunga din minte acele imagini, ca dintr-un vis.

Comercianții puneau fructele în lăzi. Le împingeau în niște rafturi mari, din metal. Primii pepeni din anul acela. Clămpăneau și nu se mai opreau din strigat. Strigau ceea ce strigaseră toată ziua. „Roșii, pepeni, vinete ieftineee! Un kilogram de mere, 39 de cenți!” Comercianții se aplecau și ridicau ceea ce căzuse pe jos. O bătrână aștepta răbdătoare, la oarecare distanță. Voia să strângă ea ce căzuse pe jos. Andras vru să-i dea cinci euro, dar ea scutură din cap cu încăpățănare, refuzând, fără a se uita la el. Doi băieți ieșiră alergând din cafeneaua-cofetărie cu proprietarul după ei, țișând. Fu maimuțărit de bărbații care stăteau la mesele așezate chiar în fața cafenelei lui. O mașină de poliție se apropie, claxonă, își continuă drumul. Trecătorii se mișcau mai încet acum, siluetele lor se zăreau neclar în lumina care pierdea din putere. Înaintea unei ceainării stăteau câțiva bărbați și îl măsurau din priviri pe Andras, care își continuă drumul, trecând pe lângă casa în care locuise împreună cu unchiul Janos și mătușa Sofi. Întoarse privirea, dar era prea târziu și nici nu se opri. Așteptase, totuși, o veste de la Isabelle, un răspuns la e-mailul lui, un salut cel puțin, un semn al depărtării, scrijelit în suprafața atât de ușoară a timpului. Izbucni în râs. Râdea de el însuși, de sentimentele lui. Hanna îi lipsea, îi lipsea cu adevărat. Ea l-ar fi adus cu picioarele pe pământ cu privire la Isabelle. Isabelle, de care el era, totuși, legat, legat într-un mod pe care nu-l înțelegea și tocmai de aceea o pierduse pe Magda. Tot mai era legat de fata aceea nehotărâtă, zăpăcită, care fusese Isabelle, Isabelle în momentul în care el o cunoscuse. „Nehotărâte sunt viața mea și viața ei, gândi Andras. Știm foarte bine că există cauză și efect, dar pentru noi acest principiu nu funcționează sau nu funcționează întru totul. Cum să fim noi în stare să ne dăm seama dacă s-a schimbat ceva sau nu? Iar viitorul nu intră în acest joc. El se preschimbă în prezent. Asta-i tot.” Planul de a schimba sediul în

Potsdamer Strasse, de a părăsi vechiul birou, se transforma în realitate tot atât de ușor ca și hotărârea de a nu mai picta. Isabelle avea să mai picteze cândva sau poate că nu. El nu se mirase de minciuna unchiului său (aceea că ar fi medic, când, de fapt, el era doar asistent). Nu se mirase nici de nereușita mătușii lui. Budapesta era, oricum ar fi gândit și răsucit problema, un loc șters, o rușine, chiar dacă era un oraș viu. Părinții lui făcuseră ceea ce trebuiseră să facă, deoarece crezuseră că vor putea salva măcar un singur copil, trimițându-l în locul în care ei înșiși ar fi fost uciși. Totul era o prostie și totul era serios. Se luaseră destule hotărâri în viața lui și ca un oaspete nedorit care crescuse mare, trecutul se întindea în gândurile lui, se întindea ca o pisică uriașă, pe masă, pe pat, o ființă, care rămânea doar o masă de carne și blană, o ființă pe care ai fi i/. Gonit-o, dacă ai fi știut încotro.

— Dragul meu, pleacă de-aici, îi spusese Magda. Mută-te fie la Budapesta, fie altundeva în Berlin, indiferent unde. În gaura asta o să te distrugi.

Ar fi fost ușor să se mute la ea. El era sigur că ea așteptase în acest sens o întrebare din partea lui. I-ar fi stat la dispoziție două camere și o baie, iar ea nu s-ar fi amestecat în treburile lui, asta o știa foarte bine. I-ar fi dat pur și simplu cheia de la ușa din spate.

— Și asta e o posibilitate pe care să o poți refuza? întrebase László.

Și după aceea Magda plecase. László încercă încă o dată să-l ducă la Budapesta. Veni la Berlin și slăbi cinci kilograme mergând la sala de fitness.

— E un loc minunat, pe malul celălalt al fluviului. *Power walking* pe loc, îi spuse László, și îi mai spuse că era cazul să-și cumpere cămăși noi.

— Dă-i haina ta de piele omului aceuia fără locuință. Arăți

groaznic.

Dar cu Andras era imposibil să faci planuri.

— Ce mai aștepti? Ce te interesează? întrebă László în cele din urmă, disperat.

„Nu aștept altceva decât primele seri calde, gândi Andras. Aștept salcâmi și aștept să nu-mi răspundă Isabelle.” Trecutul nu-l interesa. Trecutul era o uriașă pisică est-europeană și evreiască. Creștea fără să o roage nimeni și voia să aibă loc. Nu putea decât să o evite, trecând discret pe lângă ea.

Apoi găsi mesajul de la Isabelle. Un mesaj scurt, scris cu ușurință și însoțit de un desen. O fată în haină roșie fugea, ca și când ar fi fost cuprinsă de panică. Fata fugea și el citea. *Fata din vecini este modelul meu, deși nu am văzut-o niciodată pe stradă. Probabil că nu are voie să iasă din casă și probabil e foarte palidă.*

Despre noua ei cameră de lucru nu scrisese nimic. Îi trimise doar o împuternicire lui Peter. Hans se ocupă de contract, iar Andras îi spuse lui László că va veni la Budapesta pentru trei săptămâni.

— Du-te, îi spuse Peter supărat. Doar e suficient să rămână unul aici care să se ocupe de toate. Poți să ne faci rost de niște clienți din Budapesta. Dacă nu-ți faci clienți aici, poate-ți faci clienți la Londra sau la Budapesta. Cum vă închipuiți voi chestia asta? Noi ne câștigăm toți trei pâinea de pe urma acestei agenții!

Lucrară amândoi în noaptea aceea până la două dimineața și când se revăzură stând unul lângă altul la fereastră, Peter spuse:

— Oare asta ne-am dorit? O firmă de grafică?

Sonja veni la ușă, ținând în mână două telefoane și făcând semne disperate, pentru că suna un al treilea telefon. Dar bărbații o ignorară. Se sprijineau de tocul ferestrei, stăteau în bătaia soarelui și se simțeau bine împreună.

— Chiar dacă ar veni Isabelle, tot nu ar fi mai ușor, dar probabil

că îți lipsește.

— Nu-mi lipsește deloc, tocmai asta e. Știi, am fost de curând la cimitir, la Hanna. Și Magda nu mai dă niciun semn de viață. Dar eu nu sunt distrus. Continuăm să ne vedem de treabă și merge bine. Poate că am îmbătrânit și obosim mai repede. Asta-i tot. Mi-am imaginat că vine un moment în care te gândești că a sosit clipa și iei o hotărâre. Probabil că lucrul ăsta nu e adevărat. Când l-am cunoscut pe Jakob, mi s-a făcut frică. Mi s-a părut că el căuta ceva. Căuta ceva pe care să poată pune mâna. Și uite că Isabelle a fugit, întocmai ca fetița îmbrăcată în haină roșie.

— Pentru mine nu mai contează de când a murit Hanna, spuse Hans încet. Credeam că totul este legat de moartea ei. Dar treaba merge mai departe, locuința s-a modificat foarte puțin, Sonja se mută la mine. Voiam să-ți spun asta de multă vreme.

Hans își trecu mâna prin părul grizonant, tuns scurt și continuă:

— Până la urmă o s-o ai și tu pe Isabelle a ta, deși nu știu dacă e bine să-ți doresc lucrul ăsta. Magda era dintr-o altă plămadă.

Sonja intră în birou. Avea un bilet în mână. Peter se apropie de ea și o sărută pe gură, zicând:

— I-am spus. Ei, hai, dă-ne binecuvântarea ta, Andras!

Într-una din nopțile care au urmat, sări speriat din somn. Aprinse cu mâini tremurânde toate luminile, se uită la ceas. Era patru. Mult prea târziu pentru a o suna pe Magda. Dar nu pe Magda o visase, ci pe Isabelle. Isabelle stătea într-o cameră goală, în bătaia neonului. Era goală și mai bătrână decât în realitate. O femeie îmbătrânită într-un trup de copil, cu o privire goală, neajutorată. Andras se duse la baie. Era pentru prima dată când îl supăra că oglinda era plină de pete. Își legă un prosop la brâu și se duse la fereastră. Își aprinse o țigară, tuși. Imaginea din vis nu se ștergea. Căută imaginea chipului

lui Isabelle, pe care o iubea, dar ceea ce izbutea să vadă era un chip străin apăsător, de parcă acela era chipul pe care Isabelle avea să-l aibă definitiv. Un chip înspăimântat, rece.

„Dar ea nu fusese cu totul singură în cameră”, gândi Andras și își aminti de covorul cenușiu, plin de pete, tocit. Chiar și în vis ea trebuia să se îmbrace, să plece și să rămână în urma ei acea persoană, care se mai afla în cameră. La ora șase, Andras făcu duș, ieși din casă, întâlni poștașul, care scui pă, chiar la picioarele lui. Dimineața aceea mirosea a praf. În lumina crescândă nu exista nimic liniștitor. Un vânzător de ziare descărca pachete dintr-un camion. Traficul începea să se aglomereze, în sfârșit. Doi polițiști îl priviră cu indiferență, un tren trecu prin apropiere. Ce mult ținea ca Isabelle să rămână așa cum o iubise el, neatinsă, transparentă, fără dorințe deosebite, fără acel ceva care te făcea să te simți străin, care te respingea, care te ducea mai departe, scoțându-te din prezent și proiectându-te în hățișul speranței, dorinței sau mândriei. „În felul ei era demodată, gândi Andras. Demodată și rea, uneori.”

László îl convinsese să petreacă cel puțin trei săptămâni la Budapesta.

— De dragul părinților tăi, al surorii tale, așa îi spusese. Măine aveau să plece cu avionul.

La birou găsi un e-mail din partea lui Isabelle.

Astăzi am văzut-o pentru prima dată pe stradă pe fata vecinilor noștri. Era cu tatăl ei. Totul a fost ca o scenă dintr-un film gen Ken Loach. Fetița are părul tot numai șuvițe-șuvițe și e foarte palidă. Tatăl ei a lăsat-o pur și simplu în stradă și a mers mai departe. Nu am înțeles ce i-a spus. Știu că a urlat la ea. Omul ăla urla și eu stăteam în fața ferestrei deschise, așa cum faci tu de multe ori. Asta e Londra pentru mine. Și la asta se adaugă și Jakob și toate celelalte lucruri, pe care le întreprindem împreună cu Alistair. Deodată mi s-a făcut dor

de Dirksenstrasse și uite că ne mutăm. Peter mi-a trimis contractul prin fax. Peter mi-a scris și că tu pleci la Budapesta. Călătorie plăcută. Isabelle.

Seara îl găsi în fața ușii locuinței sale pe domnul Schmidt. Stătea drept și era foarte jenat.

— Auziți, prietena dumneavoastră a fost aici, spuse el atât de încet, de parcă ar fi fost vorba despre un mare secret. Prietena dumneavoastră, cea cu părul roșu. Știți dumneavoastră.

Pe urmă, domnul Schmidt se înclină ușor și urcă treptele, înainte ca Andras să poată spune ceva.

Magda nu-i lăsase niciun mesaj. Andras puse încet cămăși și pantaloni într-o valiză și, înainte de a se culca, potrivi deșteptătorul. La ora opt László avea să vină să-l ia.

Pianistul nu mai putuse veni și îl înlocuia altcineva. Asta le spusese un bărbat mai în vârstă, cu un aer neîngrijit. Unul dintre acei bătrâni care stăteau în așa-numitele locuințe sociale și se bucurau de câte un concert la care biletul nu costa foarte mult și în timpul căruia primeau o ceașcă de ceai.

— Dar ceaiul e infect, îi șopti Jakob lui Isabelle, punând paharul din plastic pe tăviță.

Se așezară undeva la marginea holului, se uitară la pereții murdari, la podeaua tocită, la publicul care se plimba încoace și-ncolo. Probabil niște obișnuiți ai casei. Cel puțin așa se părea, pentru că zâmbeau și se salutau, dând din cap, printre cărje și scaune cu roțile și între persoanele acelea strălucea din când în când câte o femeie cu rochie roșie, cu evantai verde. Jakob și Isabelle treziră bunăvoința celorlalți. Stăteau lipiți unul de altul, întocmai ca niște copii, care nimeriseră la o întâlnire a oamenilor mari. Erau amuzați, așteptau să vadă ce se va întâmpla. Lumea le zâmbea, îi saluta printr-o înclinare a capului, vrând, parcă, să ateste faptul că ei fuseseră acolo, în Conway Hall. Un bărbat dădu din cap cu putere, exprimându-și astfel bucuria că niște oameni tineri erau interesați de muzică și cei doi străluceau printre trupurile prost îmbrăcate ale oamenilor săraci, cu fețe pline de pete, cu fire de păr subțiri, cu picioare groase sau subțiri, ca de arici, „ca într-un film de Fellini”, șopti Jakob, arătând o pereche de picioare umflate, albăstrui, încălțate în sandale. După-amiază, înainte de a merge la Conway Hall, făcuseră dragoste și când ieșiseră din casă, Isabelle se agățase de brațul lui Jakob. Era duminică după-amiază. Merseseră până la Warren Street. Apoi coborâseră, pentru a-și continua drumul pe jos,

pe străduțele liniștite, până la Red Lion Square.

— Ce liniște este duminica, îi spuse Isabelle lui Jakob. Toți își fac siesta. Orașul e atât de pașnic.

Jakob dădu din cap aprobator și trecură pe lângă o cameră de luat vederi. „Aici este noua Europă, supravegheată, pregătită, numără zilele”, gândi Jakob, și o cuprinse pe Isabelle cu brațul. Dar ei se aflau în siguranță. Da, se aflau în siguranță într-o duminică după-amiază, mergând spre Red Lion Square, care era undeva lateral, astfel încât se rătăciră, trecând pe lângă Red Lion Street, mergând pe străduțele părăsite. Nu exista nicio persoană căreia să-i ceară o informație. Bâjbăiră pe străzi. Dar aveau timp destul. Amenințarea era încă o mascaradă, la fel ca Bush, pe vasul lui de război, la fel ca sfârșitul războiului. Ar fi vrut să-i spună asta lui Isabelle, și să-i mai spună că își vor mai aminti de toate ca de ceva ireal și lipsit de gust, ceva care cândva va deveni realitate și se va transforma în amenințare. Mergeau ținându-se de mână. Bentham îi povestise despre Conway Hali. Îi spusese că acolo se organizau concerte de muzică de cameră de treizeci de ani încoace sau poate chiar de mai mult timp. Îi povestise că în 1929 fusese inaugurat Conway Hali în onoarea americanului blând, care se numise Conway, care donase bani, pentru că voia să schimbe lumea. Și de aceea se organizau concerte și biletul costa doar trei lire și primeai și un ceai, „lucru care nu era tocmai așa”, își spuse Jakob, când primiră ceai în pahare de plastic, ceai pentru care se plăteau în plus cincizeci de cenți. Totul era plin de praf. Oamenii se salutau reciproc și își ocupau locurile.

Dar se vedeau și femei elegante, în rochii lungi, bărbați în costume de culoare deschisă, iar Jakob îl căută din priviri pe Bentham, care nu spusese că va veni, dar Jakob continuă să privească spre ușă, pentru că încă mai era vreme până să înceapă

concertul. Apoi se închiseră ușile, lumina deveni mată și se așternu pe rândurile de scaune, pe strapontine, pe mica tribună din lemn. Pereții erau cojiți, gălbui. Podeaua din lemn era tocită, pârlăia sub pantofii lui Jakob atunci când își mișca picioarele. Cât de sărăcăcios era totul, cât de desuet, de ridicol. Bărbatul aflat în dreapta lui îl lovi din greșeală cu cotul, fără să bage de seamă. „Carne fleșcăită, bătrână”, gândi Jakob, și se concentrează asupra scenei, pe care apărură o femeie cu o bluză dintr-un material galben, ca de cârpă, și pantaloni albi, strâmți, care anunță ceva. Scaunele se mișcară. Începerea concertului se amâna. Trei bărbați își făceau de lucru la pianul cu coadă. Isabelle îl sărută pe obraz, se ridică, vrând să iasă, vrând să bea ceai. „Nu e deloc supărată”, își spuse Jakob. Se ridică și el și ieși în aerul calduț, de vară. Piațeta era acolo, decopertată, săpată, tăiată în jumătate de gardurile unui șantier. Un întârziat trecu repede pe punțile din lemn, care acopereau găurile din asfalt, apa și țevile de scurgere. „Uite-o!”, se gândi Jakob, simțind că Isabelle se apropia de el, chiar dacă nu o vedea. Și se simți rușinat când se întoarse și o studie. În urmă cu două sau trei ore fusese întinsă în pat. El îi mângâiasă burta și șoldurile, pielea caldă și moale, știind că nu exista nimic mai plăcut, și acum era indispus, nemulțumit, pentru că dorința lui ascunsă și, de fapt, nefondată, de a-l vedea pe Bentham, nu se îndeplinise. Se auzi țârâitul strident al unui clopoțel. O sărută pe Isabelle înainte de a intra în sală. Femeia aceea cu bluză galbenă stătea în fața scenei și făcea semne cu mâna. Pianul cu coadă dispăruse.

Fusese înlocuit cu un clavecin, înaintea căruia se afla un bărbat nebărbierit, care aștepta cu nerăbdare să înceapă.

— Nu avem concert de pian! strigă el, ridicând mâinile lungi, pline de pete maronii.

Când începu, Jakob se sperie, dar totul părea să fie în ordine.

Încercă să asculte. Sunetul clavecinului era unul neobișnuit. Se uită la propriile picioare și apoi la bărbatul care cânta. Fiecare sunet era clar, limpede, ca un strop ascuțit, rece, de ploaie. Părea nemilos, răzbunător în timpul interpretării, și cei din public stăteau liniștiți, erau intimidați, nu făceau zgomot, nu tușeau discret, nu șopteau. Jakob nu simțea trupul lui Isabelle. Îi vedea doar brațul drept, gol, neted, fără pielea găinii. Stătea nemișcată. Îl uitase.

Era o zi ploioasă de ianuarie. Parcul era aproape pustiu. Doar pe lac se jucau doi copii cu un vaporeș de lemn. O femeie cu fața înroșită de efort, care făcea jogging, trecu în fugă. Jakob o privi și se gândi la ucigașul care omorâse patru femei cu o cărămidă. Cu o cărămidă sau cu un alt obiect bont. Una dintre ele trebuie să-l fi văzut, pentru că tocmai vorbea la telefon cu mama ei, care se afla în Norvegia, când fusese atacată. Și mama, așa scria în ziar, auzise un strigăt scurt, auzise cuvintele rostite rugător „Vă rog, nu!” înainte ca legătura să fie întreruptă. În Batterfield Park se descoperise astăzi o a doua crimă. Toți martorii erau rugați să vină acolo, toate acele persoane, care fuseseră în parc în jurul prânzului și se plimbaseră, făcuseră jogging sau își plimbaseră câinii. Cadavrul femeii fusese găsit într-un tufiș, în jurul orei trei.

Iar începu să bureze. Jakob urcă un deal, îndreptându-se spre un pâlc de copaci bătrâni. Isabelle nu voise să-l însoțească.

Duminica era o zi cu care nu prea știau ce să facă. Fuseseră la Portobello Market, în East End, la Greenwich, la Durham Collection, iar duminica trecută se duseseră la Conway Hali. Într-unul din weekendurile următoare aveau de gând să meargă la Kew Gardens, înainte ca ultimele flori de rododendron să se ofilească.

Îl preocupa sistemul de transport, rețeaua de șine, coordonarea diferitelor societăți de căi ferate. Prin intermediul lui Miller

cunoscuse un bărbat care își recuperase în urmă cu cinci ani un imobil situat în partea de est a Berlinului și care locuia în respectivul imobil.

— Țsta e locul în care doresc să trăiesc, îi spusese omul acela. Cel mai generos, cel mai viu loc din Europa! Mai înceți pe la mine, când veniți acasă!

Pentru un moment, lui Jakob i se făcu dor de casă. Dar îi plăcea Londra. În comparație cu Londra, Berlinul i se părea un oraș părăsit. Se bucura că Isabelle nu se temea nici măcar după atacul din King's Cross. El însuși devenise însă mai iritabil de atunci. Dar omul se obișnuia cu toate, cu oamenii fără adăpost, care dormeau pe trotuar și pe care trebuia să-i ocolești, cu afișele în care se făcea apel la martori ai unor atacuri, cu traficanții de droguri care se învârteau prin Camden Lock, traficanți care se țineau scai de tine și îți făceau oferte. I se păruse că-l zărise acolo pe un vecin de-al lui, un tânăr care locuia câteva case mai sus. O dată, bărbatul acela îi urmărise pe Leighton Road. Lui Jakob i se păruse că Isabelle îl cunoștea, dar nu o întrebase nimic. Nu avea dreptul s-o facă. În Berlin nu petrecuseră mai mult timp împreună decât aici, dar nu existaseră secrete. Jakob se împiedică. În dreapta aleii era un desiș. Se sperie. Ajunsese la limita estică a parcului. În dreapta, dincolo de niște garduri mari, se înălțau vile mici.

Acesta trebuia să fie drumul spre ștranduri. După câțiva metri văzu o plăcuță, pe care scria „Kenwood Ladies Pond”. Astăzi, într-o duminică ploioasă, nu era nimeni acolo. Oricum, nu se auzea niciun sunet. Mai făcu doi-trei pași pe alee, încet, concentrat, trăgând cu urechea. Ajunse la o porțiță, care era deschisă. *No men permitted beyond this point*¹⁸ cu toate acestea, își continuă drumul, ezitând.

¹⁸ Bărbaților nu le este permis să treacă dincolo de acest punct. (n.tr.)

Acum văzu în dreapta o suprafață acoperită cu gazon și puțin mai departe un ochi de apă, încadrat de copaci cu trunchiuri subțiri. O rață măcăni. Își croia drum prin desiş. Se îndrepta spre lacul pe care Jakob îl vedea acum în întregime. Un lac plumburiu, care lucea vag, mişcat de o adiere de vânt. Era un pic de ceață și limita dintre apă și aer se şterse. Jakob ajunsese la un gard. La un gard care fusese reparat de curând. Era un gard care ar fi trebuit să-l oprească. Scândurile din care era alcătuit erau noi, nevopsite încă. Simți lemnul. Se sprijini pentru o clipă și apoi trecu dincolo de el. Iarba de sub tăpile lui era moale, umedă. Pe malul celălalt se zărea un ponton din lemn, pe care erau montate trepte albe, care duceau în apă. Rața amuți. Se auzeau picăturile de ploaie căzând pe oglinda lacului. Își căută un adăpost și găsi sub frunzişul des al unui castan o băncuță dărăpănată, la cinci metri de malul apei. Abia se așezase, când auzi rața măcănind alarmată. Nu putea vedea prin stuful des, dar, prudentă, se refugie mai adânc în apă. Se auziră crengi trosnind. Erau pași care își croiau drum prin desiş, pe malul celălalt. Se auziră râsete înăbuşite, un glas de femeie și Jakob se retrase prudent în dosul unui tufiş frumos mirositor, ale cărui flori albe îi atinseră obrazul. Se zări un bărbat tânăr, care se dezbrăcase în chiloți. Îi arăta cuiva trupul lui frumos, puternic.

Cuiva care mai era încă ascuns de frunze și crengi. Se arată un braț foarte alb, în comparație cu trupul bronzat al celeilalte persoane. Apoi se văzu un trup masiv, cu picioare scurte, un trup de maimuță, păros, căruia nu i se zărea chipul, ascuns de tufişurile dese. În timpul ăsta tânărul își prezenta corpul cu mândrie, cu brațele întinse, râzând, mişcând din şolduri, ducând două degete la elasticul chiloților, încordându-și muşchii abdominali. Deodată tăcu. Dar nu îl auzise pe Jakob. Rața se speriasse de el și tânărul intră în apă, gonind-o, uitând de spectatorul său, pentru ca apoi să se

întoarce la mal, tăcând gesturi și mai galante, dându-și jos chiloții, foarte încet, cu gesturi ștrepțăriști, privindu-l cu gingășie pe mai vârstnicul său prieten, sau, poate, pe bărbatul care-i făcea curte. Se opri acolo, liniștit, supus. Și dacă îl batjocorise cumva pe bărbatul mai în vârstă, acum ceda, se oferea ca un cadou, își apucă penisul cu mâna, se întoarse. Jakob se simți exclus și, deși simțea dragostea pentru acel tânăr, pentru Isabelle, pentru Alistair, pentru Bentham, simți iasomia în mâinile lui, rece și inutilă. Tânărul se aruncă în apă, ieși iar la suprafață, pufnind, cu părul ud, dădu din mâini, se dezechilibra. Nici fundul lacului, nici suprafața lui nu-i ofereau vreun sprijin. Dar tânărul ieși la mal, împleticindu-se. Ieși la mal, unde bărbatul mai vârstnic îl aștepta acum, îmbrăcat într-o cămașă, cu chiloții pe el, cu un prosop mare și albastru, pregătit. Prosopul în care băiatul se înfășură, așteptând ca partenerul său să-l maseze cu mișcări puternice, sigure. Jakob nu putu desluși fețele celor doi. Își frecă ochii cu degetele, de parcă ar fi putut localiza o durere părelnică. Își dădu seama că asta îi era imposibil, pentru că gesturile sale amplificau durerea. Durerea, care se răspândea în el ca un ecou a ceea ce făcuseră cei doi, care erau adânciți în atingerile lor.

Cei doi, care nu auzeau cum se întorcea Jakob, cum se împiedica. Se mai întoarse o dată. Din mișcarea mâinii drepte, care ridica prosopul, din modul în care mâna coborî iar pe umerii tânărului, Jakob îl recunoscuse pe Bentham. Îi văzu profilul. Îl zări pe jumătate dezbrăcat, cu fața acoperită. Jakob desluși acum mâna mică, prea mică pentru brațele puternice, albe. Mâna, care urca pe umăr, care mângâia gingaș gâtul ce i se oferea. Lui Jakob nu-i mai păsa dacă făcea zgomot, trecând în fugă peste gazon, pentru a ajunge la drumul principal. Credea că nimeni nu-l va observa. Nimeni nu strigă după el. Dar, deja după ce parcurse câțiva metri, începu să aibă îndoieli. Cu fiecare pas pe care îl făcea în direcția terenului de

sport, în direcția școlii, îndoiala lui devenea din ce în ce mai puternică. Nu mai era sigur că bărbatul acela fusese Bentham și îi dădură lacrimile, se împiedică din nou, încercă să fie atent, pentru că ajunsese pe stradă, pentru că nu voia să fie călcat de vreo mașină și apoi făcu un ocol, fiindcă nu se putea duce acasă în halul acela. Zăpăcit. Surescitat. Căută o formulare oarecare, o formulare care să-l înveselească și pe care i-o putea „servi” lui Isabelle. O formulare care să transforme întreaga întâmplare într-o anecdotă zguduitoare. Doi bărbați goi în parc și el într-un tufiș. Ca spectator. Într-un tufiș rezervat femeilor. Nu avea să-i spună că bărbatul acela era Bentham. Nu era sigur. Cât de mult schimba nuditatea un om. Îl schimba atât de mult, încât îl făcea de nerecunoscut. Parcă un om ar fi avut două trupuri și nici asta nu era suficient, pentru că goliciunea lui în prezența lui Isabelle era altceva decât goliciunea celor doi bărbați. Dar gestul, mișcarea pe care o făcuse mâna, căzând pe umărul tânărului, îi aparținea lui Bentham. Jakob deveni conștient că văzuse, dar că nu simțise niciodată acel gest, că privilegiul de a-l simți îi rămăsese rezervat lui Alistair. Avu senzația că ezită, că nu vrea să găsească drumul spre casă, unde îl aștepta Isabelle. Nu avea să-i povestească nimic.

Era absolut sigur că nu îi va povesti nimic. Poate că era un secret. Poate că fusese sau nu fusese Bentham. Poate că nici nu conta dacă un secret, un lucru pe care nu trebuie să-l spunem nimănui, corespunde sau nu realității, corespunde sau nu adevărului. Doi bărbați goi, dând frâu liber trăirilor lor. Poate că această perspectivă era naivă. Poate că plimbarea prin parc a bărbatului mai vârstnic era o cumplită umilință. Dezbracă-te. Dezbracă-te aici, în răcoarea unei zile de iunie, la Ladies Pond, unde nici nu ai ce căuta, și de unde ești alungat de râsetele disprețuitoare ale celorlalți dacă te descoperă cineva. Dar numai Jakob îi văzuse. Și fusese prea laș, prea rușinat,

prea răscolit, pentru a putea striga ceva. Ar fi trebuit să strige doar numele lui. Numele lui Bentham. Dar, bineînțeles că acest lucru era imposibil. Știa că el nu va întreba pe nimeni despre asta. Niciodată. Nici mâine, nici poimâine. Niciodată. Poate că era o scenă fericită ceea ce văzuse el. Poate că era dragoste. Entuziasm. Un joc. Poate că fusese martor la o scenă în care un bărbat mai în vârstă fusese umilit. „Un trup bătrân”, gândi Jakob, ca și când asta ar fi putut să-i provoace repulsie sau să-l liniștească. Chiloții unui bărbat mai în vârstă. Dar pe urmă își dădu seama că nu vârsta bărbatului îl urmărea, pentru că era obișnuit cu astfel de lucruri, ci tinerețea. Se gândea cât de tânăr era băiatul acela. El se oferise ca un cadou. Jakob își închipui acum propriul corp, un corp care nu putea să pozeze în apă, pentru că ar fi fost penibil. Nu era nevoie de acel corp. Bentham nu era legat de îmbrățișarea lui.

Oare cum să se prezinte înaintea lui Isabelle? La asta se gândea Jakob, când trecu de colțul străzii, intrând pe Lady Margaret Road. Dar Jakob nu ar fi trebuit să-și facă griji, pentru că Isabelle nu era acasă. Pe masa ei de lucru se afla un desen în tuș. Fetița se cocoța într-un copac și jos se afla un bărbat în vârstă, care privea în sus. Simțea că și Isabelle se schimbă. Parcă pășeau amândoi pe un teren necunoscut și el se temea de urmările acestei situații. Se așeză în camera ei, gata să o aștepte.

De data aceasta se bucură că Bentham nu veni la birou toată săptămâna. Joi, când rămase singur la acel etaj – o auzi pe doamna Gilman cum dădea cu aspiratorul în bibliotecă – intră în biroul gol, nu aprinse lumina, rămase lângă ușă. Stătu acolo, până când urcă doamna Gilman scara. La opt și jumătate plecă, în sfârșit, de la birou, hotărât să parcurgă pe jos drumul până acasă. Regent's Park mai era încă deschis. Era o seară umedă. Perechi de îndrăgostiți stăteau întinși pe iarbă, se plimbau, ținându-se de mână. Jakob se

simțea liniștit și mulțumit, de parcă rezolvase o problemă grea. Parcul se întindea pe o suprafață vastă. Se vedea până sus, către Primrose Hill. Parcul era o bucată de natură în mijlocul orașului. Era prietenos, binevoitor, așezat acolo, pentru a ușura viața, pentru a diminua tensiunea. La fel ca alți bărbați de vârsta lui îmbrăcați în costum, cu cravata desfăcută sau băgată în buzunar, terminase ziua de lucru și se îndrepta spre casă. Se putea baza pe trupul lui. Respira, își simțea mușchii picioarelor, se simțea bine. Pantofii erau noi, lucrați manual. Poate că acea seară de vară avea în ea ceva înșelător, dar ce ascundea acea seară? Se gândi la Bentham, la Isabelle, la Alistair, dar și la Hans cu o gingășie care era pentru el ceva nou. Nu trebuia să diminuezi depărtarea, nici măcar să construiești punți.

În curând ajunse la ieșirea dinspre nord-vest. Regreta că era nevoit să se despartă de parc, dar paznicul se afla deja acolo. Era gata să închidă poarta. Lângă semafor o văzu pe Maude. Îi pronunță fericit numele. Ea se întoarse speriată. Apoi se apropie de el cu pași repezi. Mirosea a parfum, un parfum demodat, care îi amintea de mătușa lui. Maude purta o rochie albastru-deschis și o haină albă, de vară.

— Mă întâlnesc cu prietena mea la cinematograful, îi explică ea, observându-i privirea. Nici măcar nu știu ce film o să vedem.

— Sunt sigur că a făcut o alegere bună, spuse Jakob cu amabilitate și o trase spre el pe Maude, care stătea pe carosabil și nici nu observase că venea spre ea o mașină.

— Este o prostie, dar eu îmi fac întotdeauna griji pentru domnul Bentham atunci când nu vine la birou.

Maude ezită un moment și apoi continuă:

— Țineți la el, nu-i așa? Face lucrul ăsta de ani de zile, de când a murit partenerul lui. Își închiriază o cameră la un hotel. Se

întâlnește cu... știți dumneavoastră.

— Nu știam că prietenul dânsului a murit, spuse Jakob jenat.

— Într-un accident de motocicletă, acum cincisprezece ani. Au avut un accident. Domnul Bentham n-a pățit mai nimic, dar Graham a murit pe loc și acum, la vârsta dânsului, nu suportă singurătatea.

— Poate că este bine că procedează așa. Sunt sigur că știe ce face.

Maude îl privi scandalizată, izbucnind:

— Bine? Cu bărbați tineri, despre care nu se știe de unde provin?

— Graham era de vârsta dânsului?

— Cu douăzeci de ani mai tânăr. De fapt, nici nu ar trebui să vorbesc despre asta, dar îmi fac griji pentru dânsul și nimeni nu știe ce face până când vine iar la birou. Bineînțeles că nimeni nu-l întreabă nimic.

— Nici lui Alistair nu-i spune unde se duce?

Jakob puse această întrebare, dar apoi regretă, pentru că își dădu seama că Maude se simțea jignită.

— Să-i spună lui Alistair, când nu-mi spune nici măcar mie?

Tot vorbind, ajunseseră la cinematograf. O femeie de vârsta lui Maude se apropie de ei, făcând cu mâna. În fața intrării, oamenii stăteau înghesuiți. Un cerșetor se îndesă printre ei. Traficul se blocase în intersecție. Jakob își luă grăbit la revedere și porni cu pași repezi pe Kentish Town Road. O femeie, care avea trei copii pe lângă ea, îi blocă drumul.

Unul dintre copii avea un ochi acoperit, iar femeia îi întinse un bilețel, prinzându-l de braț, milogindu-se. Nerăbdător, Jakob se eliberă din strânsoarea mâinii ei. Femeia se dădu deoparte, supusă și mormăi:

— Irak, noi suntem din Irak.

Jakob porni mai departe cu pași repezi, ținând geanta strâns în

mână. Făcuse doar câțiva metri, când se văzu nevoit să se oprească. O masă de oameni bloca trotuarul. Câțiva țipau, aclamau. O voce răsună, acoperind zgomotul. Vocea unui bărbat, a unui predicator. Râsetele și observațiile îl împiedicau pe Jakob să-l înțeleagă. Apoi zgomotul se mai potoli și toți ascultară. Jakob o privi pe femeia tânără care se afla lângă el. Observă fața rotundă, negricioasă. Sprâncenele i se uneau deasupra nasului. Două linii fine, care se uneau. Lăsă capul pe spate, sperând că o va putea studia, fără a fi observat. Dar femeia se întoarse spre el, privindu-l cu ochi migdalați, cu irisul negru scăldat într-un alb imaculat. După o clipă, ceva se declanșă în privirea ei. Era vorba de neîncredere și Jakob își dădu seama cu neplăcere că se înroșea. Dar nu se putea desprinde din acel loc. „Doar o mică schimbare, gândi el. Ceva între neîncredere și căldură, o schimbare, care se citește din poziția ochilor, din linia sprâncenelor, o nuanță, care aduce mai mult a cod decât a limbă vorbită.” Și iar se simți respins. Avea să plece imediat. Auzi frânturi din cuvântarea omului, un bărbat solid, cu păr des, ciufulit, cu fața trasă. Femeia se depărtă. Oare ce citise el în ochii ei, înainte de a se fi depărtat? O curiozitate dezamăgitoare. Milă.

— Îl așteptați pe Isus? Pe Mohammed? Așteptați Home Office-ul? Predicatorul se întorsese și stătea acum cu fața spre Jakob.

— Disperarea celor măcelăriți vă va ajunge! Răzbunarea războiului și a disperării! Veți mânca praf! Dar nu va fi praful șarpelui, ci va fi praful negru al adăposturilor subterane! Vă veți târî pe pietriș și pe șine și vă veți ruga să mai vedeți măcar o dată lumina zilei! Sudoarea voastră vă va face negri și fețele vi se vor schimonosi! Se vor transforma în măștile în care s-au prefăcut deja! Pot fi îndreptate oricâte reflectoare asupra voastră! Lumina nu vă mai ajută! V-ați refugiat în întunericul vostru! Și noaptea nu vă întunecă cugetele, cuprinde disperarea anticipației, nu-i așa, atunci

când vă învăluie frica și vă simțiți ca niște infractori de pe malurile Tamisei, neajutorați când vine potopul. Ce mai așteptați pentru a vă salva? Oare ce grozăvie trebuie să se mai petreacă sub ochii voștri? Ce strigăt al spaimei trebuie să mai răsună încă în urechile voastre?

Bărbatul făcu o pauză și își înălță fața spre cer. Apoi privi din nou mulțimea, care începuse să se neliniștească.

„La ce se gândesc?” se întrebă Jakob. Unii plecau, alții veneau, și Jakob fu împins înainte. Își propti bine picioarele în pământ, pentru a nu îmbrânci o femeie, al cărei gât subțire îl văzu înaintea lui, atât de aproape, încât putea deosebi firele subțiri de păr, de pe gât, un puf care era mai deschis la culoare decât părul ei. Văzu un vârtej care ieșea în evidență, ca un bumb, fin, casant. Își băgă mâinile în buzunare, se luptă cu dorința de a mângâia ceafa aceea, de a întoarce către el acel cap.

— Așteptați cu răbdare și deodată nu vă mai aduceți aminte de nimic. Vedeți strada? Vedeți cerșetorii? Vedeți morții? Oare nu vă aduceți aminte de nimic? Nu știți nimic? Aveți dreptate când uitați de Isus. Nu pentru voi a murit, nu pentru voi a fost răstignit. Întrebați morții pentru cine. Mai bine întrebați-vă pe voi pentru cine trăiți, pentru cine respirați, pentru cine vine vara, pentru cine înflorește totul, pentru cine tensiunea devine de nesuportat. Vedeți frumusețea chiar aici, vedeți chiar aici cât durează, până ce se lasă înserarea, până ce întunericul coboară șovăitor, pentru a vă cuprinde în brațe, în vreme ce sirenele urlă, în vreme ce unul se zbate în mizeria lui, în vreme ce altul moare la distanță de câțiva metri, peste câteva ore. Împușcat, înjunghiat. Și asta pentru că voi închideți ochii, pentru că nu vreți să vedeți nimic, pentru că drumul spre moarte este plătit de multă vreme, prin hoția voastră. Suntem niște hoți. Suntem niște hoți prin felul în care trăim. Trăim fiecare zi pe spatele celor, care, cocoșați, caută o ocazie prielnică, un adăpost.

Mai rămâne de văzut – spuneți voi dacă ne va lovi nenorocirea. Dar ne va lovi. Ne va lovi, pentru că suntem lipsiți de suflet. Nu avem dreptul să supraviețuim. Suntem goi. Încă mai trăim. Asta-i tot.

— Ce înseamnă asta? șopti Jakob, aplecându-se puțin înainte, astfel încât respirația lui să atingă pielea netedă din fața lui.

Femeia se îndreptă puțin de spate, întoarse puțin capul, în semn că îl auzise, nu mișcă umerii și se mulțumi să spună:

— Se termină imediat.

— Poate că mai trăiește vreunul, pe care medicii îl duc pe targă. Poate mai trăiește vreunul, care a fost lovit de cioburi de sticlă. Poate mai trăiește vreunul, căruia i s-a smuls un picior, o mână. Poate că unul urlă într-o închisoare, pentru care plătim noi și poate că speră să moară. Ce avem? Ce ținem în mâini? Suntem siguri că nu ni s-a întâmplat încă nimic. Ar trebui să fim recunoscători pentru asta? Asta întrebați și eu vă răspund. Nu! Nu trebuie să fim recunoscători, trebuie să fim umili, îndreptați-vă spatele și fiți umili. Nu răbdați, ceea ce vi se pare că nu poate fi răbdat. Oare războiul s-a încheiat? „S-a încheiat!” strigați voi, dar știți că mințiți. Știți că aceia care urmează să moară poartă deja semnul morții pe frunte. Știți că există oameni care plâng nopți întregi, care se tem nopți întregi. Își văd copiii murind. Îi văd pe cei dragi lor murind. Văd praful care nu vrea să se așeze, pentru că noi îl răscolim.

— Dumnezeu! spuse Jakob.

Vorbitorul își îndreptă spatele, ca și când l-ar fi auzit.

— Veți pricepe! Veți pricepe chiar foarte curând! îi strigă vorbitorul lui Jakob. Veți pricepe. Veți pricepe astăzi și cândva veți fi fericiți!

— Dar ce vrea? întrebă Jakob, în vreme ce mulțimea se împrăștia, indiferentă, neatinsă de acele cuvinte, deși ascultase cu atâta răbdare.

Acum aproape că se întunecase. Jakob simți cum niște ochi îl priveau curioși, iar femeia, care se aflate în fața lui, se întoarse, îi zâmbi.

— Numele meu este Miriam, spuse ea și, ca la un semn, ochii aceia curioși încetară să-l mai privească, dispărură, îndreptându-se spre metrou, alergând spre stânga, spre dreapta. Și predicatorul luă un săculeț, un sac de dormit, dispăru și el. Ți-e frig, spuse Miriam, apucându-l de mână ca pe un copil. Îți fac un ceai, zise ea, de parcă lucrul ăsta ar fi fost de la sine înțeles. Vino. Nu-i departe.

Și merse alături de el, ținându-l de mână. Mergea cu pași repezi. „E atât de prietenoasă, gândi Jakob. Are atâta grijă.”

Jakob tremura în momentul în care intrară în camera unde nu se aflau decât o masă și o canapea. Deasupra unui raft cu cărți erau atârinate fotografiile. Locul părea primitiv și totuși trist.

— Îmi permiți să-ți dau jos pantofii? întrebă ea, când el se așezase pe canapea.

Ea își scoase puloverul, jeansii, se lăsă în genunchi așa, mai mult dezbrăcată, și îi desfăcu șireturile, îi scoase pantofii, îi prinse piciorul drept în palme.

— Jona se numește predicatorul. Ne cunoaștem de ani de zile. Pe vremuri a fost profesorul meu. Pe urmă l-am întâlnit în stradă. Era sălbatic, deznădăjduit atunci. Când a început să predice – dar el de fapt nu ține predici! – m-am gândit că și-a pierdut mințile. Îmi arăta câte un bărbat care îl asculta și îmi spunea să-l iau acasă la mine. El spune că poți întâlni mereu oameni pe care ai fi în stare să-i iubești, chiar dacă viața nu-ți permite asta, chiar dacă este vorba doar de o întâmplare. Așa spune el. Și mai spune că viața nu trebuie să ne facă orbi față de cei către care avem o anumită înclinație. Și eu îl ascult cu adevărat. Nici măcar nu știu de ce. Nu are nimic de-a face cu sexul.

Miriam râse încetișor, dădu drumul piciorului stâng și puse piciorul drept în poală, spunând:

— Îți fac imediat un ceai.

Stătea pe canapea. Era treaz și somnoros în același timp. Privi raftul de cărți, fotografiile, viața veselă pe care o reprezentau. O văzu pe Miriam, care strângea la piept un copil. Pe Miriam, care îi zâmbea radios fotografului, gâdilând copilașul, care avea pielea mai albă decât a ei și ochi verzi, și părea fericit. „Fericit. Mult prea fericit”, gândi Jakob apăsător, de parcă în atmosfera camerei aceleia ar fi fost ceva care făcea imposibilă existența fericirii.

— Cine-i acolo? o întrebă Jakob pe Miriam, când ea intră în cameră, aducând un ibric și două pahare. Cine e în fotografie? întrebă Jakob din nou, observând cum Miriam pune ibricul și paharele pe un scaun. Îmbrăcase o fustă scurtă.

— Este fiul meu, Tim, răspunse ea. Fiul meu și al lui Jona. Am fost căsătoriți câteva luni, dar pe urmă a dispărut și era să-mi pierd mințile de-atâtea griji. Mi-a trimis o singură scrisoare, care era de necitit, pentru că vărsase apă peste cerneală. Exista de la el doar o umbră a dovezii că se afla în viață. Iar eu m-am mutat din locuința mea, din Clapham, aici. Tim a venit pe lume. Părinții mei m-au ajutat. Am putut chiar să studiez din nou. Trase cu nerăbdare, cu mâinile ei mici, de fusta scurtă și continuă: Nu mă ascuți.

Și Jakob nu o auzea.

Miriam se lăsă în genunchi înaintea canapelei. Mâinile îi tremurau din nou. Mâinile și picioarele. Îi puse picioarele în poală, le mângâie. „Dar Isabelle nu ar face niciodată așa ceva”, gândi el. Isabelle parcă se temea. În gesturile ei de tandrețe era mereu încă ceva. Ceva misterios, de parcă s-ar fi convenit să te temi că îți va fi rușine, că îți va fi rușine pentru că ai dat la iveală ceea ce se cuvenea să rămână ascuns.

Închise ochii, simți cum îi scotea Miriam ciorapii, cum îi mângâia fiecare deget de la picior.

Ar fi vrut să se ridice, dar ceva îl forța să rămână pe canapea, ceva care îl făcea să-și simtă inima strânsă, care îl impresiona până la lacrimi. „Fotografia!” gândi el. Acel trup de copil sănătos, care se desprindea din brațele lui Miriam, sărind nerăbdător, pentru a o lua imediat la fugă. Și fugea, și fugea, pe strada udată de ploaie, scăldată în lumina serii, și era foarte fericit. Tim se întoarse și făcu un semn cu mâna, dar șoferul nu observă ce făcea copilul, pentru că nu îl văzu pe Tim. Nu văzu decât lumina puternică, nu simți decât izbitura. Pe urmă frână. Jakob se simți scuturat de fiori. Ceva explodează. Corpul i se încordă tot. Deschise ochii și o privi pe Miriam neîncrezător, întinse brațele spre ea, năucit de dorul lui, de suferința lui. „De ce se întâmplă așa ceva?” se întreabă el. „Cum poate să suporte? Oare lucrurile s-au petrecut cu adevărat așa?” o îmbrățișă. Tremurul era acum altfel. Era ca un material subțire, care acoperea dragostea lui, suferința lui. Amintirile se amestecau cu mirosul lui Miriam, cu mirosul ploii de iunie în Hampstead Heath. Îi văzu pe cei doi bărbați. Pe cel mai tânăr, îngâmfat, batjocoritor, dar era atâta tandrețe în gesturile cu care bărbatul mai vârstnic îl ștergea, în timp ce o lipea de el pe Miriam, Jakob spera ca acel bărbat să fi fost cu adevărat Bentham. O legăna și își dădea seama că trebuia să plece curând, pentru că ea își dorea acest lucru. Trist, ascultător, el urmă îndemnul ei și, când ieși din clădire, nici măcar nu se uită unde fusese. Alergă pur și simplu, până ce recunoscuse strada pe care se afla. Pe strada în care apa era neagră, mirosea a putregai și se scurgea încet, îndreptându-se spre parc, spre Voliere, ai căror locuitori dormeau de multă vreme, ascunși printre crengi, printre frunze. Jakob se învâluie în întuneric, de parcă ar fi fost vorba de o pătură, deși inima îi bătea cu putere, deși își ținea geanta cu mâna

umedă. „Parcă m-am topit”, gândi el, dar trecu demn de Camden Lock, făcu la dreapta, atent la bărbatul care venea spre el din direcția opusă, la automobilul care se afla în stânga lui. Auzi pași duduind prin geamurile închise, dincolo de care se afla o femeie. O femeie care fuma. Șoferița opri și îl privi prin oglinda retrovizoare. Apoi porni în viteză. Îl lăsă în urmă. Doar o simplă mișcare a piciorului. Un moment în care decideai dacă era cazul să deschizi geamul sau nu, dacă voiai să te adresezi cuiva sau nu. O legătură inexplicabilă între ochi și mușchi. Așa a fost cântărit și găsit a fi prea ușor. Recepta totul cu luciditate exagerată. Își simțea picioarele în pantofi, în ciorapi. Simți cum cineva îi freca picioarele și senzația i se părea cunoscută. Se opri locului, pentru a-și aminti de mâinile lui Miriam, de degetele ei, care îi intraseră între degetele de la picioare, pentru a-și aminti buricul degetului arătător, cu care îi mângâiasse unghiile, în vreme ce mormăia ceva, un lucru pe care el nu-l pricepea. Era doar o mică secvență de timp care se înghesuia între ei, gata să se extindă; și deodată îi apăru înaintea ochilor ceasul, ceasul, pe care îl scutură, astfel încât să iasă de sub mâneca hainei, întocmai ca un ceas de jucărie, pe cadranul căruia se învâreau figurine mici. Miriam, el însuși, Isabelle, Bentham se învâreau fiecare pe traiectoria sa și, sub ei, moartea, moartea care avea în mâini coasa.

— Nu. N-o să ne mai vedem niciodată, spusese Miriam. Nu ne vom mai vedea decât dacă Jona va dori lucrul ăsta.

La despărțire îi făcuse cu ochiul, veselă, ba chiar drăgăstoasă, ca și când ar fi știut ce îl așteaptă și ar fi dorit să-i dea curaj.

„Proprietatea, spusese Bentham, este doar un mod de existență al pierderii. Ne purtăm de parcă proprietatea ne-ar da stabilitate și durabilitate. De fapt, ea este o oglindă a perisabilității, în care noi ne uităm cu un sentiment de înstrăinare, pe care îl avem și atunci când

privim în oglinda de la baie. În ultimă instanță, în aceste oglinzi se vede numai că îmbătrânim, că murim. Bineînțeles că există și momente de frumusețe, nu-i așa?”

Jakob mângâie cu degetul geamul ceasului său, care arăta zece și jumătate. Mângâie acel geam sub care se mișcau limbile, fiecare în ritmul ei, vizibil sau imperceptibil.

Trase cu urechea în fața unei case, din care răzbăteau voci prin ferestrele deschise. Se gândi la picturile lui Watteau, pe care le văzuse împreună cu Isabelle. Niște picturi în care moartea nu era vizibilă, dar prezența ei se simțea totuși în mișcările pline de grație, imortalizate în timp, într-o clipă ce nu putea fi determinată, o clipă ce ascundea perisabilitatea și pierderea. Ajunsese în Lady Margaret Road. Vulpea albă o luă la fugă, ieși de sub o mașină parcată, se cățără pe un gard, se balansă și dispăru într-una din grădinile de pe Countess Road. La geamul de la parter stătea Isabelle. Un contur care nu se mișca. Poate că îl aștepta, poate că se uitase la vulpe. Jakob îi făcu semn cu mâna. Era foarte fericit. Dar ea se întoarse, înaintă către mijlocul camerei, fără a-l vedea. Așa, în lumină, părea slabă, încordată.

Dave îi spusese că alți oameni nu locuiesc în oraș, ci la țară, unde fiecare avea o grădină uriașă, cu meri, și fiecare avea animale, nu doar o pisică așa cum era Polly. Unii aveau oi, ba chiar și un ponei, pe care puteai să-l călărești, dacă voiai. Un ponei, pe care îl înhămai la o șaretă mică și pe urmă porneai la drum, treceai pe lângă râuri, peste câmpuri, până când ți se făcea foame și te întorceai acasă. Toți se așezau la o masă lungă și mâncau, până oboseau. Copiii se duceau împreună la școală în fiecare dimineață, fugeau prin grădină, se opreau la poartă și așteptau, până ce veneau ceilalți. Și pe Sara ar fi așteptat-o, ca să meargă împreună la școală, cu cărți, caiete și pâine cu unt și ceva de băut.

Și pe urmă, la prânz, în pauză, mâncau laolaltă. Aveau și supă, și budincă, și pe urmă se jucau până când suna clopoțelul. Dave îi spusese că acolo învățai să citești și să scrii iute ca vântul și ca gândul. Și pe urmă îi aduse un caiet, îi dădu un creion care căzuse din buzunarul tatei, făcu litere. Un șarpe, spuse el. Un șarpe era litera S. S de la Sara. Și creionul era verde și șarpele acela era verde și pe degetele ei erau pete și își ascundea mâinile în buzunare. Ascunse creionul sub saltea. Creionul tatălui ei. Creionul verde. Și tata îl căuta, îl căuta. Pe urmă Dave a dispărut pentru mai multe zile și nimeni nu a spus nimic, de parcă nici nu ar fi existat. Mămica nu plânse și tatăcul stătea întins pe canapea. Dormi pe canapea jumătate de zi și toată noaptea. Mămica îi dădu ceva de mâncare în bucătărie. Pâine și brânză din aceea care nu-i plăcea lui Dave.

Desenă cu degetul S-ul pe tăblia mesei, pe geamul ferestrei, după ce mămica și tatăcul plecaseră, pentru că lucrau, pentru că găsiseră de lucru la supermarket. Așa spunea mămica. Sara suflă pe sticla

ferestrei, făcu un S care se evaporă. Și afară era cald, copacii creșteau. Frunzele verzi și crengile subțiri se întindeau către cer, către cerul care rămânea multă vreme luminos. Atâta vreme, încât ceilalți copii veneau tot mai des în grădină. Săreau gardul, dar nu băteau la ușă, nu aruncau cu mingi, pentru că porneau în căutarea cuiva, se ascundeau și apoi treceau în grădina vecină. Dave nu venea. În dimineața următoare mămica o trezi, o trimise la magazinul din Falkland Street, care era în dreapta, imediat după colț, acolo unde trebuia să faci doar câțiva pași, ca să dai de lăzile cu legume, de care nu îi păsa nimănui. Și în magazinul întunecos era un bărbat, care o privi oftând și spuse că nu avea destui bani pentru toate câte erau scrise pe listă.

Pe partea din spate a biletului ea făcuse un S, pentru că bărbatul acela o întrebase cum o chema și dacă mergea la școală. Era o greșală că spusese asta. Dave i-ar fi explicat, dar Dave nu era acolo și veni tatăl ei și o apucă de braț și o târî după el pe stradă și ea se ghemui lângă tomberoane, pentru că tata îi spusese că o vor băga la închisoare. Prin geam o zări pe Polly, care se cocoța când pe un pervaz, când pe altul, pentru a se întinde în cele din urmă pe spătarul canapelei, unde și adormi. Din casa vecină ieși mai întâi bărbatul, apoi femeia. Bărbatul nu o zări, dar femeia îi zâmbi. Însă când se întoarse, femeia aceea era cu un alt bărbat, de la care își luă la revedere, prefăcându-se că nu o vede pe Sara. Seara opri în fața casei o mașină și tatăcul coborî din ea și o luă în brațe, și mămica puse masa. Mai erau și doi bărbați, care o mângâiară. Pe urmă fu trimisă la culcare și nimeni nu întrebă dacă ei îi era foame. Se culcă în patul lui Dave și, deși el era plecat, ea îi spuse că nu-i mai era foame deloc și că voia să meargă și ea în locul acela unde erau grădini mari, pline cu meri. Dave o asculta. Fața de pernă păstra mirosul lui. Dar dimineața, fața de pernă era udă și ei îi era rușine.

Se temea că făcuse în pat.

Stătea la ușa care dădea în grădină și trăgea cu urechea, curioasă, dacă putea auzi ceva, dar numai Polly mieuna și se freca de picioarele ei și mergea la ușă, pentru că voia să iasă. Ceilalți copii aveau să arunce cu pietre spre Sara și aveau să râdă de ea pentru că avea haine prea scurte sau mult prea lungi, pe care Dave le purtase cândva. Aveau să râdă de ea, pentru că nu mergea încă la școală, pentru că tatăl ei o tunde, fiindcă tatăl ei nu dădea bani unui frizer să-i tundă copiii. Nu-i spusese nici măcar lui Dave că ea avea să rămână mereu așa. Că va rămâne mereu un copil, că va rămâne ca acum, pentru că nu creștea.

Pentru că făcea în pantaloni sau în pat. Era retardată. Așa spunea tatăl și, deși ea nu știa ce însemna asta, înțelegea că era un lucru care nu se mai putea repara. Nu era ca o boală care trecea dacă se băga în pat și făcea ce îi spunea mămica. Și mămica nici măcar nu-i spunea ce trebuia să facă. Și existau boli care nu treceau niciodată, care erau atât de grave, încât nimeni nu vorbea despre ele. Sau poate nici nu era o boală. Poate era ceva ce făcuse sau spusese ea. Și copiii știau despre ce era vorba și de aceea râdeau și aruncau cu pietricele în geam și o arătau cu degetul, pentru că ea nu învăța nimic și nu creștea.

Își lipi urechea de geam. Polly mieună. Dacă avea curajul să deschidă ușa și să iasă, ar fi fost aproape ca la acei oameni care nu locuiau în oraș, ci la țară. La țară, unde aveau oi, și un câine, și chiar un ponei. Oricum, ea o avea pe Polly. Și, dacă voia, putea să alerge prin iarbă până la copacul de lângă gard, și putea să-și închipuie că acel copac era un măr. Și putea să-și închipuie că Dave venea, o lua de mână și porneau amândoi prin pădure, spre un lac, pe care se plimbau cu o barcă, pentru că Dave o ducea pe malul celălalt al lacului. Îi promisese că o va duce în parc, dar el nu venise acasă de

câteva zile. Atinse cheia, care era băgată în broasca ușii. Apoi o apucă bine și făcu un gest de parcă ar fi învârtit-o în broască. Cheia nu se mișca. Încercă să o miște cu amândouă mâinile, cu toată puterea. Mâinile se făcură fierbinți, o durură, îi alunecară. Și simți dorința arzătoare de a învârti cheia, de a descuria ușa, de a fugi în grădină, dincolo de veranda care era plină de lucruri stricate, până la zid, până la copacul prin crengile căruia răzbătea un petic de soare.

Apoi cheia se mișcă deodată cu o smucitură. Și se simți o adiere, care nu era doar caldă, ci și parfumată. Era mai caldă decât aerul din casă și Polly se strecură prin deschizătură, coborî două trepte, se opri și întoarse capul după Sara. Pe terasă era o masă răsturnată, o măsuță. Pentru că la masa aceea puteai să mănânci. Acum că tot avea o grădină. Fusesse o promisiune făcută când au stat toți patru acolo la masă, pentru că Martha, mătușa din partea mamei, murise. Și tăticul o luase pe umeri, o dusesse în grădină și îi spusese că aveau să rămână acolo. Totul fusese plin de promisiuni. Și tăticul spusese că îndată ce se vor muta, Sara avea să meargă la grădiniță. Și pe urmă interveni ceva, ceva care făcu lucrurile să rămână cum fuseseră înainte. Ea nu creștea și poate că era vina ei. Dave nu se mai întorcea. Lângă măsuță era un scaun cu trei picioare. Văzu și vechiul ei ursuleț, Tod, care dispăruse într-o zi. Dave îi povestise că Tod plecase, plecase cu treburi undeva departe. Așa spusese Dave, pentru a o liniști, dar ursul era acolo, jumătate sub măsuță, jumătate sub scaun. Era umflat, ba chiar burta îi plesnise. Nu o privea. Făcu un pas, mai ținu cu mâna întinsă de ușă. Apoi făcu un pas și încă unul. Era deja pe prima treaptă, ajunsese pe a doua, în vreme ce Polly străbătuse toată suprafața acoperită cu iarbă și mirosea ceva. Mirosea o plantă. O plantă care creștea pe gard, acolo unde se afla soarele. Iarba era umedă. Simți asta prin ciorapi, fiindcă nu avea

pantofi. Numai că în ciorapi nu aveai voie să ieși din casă. Ridică picioarele cu grijă, pentru a nu înrăutăți lucrurile. Era acolo o găleată din plastic. Ba chiar și o lopățică verde. Se gândi că poate putea să-și dea jos ciorapii, astfel încât să nu se ude, să nu se murdărească. La un pas de găleată lucea ceva. Un ciob mare. Fundul unei sticle.

Și lângă acel ciob era un căluț mititel. Era maro, avea o pată albă pe cap și o șa neagră pe spate. Întinse cu grijă mâna spre el. Era, într-adevăr un cal. Îl apucă bine în mână. Apoi desfăcu degetele și se uită la el ca la un gândac. Un gândac care ar fi putut fugi. Dar căluțul era încă acolo și avea încă patru picioare. Îl ridică și căluțul porni în galop prin palma ei. Dacă îl lăsa din palmă, căluțul putea merge mai departe în galop, peste dealuri, peste câmpii, în vântul calduț, frumos mirositor. Putea să treacă pe lângă o floare uriașă, mare cât un pom, să treacă printre ierburi înalte, să traverseze o stepă, care nu se mai termina, să ajungă tot mai departe. Ciobul din sticlă era un lac, din care căluțul se adăpa. Sara îl ținu de frâu. Așteptă, până ce își astâmpără setea micuțul cal. Apoi Sara încălecă și porniră la drum repede, tot mai repede, până când ajunseră la soare-apune, acolo unde pândeau un monstru uriaș, o arătare cu gheare și cu o coadă lungă, o coadă cu care ar fi vrut să-i lovească, să-i omoare. Dar se feriră. Făcură niște mișcări dibace și ajunseră la loc sigur. Ajunseră în dosul unui deal și se uitară la animalul uriaș. Era un zmeu. Stătea nemișcat, pentru a-i amăgi doar, respirația puternică îl trăda că nu dormea cu adevărat. Coastele i se mișcau în sus și-n jos. Era cumplit, chiar dacă stătea liniștit. Spada trebuia găsită. Sabia cu ajutorul căreia putea fi învins. Sabia care putea răni trupul lui de zmeu. Trebuia să fii curajos, să nu-ți fie teamă.

— Și dacă o să vină moartea, noi n-o să ne temem, șopti Sara.

Mângâie spinarea tremurândă a calului și îi dădu curaj.

Apoi cântă chiar un cântec. Cântă încetișor și monstrul adormi. Adormi cu adevărat. Întins în iarbă cât era de lung. Dormea fără nicio grijă.

— Mergem până-n iad, șopti Sara. Pierim, și el va pieri odată cu noi.

Fetița mângâie cu degetul spinarea tremurândă a căluțului și îi spuse cu blândețe:

— Dar noi nu ne predăm.

Răsplata era libertatea. Răsplata era o comoară care însemna mult, mult aur, cu ajutorul căruia putea fi îndeplinită orice dorință. Erau și pietre prețioase. Era și un copac fermecat, la picioarele căruia se afla monstrul. Era copacul pe care îl atingeai, înaintea căruia făceai o plecăciune, pentru a ți se împlini dorințele. Și monstrul era rău, pentru că mai trăia.

— Trebuie să-l omorâm, îi șopti Sara căluțului, care scutură coama și necheză în semn că a înțeles-o. Trebuie să îl ucidem dintr-o lovitură, șopti fetița.

Monstrul mai dormea încă, dar dacă se trezea, era totul pierdut.

— Trebuie să îl ucidem dintr-o lovitură, repetă Sara, privind în jur, căutând ceva.

„Pentru orice luptă ai nevoie de o armă”, spusese Dave. Așa spusese și tatăl. Și iată că acolo se afla o ghioagă. Era pregătită pentru ea. Era o creangă groasă, nu prea lungă. Și Sara o ridică, o înălță mult deasupra capului, ținând-o cu amândouă mâinile, și mustățile lui Polly tremurară. Pisica o privi cu ochi mari.

— E monstrul! șopti căluțul, fornăind. Trebuie să-l omori. Trebuie să-l omori, ca să rupi vraja. Dacă îi vezi ochii, n-ai să mai crești niciodată, n-ai să te mai faci mare nicicând dacă te va lovi privirea lui. Și deschise ochii, amândoi ochii. Niște ochi de un verde-închis, niște ochi adormiți. Trebuie să-l omori dacă vrei să mergi la școală,

ca toți ceilalți copii.

Se auzi un sunet discret, de parcă Polly ar fi vrut să spună ceva. Era somnoroasă. Dar căluțul îi spusese Sarei ce avea de făcut și fetița ridică brațele, ridică brațele spre cer, pentru a lovi dușmanul. Dușmanul înălță capul, gata de atac, și Sara întinse brațele tot mai sus, mai făcu un pas, un singur pas înainte, și apoi lovi.

Strigătul lui Polly străpunse tăcerea. Cu blana vâlvoi, pisica se sui repede în copac, scuipă. Se opri pe creanga care se afla cel mai aproape de pământ. Dar pe creanga aceea nu putea sta, pentru că avea o rană la una dintre labele de dinapoi. Alunecă, se ridică cu greu pe gard, trebui să sară. Era o distanță foarte mică între creangă și gard. Trebuia să sară. Mai urlă o dată de durere și sări. Ajunse pe gard.

Acolo părea să se simtă în siguranță. Își linse lăbuța. Nu își luă ochii de la Sara, care continua să stea dreaptă, nemișcată. Îi curgeau lacrimi pe obraz, dar nu simțea nimic altceva decât revoltă, ceva care era rece și tăios. Asta simțea în vreme ce se uita la Polly. Polly, care stătea acolo și scuipa, în vreme ce Sara lăsa brațele în jos, ca și când cineva ar fi turnat pe ea vopsea albă, vopsea sclipitoare. O vopsea care îi tăia răsuflarea, și ea desena, ca atunci când tatăl ei îi băgase mâna până la umăr într-o găleată cu vopsea, așa, ca să facă o glumă, ca ea să fie mai ușor de găsit. „Ca să te găsim mai ușor”. Și Sara stătea acolo, privi căluțul din mâna ei, îl aruncă, dar era prea târziu. Polly se feri și mai făcu un pas. Se depărtă cât mai mult de Sara. Abia acum observă Sara că o fereastră a casei vecine era deschisă și că femeia se uita la ea. Nu făcu niciun semn. Se uita la ea mută. Și avea să treacă foarte mult timp până când avea să se aplece, pentru a o vedea mai bine. Și după aceea strigă:

— Ce s-a întâmplat? Vrei să te ajut?

Sara se ghemui în iarbă, își puse palmele pe umeri. Între timp,

soarele se ascunsese în nori. Iarba era umedă și rece. Dădu din cap mereu, dar nu se mișcă din loc. Și Polly veni. Și ea voi să-i spună ceva lui Polly. Să-și ceară iertare. Voia s-o momească, pentru a o împăca, dar nu era în stare să scoată niciun sunet. Și Polly se văicărea încet. Era un sunet uniform, neîntrerupt. Sara o auzi. Apoi aplecă puțin capul. Vărsă. O dată și încă o dată. Vărsă un mël galben și amar, care lăsă o pată galbenă în iarbă și care avea un miros amărui. O dureau stomacul. Își puse mâinile pe burtă și nu îndrăzni să sughiță. Își înghiți lacrimile și se ghemui puțin mai încolo, mai departe de mirosul acela neplăcut. Nu mai înălță capul. Rușinea avea să vină numaidecât.

Dave, dacă ar fi venit, ar fi priceput imediat ce se petrecuse. Ar fi plecat de lângă ea, fără a-i arunca măcar o privire. El nu avea să se mai întoarcă. Undeva se afla Polly. Era liniște. Se făcuse răcoare. Pe urmă veni ră primii stropi. Groși, ca de gheață. Ea nu se mișcă. Foarte curând era udă până la piele. Se ghemui. Nu mai simți nimic. Era doar un ropot de ploaie, care trecu repede. Geamul de la casa vecină clămpăni. Cineva îl închise. Nu după multă vreme se deschise ușa zăbreliță, din sticlă, care ducea în grădina vecină.

Nu-i găsisese nicio întrebuințare grădinii. Grădinii, care era o fâșie de gazon, dar se transformase într-un petic de câmpie pentru că nu mai tunseseră gazonul. Un măceș creștea chiar lângă gard și acest măceș era mai înalt decât își închipuise Isabelle. Când întinse brațele, atinse marginea gardului, care nu-i oferea niciun sprijin. Rămase pe loc o clipă și încercă să se cațăre, dar alunecă. Intră în casă și aduse un scaun, ale cărui picioare se afundară în pământ, dar tot era mai bine. După trei încercări, descoperi o gaură, în care își putea băga piciorul drept și găsi un sprijin pentru mâini. Se ridică și crezu că reușise, dar alunecă și se lovi mai întâi cu bărbia și după aceea cu coatele de gard, de zid. Scaunul se răsturnă și ea căzu în iarba umedă. Simți durerea numai în momentul în care băgă piciorul în breșa, care nu-i oferea sprijin suficient. Mortarul ieși scrâșnind. Ea înfipse mai bine vârful piciorului și, în sfârșit, putu să-și ia avânt, să ajungă cu piciorul stâng pe marginea gardului. La cot avea o rană, o julitură.

Simți o durere ascuțită, care-i săgeta coastele, ajungându-i până în plămân. Durerea asta îi tăia răsufierea, o scutura, făcându-i bine, adunând-o, adunând ceea ce fusese risipit pe parcursul ultimelor luni. Temeri vagi, speranțe vagi și dezamăgiri. Toate astea rămâneau agățate într-o rețea cu ochiuri largi. Cu ochiuri prea largi. Firma, căsătoria ei, desenele ei, Londra, Alistair și Jim, zgomotele care veneau din casa vecină. I se părea că trebuia să ia totul de la început. Desenele erau singurele urme pe care le lăsa. Se lăsă în genunchi, se sprijini în palme, mai privi o dată înapoi, la casa în care locuia și se gândi la ceea ce îi scrisese Andras în ultimul mail.

„Fata cu haină roșie îmi aduce aminte de filmul ăsta, care se

numește *Dacă gondolele sunt îndoliate*. Are în sine ceva rău. Ca și când copilăria nu ar fi decât un ascunziș de la adăpostul căruia poți să-i pândești pe alții.”

Durerea mai cedă. Deveni difuză, oricât ar fi încercat ea să o păstreze. Și fetița aceea era acolo, zăcea acolo, ghemuită. Purta un soi de pantalon de trening și un tricou nu tocmai curat, care îi era cam scurt. Isabelle privi bucățica aceea de carne de copil fără compasiune. Grădina era plină de gunoaie, de jucării vechi. Pe terasă erau sticle de bere și ustensile de bucătărie. Descoperi o tigaie și o găleată. Vomă. Pungi pline de gunoi. Și fetița se prefăcea a fi moartă, întocmai ca un animal. Bățul era încă lângă ea, în iarbă. Tot mai bura. Ei îi era frig.

— Hai, ridică-te odată!

Oare vorbise tare?

Oricum, fetița întoarse capul într-o parte și se uită la ea. Fixa cu ochii ei fiecare mișcare, fiecare amănunt din chipul lui Isabelle. Era încordată, concentrată. Isabelle făcu un salt. Era supărată, pentru că nu știa cum se va urca iar pe gard, cum va ajunge din nou în grădina ei. „Ce idioțenie!” gândi ea cu încăpățănare. Apoi se aplecă, în sfârșit, spre fetiță, o apucă de umeri și o ridică, spunând:

— Scoală-te odată-n picioare!

Tricoul era ud. Dezbracă jacheta tricotată, ruptă-n cot, și o puse pe copilă. Și? Fetița nu-și mai lua ochii de la ea. Isabelle continua să o țină de umeri, să scape de privirile ei insistente. Era ca o luptă, care se încheie indecis. Era ca o luptă.

— Cum te cheamă pe tine? întrebă Isabelle pe un ton cu totul lipsit de amabilitate.

În vreme ce aștepta un răspuns, pisica se dădu jos din copac, se apropie, neîncrezătoare încă. Făcând cu grijă fiecare pas, așezându-se în cele din urmă înaintea lor.

— Polly, spuse Sara și se opri o clipă, pentru a spune: Sara.

Fetița nu-și lua ochii de la Isabelle și Isabelle se agăța de privirea ei, de parcă în absența acesteia ar fi pierit. Grădina unde, în ciuda tuturor lucrurilor care se aflau în ea, creștea iarbă. Creștea chiar și un trandafir sălbatic lângă gard. Dar grădina aceea servea drept închisoare. De acolo gardul părea mai înalt, sau poate că se lăsase pământul mai mult. Pământul pe care nu-l săpase nimeni. Iar Isabelle ajunsese în această situație penibilă prin proprie voință. Se va vedea nevoită să strângă cine știe ce gunoaie, să le pună unele peste altele, pentru a se putea cocoța pe gard. Sau poate că va fi nevoie să pătrundă ilegal în locuința vecinilor, să o violeze, cum se spune, să treacă prin ea, să iasă în stradă și pe urmă să stea înaintea propriei locuințe, pentru că nu avea cheie. Pisica stătea acolo nemișcată, atentă, așteptând. Copila tremura și mâna lui Isabelle înțepeni când simți cum fața ei devine dură, dar nu era altă cale. Se întoarse spre fetiță, pentru a-i înfrunta privirea și deodată se păru că distanța dintre ele se ștersese. Lui Isabelle i se păru că simte în gură gustul amar de vomă, că are în creier senzația de teamă, de vinovăție. Pisica scoase un sunet tânguitor, din năsuc îi curgea un pic de sânge. Strănută. „Ce caut eu aici?” se întrebă Isabelle, și o apucă zdravăn pe Sara de umeri. Se întoarse cu fața spre casă. Jakob nu era acolo. „Jim”, gândi ea. Dar nu știa unde locuiește Jim. Poate la numărul 43, poate undeva mai jos. „Să-i spun copilei, să-l strige pe Jim!” gândi Isabelle. Făcu un pas înapoi, pentru a vedea mai bine fața fetiței, nasul cărn, fruntea înaltă, părul blond-nisipiu, țepos, numai șuvițe, șuvițe. Gura cu buze subțiri se deschise, dar nu se auzi niciun sunet. Nu se auzi niciun sunet, fiindcă Sara căzu în genunchi în iarbă umedă, după ce o scuturase Isabelle. Se lăsă în genunchi fără pic de îndemânare și scoase ceva care semăna cu un strigăt, un sunet de neînțeles. Apoi un al doilea strigăt. Era un lucru

caraghios să crezi că un glas atât de subțire putea să răzbată dincolo de ziduri, un glas care nu avea în sine nimic copilăresc, de fapt, nimic omenesc. Era ca și când ai fi așteptat să vorbească o pisică. Și Isabelle se aplecă, o ridică. Iar Polly se alintă în brațele ei. Era caldă, inspira încredere. Fiecare gest de tandrețe al lui Isabelle se răsfrângea într-o logică inversă asupra Sarei. De fiecare dată când Isabelle își trecea mâna prin blana lui Polly, Sara se ghemuia, de parcă s-ar fi aflat pe scaunul electric.

— Dar eu vreau să te ajut, spuse Isabelle supărată.

Sara începu să plângă și Isabelle o privi uluită. Avea un plâns lipsit de viață, zguduit. O puse pe Polly jos cu grijă și privi în jur. Pe terasă era o măsuță răsturnată. Picioarele ei se întindeau în gol. Grădina servea doar pentru a scăpa de lucrurile de care nu mai era nevoie, de lucrurile stricate. O mierlă se lăsă pe gard, își scutură penele, cântă. De undeva venea miros de putregai. La câțiva metri distanță aștepta camera ei de lucru, computerul ei, locuința ei frumoasă și curată. Copilul plângea. Pisica se freca de picioarele ei. Torcea.

— Ce i-ai făcut? Întrebă Isabelle. E rănită.

Se părea însă că era doar o rană superficială. Sângele se usca deja.

— Ei, hai, că nu-i așa de rău, spuse Isabelle, pierzându-și răbdarea.

Privi încă o dată terasa, grădina.

„Putea să se întâmple oriunde, în Bosnia, în Bagdad”, gândi ea. Peste tot exista un revers al vieții ei. Era ca și când porția de suferință fusese stabilită, dar încă nu se știa cum avea să fie împărțită această porție. Sara se ridică în picioare cu timiditate. Întinse mâna, pentru a o mângâia pe Polly, dar pisica sări într-o parte.

— Ai bătut-o, spuse Isabelle cu răceală. La ce te aștepți?

Fetița înălță capul, o privi pe Isabelle. Ochii ei erau acum cenușii, provocatori.

— E pisica mea! spuse Sara cu încăpățănare.

Fetița se ridicase, se pusese înaintea lui Isabelle, apăsată de vină, gata să se apere.

„Dublă personalitate”, gândi Isabelle și se simți provocată, respinsă.

Având un țel anume, Isabelle se îndreptă spre gardul-zid. Mierla zbură. Sara și pisica mergeau alături de Isabelle. Ar fi fost ușor să ajute fetița să sară gardul. Și fetița era lângă ea, îi simțea respirația, care avea un miros acru, fetița care ridicase amândouă brațele. Dar Isabelle luă pisica, o puse pe marginea gardului și apoi căută sprijin pentru ea însăși. Căuta o gaură sau un loc ieșit în afară, pe care să-și sprijine picioarele, să-și ia avânt. Și pentru că acel gard de zid era construit neglijent sau pentru că nu fusese reparat niciodată, Isabelle găsi ceea ce căuta. Mâinile îi alunecară de mai multe ori pe cărămida udă, dar în cele din urmă se sprijini de trunchiul copacului. Bluza i se rupse. Ajunsă pe gard, Isabelle se întoarse, pentru a vedea copila. Fetița nu făcea nicio încercare pentru a o urma. Cu disperare mută, o privea cu ochi mari pe Isabelle. Tot ce era copilăresc dispăruse de pe fața ei. Nu se mai vedeau decât disperarea dată de lipsa unei alternative și durerea. Lui Isabelle îi venea să râdă. Câteva cuvinte erau de ajuns pentru a o convinge pe Sara. Nu trebuia decât să-i întindă mâna, pentru a o trage în sus, lângă pisica liniștită, care torcea. „Ce spectacol tâmpit”, gândi Isabelle. Cât de idioată fusese să se amestece în lucrurile acelea. Sări hotărâtă în grădina ei, apucă pisica încet, cu amândouă mâinile, și o așeză în iarba care aici părea mai proaspătă și mirosea plăcut.

Ușa care dădea în livingul ei, care servea și drept cameră de lucru, era deschisă. Privită din afară, viața ei părea ordonată,

îmbietoare, neatinsă, întocmai ca un pachetel, pregătit pentru ziua de naștere. Un pachetel pe care nimeni nu avusese chef încă să îl desfacă. Dar pachetelul acela aștepta. Pisica își frecă botul de pulpa lui Isabelle, mieună. „Poți s-o pui iar pe zidul acela înalt și s-o împingi către partea cealaltă”, gândi Isabelle. Totul avea două sensuri, două înțelesuri. O ajutase pe fetiță, așa cum își propusese? Mai târziu putea să tragă cu urechea, să deslușească zgomotele din casa vecină ca să afle ce se întâmpla acolo, ca și când ea însăși ar fi luat parte la tot ceea ce se petrecea. Era sigură că Sara nu putea să intre singură în casă. Ușa avea cu siguranță o yală din aceea care se bloca automat îndată ce închideai ușa. Și ușa fusese închisă. „Mai erau două sau trei ore până ce veneau acasă părinții Sarei, până ce venea Jakob de la birou.”

Ridică pisica, ridică acel animăluț inert, care se lăsa greu, pentru că nu știa ce avea să i se întâmple după ce ajunsese într-o grădină străină. Să o pună pe gard, să o împingă în partea cealaltă. „Oare ce am făcut?” se întreabă Isabelle. Se părea că animalul îi citea gândurile fără a face niciun efort, deși străduința ei părea minimă. O mișcare imperceptibilă a picioarelor, o întoarcere a capului. Se pregătea să fie aruncată de cealaltă parte a gardului. Dar apoi trupul lui Polly se destinse, de parcă ar fi fost sigură că nu avea de ce să se teamă că va fi tratată astfel. Se așeză mai bine. Mieună ușor. „O minune de pisică”, gândi Isabelle, privindu-se pe ea însăși și văzând-o pe Poly în sticla ușii, în vreme ce urca cele două trepte.

Deschise cu piciorul ușa, care dădea spre terasă, și o puse pe Polly în cameră. Dar era limpede că animalul nu se simțea bine.

Era limpede că se așezase numai pentru că ușa se închisese. Poate că o supărau mirosurile noi, mișcările noi și dacă ar fi putut să se exprime, ar fi spus, cu siguranță, că prefera să se afle alături de fetița care era de cealaltă parte a gardului și urla sau vărsa, trăgând

de uşă şi temându-se de pedeapsă sau de întuneric. Isabelle se bucură de faptul că suna telefonul. Se bucură şi pentru că auzea vocea lui Peter, care vorbea la obiect despre o altă comandă. O editură, care realiza „carte vorbită”, voia o copertă. O copertă originală, dar nu foarte scumpă.

— Vechea poveste! exclamă Peter, şi îi mai spuse că era ocupat cu mutarea, că Andras era preocupat de plecarea lui la Budapesta.

— Acum a venit rândul tău, continuă Peter. Până se întoarce Andras, trebuie să mă ajuţi. László vrea să-l convingă să se stabilească definitiv la Budapesta, dar nu o să reuşească.

Glasul obosit al lui Peter nu era nici prietenos, nici neprietenos. Nu o întrebă cum îi merge. Pisica mieună şi o urmă pe Isabelle sus, în bucătărie, mirosi vasul cu lapte, pus pentru ea pe jos, se uită cu atenţie cum, într-un alt vas, era mărunţită o bucată de carne rece. Lui Isabelle îi făcu plăcere să hrănească pisica. Şi se gândi la Sara, care stătea acum în grădină şi plângea, dar avea totuşi o pisică. Îşi spuse că fetiţa era un copil oarecum fericit. Sătulă, Polly făcu un tur. Fugi, întocmai ca un agent de poliţie în susul scării, pentru a inspecta şi celelalte două camere. Dormitorul şi camera de lucru, pe care el nu o folosea niciodată. Biroul devenise o obsesie, despre care nu trebuiau puse întrebări. Nici Isabelle nu voia să povestească despre modul în care îşi petrecea ea zilele. Tăcerea lor era ca o plată făcută în avans. Rămânea de văzut pentru ce. Aşa gândea Isabelle. Coborî la parter, lăsând pisica sus. Deschise una din ferestrele care dădeau spre stradă. Cerul se acoperise de nori mai groşi. Vântul rece bătea în rafale.

Un bărbat gras, cu un turban uriaş, trecu pe stradă. Doi elevi alergau pe stradă, aplecaţi ca nişte oameni bătrâni. Jakob putea să apară pe stradă din clipă-n clipă, putea s-o vadă, să-i facă semne cu mâna. Polly sări pe pervazul ferestrei, o sperie. Isabelle o apucă bine

cu amândouă mâinile. Pisica se zbătu, încercă să se elibereze. Isabelle îi dădu drumul. Pisica rămase uimită, dar se ghemui. Poate că era prea bătrână pentru a mai putea sări. În cele din urmă se ridică și se strecură printre barele porțiței, dispărând sub o mașină parcată.

În bucătărie se aflau trei sticle de vin roșu, dintre care una mai era pe jumătate plină. Jakob adusese sushi. Alistair sosi cu o jumătate de oră mai târziu. Mâncară puțin. Cel mai mult bău Isabelle. Alistair o ridică și o învârti prin aer.

— Cât de ușor poate fi manevrată soția ta! spusese Alistair. Și ei i se făcuse rău, dar apoi îi trecuse.

Jakob bău în sănătatea ei. Ea goli paharul. Alistair avu grijă să i-l umple imediat. Amândoi se ridicară și se apropiară de ea, așteptând. Jakob întoarse capul spre Alistair. Simți privirile, mâna pe spate, mâna lui Jakob, care îi mângâia părul, fruntea, îi acoperea ochii, îi ținea acoperiți așa, în glumă. O altă mână îi pipăia fundul, îi mângâia fesele. Un deget trecu pe deasupra despărțiturii, atât cât o permiteau pantalonii de stofă, și ea așteptă ca mâna aceea să alunece din nou în sus, către betelie, pentru ca apoi să intre în pantaloni, să îndrăznească să-și croiască drum. Se auzi pe sine oftând, când degetele pipăiră nasturele, șlițul. Gura i se deschise. Alistair trebuia să fie acela, care o învârtea în jurul propriei axe. Nu amețise. Era cât se poate de lucidă. Cineva îi băgă încet degetul în gură. Acum simți nevoia să închidă ochii. Răsuflarea cuiva îi atinse urechea. Suflă încetișor. Respirația aceea trebuia să fie a lui Jakob.

O singură privire de a ei și s-ar fi oprit toți trei. Încă era prea devreme. Peste câteva minute putea deschide ochii. Își ținu răsuflarea. O limbă, trebuia să fie limba lui Jakob, își manifesta tandrețea față de urechea ei. Și dacă era limba lui Jakob, atunci

Alistair era acela care căzuse în genunchi în fața ei și își vârâse capul între pulpele ei. Și auzi ceva, simți o mișcare. Poate că Jakob îi mângâia părul lui Alistair, ceafa, și foarte curând avea să-i vadă goi pe cei doi bărbați. „Trebuie să se dezbrace, în sfârșit”, gândi Isabelle nerăbdătoare. Jakob îl îmbrățișa pe Alistair, care o îmbrățișa pe ea. Dar nicio mână nu îi atinse sânii. Limba se retrase din urechea ei. O mână îi scărmana ceafa. O gâdila. Nu mai era plăcut. Unul dintre ei strica totul, trăda totul. Ea nu voia să creadă încă. Închise ochii mai strâns, se întinse încă, de parcă și-ar fi putut oferi trupul, simți pofta pierind, puse mâna din reflex pe slipul ei, pe care cineva încerca să-l tragă în jos, și nu trăgea cu gingășie, ci cu brutalitate. Trebuia să fie Alistair. Atinse mâna lui, supărarea lui o lovi ca un trăsnet. Simți unghiile înfigându-se în brațul ei, forțând-o să-și bage mâna în slip, și apoi mai jos, până când mâna ei atinse rușinea încă umedă, uitând de supărarea lui, pipăind cu gingășie pielea moale, pipăind ceva care era subțire și foarte în vârstă, ceva care nu era ea, ci o femeie bătrână, un trup care nu mai stârnea poftă, ci milă. Mâna îi fusese retrasă. „Jakob”, gândi ea. Jakob, care pune capăt momentului. Și ea simți înstrăinarea lui Alistair și nu putea întreprinde nimic. Jakob o ridică în brațe. Ea nu mai putea merge. O ridică în brațe și urcă scările cu ea, o duse în dormitor, o puse pe pat, o înveli, nu o dezbracă. Mâna ei era tot pe rușine. Nu deschisese încă ochii. Auzi pașii. Auzi voci, care vorbeau încet. Cei doi mai erau încă acolo.

Poate că se sărutau. Și Isabelle stătea întinsă și simțea disprețuirea corpului ei.

Mai târziu vărsă. Cu un pic de voință se putea ajunge în baie. Așa îi spusese mereu mama ei și așa era. Jakob nu avea să afle acest lucru niciodată. Nu pentru că dormea adânc, ci pentru că se culcase jos, în camera de lucru a lui Isabelle. Dimineată veni sus. Se lăsă în

genunchi lângă pat. O mângâie pe ea, care părea să doarmă. Ea doar se prefăcea că doarme, astfel încât el să creadă că nu se întâmplase nimic. Și acela era lațul pe care și-l pune singură de gât. Ar fi trebuit să întindă mâna, să-l tragă spre ea, să facă dragoste cu el, pentru a se împăca. După ce el plecă, ea rămase întinsă, liniștită, ascultând ploaia. Chiar și așa, cu ferestrele închise, se simțea că se făcuse răcoare. Oricum, către ora unsprezece se ivi soarele. Ea duse cele două sticle goale și sticla pe jumătate plină la tomberon. Era încă răcoare. Nu își dădu seama că se oprise o mașină în fața casei vecine decât atunci când se trânti portiera din dreapta, când din mașină coborî un bărbat solid și se îndreptă cu pași apăsați către ușa casei, când o femeie blondă coborî la rândul ei din automobil și strigă ceva. Vocea îi era răgușită. Purta pantaloni verzi de trening și un pulover roz. Probabil fusese frumoasă. Pe vremuri. Probabil că era de vârsta lui Isabelle. Bărbatul se mai proțăpi o dată în fața ușii. Trase cheia din broască și spuse enervat:

— De ce nu poate scârâvia asta blestemată să deschidă nici măcar ușa?

— Mai și vorbești, tu care ai un cur cât toate zilele! exclamă femeia.

După aceea ușa se trânti cu zgomot.

Strada avea un miros umed. Strălucea, de parcă tocmai ar fi fost spălată. Ea era îmbrăcată cu hainele pe care le purtase și cu o zi în urmă. La un moment dat Alistair plecase. Era cu siguranță la birou, ca și Jakob. Era ocupat cu tot soiul de lucruri, care nu erau noi. Dar nimic nu era nou și nu era bine așa? Nu era asta ceea ce își doriseră? Deodată i se făcu dor de Berlin. Umiliința zilei trecute rămăsese. Oricât demult s-ar fi străduit să nu se gândească, tot se întrebă dacă nu cumva părinții Sarei veniseră abia acum și nu aseară.

Străzile nu erau mai întunecoase decât cele din Berlin, numai că rar se zărea câte o lumină la câte o fereastră. Și apoi, plăcuțele cu denumirile străzilor, inscripționate în sanscrită, le făceau să nu pară sigure. În fiecare casă ar fi putut să se afle transfugi, muncitoare, care roboteau ca niște sclave. Bărbații o priveau. Niște oameni de statură medie intrară în vorbă cu ea, pentru a o atrage într-unul dintre nenumăratele restaurante indiene sau bengaleze. Nu era primul drum pe care îl făcea în East End, însă era primul pe care îl făcea singură. Intrase în două magazine plictisitoare de îmbrăcăminte și încălțăminte (șorțuri largi, cu model brodat, geci cu glugă, cizme în culori țipătoare), cumpărase un mojar mic din lemn dintr-un supermarket cu specific indian. Privise prăvăliile, vitrinele pline de casete și CD-uri, și se întrebase ce anume din casele parțial renovate, parțial rurale, dădea faima acelui cartier. Era cam pustiu aici și oarecum ostil. Un bărbat înalt și solid o urmărea cu încăpățănare și se refugie, în cele din urmă, într-unul din cele două magazine Bagel de pe Brick Lane. Se așază la tejghea, având în față un perete acoperit de oglinzi. Mâncă un Bagel, bău ceai fierbinte și foarte tare, iar uriașul continuă să o privească nesățios de afară. Atât de insistent o privea, încât se simți tentată să-l cheme înăuntru, să-i ofere o ceașcă de ceai. Femeia, care se mișca iute ca vântul între cârnăciori, o bucată uriașă de friptură și casă, o privea cu coada ochiului.

— O să plece ăla, nu vă faceți griji. Totul se termină, îi spuse femeia și Isabelle dădu din cap, fără a fi sigură că înțelesese bine ce i se spusese.

— Nu-i al tău, nu-i așa? Vreau să spun că nu-i prietenul tău.

Femeia tăie o felie de carne și o făcu bucățele, continuând:

— Cel mai bine e să faci așa. Să tai totul în bucățele mici, în loc să iei totul deodată. Soț, iubit, prieten, confident. Pentru toți e mai bine

asa. Dar tu arăți de parcă ți s-au înecat corăbiile.

Șovăind, Isabelle se apropie mai mult de teighea și spuse:

— Suntem aici abia de câteva luni.

— Așa mi s-a părut și mie. Din Germania, nu?

— Din Berlin.

— Ascultă. Am și eu o fată de vârsta ta. E frumoasă și în mod sigur e fată bună. E tot așa, o florică de-aia, pe care să n-o atingi. Puțin cam distantă. Așa, numai ca să arate că e împotriva războiului, a fost toată ziua pe drumuri. Chestia asta cu lupta împotriva războiului e un fel de principiu, nu? „Ia uită-te la tine, mămico, zice. Primul soț te-a bătut, al doilea te-a părăsit și tu muncești aici pe brânci de ani de zile. Uită-te la tine, mămico.” „Ai dreptate”, i-am zis eu. „Da’ i-am iubit pe amândoi, chiar dacă nu era cine știe ce de capul lor. După unu’ din ei am alergat plângând.” „Ei și?” „Și te am pe tine. Tu n-o să fii nefericită ca mine.” „Foarte bine, da’ tu cu ce te-ai ales?”

— Dar poate să aibă copii.

— N-o să aibă. Și chiar dacă o să aibă, asta n-o să schimbe cu nimic lucrurile. Îți spun asta numai fiindcă îmi amintești de ea. Nici ea nu-i fericită. Și pune ea ceva la cale. Nici nu-mi pasă despre ce e vorba. Mă gândesc numai că e ceva care o va face nefericită.

Isabelle privi în stradă. Era goală.

— Nu vreau să mă amestec, spuse femeia. Admiratorul tău s-a retras, spuse femeia și dădu din cap, de parcă era destul. Destul ceai, destulă căldură într-o zi răcoroasă de iunie.

Vorbise prea mult. Dispăru undeva în spate, unde, așezate pe tăvi imense, așteptau porții de Bagel care să fie băgate la cuptor.

Isabelle uită de mojar și, după ce parcursese cinci sute de metri, nu voi să se mai întoarcă. Flush Street. Plumbers Row. Merse mai departe. Într-un loc se mai vedea o galerie. Într-altul, o tipografie

mică. Două femei tinere, cu fuste scurte, care abia le acopereau picioarele când tăceau pasul, veniră din sens opus și nu se feriră. Se înghesuiră pe trotuar. Pe urmă, Isabelle își pierdu cu totul simțul orientării, intrând pe străzi laterale. Intră într-o cabină telefonică și formă numărul de la birou. Jakob plecase la plimbare cu Bentham. Așa îi spuse Maude. În schimb, Alistair era acolo. Și Alistair îi descrise un restaurant pe Plumbers Row, unde aveau să se întâlnească toți trei peste o oră.

— Întoarce-te pur și simplu la White Chapel Gallery și întreabă pe cineva cum ajungi la restaurant. Sau vrei să te iau de-acolo?

Jakob a fost însă primul care a văzut-o și fugi spre el, de parcă el ar fi salvat-o, de parcă el ar fi fost totuși cavalerul care avea s-o ocrotească plin de curaj. O cuprinse protector cu brațul și o duse pe drumul cel mai scurt la Bengal's Secret, unde Alistair stătea deja la coadă.

— Așa e aici mereu, dar merită! le strigă el. O să vedeți!

Și când fură poftiți la o masă, aceasta se umplu repede cu ceea ce comandase Alistair: carne, și legume, și orez. Li se aduseră mereu alte și alte cani cu apă.

— La Londra se mănâncă mult. Voi mâncați mult prea puțin, spuse Alistair serios.

— Și pe urmă mergem să bem ceva, spuse Jakob. Părea foarte binedispus.

Dar Alistair își trecea des, din ce în ce mai des mâna prin păr, era palid și spuse că trebuia să ajungă acasă cât mai repede. Îi îmbrățișă pe amândoi și dispăru, iar Isabelle și Jakob se rătăciră din nou. Colindară pe străzi, ținându-se de mână, până când zăriră un taxi liber.

În dimineața următoare, Isabelle se trezi liniștită și binedispusă. „O zi stinge urmările altei zile” gândi ea. În casa vecină era liniște,

numai că uitarea își avea opusul, își avea dușmanul ei.

De fiecare dată când Isabelle se ducea la fereastră, apărea Polly pe stradă. O dată, pisica sări pe pervazul ferestrei de la parter și mieună, până ce Isabelle îi acordă atenție. Apoi dispăru.

Câteva zile Isabelle lucră fără întrerupere, ieși la cumpărături, vorbi la telefon cu Hans, cu redactorul de la editura de carte pentru copii, cu tinerii care puseseră bazele editurii care își propusese să se ocupe de cartea vorbită, tineri care erau încântați de proiectul propus de ea. Vorbi și cu Andras, care se întorsese de la Budapesta, și era indispus de parcă era o înfrângere ceea ce el însuși hotărâse. După voce, Isabelle își dădu seama că indispoziția lui ascundea și alte motive, dar nu îl întrebă nimic, de parcă răspunsurile lui i-ar fi tăiat orice posibilitate de a se retrage.

— Ce-i, de fapt, cu tine? Unde-i vocea aia a ta de școlăriță? Nu cumva te schimbi?

Isabelle ținu neapărat să-i spună că-i mergea bine. Și asta era adevărul. Cu toate acestea, Andras avea dreptate. Ea se schimba. Nu știa cum și ce însemna asta.

— După voce s-ar spune că viața ta de până acum ți se pare monotonă, insistă Andras. Și Jakob? Ce face Jakob?

Isabelle nu știa ce să-i răspundă.

Jakob veni acasă pe la nouă. Mâncară și se culcară devreme. Jakob nu o întrebă de ce devenise deodată așa de casnică. Poate că asta îi și plăcea. Se îmbrățișară cu dragoste, dar atât. Și apoi apărură Polly. Era către miezul nopții, când Isabelle se trezi și se duse în camera ei de lucru, când auzi o voce strigând:

— Sara! Sara! Unde ești?

Pe urmă se făcu liniște.

Peste o jumătate de oră, Polly sări triumfătoare pe pervaz. Isabelle o goni, împingând-o cu putere.

A doua zi, tocmai venise cu metroul de la Camden Town, iar la ieșirea din Kentish Town Station stătea Jim, de parcă ar fi așteptat-o.

— Iată-te, exclamă el, rânjind.

„Totul merge bine”, spuse el. Dar asta era o prostie, pentru că totul mergea pe dos. Primise, într-adevăr, o scrisoare care îi era adresată și pusă frumos într-un plic. Și scrisoarea asta îi fusese băgată pe sub ușă, împreună cu niște pliante și facturi. Damian îi scrisese după mai bine de un an. „Ce atent”, gândi Jim, rânjind batjocoritor, după ce izbutise să descifreze numele expeditorului. Carevasăzică, Damian. Doar atât. Numele. Fără adresă. Restul corespondenței se afla într-o cutie de carton, în bucătărie. Facturi care erau achitate la un moment dat. Facturi pe care le achitase Jim. Și acum venise acel plic, pe care era scris numele lui Damian. „Cu litere de tipar, astfel încât să poată citi oricine!” gândi Jim enervat, și lăsa plicul deoparte. Dar a doua zi se hotărî să-l deschidă. Scoase foaia din plic. Damian era cel care îl obligase să deschidă plicul. Să deschidă plicul și să citească acele patru rânduri, de parcă de ele ar fi depins cine știe ce lucru. Îi scria că îi mergea excelent, că de aceea stătuse mai mult decât planificase. „Dar unde?” se întrebă Jim, întorcând foaia. Da, numai că acum Damian avea de gând să se întoarcă și îi scria:

Sper, bătrâne, că îți vei găsi un alt adăpost. Mă întorc peste trei săptămâni.

Era aruncat în stradă.

Jim rupse scrisoarea în bucățele mici. Se îndreptă spre canapea. Asta era. Nu știa unde să se ducă. Era binevoitor. Era scârbos. Pentru că Damian avea bani, pentru că avea părinți care aveau bani.

Și el, Jim, trebuia să fie recunoscător, pentru toate lunile acelea cât i se îngăduise să locuiască acolo, fără a plăti o centimă. Privi în jur. Era cât de cât ordine, așa cum îi plăcuse lui Mae. Și el se gândise

că într-o bună zi avea s-o aducă acolo și să-i spună: „Aici e casa ta”. O locuință mică și drăguță, pe o stradă mică și frumoasă. Se gândise că într-o bună zi va găsi o astfel de locuință. Afișele cu figura ei, afișele care anunțau că ea dispăruse fuseseră înlocuite de multă vreme cu altele. Alte fețe, alte nume. O singură dată Jim văzuse doi nebuni, care stăteau înaintea unui astfel de afiș, mormăind cuvinte de neînțeles.

Fusese în pubul de pe Holloway Road, dar ospătărița cu părul roșu nu era acolo. Pe urmă pescuise o fată de pe stradă, dar înainte de a trece de colțul străzii și de a intra pe Lady Margaret Road, îi dăduse o bancnotă și îi ceruse să plece. Credea că o să înnebunească dacă nu se culca urgent cu o femeie, dar în același timp îl scârbea ideea de a face dragoste. Dave fusese la el două nopți, după ce mâncase bătaie de la taică-său. Asta fusese singura schimbare, deși Dave se tot plânsese, îi făcuse capul calendar. Îi spusese că sora lui petrecuse o noapte întreagă în grădină, că tatăl lui avea de gând să-l dea afară din casă. Definitiv. Și asta pentru că amenințase că se va duce la școală și va spune că sora lui nu se ducea la școală. Îi zisese lui taică-său că va avea neplăceri.

— Cât de mult îl urăsc! exclamase Dave, și începuse să plângă.

Dar nu plânsese ca un copil, ci mai curând ca un om matur. Un plâns mut, de persoană matură. Dave se milogi, vrând ca Jim să-l ia cu el. Nu voia să se amestece în problema asta. Nu voia să-l trimită la Albert. Îl lăsase pe Dave să doarmă pe canapea, deși lui îi plăcea mai mult să doarmă el însuși pe canapea, nu în patul dublu din dormitor. O dată Dave o aduse cu el pe micuță. O aduse la Pang's Garden. Își mânca încet cartofii și îl privea dusă pe gânduri, pentru că el îi cumpăraseră cartofi, îi cumpăraseră cola. „Îmi vine să plec de aici!”, gândi Jim, când o văzu pe micuță. O ființă mică, urâtă, cu ochi sfredelitori. Se uită cu atenție cum prin gaura de deasupra

bucătăriei cobora o fată. O fată veselă, cu o agrafă în păr, care cobora treptele, balansându-se. Își aminti de băieții lui Hisham și scui pă. Fetele alea umblau înapoi și-ncolo curățele, fericite, în vreme ce acești doi copii, englezi autentici, purtau haine rupte, erau speriați și îl priveau ca pe Dumnezeu pentru că le dădea cartofi prăjiți și cola. Micuța îl enerva, pentru că părea că vrea să-i soarbă fiecare trăsătură a feței cu ochii ăia ai ei. Și pe urmă întinse mâna, zicând:

— Mulțumesc, domnule.

Micuța părea încăpățanată, în stare de orice, apăsată de vină.

Dave voia să lucreze pentru el, așa spunea. Dar Jim ezită. Se întoarseră toți trei. „Parcă am fi o familie”, gândi Jim. Asta credea lumea, atunci când îi vedea împreună. Își închipui că locuia împreună cu Mae și că aveau doi copii, că se mutau la țară, pentru că traiul de aici nu se putea numi viață. Și Damian se întorcea și îl gonea din locuință.

Într-o zi, pe la prânz, când sună cineva la ușă, Jim luă cuțitul și deschise, dar nu era Damian, ci Hisham. Jim răsuflă ușurat, dar apoi se ambală, se enervă și izbucni:

— De unde dracu' ai tu adresa mea, nenorocitul?

Își pierdu cu totul mințile. Hisham trecu pe lângă el, intră în locuință, fără a scoate niciun cuvânt. Jim puse mâna pe o farfurie și o aruncă în Hisham. Ridică un scaun și îl azvârli cu atâta putere, încât Hisham trebui să depună un efort, pentru a se mai ține pe picioare. Scaunul se sfărâmă. Asta îi convenea. Damian va găsi casa devastată. În mintea lui era acum ceva clar, luminos. Și Hisham se aplecă, pentru a strânge cioburile, cu fața lui liniștită, oarecum îngrijorată, semănând cu figura unei asistente medicale care își făcea griji pentru vreun pacient care își scosese perfuziile pe care le avea înfipite în braț. Și Jim râse, râse.

Hisham era gata să-l mai și ajute să facă ordine, să strângă. Să facă toate acestea, dacă Jim îi permitea. Dar Jim se îndreptă spre el, lovi televizorul, pe care Hisham abia dacă mai apucă să-l țină. Apoi fugi în bucătărie, deschise toate dulapurile, privi toate lucrurile cu care se obișnuise, acea bucătărie frumușică, aranjată, pentru că mama lui Damian se gândise la toate. Mama lui Damian, care acum își freca fundul gras pe niște pernițe undeva, în Canare sau în Elveția, cu ochelari puși permanent pe nas, pentru că îi era rușine cu fiul ei, gata întotdeauna să plătească, numai pentru a fi lăsată în pace. Și Damian avea s-o sune, să-i îndruge ceva despre niște spărgători, va suna la poliție și mama va plăti pentru renovare. Poate că va începe o nouă viață, nu-i așa? Exista mereu o nouă viață. Trebuia doar să o iei de la capăt. Să înlături murdăria. Să începi o nouă viață, neatins, să devii un om bun, să duci o viață bună. Așa ca Hisham, care arăta de parcă avea să izbucnească numaidecât în lacrimi de tristețe și, probabil, se ruga deja la Allah să-l salveze pe Jim, asta pentru că acel Dumnezeu al creștinilor era ocupat cu alte treburi. Era ocupat, de pildă, cu victimele contracandidatului său, care se târau cu picioarele lor tăiate prin Bagdad sau prin New York. Așa era bine. Undeva exista un oraș, în care se puteau refugia nefericiții și urmăriții, căci „Domnul veghează asupra voastră”. Oare nu era așa? Mătură cu mâna paharele din dulap, le călcă în picioare. Le călcă apăsând cu picioarele goale, pentru că era lumină afară, pentru că observa ceva pe fața lui Hisham, ceva ce nu putea pricepe. Ceva de care se temea. De asta se temea, de acel ceva străin, care îl cuprindea, de îngerul care își pune aripile pe umerii lui, care îi închidea ochii, astfel încât el să nu vadă ce i se întâmplă. Grădina lui. Grădina cu cireș lângă gardul de zid, cu un cireș care împresura totul. Grădina în care îl aștepta Mae, pentru că voia să trăiască, pentru că aveau și ei dreptul la o viață a lor. Îi zâmbea. Era

mulțumită, era sănătoasă, își întindea brațele, dar mereu apărea cineva între ei, cineva care nu le permitea să trăiască, să fie fericiți. Niciodată nu renunțaseră la dorințele lor și era bine că o aștepta, că nu se lăsa derutat nici de Albert, nici de Isabelle, care îl îndemna cu ochii ei copilărești să o sărute. Da, așa era. Ea i se oferea. Era suficient ca el să spună doar o vorbă și ea i s-ar fi atârnat de gât. Mae îl iubea. Era ceva luminos. Se afla la numai un pas de el, trebuia doar să întindă mâna, până nu era prea târziu, până nu îl dădea Damian afară. El învârti tigaia cu un aer triumfător. Se mișcă repede, pentru că Hisham era în spatele lui. Fals, ca și celălalt înger, care nu îl proteja, ci îl trăda. Îngerul morții. Dar nu-l va lăsa să se amestece, Jim simți că Mae era pe-aproape. Era doar la un pas. Încercă să se concentreze. Doar un pas și era lângă ea. Și ceva se sfărâmă în capul său când ridică tigaia. Era acolo. Văzuse lucrul acela, când era cu Mae, dar se sfărâmă. Și avea să-l ucidă pe Hisham. Se priviră. Pe urmă Hisham lăsă ochii în jos, se întoarse, ca și când nu ar fi vrut să fie de vină, nu ar fi vrut să fie martor. Se întoarse cu ceafa la Jim. Aștepta, fără să se apere. Începu să vorbească încet, atât de încet, încât Jim nu-l putea înțelege.

— Ticălosule! spuse Jim.

Acum nu mai era nici lumină, nici întuneric. Nu era decât bucătăria, nu erau decât cioburile, picioarele lui Jim, care sângerau.

— Ticălosule! spuse Jim din nou.

Pe urmă se făcu liniște, de parcă aerul ar fi fost amestecat cu ceva. „Aerul este încărcat cu un lucru care nu te lasă să respiri”, gândi Jim.

— E mai bine așa decât altfel, spuse Hisham încet. Ia uită-te aici, continuă el, trăgând un sertar și apoi un al doilea. Căuta ceva. Nu găsea ce căuta și izbucni: Doamne! Adu măcar niște hârtie igienică.

Îl ascultă, de parcă ar fi fost cuprins de un soi de nebulă. Nu știa

ce voia Hisham. Hisham, care se aplecă și îi tamponă cu grijă picioarele.

Îi puse mâna pe picior, zicând:

— Nu merge așa. Trebuie să te așezi. Cel mai bine ar fi să te așezi pe canapea.

Vocea lui pierduse orice nuanță.

Se duseră amândoi în cameră. „Nimic nu e distrus”, gândi Jim. La sfârșit totul era în ordine. Se uită la picioarele lui sângerânde. La picioarele pe care Hisham le ridica, le așeza cu grijă pe o pernă, înainte de a începe iar să le tamponeze.

— Ce e între tine și Albert? întrebă Jim.

— Nimic, răspunse Hisham. Bani. Aveam nevoie de bani. El știa că am câteva adrese. M-a șantajat.

Hisham îl privi și spuse, dând din umeri:

— Dacă ai nevoie de bani pentru familia ta...

— Eu nu am familie! exclamă Jim, retrăgându-și picioarele. De unde ai adresa mea?

Hisham aruncă hârtia igienică plină de sânge pe masă.

— Crezi că e greu să te găsească cineva? Ce zici? Crezi că e greu să te găsească cineva pe tine și pe prietena ta?

— Nu ți-am cerut ajutorul. Nu te-am rugat să faci pe dădaca.

— Tacă-ți gura! izbucni Hisham, ridicându-se în picioare. Dacă știam ce iese, nu aș fi făcut-o.

Jim se lăsă pe spate, își puse mâinile sub cap, încercând să pară indiferent. Se temea. Știa că veștile nu erau bune, nu pentru el. Iar Hisham nu voia să aducă acele vești.

— Doi frați ai soției mele au dispărut, înțelegi? Știu ce înseamnă să cauți pe cineva și să nu știi nici măcar dacă mai trăiește.

— Și ce mă privește pe mine treaba asta? De-aia îți bagi tu nasul în treburile mele?

Privirea lui Jim se roti prin încăpere. Acolo era scaunul. Acolo era și jumătatea de farfurie.

— De fapt, ce se întâmplă aici? Ultima jumătate de oră care se scursese din momentul în care îi deschisese ușa lui Hisham se ștersese, se pierduse ca un fum, care plutea în aer, în aerul acela încărcat cu ceva, Jim nu-și putea da seama cu ce.

„Ce-i asta?” se întrebă Jim. E ca o durere. De ce vrea Hisham să-mi facă rău.”

— Lasă! spuse el cu glas tare. Nu trebuie să-mi spui nimic.

— Am găsit-o, spuse Hisham cât se poate de liniștit. Am găsit-o pe Mae. Pe Mae.

— Lasă, repetă Jim.

Dar era prea târziu. Se ridică. Era cuminte ca un copil. Puse picioarele pe genunchi. Simți cum îi plesneau rănilor făcute de cioburi. Își dădu seama că mocheta se va umple de pete. „Nu-i nimic”, își spuse el. Capul lui era gol. Își aminti de Isabelle. O văzu cum stătea înaintea lui și aștepta ceva. Poate că Hisham îl putea ajuta să găsească o cameră. Cu siguranță că avea o mașină. L-ar putea lua de acolo. L-ar putea ajuta să se mute, să găsească o cameră, poate în afara Londrei. La periferie. Acum Hisham se duse în bucătărie, de parcă s-ar fi aflat în locuința lui și Jim venise în vizită. Se duse în bucătărie, deschise frigiderul, pentru a se întoarce cu două sticle de bere. Parcă era un frate. Gata să-l ajute. Îi întinse una din sticle. Jim o luă și bău cu înghițituri lungi.

Când se trezi, era întins pe canapea. Era acoperit cu o pătură. Pantofii fuseseră așezați ordonat, unul lângă altul. Pe masă era un pahar cu apă. Nu înțelegea de ce. Lângă pahar era un plic. Luă paharul, îl mirosi. Nu mirosea a nimic. Se pare că era, într-adevăr, apă. Îl dureau picioarele. Mai mirosi o dată lichidul transparent.

Probabil că adormise înainte ca Hisham să plece. Lumina îi plăcea și se ridică, încălță cu grijă adidașii, se îndreptă, pășind atent, spre ușa care ducea în grădină. „Nici nu-i o grădină, gândi el. O fâșie de pământ, acoperită cu iarbă și gunoi.” Erau acolo două pungi din plastic, pe care el însuși le aruncase neglijent. Iarba era umedă de rouă sau o udaseră picăturile de ploaie. Jim nu știa dacă plouase în timpul nopții. Pe Hisham nu avea să-l mai vadă. În crengile unui pom, care creștea dincolo de gard, își făcea de lucru o veveriță. Capul lui Jim era gol și limpede. Nu existau în el nici măcar dungi, de genul celor pe care le lasă în urma lor avioanele. Niște linii, care nu aveau niciun sens, așa cum Hisham nu avea niciun sens. Acțiunile și hotărârile lui Hisham erau de neînțeles, cel puțin pentru Jim. Nu existau la Hisham nici dorință de răzbunare, nici ură. Exista ceva ce Jim crezuse că simte cu o zi înainte. Un fel de sentiment fratern. Era ca și când Hisham ar fi vrut să-l aducă înapoi, neînțelegând că pentru Jim nu exista întoarcere, nu existau o soție, un nepot, un restaurant. Dar nu trebuia să aibă încredere în el. Până la urmă Hisham era mai rău decât Albert sau decât Ben. Era imprevizibil. Crud.

Jim se duse în bucătărie. Deschise dulapurile, căută ceva de mâncare. Puse apă la fiert, ca să-și facă un ceai. Scoase un pliculeț de ceai dintr-o cutie, așteptă. Scoase de sub chiuvetă mătura și fârașul. Adună cioburile. Ceainicul începu să fluiera. „Așa e, gândi Jim. Așa e când ai febră, gândurile sunt acolo, dar nu funcționează. Se răstoarnă.”

Pe masă, în living, era plicul. Îi adusese o bere. Pe urmă îi dăduse plicul.

— Credeam că Albert e în spatele întregii afaceri. Credeam că el a scos-o pe Mae din circulație.

Jim făcu o mișcare bruscă. Un pic de ceai se vărsă peste buza

căinii.

Nu atinsese plicul, dar Hisham nu îl menaja:

— Minciunile tale mici și neînsemnate. Uită-te. Am făcut fotografia, ca să poți să ți-o atârni deasupra patului.

Știa cum să se pregătească pentru dureri trupești. Știa ce trebuia să faci, ca să poți suporta acele dureri. Dar asta era altceva. Vreme de o clipă nutri o speranță. Dacă era altfel? Poate că se înșela. Hisham dăduse la iveală o fotografie.

— O mai recunoști? Nici nu i-am spus că știu unde ești.

„Dar lipsește ceva”, gândi Jim. „Mereu lipsește ceva.”

Adormise, nu-i așa? Și Hisham plecase, pentru că el adormise. Plecase și îi lăsase plicul pe masă.

— Mai întâi m-am gândit să te lichidez.

Hisham vorbise și vorbise. Și vorbele lui erau ca niște linii în capul lui Jim, ca niște suprafețe hașurate, care deveneau tot mai întunecoase, mai dense. „Am dormit”, gândi Jim. „Nu-i nimic”, mai gândi el și vru să spună cuvintele cu glas tare. Între timp răsărise soarele. Veverița dispăruse. Intră în cameră. Luă șovăielnic plicul de pe masă. Avea să plece. Soarele pătrunsese în cameră și lui îi era frică.

O treaptă mică, nimic altceva decât o treaptă mică. O treaptă care se afla acolo unde erau tomberoanele de gunoi și el se împiedică și căzu. Se lovise la bărbie, din nas îi curgea sânge. Se ridică. Se așeză în spatele tomberoanelor, care îl acopereau cu totul. Își șterse sângele de pe față. Dar era prea mult. Prea mult sânge. Pe urmă lumina se stinse deasupra ușii laterale. Doar de la geam mai cădeau în curte niște fâșii de lumină. Vor fi doi. Așa spusese Pete, portarul. Doi băieți tineri. Și veniseră. Unul dintre ei purta pe umăr un rucsac mic. Vorbeau între ei, fără a se gândi că i-ar putea deranja cineva.

Muzica se auzi mai tare. Îi promisese lui Pete o treime din câștig. Bani cât mai mulți. Să termine cu niște dealeri mărunți și pe urmă să o șteargă. Pentru început să ajungă la Glasgow. Să vândă restul și pe urmă o să vadă ce-o să facă. Avea doar câteva zile la dispoziție. Cineva avea să-l recunoască.

— Ți-e frică? îl întrebase Pete, rânjind. Ția o să te lichideze, nu-i așa?

Albert nu îl mai sună. Poate că pentru asta ar fi trebuit să-i mulțumească lui Hisham. Nu se mai ducea la telefon când suna Jim. Nici măcar o singură afacere. De parcă Jim nici nu mai exista. Niciun telefon de la Ben. Ridică încet capul.

Căută o batistă în buzunar, ca să-și șteargă sângele. Fusese ideea lui Pete să aștepte la intrarea laterală, în curte. El îl asigurase pe Jim că ăia doi își făceau treaba în holul din spate și apoi, dacă ar fi fost în club, ar fi sărit imediat în ochi.

— Ești prea bătrân, scumpule, îi spusese Pete. Poate te-ai putea da drept turist american. Oricum, ar trebui să taci din gură, și atunci cum să meargă treaba? Dacă deschizi gura n-o să creadă niciunul dintre băieți că ești „fetiță”, indiferent cât de tâmpit ar fi.

O treime pentru Pete, asta în cazul în care avea rost să mai calce încă o dată pe-acolo. Broken Night, ce nume de rahat pentru un club. Două trupe și doi DJ, sau cam așa ceva. Ecstasy și câțiva care voiau hașiș sau cocaină.

— Așa ceva găsești mereu pe-aici, îl asigurase Pete. Și biștarii tăi? I-ai aruncat pe cocaină sau i-ai pierdut pe drum?

Trebuia să găsească apă undeva, ca să-și spele sângele de pe față. În spate era un *chill out room*. Acolo ar fi trebuit să fie și toaletele, chiar lângă intrarea laterală. Se ridică încet, atent să nu murdărească tricoul. Nu mai sângera, și porni spre intrarea laterală, pe care se strecuraseră și cei doi dealeri. Într-adevăr, unul din ei era în hol și îl

privea iritat pe Jim. Nu avea mai mult de optsprezece ani, spusese ceva în șoaptă, când Jim ajunsese în spatele lui, pentru a vedea unde erau toaletele.

— Apa nu-i mai repară moaca ăluia! auzi Jim în spatele lui, după ce găsisese, în sfârșit, ușa care dădea spre toalete.

O bufnitură cu zgomot și se duse la chiuvetă. Oglinda era plină de pete. Rugina mâncase metalul. Becul atârnat din perete pâlpâia.

— Căcat! mormăi Jim. La dracu'!

Deodată începu să plângă. Nu se întâmplase nimic. Era doar sânge, care se întinsese de la tâmplă până la bărbie. Jim dădu drumul la apă. Stătu acolo, fără să se spele.

Se holbă la propria imagine din oglindă. Fusesse cu adevărat Mae. În fotografia fusese cu adevărat Mae. Una dintre fotografiile fusese făcută din dreapta, din profil. Părea obosită, dar era o altfel de oboseală decât aceea pe care o păstrase el în amintire. Era liniștită și, în același timp, tristă. Într-un fel părea străină, ireală, dar el o recunoscuse imediat. „Poza parcă e făcută pe computer”, se gândise el imediat. Nu zâmbea, stătea așa, de parcă îi arăta chipul fotografului, care lucra la poliție. Urmase o a doua fotografie, făcută din stânga, din profil. Dar nu fusese de ajuns, și totul trebuia lucrat pe computer. Și asta nu era o problemă. Nu era o problemă să modifice o fotografie, folosind computerul. O fotografie nu dovedea nimic și acum trebuia să se întoarcă. Cel puțin așa își închipuise el. „Și acum, cealaltă parte a feței.” Își aduse aminte că Hisham făcuse fotografiile. Hisham îi spusese: „Întoarce-te, mai vreau să-ți fac o fotografie. Nu trebuie să-ți fie rușine. Nu este vina ta”. Și, cu toate astea, ei îi fusese rușine. Totuși, ezitase să-și arate obrazul drept. Oare nu era așa? Obrazul drept și obrazul stâng? Pe unul primești o palmă și-l întinzi și pe celălalt? Dar treaba fusese făcută cu un cuțit. Cuțitul trebuie să fi atins un mușchi sau un nerv. Colțul gurii era

întors în sus, ca într-o crampă nervoasă, ca într-un tic nervos. Cicatricea se întindea de la ochiul drept până la bărbie. O tăietură făcută rapid, o rană lungă, care nu se vindecase așa cum trebuia. Cicatricea nu era uniformă. Pe urmă, fotografia din față.

Ușa din spatele lui se deschise larg. Un băiat trecu pe lângă el în fugă, năvăli într-una dintre cabine și vărsă. Jim se aplecă asupra jetului de apă și se spală. Îl auzi pe băiat înecându-se și se duse la el.

— La dracu'! Nu poți să iei și tu o gură de apă și să dispari de-aici?

Băiatul își îndreptă spatele, îl privi cu teamă, ieși ascultător din cabină, bău cu sete.

— Ieși de-aici, îi spuse Jim și îl apucă de braț. La aer o să te simți mai bine.

Ieși cu el pe ușa laterală, ajunse în curte și apoi pe stradă și îi spuse:

— Cară-te! Atmosfera de-aici n-o să devină mai veselă!

Se uită după el. Văzu că băiatul mergea, clătinându-se, încerca să pară nepăsător. O dată se întoarse și făcu semn cu mâna.

Jim se postă lângă intrarea laterală. Cei doi se aflau de atâta vreme înăuntru, încât vor fi vândut aproape tot înainte să iasă. Pe urmă i-a surâs norocul. Primul dintre ei ieși. Așteptă un moment. Nu îl văzu. Porni din loc. Lovitura îl luă prin surprindere și nu mai apucă să strige. Jim îl înșfacă bine. Îl duse în spatele tomberoanelor. Avea un cuțit în mână. Îi scotoci prin buzunare. Găsi câteva sute de lire, pastile, cinci pliculețe de cocaină. Cel de-al doilea ieși, privi în jur și o rupse la fugă. Jim privi în urma lui, se uită la băiatul de la picioarele lui. Era doar un corp. Ceva flasc. Fața nu i-o vedea. Băiatul gemu, se mișcă, i se auzi glasul. Jim se lăsă în genunchi lângă el, având cuțitul în mână, în vreme ce băiatul încerca zadarnic să spună ceva. „Vrea să zică un nume”, gândi Jim. Dar nu se

înțelegea nimic. Un geam se deschise cu zgomot. Muzica se scurgea în afară, întocmai ca un lichid. Deodată i se făcu greață. În câteva minute băiatul avea să se trezească sau avea să se întoarcă cel de-al doilea dealer. Îl mai lovi o dată.

La Pang's Garden comandă o pungă de cartofi și ruladă Primăvara. Se așează pe o lădiță de lemn, să mănânce. Nasul îi era umflat. Rana din bărbie nu era foarte adâncă. Se întoarce și privi în stradă, pentru a-l putea vedea pe Dave dacă trecea pe-acolo. Dar în local intrară numai două femei, care chicoteau. Una dintre ele avea cu ea un copil. O fetiță cu nasul murdar, care privi speriată fața lui Jim. Nu ar fi fost în stare să o recunoască pe Mae. Nici măcar dacă ar fi văzut-o din față. Poate că ar fi recunoscut-o dacă ar fi văzut-o de departe. Capul, corpul, mișcărilor, dar nu și fața. Îl trădase. De-a lungul acelor luni, în care stătuse în locuința lui Damian, nu venise nici măcar o dată. Venise Hisham. Hisham, care îl bătuse din ordinul lui Albert, și pe urmă îl invitase la masă, știind că totuși Jim avea încredere în el. Făcuse rost de adresa lui. O găsisse pe Mae. Dave știa adresa. Și Isabelle, probabil. I se arunca de gât. Stătea cu soțul ei în ditamai casa și i se arunca lui de gât. S-ar fi culcat cu el, dacă el ar fi vrut. Dar nu voia. Nu voia asta. Când se ridică o lovi pe fetiță, care se ghemui strâns lângă mama ei. Ridică privirea spre el, așa, cu mizeria aia verde atârându-i din nări. Se șterse la nas cu mânuța ei mică și roz. Lui Jim i se făcu silă. Porni. Bătea vântul, dar vântul nu era rece, ci sufocant. Făcu un ocol, pentru a o vedea pe Isabelle. Încă era lumină la ea. Ar fi vrut să sune, numai că era aproape miezul nopții. Îl văzu pe soțul lui Isabelle la etajul întâi. Ea nu se arăta. Se părea că soțul ei făcea ordine. Coborî la parter cu o vază de flori. Se uită pe fereastră, dispăru. În cele din urmă ea tot se ivi. Poate că stătuse în camera din spate. Se apropie și ea de fereastră, o deschise și se sprijini de pervaz. Jim se ascunse repede

în dosul unei mașini parcate. Îi recunosc fața. Era netedă, lucitoare. Iată că pisica grasă, albă, cu dungi negre, a surorii lui Dave, se strecură țănoș printre barele porții și sări pe pervaz, de parcă ar fi știut că este bine-venită. Dar Isabelle o apucă, pentru a o împinge jos. O prinse cu ambele mâini și făcu o mișcare ce trăda enervarea. Jim rânji. Se bucura că acea întâlnire între femeie și pisică nu decursese bine. Pisica făcu un salt, scuipă și fugi de-a dreptul către mașina în dosul căreia se ascunsese el.

Căzu în capcană. Îi ajunse exact între picioare. Puse mâna pe pisică, în vreme ce Isabelle închise geamul și se întoarse cu spatele, ca și când treaba aceea cu pisica ar fi luat sfârșit. Dar pisica se afla în mâinile lui și el își îndreptă spatele. O ținu bine, în vreme ce ea încerca să-l zgârie, merse până la colțul lui Asham Street și o azvârli cu toată puterea, vrând s-o arunce peste zidul de-acolo. Nu o aruncase cu destulă putere. Capul i se lovi de marginea zidului și animalul pică în stradă, ca un bolovan. Rămase acolo, în conul de lumină al unui felinar. Jim se întoarse, dar Isabelle nu mai era acolo. „Dacă m-ar fi văzut, nu ar fi recunoscut niciodată asta”, gândi Jim furios. Nu ar fi recunoscut niciodată că o mulțimea faptul că pisica zăcea acolo cu gâtul frânt. Se lăsă în genunchi lângă animal. Se uită la corpul grăsuț. Nu, gâtul nu era rupt. Capul se sfărâmasese. Curgea sânge. Atinse blana cu grijă. Întoarse pisica pe o parte, spre a vedea dacă mai trăiește. Simți cum îl trec fiorii. Pisicile aveau mândria lor. Aveau un suflet. Poate că aveau cu adevărat nouă vieți. Nu, pisica nu mai trăia. Acum îi părea rău de ea. În casa de alături era acum întuneric. „Nu, Isabelle nu e cu nimic mai bună”, gândi Jim. Împinsese pisica de pe pervaz. O împinsese cu ură. A doua zi avea să uite de pisică, pentru că îi era indiferentă. Dar el o va găsi. O va găsi mâine. Îi va aduce aminte. O va întâlni mâine sau poimâine. Nu era mai bună decât el.

Deși gazonul se colora deja în maroniu, era atât de bine și de plăcut la soare, încât se așezară lângă lac și băură ceai.

— Bineînțeles că aici există numai cafea proastă și ceai prost, spuse Bentham, în vreme ce mânca jumătate din brișă lui Jakob cu o figură pe care se citea mulțumirea. Bineînțeles că pare ridicol să ne gândim la un ceai în adevăratul sens al cuvântului. Pe vremuri mergeam cu barca, ne duceam pe jos acasă și menajera aștepta cu masa pusă. Aveam plăcintă și marmeladă. Bineînțeles că aveam și pâine prăjită. Ea voia să mâncăm legume. Se tot lăuda cât este ea de sănătoasă. Se bătea cu pumnii-n piept că ea nu se îmbolnăvisese niciodată. Și, într-adevăr, nu fusese niciodată răcită. Pe urmă a apărut excrescența aceea și a devenit de-a dreptul ciudată.

— O tumoare? întrebă Jakob.

— Nu, nu la cap. Dar era totuși un lucru ciudat. Ne-am străduit multă vreme să ignorăm lucrul acela, până într-o zi, când se apucă să despice canapelele și fotoliile. Ea a văzut ce a făcut a doua zi dimineață, și a redactat o scrisoare în care ne ruga să nu o căutăm. Graham era disperat. Și eu eram disperat. Scrijelise un dulap și ne-am întrebat multă vreme dacă era cazul să-l dăm sau nu unui restaurator care să se ocupe de el.

Mai rupse o bucată de brișă și o aruncă unei rațe.

— Păcat că nu prea mai există vrăbii. Cineva mi-a spus că în ivrit „vrabie” se traduce prin *dror*, ceea ce înseamnă „libertate”. Este posibil ca ele să îl emigrat. De când știu cum se numesc, vreau să spun, de când știu cum se numesc în ivrit, parcă-mi sunt mai dragi.

— Și chiar nu ați căutat-o niciodată pe menajeră?

— Nu, am găsit alte soluții. Graham a găsit ceva. Am lăsat

dulapul așa cum era. Trecutul găsește întotdeauna obiecte pe care să lase semne.

— Este adevărat că vă numiți Bensheim?

— Da. Părinții mei l-au anglicizat, schimbându-l în Bentham. Acum câțiva ani am fost chiar în Germania ca să văd orașul¹⁹. Un loc frumos.

Vântul se înteeți un pic. Un băiat își puse cu grijă bărcuța pe apă. Pânzele albe se înclină mult, dar chila o menținea la suprafață. Când mama lui porni, râzând, spre el, era prea târziu. Mica ambarcațiune se îndreptă și începu să plutească. Băiatul nu pricepea încă faptul că bărcuța va ajunge atât de departe, încât nu o va mai putea prinde cu mâna. Era mândru. Îi zâmbea mamei lui. Stăteau amândoi pe malul apei și se țineau de mână. Poate că bărcuța avea să ajungă pe malul celălalt și avea să se lase prinsă acolo. Jakob nu-și putea lua ochii de la acea mamă. Îi amintea de Miriam. „Stă dreaptă acolo, chiar dacă totul s-ar putea termina cu lacrimi, gândi Jakob. Și chiar și atunci, își va putea consola copilul.”

Jakob își dădu seama că lui Bentham acea scenă îi plăcea la fel demult ca și lui. Pentru un moment simți mâna lui Bentham pe brațul său.

— Peisajul de acolo este minunat primăvara. Atât de îmbietoare și de prietenoasă, încât mi-am imaginat cum ar fi dacă aș putea petrece fiecare primăvară acolo, pe Bergstrasse. Cred că m-aș minuna de fiecare dată, așa cum numai un om se poate minuna. Cred că ăsta este lucrul cel mai bun. Să te minunezi de felul frumuseții. Volatilă și frumoasă, chiar dacă se poate cumpăra. M-am gândit în mod serios la asta. Era acolo o vilă mică, pe care aș fi putut s-o închiriez.

¹⁹ Personajul se referă la orașul Bensheim. (n.tr.)

— Și prietenul dumneavoastră?

— Era cu totul de acord. Era mai încântat decât mine. Oricum, a murit în accident. Niciodată nu m-am gândit că dintre noi doi eu voi fi cel care va supraviețui.

Bentham tăcu o vreme și apoi continuă:

— Se pare că a supraviețui este specialitatea mea. Dacă iubești pe cineva, crezi cu toată tăria că vei muri împreună cu cei la care ții.

— În afară de mama n-am pierdut pe nimeni până acum, mărturisii Jakob.

— E de ajuns la vârsta dumneavoastră. Nu atât durerea distruge, ci orbirea pe care o aduce cu sine această durere, dorința de a nu deschide ochii, de a nu vedea nimic din ceea ce ne-ar putea îndepărta de chipul persoanei iubite. Și durează mult, până când înțelegem că aparține trecutului, până când înțelegem că trecutul nu poate fi nici atins, nici modificat, indiferent cât de mult ne-am strădui să fim în preajma lui. Durează până când înțelegem că pierdem totul dacă nu acceptăm ceea ce a trecut, dacă nu acceptăm distanța acestui trecut, care este dureroasă, pentru că reprezintă distanța noastră față de lucruri.

— Și față de cei vii?

Bentham izbucni în râs, spunând:

— Și credeți că acest lucru este mai important? Aveți dreptate. Dar oamenii ca mine au crescut cu o geografie schimbătoare, cu un loc numit acasă, care exista doar ca fotografie, ca nume, ca adresă, dar rămânea de neatins. Știam pe dinafară care sunt cotiturile pe care le făcea balustrada casei noastre din Frankfurt, dar nu din amintiri, ci din fotografii. La fel și comoda care se afla la etajul întâi și oglinda de deasupra ei. Pentru mine aceea a fost mereu o imagine a proporțiilor spațiului locuibil, a unei ordini logice. În Anglia nu a existat pentru mine nimic asemănător. Mai întâi trebuie să învățăm

că ne întoarcem și gândim ceva nou. Acesta este sensul comunicării duale cu morții, cu ceea ce pierdem.

Jakob îi căută din priviri pe femeia tânără și pe băiatul ei. Stăteau pe malul celălalt. Băiatul găsisese un băț și se aplecă, în vreme ce mama lui îl ținea strâns de mână. Băiatul se apleca mult, cât putea demult.

— Nu pot să-mi închipui că voi trăi aici pentru totdeauna, spuse Jakob neliniștit. Dar mi-ar plăcea. Îmi place aici.

— Dar de ce să rămâneți aici?

— Mi se pare atât de absurd să fii dependent de locul în care te-ai născut.

Bentham replică, râzând:

— Dar lucrul acesta nu ni-l alegem. Se întâmplă foarte rar să alegem ceva.

Bentham se ridică în picioare și continuă:

— Auziți, mai mergem o bucată pe jos. O să vă scutesc de concluziile cuvântării mele interminabile. Probabil că nici nu există. Concluziile, vreau să spun. În afară de asta, trebuie să vă spun că eu iubesc, într-adevăr, parcul ăsta. Dar ia uitați-vă la cei doi, cum așteaptă să sosească la mal bărcuța, și un whisky prinde bine acum. E așa, un obicei plăcut.

Se îndreptară spre sud-est. Traversară Devonshire Street. Bentham mergea cu un pas înainte, Jakob tăcu, până când ajunseră la pub, unde un ospătar bătrân îl salută pe Bentham printr-o înclinare scurtă a capului și aduse două pahare cu whisky.

— Maude nu ar rezista, spuse Bentham. Și asta nu din cauza unui pahar cu whisky, ci pentru că știe că după primul pahar urmează al doilea. E frumos din partea dumneavoastră că sunteți un însoțitor cu atâta răbdare și nici măcar nu v-am întrebat cum vă merge dumneavoastră și soției dumneavoastră.

— Ne merge bine, replică Jakob, ezitând.

Bentham stătea acolo mulțumit, un pic cam absent, cu paharul în mână. „Sunt fericit”, ar fi vrut să spună Jakob, dar propoziția asta era ca o păpușă din lemn, pe care o puneau cu grijă în picioare și care rămânea așa numai o clipă, pentru ca apoi să cadă. „Nu-i rău, gândi Jakob. Poți să-i menții echilibrul, dacă o susții puțin. Numai cu un deget.”

— Dar este năucitoare. Vreau să spun, este năucitoare ideea mea, viața se schimbă cu adevărat.

— Vreți să spuneți că se schimbă și nu mai știm ce și cum?

Jakob simți că intrase pe un teren nesigur și amuți. Voia să mângâie cu un deget mâna sau fața lui Bentham, să treacă ușor cu degetul peste sprâncenele dese, peste pleoape, astfel încât să-și poată aduce aminte mai târziu figura lui. Era o dorință, dar nu acel gen de dorință pe care o simțea față de Isabelle. Putea să-i mângâie fața, dar i se părea că fiecare atingere vine în ajutorul ochiului. Bău și simți cum alcoolul își făcea efectul, cum gândurile își modificau greutatea, mirându-l cu limpezimea lor, fără a fi dureroase. Se gândi că el e cineva care nici nu dă, nici nu ia, care avea sentimente, dar a cărui implicare era doar părelnică. Nu avea să întindă mâna pentru a atinge pielea aceea pătată de trecerea anilor. Simțea că Bentham nu așteaptă nimic de la el și era trist, fără a se împotrivi, fără a schimba această situație. Paharul lui era gol. Nu își făcea niciun fel de probleme, dar știa că mai târziu avea să se sperie.

— Oamenii sunt plăcuți când stau și privesc, spuse Bentham, făcându-i un semn ospătarului, care umplu paharele, pentru ca apoi să continue: Sunt plăcuți, dar nu și pentru cei care îi iubesc.

— Ce faceți dumneavoastră când lipșiți mai multe zile de la birou? întrebă Jakob.

Bentham îl privi surprins. Jakob simți că roșește.

— Și acum mai roșiți! Asta e frumos. Puteți să mă întrebați. Am să vă răspund. Mă duc într-un mic hotel. Nu mereu, dar de cele mai multe ori același. Un hotel mic, despre care s-ar putea spune că este dubios, dacă nu ar fi atât de îngrijit, atât de civilizat, cu camere bune, cu o deservire bună. Există bărbați tineri, care vin acolo, ca să câștige niște bani. Nu am nimic împotriva plății în schimbul amorului. Este o chestiune a vârstei. Și tinerii care au acces acolo sunt, de cele mai multe ori, culți. Majoritatea studenți. Cultivați, educați. Nici nu sunt cumplit de tineri. Sunt pur și simplu tineri. Îi întâlnești în hol, îți dai întâlnire la cină sau la operă și seara se termină într-un mod sau altul. Un stabiliment cu un scop bine definit. Pentru așa ceva sunteți prea tânăr sau prea în vârstă, depinde cum privim lucrurile. Dacă nu ar fi așa, v-aș recomanda hotelul acela.

— Dar eu sunt căsătorit, replică Jakob cu oarecare încăpățănare.

— În asemenea situații trebuie să ai conștiință. Aveți dreptate. Dar nici nu trebuie să fii prea dur. În afară de asta, mi se întâmplă frecvent să-mi petrec acolo câteva zile numai pentru a evada din pustietatea locuinței mele. Obiectele de care se leagă trecutul... nu pot fi suportate întotdeauna.

În pub intrară doi bărbați. Îl salutară pe Bentham și rămaseră la teighea.

— Colegi, spuse Bentham și clătină din cap, de parcă ar fi vrut să se obișnuiască într-un fel cu greutatea acestui cuvânt, să cântărească propozițiile rostite, să înțeleagă ce însemnau ele pentru Jakob, și acesta se întristă, pentru că știa că acesta era primul semn de rămas-bun.

Era mereu pus la locul lui. Simțea acest lucru fizic. Știa că nu avea nici actele necesare, nici puterea pentru a putea trece de această barieră.

— Nici nu contează, spuse Bentham, nici nu are importanță cum îi spunem: caracter, neputință, soartă... bariere există întotdeauna. Ei? Ce spuneți? Ce credeți? Doar vă rămâne viața. Bentham zâmbi și continuă: Când Graham găsea că sunt prea melancolic, îmi aduceam aminte că bucuria este o cucerire civilizatoare.

Iar părea că se pricepe foarte bine, atunci când era vorba despre gândurile lui Jakob. Mormăi ceva, care era un semn al griii pentru Jakob, și apoi spuse:

— Oricum, cu mine să nu luptați. Eu nu sunt un înger.

Brațele îi erau sufocate în mânecile jachetei. Mâinile scurte, atât de mobile, stăteau acum atât de liniștite pe masă, între ei. Jakob dădu din cap cu recunoștință. Înălță ochii și găsi privirea lui Bentham. Simți cum secunde treceau încet, de parcă în inima lui ar fi avut montat un secundar. Fiecare mișcare neînsemnată a amintirii era luată, pusă la păstrare și, în sfârșit, dispăru teama că între ei ar fi putut exista vreo neînțelegere. Simți că se înroșea iar, dar știa că de data aceasta Bentham nu va mai spune nimic. Își dădu seama și că începea să tremure. Își adună toate puterile. Se simți ca o mânășă, care era întoarsă pe dos. „Dar ce se va întâmpla mai departe? se întrebă Jakob. Cum voi suporta eu asta?” Și cât de simplu era totul cu Isabelle, pentru că niște pași dinainte stabiliți înlocuiseră declarația de dragoste.

Până la birou nu avea să facă mai mult de cinci minute. Maude îi deschise ușa. Primi mesajul de la Isabelle și de la Alistair. Urcă repede până în biroul lui, pentru a lua cheile și un pulover și, pentru că nu se simțea în stare să ajungă prin propriile puteri la adresa indicată, opri un taxi. Coborî din mașină, o văzu pe Isabelle și își dădu seama că temerea lui, legată de faptul că l-ar putea întâmpina cu răceală, se dovedi a fi neîntemeiată. Veni la el ținându-și

și îi sări în brațe. Iar lui îi făcu plăcere să o strângă în brațe. Bengal's Secret, restaurantul în care îi aștepta Alistair, nu era departe, și el văzu cu bucurie că Alistair prelua, cum se spune, conducerea. Alistair comandă, îl lăasă să mănânce liniștit, fără să-i pună prea multe întrebări și văzu că Alistair însuși era obosit.

Ea abia dacă mai ieșea din casă, părea să lucreze cea mai mare parte din timp, nu-și mai dădea întâlnire cu Alistair, nu mai voia să iasă seara. Era ca și când și-ar fi propus să țină cont de Jakob, pentru că el se culca seara devreme, chiar dacă nu adormea decât târziu.

Câteodată auzea de jos o ușă sau un geam închizându-se sau deschizându-se. Se bucura de prezența lui Isabelle. Se bucura că era singur în pat. Din lașitate îi făcuse lui Alistair un semn să plece, când acesta îngenunchease înaintea lui Isabelle și își băgase capul între pulpele ei. Se sărutaseră la ușă, în semn de despărțire. Alistair îi mângâiasc cu gingășie părul lui Jakob, vrând să-l liniștească. Acum Jakob regreta că îl gonise. O dată, Alistair venise în biroul lui în jurul prânzului, se așezase pe ladă, scosese o oglindă mică din jachetă și se privise în ea cu atenție. Apoi se apropiase de Jakob, care stătea la biroul său, îi sărutase părul și îl îmbrățișase, zicând:

— Nu mai suntem chiar așa de frumoși noi doi.

Apoi mormăise, imitându-l pe Bentham, îi mângâiasc tâmpla și plecase. Bentham nu veni la birou. Maude comentă prea puțin acest lucru, așa cum făcea de obicei. Părea să nu-și mai facă griji din pricina lui Bentham, dar îi aduse uneori lui Jakob câte o bucată de prăjitură, fructe sau o ceașcă de ceai în birou. Peste zi era prea mult de lucru ca să mai aibă timp să facă investigații. O societate engleză de investiții se interesă de tranzacționarea unor blocuri de locuințe în partea de nord a lui Prenzlauer Berg. Șinele societății de cale ferată erau într-o stare deplorabilă. Cazul lui Miller evolua bine. Fusese la Sahar și povestise că i se prezisese o pierdere, ceva în

legătură cu apa. Acel teren de pe malul lacului. Tocmai de aceea el propuse să primească despăgubiri. O sumă, care i se păru rezonabilă părții adverse, o sumă suficientă în vederea renovării vilei din Treptow.

— Bentham crede că toată treaba este lipsită de sens, știu. Sunt prea bătrân pentru a pleca la Berlin. Aș modifica vila ca pentru mine și pe urmă tot aș vinde-o. Așa e când nu ai copii.

— Dar nici Bentham nu are copii, spusese Jakob.

— Bineînțeles că nu. Dar îl are pe tânărul de-aici, pe colegul dumneavoastră. De aceea și are mai mult curaj decât mine. Pentru oamenii singuri, trecerea timpului este un dușman. Timpul există pentru ca să crească copiii, să aibă la rândul lor copii. Timpul este cruda realitate, conform căreia orele trec și apoi murim.

Hans sună de două ori la birou. Vorbiră și ajunseră la concluzia că la toamnă le-ar plăcea să plece împreună în drumeție. Jakob se gândi că nu vor face asta.

— Îmi lipsești, spuse Hans. Uneori te invidiez pentru că ești căsătorit.

Jakob stătea perfect întins în pat, noapte de noapte, cu mâinile sub cap, sperând că Isabelle nu va veni încă la culcare. Timpul trecea mult prea repede. Stătea așa gol, sub plapumă. Stătea nemișcat, încercând, parcă, să-și convingă corpul să spună ce avea de gând să facă. Se trezea dimineața speriat. Sărea din somn. Era transpirat. Se bucura să o știe pe Isabelle alături. Ea începuse să vorbească din nou în somn, Jakob nu putea înțelege prea bine ce spunea, dar se părea că era vorba despre o pisică. După ce se asigura că ea doarme adânc, se scula, trecea dintr-o cameră într-alta, se oprea în sufragerie sau jos, în camera lui Isabelle, la fereastră, și se uita în stradă. Se bucura când vedea vulpea albă care scormonea prin tomberoanele aflate pe drumul spre Hampstead Heath. Îi

plăcea cu câtă siguranță se mișca animalul, cât de relaxat trecea strada, pe care nu avea ce căuta. O dată i se păru că vulpea înhățase o pradă care semăna cu o pisică. Duse animalul pe trotuar și apoi îl abandonă. Jakob deschise fereastra, pentru a vedea mai bine, dar nu putu desluși nimic. Se sperie, când, de dincolo de perete se auzi un glas de bărbat. Nu se înțelegea ce spunea acel glas, dar se simțea că bărbatul acela era furios. Apoi dădu cu ceva de perete, de parcă ar fi vrut să-l spargă. Se mai auzi un glas. O voce mai tânără, poate o voce de femeie.

Oricât de neplăcut i se părea, nu se putea desprinde de acolo. Oare era o excepție? Oare Isabelle auzea acest scandal seară de seară și nu spunea nimic? Și dacă da, de ce? Dintr-odată se trezi complet, se simțea animat, și îi era rușine. Se trânti o ușă și Jakob se întoarse sus. Ajuns în pat, se temu că nu închisese bine geamul. La fiecare zgomot se speria. Existau spărgători, exista violență... Când se trezi, constată ușurat că totul era în ordine.

Orașul era adormit. O zi fierbinte urma altei zile fierbinți. Bentham veni la birou. Era foarte bine dispus. Îi aduse lui Jakob un nou client, un hotelier londonez, care dorea să achiziționeze două hoteluri mari, din Borkum. Era un bărbat mai tânăr, așa spusese Bentham. Un bărbat mai tânăr, care se bucura că, evreu fiind, putea cumpăra unul dintre cele mai mari hoteluri de pe o insulă care purtase rușinosul nume de „zonă liberă de evrei”, de unde să organizeze pentru o clientelă obtuză călătorii istorice. Alistair se entuziasmă când află că trebuia să vadă locurile.

— Dar unde este insula aceea, mă rog? izbucni el.

— Foarte departe, către nord, îi explică Jakob, deși el nu fusese niciodată pe Insula Borkum. Trebuia să se uite într-un atlas.

— Măine vine la dumneavoastră, îi spuse Bentham lui Jakob. Se

numește John Pilger²⁰.

— Pilger? întrebă Jakob.

— Și de ce nu? întrebă Bentham amuzat, privindu-i pe amândoi.

Alistair îl trase pe Jakob de mânecă, zicând:

— Acum mergem să mâncăm și discutăm despre toate.

Anthony și Paul urcară scara.

— Voi n-aveți voie să veniți! le strigă Alistair, dar noi o să mergem pe o insulă din Marea Nordului, plină de foci, și o să mâncăm două zile numai raci și carne de balenă.

Anthony îl înghionti pe Jakob, care stătea cu gura căscată și asculta absent ce spuneau ceilalți despre tentativele de mituire și amenințările cu moartea ale consiliului comunal la care să se aștepte.

Acesta își plecă ochii, pentru a nu se holba la Bentham, și Alistair îi puse mâna pe umăr, spunând:

— O să fie minunat!

Ajuns acasă, văzu că Isabelle pregătise budincă de tăiței. Telefonul sună și ea îl rugă să pună două ouă peste budincă, doar că el uită că ouăle ar fi trebuit bătute mai întâi. De aceea începu să râdă când, un sfert de oră mai târziu, văzu două ochiuri care tocmai se ardeau. Isabelle zâmbi și ea, dar era supărată, iar glasul ei era atât de rece și nemilos, încât Jakob se sperie. „E doar o mică izbucnire”, gândi el, dar avu o senzație de respingere și teamă. După masă, făcură o plimbare. Ea îi luă mâna și îi povesti că săptămâna viitoare Peter și Andras aveau să se mute cu sediul.

— Vrei să pleci la Berlin? o întrebă Jakob.

Isabelle dădu din cap în semn că nu. Când ajunseră acasă, Jakob puse bani în bolul aflat pe scrin și remarcă jenat că trandafirii pe

²⁰ Pelerin (n.tr.)

care i-i adusese în urmă cu o săptămână se trecuseră. După o ceartă e ușor să te împaci, dar ei nu se certau, și după tăcere nu exista împăcare. Ar fi vrut s-o întrebe de ce se înstrăinaseră, dar nu era sigur că nu se amăgea, gândind că la Berlin fuseseră mai apropiați. Poate că era doar o altfel de distanță. Poate că o preocupa ceva despre care nu vorbea și el se gândea la zgomotul pe care îl făceau vecinii, zgomot pe care îl auzise și el într-o noapte. Tăcut, stătea prin apropierea ei și o privea, de parcă ar fi putut citi pe fața ei ce era de făcut. Ar fi vrut să-i povestească despre Miriam, dar simțea nevoia unui semn din partea ei. Voia să repare ceea ce stricase. Isabelle stătea la biroul ei și se aplecase asupra schiței viitorului sediu din Potsdamer Strasse.

— Din Wartburgstrasse ajungi acolo în zece minute cu bicicleta spuse ea.

Înălță capul și zâmbi. „Chipurile nu pot fi citite cu ochiul liber, se gândi Jakob. Asta tară a lua în calcul așteptarea sau neîncrederea. Niciodată nu ne mulțumim cu aspectele de suprafață. Vrem să pătrundem până în miezul lucrurilor, dar poate că pornim în direcția greșită.” Jakob râse. „Punctul ăla minuscul, nici măcar cât un vârful de ac, punctul acela central, în jurul căruia te certai încrâncenat, indiferent care era acel punct.”

Isabelle îl privi întrebător.

— Mă gândeam! Ce idee bizară este asta: punctul central al punctului central, dar punctul central nu are nevoie să fie extins.

— Ți-ai dori sau ar trebui să fiu eu punctul central? întrebă Isabelle.

— Nu, replică Jakob. Nici tu, nici eu, nici Berlin, nici Londra.

— Oare a fost vreodată altfel? întrebă Isabelle cu răceală și se aplecă din nou asupra schiței ei.

„Pe de altă parte, gândi el, nu poate exista orbită fără un punct

central". Trase cu urechea. Voia să audă ce se întâmpla la parter, unde Isabelle se mai afla încă. Între ei se afla un etaj și, deși ușile erau deschise, nu se auzea nimic. Când aproape că adormise, i se păru că aude o bubuitură. „Nu se poate să fi auzit așa ceva”, gândi Jakob, și adormi.

Se duseră la o cafenea, dar nu era cafeneaua potrivită. Merseră spre Canal, pe urmă până la Voliere. Jim avea palmele umede și încercă să o sărute. Ea se simțea ca o adolescentă și când ajunseră la Voliere, el izbucni în lacrimi. Era atât de neplăcut și penibil, încât privi în jur, de parcă ar fi căutat ajutor, de parcă Jakob ar fi putut să apară pe neașteptate și să o ajute, dar Jim, care mai avea încă lacrimi în ochi o apucă pe după umeri și râse de ea. O trase spre el și ea se supuse.

— Ție nu-ți plac cei slabi? întrebă el, dându-se un pas înapoi. După aceea o apucă strâns și începu să-i povestească liniștit ceva, să-i spună o poveste.

— O poveste adevărată, spuse el. O poveste cu o florăreasă și un prinț trădător.

Ea abia dacă putea să-l urmărească. El observă acest lucru și începu să vorbească și mai repede. Nici nu știa dacă acum vorbea în dialect cockney. O provoca. O trăgea de păr. Apoi o ridică în brațe și o purta așa, în vreme ce ea dădea din picioare. O duse la Canal. O ținu deasupra apei, de parcă ar fi vrut să-i dea drumul.

— Vii la mine acasă? întrebă el iar și iar, în vreme ce o puse jos cu grijă. Apoi îi sărută tâmpla și spuse cât se poate de serios: Vezi tu, pe tine te-am așteptat. Toată viața.

Îi apucă mâna și o duse la inima lui. Apoi își trase tricoul peste cap și rămase așa, cu bustul gol înaintea ei. Pieptul lui puternic era acum gol. Venele i se vedeau mult prea bine în lumina zilei de vară. Jim observă și el acest amănunt și spuse:

— Eu sunt iarna, eu sunt moartea.

Rostise aceste cuvinte fără a face nici măcar o mișcare. Apoi

continuă:

— Tu trebuie să mă săruți, până când mă aduci la viață.

Goliciunea lui o șoca. Pe podul care ducea de la grădina zoologică la Voliere se aflau oameni.

„Vor aplauda”, gândi Isabelle, când el se lăsă în genunchi înaintea ei.

— Să nu spui că ți-e rușine, îi șopti Jim. Ei, hai, vino și sărută-mă aici, în fața tuturor.

Ea se aplecă înainte, neștiind ce să facă. Era cald. Vântul era fierbinte. Era ca și când nu ar fi avut greutate, dar creierul ei înregistră totul, ca un ochi care nu adormea niciodată. Ea voi să-și îndrepte spatele, dar el nu o lăsă. Nu o iubea. Mințea. Buzele lui străluceau. Zâmbea.

— Sărută-mă, spuse el iar. Ai un minut.

Două ore mai târziu tot nu ajunseseră la el acasă. Ea obosi, își pierduse simțul orientării.

După poziția soarelui nu-și putea da seama decât că se îndreptau spre est. Era aproape șase. Toată după-amiaza nu băuse nimic, dar nu îndrăznea să-i ceară lui Jim o pauză. Și el mergea mai departe. Îi ținea mâna strâns într-a sa și mergea un pic înaintea ei. O trăgea după ea. Când se opri brusc, ea se împiedică. Isabelle sperase că va recunoaște strada pe care se aflau, dar asta nu se întâmplă. Jim se proțăpi înaintea ei, cu mâinile în buzunare.

— De unde să știu eu dacă pot să am încredere în tine? spuse el deodată, apoi se răsuci pe călcâie și plecă.

Ea privi în urma lui, uluită, fără a se enerva. Era obosită. Voia să știe unde se află și cum poate să ajungă acasă. Casele arătau ca niște locuințe sociale, construite în anii 1970. Erau case mai mici, separate una de alta, tencuite în roz, galben și albastru-deschis. Mergea în mod mecanic, pentru a ajunge la o arteră mai mare, la o stație de

metrou. La una dintre casele acelea mici văzu un geam deschis. O femeie, care stătea în bucătărie. Nu ar fi trebuit decât să întrebe. De la o altă fereastră lătra un câine. Dar nu era foarte departe de casă. Ea își dădu seama că făcuseră un ocol și se îndreptaseră din nou spre Kentish Town. Se opri când ajunse în stația de metrou, unde Jim o întâlnise cu câteva ore înainte. Comerciantul de legume, care își avea taraba acolo, își strângea marfa și o salută. Ea se gândi că ar fi trebuit să cumpere ceva, pentru Jakob, pentru acasă, pentru o altă cină, care i se părea în aceeași măsură ternă și liniștitoare. O altă seară goală, iară televizor, pentru că niciunul nu avea chef să stea în fața televizorului, dacă tot se aflau la Londra. Se purtau de parcă ar fi fost niște turiști, pentru care timpul era foarte prețios. Dar timpul nu era prețios nici aici, cum nu fusese nici la Berlin. Cumpără cartofi, pătrunjel și șarlote. Comerciantul de legume avea o cicatrice sub ochiul drept. Cicatricea aceea îi aducea aminte de ceva, dar ea nu știa despre ce anume era vorba. Privi neliniștită spre dreapta, vrând să-și dea seama dacă nu cumva venea Jim. Comerciantul îi observă privirea, în vreme ce prin spatele ei ieșeau oameni din metrou. Înghesuiți, strânși unul într-altul, și Isabelle nu înțelesese ce îi spusese comerciantul, nu pricepuse nici ce voise să spună Jim, nici de ce nu avea încredere în ea. Deodată comerciantul făcu un salt, se afla lângă ea, respinse pe cineva, răstindu-se. Ea îi întinse o bancnotă de zece lire sterline. Comerciantul zâmbi obraznic și îi atinse ca din greșeală pieptul. Numără încet restul, îi dăruie un avocado și îi spusese rânjind că făcea asta pentru că ea era atât de frumoasă.

Ea stătea în fața casei. Se apropie de fereastră la care se zărea o lumină slabă. Când privi însă pe fereastră se văzu pe sine stând înaintea casei. Își zări propriul chip, care se apropia de fereastră,

umbrindu-și fața cu mâna stângă și cu mâna dreaptă. Și, în vreme ce își privea chipul, își dădu seama că visează. Sună, dar nu îi deschise nimeni. Se simțea lipsită de valoare. Știa că aleargă după el, că nu avea nicio valoare, dar îi era atât de dor de el, încât rămase acolo, în fața casei, până când o sperie o voce de la etajul întâi. O luă la fugă prin una dintre acele străzi care făcea un cot, un cot pe care îl simțai pe măsură ce îl parcurgeai. Alergă pe lângă fațadele impozante, cenușii. „Dar asta e Regent’s Street”, gândi ea. Apoi se duse în parc. Suprafețe mari, acoperite cu iarbă, erau îngrădite. Asta pentru că fuseseră proaspăt cosite. Așa îi spusese un om în vârstă, care ținea un porumbel în mână. Dar ea văzu prea bine că iarba era înaltă și deasă. Prin iarbă veni o pisică. Isabelle se îndepărtă, de parcă ar fi vrut să păcălească pisica. Știa că se va trezi și că va fi goală. Că se va afla într-o cameră puternic luminată. Își acoperi cu mâinile rușinea.

Când se trezi, ședea ridicată în pat. Maioul era ud de transpirație. Auzi un zgomot care venea din stradă. Când se duse la fereastră, zări un agregat mic, din acelea folosite în construcții, care circula încolo și încoace, pe acea porțiune unde asfaltul se crăpase în urmă cu două-trei zile. Lângă acel agregat se rotea o betonieră. Soarele lumina încăperea. Maioul era al lui Jakob. Îl înlătură ca pe o atingere. Făcu duș și se îmbrăcă.

Ținând cana de cafea în mână, coborî la parter și se duse iar la fereastră. O deschise. Doi bărbați stăteau înaintea aceluia agregat. Era un excavator. Bărbații râdeau. Busturile lor arse de soare se atingeau. Se aplecau asupra gropii de la picioarele lor și râdeau. Unul dintre ei sări în groapă. Se întinse. Ridică târnăcopul. Celălalt strigă ceva. Gesticula. Ridică pumnii deasupra capului, unul peste altul. Se roti când într-o parte, când într-alta. Făcu o mișcare brutală, vulgară. Celălalt muncitor se bătu bucuros peste pulpe. Îi plăcea să

se bată cu mâinile peste piept. Și pentru că opriseră betoniera, și zgomotul ei monoton se întrerupsese, Isabelle auzi sunetul palmelor atât de clar, de parcă muncitorii s-ar fi aflat lângă ea. Bău cafeaua cu înghițituri mari. Se întoarse către masa ei și văzu planul acela cu firma. Pe scrin era cheia. Cheia Hannei. Cheia care nu avea să se mai potrivească, atunci când ea se va întoarce la Berlin. Cărțile și actele erau deja împachetate. Rafturile erau deja demontate.

— Și-acum trebuie să mă ocup de sertarele tale sau ce? întrebese Andras enervat, când ea nu se implicase și nu se dusesse la Berlin nici măcar pentru schimbarea sediului. Andras fusese dezamăgit că nici asta nu o interesa.

„Au trecut deja câteva zile și tu nici măcar nu ți-ai văzut noul birou!” Semnase contractul de închiriere, trimis de Peter prin fax.

Totul era conform cu partea ei. O treime din contract, o treime din garanție, o treime din cheltuieli.

„Ai putea să-mi dai o împuternicire”, sugerase Andras, dar ea preferă să semneze singură. Oricum, Hans era cel care se ocupa de treaba din Wartburgstrasse, cel care văzuse contractul de închiriere, și avea grijă de toate.

— Hans cel demn de încredere, spusese Alistair cu accentul lui puternic.

În sertarul ei, Andras găsisese vechile fotografii. Fotografiile Alexei.

— Le-am pus într-un plic, printre niște cărți. Zici că sunt fotografiile Alexei.

— Cine altcineva să le fi făcut? întrebese Isabelle cu nerăbdare.

Cheile, fotografiile. Nu îl va ruga să îi trimită fotografiile la Londra.

Pipăi în gol. Jakob în birou. Corpul ei, care mirosea în continuare a transpirație, deși făcuse duș. Transpirație de noapte. Transpirație de teamă. Hotărâtă, puse mâna pe chei. Ieși în stradă. Jim venise.

Stătea înaintea celor doi muncitori. Ei îl priveau de jos în sus, de parcă le-ar fi dat ordinele. Unul dintre muncitori, cel mai mic, o văzu pe Isabelle apropiindu-se, pășind cu hotărâre. Jim întoarse capul într-o parte, pentru a vedea ce se petrece în spatele lui. Isabelle se ascunse în spatele unui platan, apoi ieși de după copac, de parcă mișcărilor pe care le făcea erau parte din jocul de lumini și umbre de pe asfalt, care făurea noi modele cu fiecare adiere de vânt. Între timp, Jim se întorsese spre ea. Stătea așa, cu picioarele depărtate. Le spuse rânjind ceva celor doi muncitori, care izbucniră în râs. Ca într-o scenă deja filmată, ea își continuă drumul. Știa că i se va supune, că se va lăsa îmbrățișată, sărutată pe gură. Fusta ei era prea scurtă. Vântul se băga pe sub ea, o ridica. Bărbații râseră iar. Cel mai mic dintre muncitori înclină capul într-o parte, se uită pe sub fusta ei, și ea avu impresia că bărbatul o pipăia.

Simți cum o cuprinde o furie nebunească. Făcu doi pași repezi spre muncitor, în vreme ce el o privea uluit și îi dădu o palmă. Zgomotul o șocă. Jim se apropie de ea pe la spate și o prinse strâns în brațe. Muncitorul mai înalt se strâmba de râs, în vreme ce micuțul, care primise o palmă, privea tâmp, neștiind dacă era cazul să râdă și el sau să se înfurie.

— Gata, o să primești o sărutare, dădu de știre Jim, strângând-o pe Isabelle atât de tare, încât gemu.

Jim îi băgă genunchiul drept între pulpe. Muncitorul palmuit se apropie de ea. Isabelle simți iar cum o cuprindea furia și îi dădu muncitorului un șut cu toată puterea, dar nu își atinse ținta.

— Lasă, spuse muncitorul. Doar e iapa ta!

Jim mai slăbi strânsoarea și îi puse mâna pe sânul stâng.

— Dar trebuie să facă tot ce-i spun eu! insistă Jim, în vreme ce îi apăsa și îi frământa sânul.

Pe urmă o împinse înainte, până ce Isabelle ajunse pe marginea

gropii. Bărbații lăsară deoparte târnăcoapele și tricourile, scoaseră dintr-o pungă două sticle de bere și băură. Jim nu îi dădu drumul lui Isabelle. Se frecă de fundul ei. Isabelle privi în groapa în care zăceau șobolani morți, maronii, murdari, ca și apa în care zăceau. Lângă șobolani se afla o pisică. Intestinele îi ieșiseră în afară. Blana ei strălucea, contrastând cu întunecimea gropii. Jim veni lângă ea. Îi privi fața. Apoi puse mâna pe un băț lung. Așeză bățul sub gâtul pisicii și ridică puțin animalul mort. Dintr-un ochi îi cursese sânge, dar acum se coagulase, se uscasc. Șobolanii începuseră să-i mănânce intestinele, dar se vedea bine că pisica avea capul zdrobit. Cineva aruncase pisica în groapă.

— O să pună nisip peste ea. O să o acopere bine. Dacă vrei să spui o rugăciune pentru pisică, trebuie s-o faci acum, spuse Jim, lovind nerăbdător cu vârful adidașilor în nisipul făcut grămadă. Vezi capul? A crăpat frumușel. Cred că pisica a zăcut câteva zile pe altundeva, pentru că altfel șobolanii ar fi terminat-o de multă vreme.

O adiere de vânt îi aruncă în față mirosul neplăcut. De undeva, dintr-un copac, plonjă, ba nu, ateriză, un pescăruș. Scoase un strigăt ascuțit, agresiv și se așeză pe asfalt, lângă ei. Zbură iar în copac și iar veni. De data aceasta făcu manevra mai repede, dar ateriză neinspirat. Jim voi să-l lovească iute cu bățul. Pescărușul reuși să se înalțe. Zbură aproape vertical. Isabelle simți că se îneacă. Jim îi luă cheile din mână. Cheile, care erau calde și umede, la fel ca mâna ei. Băgă degetul prin inelul pe care erau prinse cheile și i le zdrăngăni înaintea ochilor, zicând:

— Peste câteva zile o șterg.

Isabelle stătea palidă înaintea lui, luptând cu greața.

— Plec, ai înțeles?

Punând această întrebare, Jim se întoarse pe călcâie, se îndreptă

spre ușa casei, găsi cheia potrivită, descuie.

— Hai odată! strigă el apoi cu indiferență, pășind dincolo de prag și așteptând-o să vină.

Jim știa, se pare, că Jakob nu era acasă. „Și chiar dacă ar fi fost, asta ar fi însemnat o înfrângere pentru el”, gândi Isabelle. Pentru Jakob, care nu se apăra. Pentru Jakob, care se simțea în siguranță. Jim lăasă ușa să se închidă. Încuie. Băgă cheia în buzunar. Pe balustradă, în josul treptelor, atârna maioul lui Jakob, de parcă ar fi fost un steag alb. Isabelle se ținu de balustradă cu amândouă mâinile.

— Ticălosul! exclamă Jim fără niciun motiv.

Telefonul sună. Jim îi făcu semn lui Isabelle să stea pe loc, să nu răspundă. Robotul intră în funcțiune. Amândoi ascultară vocea lui Isabelle. Respirația persoanei, care sunase. „E Andras”, gândi ea. Era, într-adevăr, Andras. Se prezintă și spuse:

— Sonja e însărcinată. Voiam doar să-ți spun asta.

Lui Isabelle îi dădură lacrimile.

Jim o privi curios, apoi se depărtă de ea. Urcă treptele. Își întipări în minte, pornind din dormitor și apoi coborând, fiecare piesă de mobilier. Umbla cu mâinile vârate în buzunare, de parcă ar fi vrut să demonstreze că el nu punea mâna pe nimic, ca un copil care voia să le arate părinților că el era cuminte, că era ascultător. Parcă s-ar fi aflat în vizită la niște străini, se plictisise, dar îl interesa totuși viața oamenilor în casa cărora intrase. Părea indispus, de parcă i-ar fi fost zădărnicate planurile. Scoase cheile din buzunare. Se jucă neatent cu ele.

Isabelle închise ochii și se sprijini de perete. Aștepta să se apropie de ea, dar nu se întâmplă nimic. Văzu înaintea ochilor un cerc violet, care dispăru. Pe urmă rămaseră doar niște linii. Fără lumină, deși ceea ce vedea ea trebuiau să fie niște resturi de lumină, o lume

subterană în sine, o rețea, un imperiu al morților. Trei șobolani morți, o pisică moartă. Mai avea încă în gură acel miros de blană. Și se lăsase atâta liniște, încât simți nevoia să deschidă ochii. Voia să-l vadă pe Jim, a cărui respirație nu o auzea, ai cărui pași nu-i auzea.

— E vina ta. Știi asta? spuse el. Pisica... e vina ta.

Stătea în ușa, care dădea spre camere și nu o privea.

— Tu ai împins-o de pe pervaz. Îți mai aduci aminte?

Fără a face niciun zgomot, puse cheile pe comodă și continuă:

— Noaptea. Și credeai că nu te vede nimeni.

Deodată se uită la ea. O privi cu ură, curios, precis, de parcă ar fi vrut să măsoare cu exactitate locul în care se afla ea.

— E limpede. Ai împins-o și ai închis fereastra. Tu nu trebuie să înțelegi nimic. Nu trebuie să înțelegi că se petrec lucruri care dor ca o cicatrice. Nu trebuie să înțelegi că nu iertăm, că nu iertăm niciodată nimic. Pentru că asta nu schimbă nimic. Putem să ne depărtăm sau nu. Dar totul este dinainte stabilit, indiferent dacă știm asta sau nu. Și eu te-am văzut.

— Jim? spuse Isabelle, și vocea îi suna ascuțit.

— E minunat să-ți vadă omul fața. Ai fi gata să crezi că nu ți se va întâmpla nimic.

— Jim? spuse ea din nou, încercând zadarnic să pună stăpânire pe propria voce.

— Ah, liniștește-te! exclamă Jim și dădu să plece, dar își aduse aminte că încuiase ușa. Când o privi din nou, se strâmbă, spunând:

— Ce frumoasă ești. Semenii cu ea, dar pe fața ta nu se vede nimic. E netedă și fină.

— Cu cine semăn eu, Jim? Cui îi semăn?

El nu-i răspunse.

— Jim? Eu nu i-am făcut nimic pisicii. A fost un accident. Trebuie să fi fost un accident.

— Nu. Nu i-ai făcut nimic pisicii. Absolut nimic, nu-i așa? Acum ai face dragoste cu mine, dacă eu aș vrea asta. Și de ce? Fiindcă tu crezi că eu sunt frumos? Pentru că soțul tău nu ți-o trage? L-ai înșela și pe urmă ai spune că nu ai făcut nimic, nu-i așa? Dar eu nu vreau asta.

Luă cheile și continuă:

— Dă-mi o sută de lire.

Isabelle îl privi cu ochi mari și el rânji zicând:

— Da, văd și eu că pe-aici zac bani. Dar vreau să mi-i dai tu. Să mi-i dai personal, cum se zice. Un mic dar.

Telefonul sună, ea vru să pună mâna pe receptor, dar Jim îi spuse, clătinând din cap:

— Nu, micuțo. Lași telefonul acolo, vii încoace și-mi dai banii.

Iar ascultară mesajul. Era glasul lui Alistair:

— Când te întorci acasă, sună. Vreau să ieșim împreună la masă.

Se îndreptă spre scrin, străduindu-se să rămână cât mai departe de Jim. Erau bancnote de douăzeci de lire. Le luă pe toate.

— Numără! porunci Jim. Vreau exact o sută!

Ea numără, îi întinse banii, el îi luă și spuse:

— Și-o mică sărutare de rămas-bun.

Buzele lui erau reci. Ridică mâna, o apucă de bărbie. Ea se sperie, făcu un pas înapoi, dar el o mângâie cu tandrețe pe obraz. Se opri cu degetele deasupra aluniței, îi dădu un bobârnac și își luă mâna de pe ea, zicând:

— O să te învăț. O să vezi că o să te învăț cum nu se uită.

Jim plecă. Lăsă cheia în broască.

Polly nu se întorsese.

— Las' că-i bine dacă nu se-ntoarce scârnăvia aia mică! spusese tatăl ei cu indiferență.

Sara se lipi de canapea, îi șopti ceva tigrlui.

— Nu mai linge totu'!

Lovitura o prinse nepregătită, dar nu o duru, pentru că se lăsă pe pernă.

— Pe toți dracii! Da' chiar trebuie să urlați tot timpul?

Mama ei se ridica și se ducea în bucătărie de fiecare dată când tatăl punea întrebarea asta. Câteodată fugea din casă. Și atunci el o urmărea. Fugea după ea și urla. Fugea după ea și niciunul din ei nu se întorcea. Se întorceau abia peste o zi sau două și primul lucru pe care-l întreba mămica era dacă Dave se întorsese acasă. Și Sara mințea. Spunea că fusese acasă, că promisese să o găsească pe Polly și să se întoarcă. Și tatăl râdea disprețuitor și întreba dacă nu trecuse cumva și Polly pe-acasă și promisese că îl va găsi pe Dave.

— Din partea mea pot să nu se mai întoarcă niciodată.

Mămica se duse în bucătărie ca să plângă și Sara se ascunse după canapea.

Acum făcea în pat în fiecare noapte, dar nimeni nu-și dădea seama de asta, pentru că Dave nu se întorcea acasă și mama blestema numai pentru că puțea. Deschise fereastra și începu să înjure. Spuse că salteaua aia ar trebui aruncată și tatăl se uită la ea cu ochi goi.

— Adică să cumpărăm o saltea nouă? izbucni el apoi. Pentru copilul ăsta? Nu ți-e clar că e retardată? Nu crește! urlă el în cele din urmă și o trase pe Sara de după canapea. Ia uită-te la ea!

O trase de mână și urlă:

— Asta se cheamă că ea crește? Știi, încep să mă întreb dacă e a mea. Poate că e bună de momeală într-o capcană pentru șoareci. Auzi! Saltea nouă! Ia ascultă, să știi că viața mea mi-am imaginat-o altfel! Face pipi-n pat! Asta e! Și unde-i pisica pe care voi ați hrănit-o așa de bine, încât s-a îngrășat ca un porc? A crăpat? A făcut infarct sau ce?

Uneori, tatăl stătea liniștit și se holba la masa pe care nu era nimic în afara unei scrumiere.

Masa era ștersă frumos, se vedea fibra lemnului. Linii, cercuri care se depărtau, care se apropiau, se întrepătrundeau. Și printre ele insule. Insule făcute din arsuri de țigară. Sara ștergea masa. Freca fiecare gaură făcută cu țigara, folosindu-se de prosop. Dar el nu vedea asta. Vedea numai masa goală. Masa la care stătuseră mămica, și Dave, și el, și Sara. Și Polly le sărea pe genunchi, torcând, cerșind.

— Duceți-vă dracului!

Tata spunea des asta. Și Sara ar fi vrut să-l întrebe pe Dave ce însemnau cuvintele alea. Dar Dave nu era acolo.

— Mai știi când ne-am mutat noi aici, acum doi ani? întrebă mămica din bucătărie.

Mămica fuma. Scutura scrumul pe jos. Peste tot erau grăunțe mici de praf. Pluteau prin aer ca niște parașute. Prințese care-l căutau pe prinț.

„Sunt ca păpușile tale, doar că-s mai mici, îi explicase Dave. Plutesc încet, ca dintr-un cer uriaș, albastru. Vezi?”

Dar Sara nu le mai vedea. Scrumul cădea pe jos și ea se uita la fumul care se ridica în aer.

— Unde e Polly? întrebă mama.

Femeia pusese pe ea o jachetă, pe care nu i-o ceruse. O jachetă

albastră, din lână. Mai moale decât tot ce avusese Sara până atunci. O ascunsese după canapea. După canapea și sub plapuma cu tigrul, sub care nu avea să caute nimeni.

— Sara! strigă mămica. Polly s-a întors?

Polly se întorsese de două sau de trei ori după ce o luase femeia aceea de dincolo de gard. După aceea nu se mai întorsese.

El, și mămica, și Dave, și Sara și pisica sub masă.

— La dracu'! urlă el, dând cu pumnul în masă. Da' nu mai primesc nici de mâncare?

„Vezi tu, îi spusese Dave, dacă are fața asta, începe imediat să fluier. Și pe urmă, în nici cinci minute, se dezlănțuie. Vezi?”

Și o luase pe Sara de mână și o dusesse în camera lor, a copiilor. Dar acum Dave nu era acolo. Se ghemui în spatele canapelei și căută jacheta. Poate că trebuia să ducă jacheta înapoi, astfel încât Polly să se întoarcă. Trebuia să-i ducă femeii jacheta, pentru că jacheta era a femeii, pentru că trebuia să dai ceva ca să primești ceva, tot așa cum trebuia să faci un lucru bun după ce ai făcut un lucru rău. Așa îi spunea Dave, când îl supăra. Cu Polly era altceva. Și ea știa că era altceva. Era vina ei. Pentru că nu era bună. Nu creștea. Pentru că ascunsese jacheta în spatele canapelei. O murdărise. Se tot frământa, pentru că femeia o văzuse. O văzuse în grădină cu căluțul. Cu lancea. Omora tigrul.

„Trebuie să-l nimerești în ochi, îi spusese Dave. Dacă-l nimerești în ochi, moare.”

— Voiam doar să omor zmeul, șopti ea.

Trebuia să-i spună asta lui Dave, trebuia să i-o spună femeii, trebuia să îi ducă jacheta.

— Iar s-a băgat după canapea! urlă tatăl. Nu poți să te ocupi de ea așa cum trebuie? Ai mai vrut un copil, de parcă nu am fi avut și așa destule pe cap!

Tăticul o apucă, o trase de după canapea și țipă:

— Dispari! Să dispari! Ai înțeles?

Sara fugi în cameră. Dave ar fi înviat-o pe Polly. Era moartă, de aceea nu mai venea. Dave ar fi înviat-o pe Polly.

— Să vadă cum se descurcă! îl auzi pe tăticul. Stă pe lângă noi, își umflă burta și pe urmă, când e destul de mare ca să ne-ajute, se cară?

„Haide, *little cat*. Haide!” îi șopti Dave. Dar pe urmă o zări pe Polly și plecă.

A doua zi se întoarse în pat și trase cu urechea. Patul era ud. Puse pătura pe locul ud și se înveli cu ea. Acum nu mai era nimeni aici. Din stradă auzi răsunând clopoțelul.

Omul acela, care avea un căruț, trecu prin fața casei și strigă. Fugi repede la fereastră și văzu cum sună din clopoțel. Dar nu o striga pe ea și căruciorul era gol. El nu îi făcu semne, nu se uită la ea, deși alergase în cameră și luase păpușa aceea cu care nu se mai juca. Ținu păpușa în fereastră, o ținu bine, cu picioarele desfăcute, o agită, ca să se uite la ea, ca să-și amintească, să știe că ea era acolo cu păpușa ei, pe care el o înfipsese în gard, ca să știe că ea o căuta pe Polly. Dar el nu se uită la ea. Se aplecă, apucă cele două mânere ale căruciorului și înaintă încet, încet. Veni autobuzul care îi lua pe bătrâni. Șoferul rabată scărița de la ușa autobuzului. Sună la ușa casei de vizavi. Un alt bărbat o urcă pe bătrână în autobuz. Autobuzul plecă. Acum clopoțelul era mai departe. Răsuna încetișor.

După-amiază, niște copii săriră gardul în grădină. Veniră la ușa dinspre verandă. Își lipiră fețele de sticla ei și se strâmbară. Sara se ascunse în dosul unui scaun. Copiii căutau prin iarbă. Unul dintre băieți își puse o găleată pe cap, o balansă pe cap. Ceilalți se așezară

în cerc. Aplaudară. Pe urmă fugiră la gard. Săriră în grădina vecină, a femeii care o luase pe Polly.

În ziua următoare pâinea fusese mâncată toată și laptele băut tot. Adormi încă o dată. Adormi pe podea. Făcu ochii mici când se trezi. Soarele intra pe ușa care dădea spre verandă. Iar se vedea praful. Plutea prin razele de soare. Cădea tot mai jos. Nu mai dansa. Aluneca spre podea, de parcă prințesele ar fi fost moarte. Cum se pricepu, pentru că prințul nu venea. Luă jacheta din dosul canapelei, o scutură așa cum se pricepea, o întinse pe podea, cu brațele desfăcute. Era albastră, lucea.

Sara o mângâie atent.

„Lucrurile importante nu se pierd, spusese Dave. Apar ele cândva.” Dar el părea a fi trist când spusese lucrul acesta. Ridică jacheta și porni. Jacheta se țara pe jos. Trebuia să țină brațul mai sus.

În spatele ei ușa se încuie. Trecu șovăind de portiță. Era pe trotuar și se uita la casa vecină. Ținea jacheta cu amândouă mâinile. Un bărbat cu un rucsac galben trecu pe lângă ea și îi zâmbi. După colț se jucau copiii. Sara le auzi strigătele și se lipi de o mașină. Pentru o clipă crezu că o vede pe Polly la o fereastră, la etajul întâi, dar era doar ceva alb, care nu se mișca, indiferent cât de mult s-ar fi uitat într-acolo.

— După ce te uiți? o întrebă un bărbat binevoitor.

Sara își lipi jacheta de ea și răspunse:

— Fratele meu. Mă uit după fratele meu. Vine să mă ia.

Mai târziu se ascunse între mașină și trunchiul unui copac ori de câte ori trecea cineva. Și pe urmă se făcu noapte. În toate celelalte case era lumină. Numai la ea acasă și la femeia care o luase pe Polly nu era. Speră că părinții ei aveau să se întoarcă acasă numai ca să aprindă lumina. Ca să nu mai arate așa, de parcă nimeni nu ar mai fi locuit acolo. Se uită la fereastră. Mătușa Martha locuise acolo și

murise. Și pe urmă ea se mutase acolo, împreună cu mămica, tăticul, Dave și Polly. Și Dave plecase. El îi spusese că oamenii mari mor. Nu și copiii. Dar tot el spusese că regăseai lucrurile importante și acum era prea târziu. Își rosti încet propriul nume și apoi o strigă încet pe Polly. Polly și Sara. Se ghemui lângă trunchiul copacului. Era pătat ca un șarpe. Îi era frig, dar nu avea voie să îmbrace jacheta. Dacă venea totuși femeia aceea?

Îi era frică să nu adoarmă și să nu treacă femeia, iară ca ea să o observe. Începu să mormăie cele două nume. Când pe unul, când pe celălalt. Sara, Polly. Poate că Polly nu o putea vedea, fiindcă era plecată. Îi era frig. Se ridică în picioare și începu să strige, când niște mâini o apucară de umeri.

El fusese drăguț cu ea. Le dăduse lor, adică ei și lui Dave, o pungă mare de cartofi prăjiți. Și Dave spusese că Jim era un prieten de-al lui.

— Ce faci tu aici? o întrebă el, și îi spuse că nu trebuia să-i fie frică și că știa tot. Știa că Dave nu avea să se mai întoarcă, știa că Polly dispăruse, că acea femeie o luase pe Polly. Dădu din cap, luă jacheta, o privi lung, o mirosi, rânji. Pe urmă o luă de mână și o duse de acolo, departe de casa aceea.

— Dar, Polly. Polly e acolo, înăuntru.

El o duse mai departe. Trecu împreună cu ea de Asham Road și apoi mai departe. Ei i se făcu frică, pentru că îl minți se. În grădină. Încercă să explice că ea fusese în grădină cu un băț. Dar nu putea să spună acel lucru pe care îl făcuse, și el nu își dădea seama de nimic. Ar fi vrut foarte mult ca el să o întrebe.

„*Little cat*, îi spusese Dave. Eu îmi dau întotdeauna seama când nu spui adevărul.” Dar el nu își dădea seama de nimic. Poate că nici el nu spunea adevărul. O duse la o casă. Coborâra câteva trepte,

deschise ușa.

— Fratele tău vine precis aici. Vine câteodată ca să doarmă aici. Poate că vine mai târziu, spuse Jim, împingând-o în odaia întunecoasă și închizând ușa.

Înainte ca ea să poată suna, Alistair îi deschise ușa, de parcă ar fi așteptat-o.

— Totul este doar o minusculă idee din creierul nostru, spuse el fără nicio legătură. *And our little life is rounded with a sleep.*²¹ Ieși, se sprijini de barele cu vârf de care era legată o bicicletă. Bentham m-a rugat astăzi să-l însoțesc la o plimbare. În ultima vreme îl ia de cele mai multe ori pe Jakob cu el. Era abătut. Asta se întâmplă frecvent. Doar cu Jakob e binedispus, de parcă ar vrea să-l cruțe. Cine știe? Ne-am dus în Regent's Park. Am făcut drumul pe care-l facem de obicei. Nu era prea multă lume, pentru că vântul era rece, cerul acoperit, parcul deplorabil așa uscat cum este. Prin iarbă, nu departe de rondul mic, trecea o femeie cu un cronometru. Mâinile ei făceau niște mișcări ciudate, bruște, destul de grațioase, pipăiau aerul la fiecare pas, de parcă toate acțiunile noastre ar fi fost prea rapide. Asta mi-a adus aminte de cronometrul pe care îl vedeam în josul imaginii, când se transmiteau evenimentele de la Turnurile Gemene, îți mai aduci aminte cum săreau oamenii pe ferestre?

Isabelle își trase haina subțire din piele mai bine pe ea și lăsă brațele în jos.

— Ți-e frig? întrebă Alistair. Jakob coboară imediat. Ce-i cu tine? Alistair o privea cu uimire, fără pic de sarcasm. Fața ta e altfel.

Se aplecă spre ea și o sărută pe gură. Continua să o sărute, când Jakob apărură în ușă. Alistair se desprinsese brusc de ea și se întoarse spre Jakob, spunând:

— Speram că îmi vei permite asta, spuse el, și sarcasmul îi reveni

²¹ Și mica noastră viață e completată de somn. (n.tr.)

în priviri.

Pe Isabelle o trecură fiorii când îl privi. Era ca și când ar fi știut totul despre ea și Jim, și dorea să o judece. Alistair o privi și o împinse spre Jakob. Iar simți mâini pe umerii ei, pe buzele ei alte buze, dar asta nu o mișcă în niciun fel. Făcu un pas înapoi, își șterse fața. Îi privi pe amândoi.

Alistair rânji, se lipi de Jakob. Doar Isabelle se sperie când de după colț veni în viteză o motocicletă, urlă, accelerează și mai mult, fiind urmărită de o mașină de poliție. Polițistul de pe bancheta din dreapta scosese capul pe geam și avea ceva în mână, poate o armă. Alistair îl prinsese pe Jakob pe după umeri. O limuzină neagră frână. După aceea porni din nou. Ca la comandă, cei doi bărbați o priviră pe Isabelle cu ochi sfredelitori, așteptând. Ea se uită la clădire, speră să-l vadă pe Bentham, s-o zărească pe Maude, să-i facă cineva totuși un semn, să-i explice ce anume se petrecea. Dar clădirea părea goală. Până și geamurile din bibliotecă, pe care domnul Kraphol le lăsa de cele mai multe ori deschise, erau închise acum. Se auzi o altă sirenă urlând, de data aceasta destul de departe. I se adăugă o a doua, apoi o a treia.

— La naiba! Ce s-a întâmplat? izbucni Alistair, luându-și mâna de pe umărul lui Jakob. Trebuie să se fi întâmplat ceva în apropiere de Great Portland Street.

Alistair scoase mobilul și formă:

— Anthony, unde ești? în metrou? Great Portland Street?

Ascultă, pentru ca apoi să spună:

— Da, da, e bine. Voiam doar să știu ce se întâmplă. Sirenele alea.

— Ce-i cu tine? întrebă Jakob uimit.

— Habar n-am.

Alistair băgă iar telefonul în buzunar. Rânji.

— Auziți elicopterul?

Jakob și Isabelle ridicară capetele.

„Nu-i nimic”, gândi Isabelle. Cu toate astea, un elicopter își făcu apariția deasupra acoperișurilor. Rămase în aer, zgomotos și amenințător.

— Astea sunt ambulanțe, spuse Alistair. Bentham mi-a povestit odată, un prieten de-al lui din Ministerul de Externe avea informații că militarii britanici torturează în Irak. Că împușcau oameni ca din greșală. *Unlawful killings*, așa numesc ei treaba asta. O fetiță de opt ani...

— Ce înseamnă că avea informații? Întrebă Jakob.

— Există rapoarte, replică Alistair. Multe rapoarte. Există chiar și fotografii și Bentham s-a enervat cumplit pe chestia asta. „Dumnezeule, i-am spus eu. Oare cine mai crede că nu torturează? Americanii, englezii?” Dar Bentham era revoltat. Era terminat.

— Mie nu mi-a spus nimic, mormăi Jakob.

Isabelle îl privi și îi spuse întrebător:

— Jakob?

Dar Jakob nu o auzi.

Elicopterul se roti, se înălță, făcu o curbă strânsă și se îndreptă spre sud.

— Despre ce vorbiți voi, de fapt? Întrebă ea iritată.

Ceva clămpăni. Era Kraphol, care deschise geamurile. Isabelle vru să-i facă semn cu mâna, dar el nu privi în jos, spre ei. Se întoarse neliștită către strada care era acum liniștită. Și sirenele amuțiseră.

— Cândva o vom păți și noi, aici. Și de ce ar trebui ca tocmai noi, cei de aici, să avem liniște?

Isabelle îl privi pe Jakob, care se făcuse mic. „De ce nu face nimic niciodată? De ce nu se apără?” gândi Isabelle. Simți cum se lupta cu ceva și nu o întreba ce mai face. Părea să o fi uitat.

— Ia uitați-vă și voi cum stăm noi aici, degeaba, spuse Alistair cu

un glas care trăda supărarea.

— Aș vrea să merg acasă, spuse Jakob încet.

Se desprinsese de grilaj, șovăi o clipă, și apoi începu să meargă repede, fără a se întoarce. Isabelle și Alistair rămaseră înmărmuriți.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Isabelle, simțind că trebuie să se lupte cu lacrimile. Ce s-a întâmplat?

— Asta tu ar trebui să știi, replică Alistair.

— Dar ce-a fost chestia aia cu Bentham? Ce legătură are asta cu voi, cu fotografiile, cu tot?

— Ce legătură are asta cu noi? Ce legătură are cu noi faptul că militarii englezi torturează oameni în Irak și ucid copii? Alistair dădu din umeri și apoi continuă: Probabil că nu are nicio legătură. Principalul este că nouă ne merge bine.

Alistair rânji cu răutate, iar Isabelle exclamă:

— Dar nu e vorba despre asta!

— S-ar putea, spuse Alistair. Hai să bem ceva. Așa are și Jakob timp să se liniștească. Sau voi nu vă certați niciodată?

Isabelle replică, dând din cap:

— Nu ne certăm.

Jakob dispăruse deja după colț.

Isabelle se gândi că Jakob nu se va duce acasă. Probabil că nici nu știa încotro să o apuce.

— Și de ce ne-am certa? întrebă Isabelle.

Alistair se apropie de ea, îi apucă fața în mâini.

— Oare ce gândești tu? întrebă el. Oare ce-ți trece prin cap?

Jakob umblă două ore prin Camden, sperând că va recunoaște strada pe care locuia Miriam. Dar nu o găsi. În cele din urmă, se întoarce la birou. Domnul Kraphol mai făcea încă ordine în bibliotecă. Punea cărțile de pe un raft pe altul. Toți ceilalți plecaseră.

Nici urmă de Alistair și Isabelle. Jakob se gândi mai întâi să-l sune pe Alistair pe mobil, dar se răzgândi. „Nu s-a întâmplat nimic”, gândi el. Dar era neliniștit. Pe biroul lui era un bilet de la Maude. Domnul Miller lăsase un mesaj că ruga să fie sunat. Un al doilea bilet se afla sub biletul de la Maude. Era de la Bentham. „Mi-ar face bine o scurtă călătorie. Schreiber este încântat. Dacă sunteți de acord, mâine pe la unsprezece decolăm de pe Heathrow. Dacă nu, vă rog să mă sunați acasă. Am rezervat trei bilete, în cazul în care soția dumneavoastră ar dori să ne însoțească.”

Jakob împături biletul cu grijă. Îl vedea pe Bentham atât de clar cu ochii minții, parcă ar fi fost cu el. Apoi începu să strângă actele necesare pentru călătoria de a doua zi.

Isabelle apăru către miezul nopții. Părea amețită de băutură. Sări de gâtul lui. Nu îl întrebă unde fusese. Când îi spuse că a doua zi voia să plece la Berlin cu Bentham, ea păru speriată. Se duse în bucătărie și își turnă un pahar de vin roșu.

— Și cât ai să lipsești?

Jakob ezită. Apoi spuse:

— Numai două sau trei zile.

Fața ei păru că se făcuse mică și îl întrebă:

— Pleci chiar mâine-dimineată?

Ea se duse la culcare și adormi imediat.

El îi mângâie umărul prin pătură. Respira regulat și lui îi era rușine că nu o întrebase dacă voia să-l însoțească. Își împachetase deja două costume și două cămăși.

Dimineata, când el se trezi, ea mai dormea încă. Îi scrisese pe un bilețel că avea să o sune mai târziu. Lăsă bani în bolul din camera ei de lucru. În bol nu mai era decât o bancnotă de douăzeci de lire. Ieși. „Ca un hoț”, gândi el. Dar când urcă în metrou era nerăbdător

și fericit. Îndată ce avea să aterizeze pe Tegel, avea să o sune pe Isabelle.

— Nu știu, spuse ea, și când Andras o întrebă nerăbdător: „De ce nu știi cum îți merge?” ea nu dădu niciun răspuns.

Se auzi un pârâit pe fir, deși era greu să-ți imaginezi că un fir, ceva subțire sau solid, îi lega într-un mod miraculos. Andras se întoarse și deschise fereastra, deși era răcoare. Vremea aducea a toamnă și se aplecă peste geam, ca și când și-ar fi dorit să mai mărească distanța dintre el și Magda. Ținu telefonul strâns și, pentru că Isabelle nu spunea nimic, se gândi că ținea în mână tăcerea ei, putând să o poarte unde dorea. Ea nu spunea nimic. Și după ce el se uită la Turnul Televiziunii, la stingerea și aprinderea palidă a panourilor publicitare, în timpul zilei, se întoarse, se apropie de masa la care stătea Magda și scrisse: „Dacă mă mai vrei, mă mut la tine”.

Magda zâmbi, îi atinse mâna și se duse în dormitor.

— Isabelle, ce este cu tine? întrebă el din nou. Ea nu răspunse nimic. O putea auzi cum respira, monoton, șuierător. „Ca un animal care fuge înapoi și-ncolo prin cușcă”, gândi el și se supără.

— Andras, poți să vii să mă vizitezi?

El simți cum i se umezise telefonul în mână. Trei luni mai devreme! Dacă i-ar fi pus întrebarea asta, trei luni mai devreme, ar fi dat fuga la birou, chiar și noaptea, numai ca să-și rezerve un bilet. Acum simți o durere înțepătoare.

— Andras, întrebă Isabelle, poți să vii?

— S-a întâmplat ceva? întrebă Andras la rândul lui. Nu-ți merge bine? Pentru o clipă se lăsă o liniște profundă. Apoi se auzi un fâșâit. Probabil că Magda își luase o carte și se întinsese în pat. Avea să aștepte până ce termina el de vorbit. În pod se auzeau pași.

„Bietul domn Schmidt! gândi Andras. Ce se va alege de el, dacă eu mă mut și dacă proprietarii pun casa în ordine?” Se duse din nou la fereastră, dar nu privi afară, ci se uită la canapeaua veche, pe care o avea de la unchiul Janos și de la mătușa Sofi. Ar fi vrut să întrebe: „Îți mai aduci aminte de canapeaua roșie?”, dar renunță. Ea știa și așa că el nu va veni. „Prea târziu”, gândi Andras. Dar aceasta nu era expresia corectă, pentru că timpul și evenimentele marcate de scurgerea lui nu erau mereu la fel. Nu era totul ca o linie, fie ea și neregulată, care putea fi urmărită și înapoi. „Timpul nu leagă nimic, gândi el. Nu fragmentează nimic, nu leagă nimic, nu fragmentează nimic. Doar noi ne gândim că așa se întâmplă.” Sentimentul care îl lega pe el de Isabelle era la fel de uzat ca și canapeaua. Un obiect care nu mai era util, care provoca indiferență, la fel ca multe dintre amintirile legate de ea.

— Nu cred, spuse el, și apoi se corectă: Nu, Isabelle, nu vin acum la Londra.

Ea tăcu și râse. Râse cu glasul acela care îi era lui drag. Glas de școlăriță.

„Glas de școlăriță”, gândi el și văzu înaintea sa fata cu rochie roșie. O văzu fugind.

— Desenezi mult? o întreabă el, întrerupându-i râsul.

— Pictezi mult? întreabă Isabelle la rândul ei și avu ceva dur, neplăcut, în glas.

— O să mă mut la Magda și poate o să mă apuc iar să pictez.

— De asta nu vii?

Întrebarea asta păru că îi înfige lui Andras un cuțit în inimă.

— Și Sonja chiar e gravidă? continuă Isabelle. Și voi v-ați mutat în Potsdamer Strasse, iar tu te muți la Magda, în Charlottenburg? Nu va mai fi niciodată cum a fost, mai spuse Isabelle și apoi puseră amândoi telefonul în furcă.

Magda adormise cu cartea în mână. El o înveli cu grijă, îi scrisese un bilet și ieși. Pe Torstrasse, traficul era aproape inexistent. Se gândi că l-ar fi putut suna pe Jakob, dar apoi apărură, așa, deodată, o mașină, și el sări pe trotuar. Se împiedică, amortiză șocul cu mâinile, astfel încât fața lui rămase neatinsă. Dar se lovise la genunchi, palmele îl ardeau. Amândouă erau zdrelite. Era mai curând năucit decât speriat. Se așeză și se uită prin gaura făcută în stofa, la genunchi. Se pare că se lovise cu genunchiul de o pietricică ascuțită sau de un ciob. Din rana de vreo trei centimetri curgea sânge, se scurgea pe picior în jos. Căută prin haină o batistă, nu găsi, și așteptă până când va fi curs destul sânge din rană. Nu dură mult. Când se ridică cu grijă, simți cum îi dădură lacrimile. Dădu din cap, iritat, dar nu se putu abține să nu plângă, și râse el singur de el. Inima îi bătu cu putere, când traversă iar strada, șchiopătând, râzând. Apoi străbătu Choriner Strasse cu lacrimi în ochi.

Magda tocmai se trezise. Îl privi cu ochi mari, plini de mirare. Îl apucă de mâini cu grijă și îl duse în baie.

— Nu ai Kodan? întrebă ea și îi spălă cu grijă rănilor cu apă caldă, văzând că nu poate să spună nimic.

— Pantalonii pot să-i arunc la gunoi, constată ea și îngenunche în fața lui. Vai, sufletelul meu.

Andras se lăsă dus în pat, învelit. La prima oră a dimineții simți cum Magda se trezește, se strecoară afară. Adormi din nou. Când se trezi, găsi în bucătărie cornuri și lapte proaspăt. Pe un bilet, pus pe o farfurie curată, era desenat un camion și un semn de întrebare. Andras sună și îl întrebă pe Peter dacă mai avea niște cutii pentru mutat.

— Șase bucăți, spuse Peter. Dar de ce ai nevoie de ele?

— Mă mut la Magda. Dacă se poate, chiar azi.

Andras constată că asculta cu spaimă tăcerea.

— Peter. Peter! Mai ești acolo? De ce nu zici nimic?

— Te muți la Magda? Chiar așa? Andras! Nu-mi vine să cred! Asta e minunat! Credeam că vei plânge după Isabelle până la sfârșitul vieții tale.

Peste o oră cineva sună la ușă. Era Peter. Adusese cutiile.

— Trebuie să plec! îl informă Peter. Sonja mă așteaptă în mașină.

Avu un moment de ezitare, pe urmă rânji emoționat, îl îmbrățișă pe Andras, dispăru.

„Numai lucrurile cele mai importante, gândi el. Două cutii cu haine, două cu cărți, două cu acte. După aceea fac eu ordine.” După ce termină, își aduse aminte ce visase. Un vis asemănător cu cel pe care îl avusese cu câteva luni în urmă. Stătea goală într-o încăpere, în bătaia neonului, mai bătrână și mai mică. O femeie în vârstă cu trup de copil. Nu-i putea vedea chipul. Îl ascundea în palme.

„O să-i trimit un e-mail, gândi Andras. O s-o întreb dacă nu poate veni cumva la Berlin pentru câteva zile.”

Noul sediu tot nu era gata. În biroul lui Isabelle, Isabelle avea propriul birou, cu o fereastră care dădea spre castanul din grădină, se aflau cutii și computerul ambalat. Era atâta treabă și de ce să nu fi fost ăsta un nou început? *New concept – new life*. Asta era valabil și pentru ea. Cineva bătu la ușă. Nu sună, ci bătu. Pentru o clipă, lui Andras îi trecu prin cap că la ușă era Isabelle. Dar era domnul Schmidt. Avea în mână o valiză demodată, din carton.

— Mă gândeam eu că în curând o să vă mutați, spuse domnul Schmidt morocănos, când văzu figura speriată a lui Andras.

— Îmi pare rău, replică Andras, ridicând mâna, de parcă ar fi simțit nevoia să se apere.

— Lucrurile stau așa: am găsit ieri un geamantan și astăzi mă mut, spuse domnul Schmidt. Nici nu se putea întâmpla altfel. Am

înnoptat în gară, deși nu ar fi trebuit s-o fac. Localurile în care se servesc gustări sunt foarte bune. Și apoi am găsit valiza asta goală. La poștă. Știți dumneavoastră, la pod. „Nu e o pură întâmplare, mi-am zis. Se mută, mă mut și eu.”

Domnul Schmidt puse mâna pe geamantan și începu să coboare scările.

— Dar nu vreți să vă ducem undeva? Și reșoul nu-l luați? întrebă Andras.

Domnul Schmidt dădu din cap și coborî cu grijă treptele, fără a mai întoarce capul.

Îi dădu o pătură și îi spuse că putea să doarmă pe canapea, la fel ca fratele ei. Era nouă și jumătate seara și lui îi plăcu cum stătea întinsă și poate chiar adormi imediat. La zece și jumătate, el mai ieși o dată și încuie ușa. Merse în susul străzii și când văzu că la numărul 49 era întuneric, se supără, de parcă îi fusese zădărnicit un plan. Avea un plan. Mâine urma să plece la Glasgow. Lucrurile lui erau deja împachetate. Geanta era pregătită în dormitor. Trebuia doar să-și mai facă un pic de curaj. Pete, portarul de la Broken Night, îi spusese că trecuseră pe-acolo doi țiți, care nu păreau foarte simpatici, și se interesaseră de el. Îl întâlnise din întâmplare. Pe Iron Bridge. Încă îi mai datora banii lui Pete. Nici nu avusese de gând să-i dea partea, și uite că Pete era atât de drăguț și îl avertiza. Rânjise și spusese că făcuse și el așa, o faptă bună, pentru a-și mai îmbunătăți karma. Cât despre karma lui Jim, Pete îl sfătuisese să plece din oraș, pentru că acum nu se mai putea reîncarna decât în râmă sau în vrabie. „Dar abia dacă mai există vrăbii”, gândi Jim, în vreme ce mergea în josul lui Lady Margaret Road. Nici măcar nu era vorba despre asta. Se simțea ca și cum Isabelle l-ar fi înșelat. Copila era întinsă pe canapea, dormea, nu se prefăcea, pentru că atunci când Jim își apropie bricheta de părul ei, ea nu tresări. Respiră mai departe regulat. Dormea. Părea atât de drăguț. Chiar era drăguț să vii acasă să vezi un copil cum doarme. Și care nu era aia casa lui? Mâine voia să se care. Bău o bere și se duse în dormitor, deși avea obiceiul să doarmă de cele mai multe ori în sufragerie, ca să audă ușa, ca să poată fi cu ochii în patru. Dar pe canapea dormea copila. Își dezbracă haina, o aruncă pe jos și se întinse în pat.

În toiul nopții o auzi pe copilă scâncind. Îl trezise. Se pare că

micuța se sculase. În loc să doarmă mai departe, Jim strânse pumnul supărat. Se auzi un zgomot, fetița se lovise probabil de măsuță. Ce chestie idioată, măsuța aia din sticlă și copila aia. Poate că îi era sete. Dar el era prea obosit și prea leneș, pentru a se ridica din pat. Probabil că nu fusese o idee bună. Nu fusese o idee bună să aducă aici copila când Isabelle nu se afla aici. Trase cu urechea. Auzi un scâncet ușor și adormi iar.

Visa ceva și sări speriat din somn, ferindu-se de ceva urât. Când deschise ochii, văzu că fetița stătea în fața lui. Stătea așa cum o găsisese și ieri. O față ascuțită, nu tocmai frumoasă. Și pe urmă își dădu seama că micuța mirosea urât.

— Nu poți să te speli? Puți, îi spuse el.

Fetița făcu un pas înapoi și când o privi mai atent observă o pată neagră pe pantalonii ei cenușii. Un fel de pantaloni pentru jogging, dintre cei care se legau sus, cu șiret. „Asta e greșeala mea, am luat o hotărâre proastă”, gândi el. Fusese greșeala lui că nu îl gonise pur și simplu pe Ben, că nu fusese mai aspru față de Mae și acum, copilul ăsta. Stătea așa înmărmurită înaintea lui și imediat avea să plângă, și pe urmă ar fi vrut să și mănânce de dimineață. Lapte, cereale, pâine, marmeladă. Se ridică și observă înveselit cum fetița o luă la fugă, se refugie în sufragerie, se așează pe canapea. Cu mâinile puse pe genunchi și capul plecat. Pe măsură ce se apropia de ea, fetița devenea tot mai rigidă. Dacă ar fi atins-o, s-ar fi spart, aidoma unei păpuși de porțelan. Dar, deodată, ea înălță capul și îl privi. Direct, fără a ceda. Nu putu rezista privirii ei. Se duse în baie, se dezbracă, se bărbieri. Țuguie buzele, așa cum făcea adesea.

Își țuguia buzele de parcă într-o zi ar fi putut să înceapă să fluiera așa, de la sine. Dar din gura lui nu ieșea decât aer. Aer și salivă. Chiar și după ce făcuse duș, tot mai era furios.

Își puse un prosop la brâu și se duse în sufragerie. Copila era tot

unde o lăsase.

— Scoală-te! tună Jim.

Îi dădu ascultare, încăpățânată, îndărătnică.

— Poate pregătești și tu micul dejun sau crezi cumva că am să te servesc eu?

Sara vru să se ascundă după măsuță, dar el îi tăie calea. Îi simți mirosul și înțelese, în sfârșit:

— La dracu'! Ai făcut în pantaloni? Ai făcut pipi pe canapeaua mea?

O apucă de umeri. „E slabă ca o păsărică”, gândi Jim și o sili să înalțe capul. Dar ea nu plângea. Privea în gol, cu o concentrare aproape supraomenească. Stătea așa. Ultima piedică înainte ca el să plece la Glasgow. Ea și Isabelle. Atât doar, înainte de a putea părăsi orașul ăla de căcat, care strica totul, care nu ierta nimic. Era deja ora zece, Jim se întoarse. Ceva luminos se arătă înaintea ochilor lui, îl orbi. Se văzu nevoit să închidă ochii. Era o lumină puternică, albă.

— Măcar spală-te, spuse el. Nu am haine de schimb pentru tine.

Fetița plecă, intră în baie, închise ușa în urma ei. Apă. El puse apă la fiert, pentru ceai. Căută biscuiți, pâine prăjită. Scoase o tavă. Puse două pahare pe tavă. Rânji. Hisham ar fi fost mulțumit de el. Uite, scormonea prin niște pachete care se aflau acolo de pe vremea lui Damian. Oare aia nu era miere? Nu, miere nu, dar, în schimb, un borcan cu marmeladă. Era puțin spart la gură borcanul, dar marmelada nu mucegăise. Mae pregătea micul dejun așa cum trebuie. Cu ouă, cu șuncă. Cumpărase un toaster, fără să-l întrebe nimic, asta numai ca să prăjească dimineața pâinea. El duse tava în sufragerie, așeză pătura. Își trecu palma peste canapea. Nu mai păstra căldura trupului, care dormise acolo. Era uscată.

Ea nu găsisese baia și atunci se ridicase să facă în pantaloni, ca să nu murdărească în vreun fel canapeaua. „Nu mai lipsește decât

Isabelle”, gândi el. Isabelle, care să prăjească ouă în tigaie și să-l întrebe dacă voia șuncă. Puse ceai în cești și puse marmeladă pe un biscuit. Mobilul sună. Pe ecran nu era afișat niciun număr. Răspunse. Iar una dintre acele hotărâri greșite, pe care le lua ca un idiot. Sperase că Hisham îl va suna. Dar nu era nimic. Nu se auzea nimic. Doar o respirație. „O femeie”, gândi el. Întrebă cine era acolo, cine dracu’ era acolo.

— Cine-i acolo? strigă el și pe urmă femeia închise.

Pe urmă Jim strigă:

— Mae? Tu ești, Mae?

Fetița ieșise din baie încet, ca un șoarece, îl spionase. Se duse la masă și începu să mănânce. Se îndopa cu biscuiți. Se întoarse scârbit într-o parte. Împinse una dintre cămile cu ceai, își luă geanta, încuie ușa și plecă. N-avea decât să o găsească Damian. Asta avea să fie așa, un cadou micuț de la Jim cel recunoscător. O va găsi pe jumătate moartă de foame sau cu totul moartă de foame, pentru că nu putea deschide geamurile, nici măcar dacă se suia pe un scaun. De auzit, nu avea cum să o audă nimeni. Era micul cadou de rămas-bun. Mobilul îl ținea strâns, în buzunarul de la pantaloni. Trăgea cu urechea. Voia să audă dacă mai sună cumva. Îl pipăi cu degetele, dar mobilul rămânea mut. Merse în josul lui Kentish Town Road. Își cumpără de la o brutărie două Sconcs. Mestecă. „Să plec! se gândi. La gară și să plec!” Pipăi plasticul. Scoase mobilul. Iată podul, Canalul. Jim apăsă butonul verde. Ascultă. Nimic. Aruncă telefonul în apă, fără să-l închidă. Un puști care se afla lângă el rânji uimit și-l întreabă:

— Domnule, de ce nu mi-l dați mie?

Jim privi în ochii sticloși ai puștiului.

— Hei, domnule, nu aveți și pentru mine o liră?

Văzu mâinile tremurânde care se întindeau spre el.

— Poate aveți o țigară, continua băiatul să se milogească. Jim băgă mâna în buzunar, căută o monedă. Dar nu era nimic acolo. Nicio monedă, nicio bancnotă. Nimic. Totul era în haină. În haina, pe care o purtase ieri. Căută prin geantă. Scormoni prin geantă, printre ambalaje de celofan și medicamente.

— Nu mai încerca să fii șiret, îi spusese Albert. Nu are niciun rost. Ține banii la tine. Restul, într-un buzunar din care poți să arunci totul.

Și el făcuse totul așa cum trebuia. Haina rămăsese în dormitor „Un mic dar de rămas-bun, se luă el în râs. Dar haina aia o voiai, nu?” Băiatul mai stătea încă înaintea lui, se ghemuise.

— Tai-o! îi strigase Jim.

Băiatul tăcu precum i se spusese și Jim își îndreptă spatele. Apucă bine mânerul genții. Un grup mic de turiști se opri lângă el. Turiștii vorbeau tare. Vorbeau despre el. Își dădu seama de asta după privirile lor. Privirile nici măcar nu erau furișe, ci directe, clare. Doi bărbați vorbeau. Două femei îi ascultau. Cea mai frumoasă dintre ele trăgea niște linii invizibile cu pantoful pe trotuar. Își ținea poșeta strâns, cu ambele mâini. Jim se desprinsese de parapet ca un înotător. „Încă o dată”, gândi el. Începu să alerge cu pași mari. „N-am nici măcar mărunt, pentru un bilet de autobuz.” Trecu de Pang's Garden, fredona. Era ultima oară când trecea pe acolo. Va lua un taxi până la gară. Unul dintre acele *Peace Cabs*. Bărbații stăteau acolo, politicoși. Vorbeau cu voci plăcute. Îi întindeau o cartelă. Chiar azi? Da, azi la prânz era foarte bine. Era bine. Trebuia doar să sune. Cu zece minute înainte. Și unde? Din Lady Margaret Road până în Liverpool Street Station? Nicio problemă! Așa îi spusese unul dintre ei, dând din cap, dar ceilalți doi păreau distrați. Se uitau în cealaltă parte a străzii, unde o bătrână încerca disperată să țină pasul cu frumosul ei cățel și o

femeie tânără se apropia din sens opus, mergând de parcă ar fi avut genunchii moi. Avea o fustă scurtă, mergea relaxat. Nici măcar nu ridica picioarele. Își țâra sandalele și picioarele alea moi și albe. Înjură. Traversă strada printre mașini care claxonau. Dar ea nici nu întoarse capul. Pășea moale și sexy și tălpile încălțărilor se frecau de pietrele trotuarului. Totul se petrecea atât de încet, de parcă ar fi vrut să-i ușureze treaba. Pur și simplu se oferea fără nicio rușine. Chiar și muftiii aflați pe cealaltă parte a străzii observară asta. Se lăsă puțin înapoi, după aceea se îndreptă iar. Fusta i se lipise de fund, ademenitor, respingător. Nici nu își dădu seama că el se afla în spatele ei. Nu-i auzea nici respirația, nici pașii. Era mulțumită. „Mulțumită de sine și de ziua care o așteaptă”, gândi Jim. Seara, soțul avea să apară și avea să plătească bani frumoși ca să primească măcar o cină și măcar niște cuvinte frumoase. „Nu te culci cu el? ar fi vrut să întrebe. Și el ce primește în schimbul banilor lui?” Ea călca ușor cu genunchii moi. Poate lucea asta voit, poate se simțea foarte bine pentru că un bărbat mergea în spatele ei și se uita pofticios la fundul ei frumos, rotund și sexy. Dădură colțul către Leighton Road. El mergea la trei metri în spatele ei, cu ochii pironiți în părul ei maroniu, de parcă ar fi fost de miere, pironiți în fundul ei, în bluza ei în carouri albastre și verzui. El o urmărea sau o mâna, pentru a-i face o surpriză. „Am plecat prea brusc, gândi Jim. Fără bani, fără a-mi lua rămas-bun, dar asta nu se mai poate schimba.” întinse mâna. O strigă pe nume, o prinse de braț, înainte ca ea să se fi putut întoarce. O trase mai aproape de el, astfel încât să pară că ea dorea să-i cadă în brațe. Trebui să se uite în altă parte. Ea nu se rușină. Îi oferî fața, ochii larg deschiși, gura întredeschisă. Era cu totul nevinovată. Trăncănea ceva legat de faptul că soțul ei era plecat din oraș.

Spuse că soțul ei nu o luase și pe ea, că îl rugase pe un prieten să

vină. Îi spuse totul având expresia acelor persoane care au drepturi, care aveau să fie consolete. Dar nu voia. Acel prieten nu voia, pur și simplu, să vină, din cauza altei femei. Se apropie mai mult de el. El simți nevoia să se retragă puțin. O ținu de braț. O ținu la distanță și pe urmă o trase după sine. Se gândi că era lumină. Și ochelarii de soare și-i uitase în haină. Își aminti de ceea ce îi spusese Damian, despre faptul că în lumină erau ascunse tot felul de lucruri. Simți brațul cald în mâna sa. Îi era dor de Mae. Îi era atât de dor de ea.

După toată acea lumină de afară, în casă li se păru întuneric. Ochii lor se obișnuiră cu greu cu acel întuneric. Ea trase pe nări aerul stătut, acru. Jim se împiedică. Ea se propti în el. Îi simți trupul puternic.

— El o să sune, spuse ea. Pun pariu că o să sune și o să întrebe dacă nu aș putea totuși să-l însoțesc. Ca să fiu sinceră, nici nu știu dacă mai vreau să fac asta.

Andras îi spusese că are glas de școlăriță și ea începu:

— Ar fi meritat să vezi fotografiile pe care mi le-a făcut Alexa. Erau în sertarul meu. Unde era să le țin? Erau poze nud. Mă gândeam că lucrul cel mai rău e că nu sunt pornografice. Probabil că Alexa are o întreagă colecție. Ar fi trebuit să le trimit părinților mei. Poți să-ți imaginezi treaba asta? Ei stau în cutia lor de pantofi. Așa numesc eu casa lor, „cutie de pantofi”. E ceva scump, nu Prada, dar ceva solid. Îți poți imagina reacția lor, dacă le trimit fotografiile alea, așa, ca să vadă cum mai arăt eu goală?

Amuți. El se îndepărtă și încuie ușa.

— Jim? Tu ai spus de curând că eu aș semăna cu cineva. Stătea înaintea ei, în semiîntuneric. Nu era atât de solid ca Jakob și Alistair, dar era mai compact, plin de energie concentrată, mânioasă. Pusese geanta jos. Ea se aplecă după geantă.

— Las-o! spuse el tăios.

— Voiam doar s-o dau din drum, ca să nu te împiedici de ea.

Îi privi fața cu atenție. Nu-și putea da seama ce vede. Jakob era cel care avea să încerce să o sune, nu Andras. Jim voia să scape de ea.

— Jim, ce voiai să-mi arăți? întrebă ea, trăgând de nasturele de

sus al bluzei.

Fusese însă numai o mișcare de derută. Izbucni în râs și își desfăcu puțin picioarele. În dreapta ei, acolo unde erau o canapea și o măsuță din sticlă, se mișcă un cap de copil. Se iviră două brațe subțiri, se întinseră. Țineau ceva negru în mână și abia după aceea înțelese ea că Sara se ridică și avea jacheta ei albastră, veche, din lână. Isabelle se uită repede la Jim, care stătea acolo și parcă pândeă. Sara se apropie încet de ea, spunând:

— Jacheta dumneavoastră! Vă dau jacheta dumneavoastră, ca să mi-o dați înapoi pe Polly!

Isabelle făcu un pas înapoi, zicând:

— Prostii... Asta nu-i jacheta mea.

Miroși jacheta. Avea un iz acru. Făcu o mișcare de respingere, de parcă ar fi putut să gonească fetița. Fetița tăcea. Era năucită.

— Polly? Întrebă ea în cele din urmă. Mi-ați luat-o pe Polly și mi-ați lăsat mie jacheta? Îl privi pe Jim, de parcă i-ar fi cerut ajutor.

— Spune-i unde e Polly! îi porunci el, rânjind. Se apropie de ea și continuă: Spune-i ce-ai făcut cu rahatu' ăla de pisică a ei!

Isabelle simțea căldura trupului său. Trupul său relaxat și încins. Dar era distrat, de parcă i-ar fi venit în minte ceva, un lucru de care uitase. Trecu pe lângă Isabelle, luă un plic de pe televizor și spuse:

— Asta era! Despre asta ai vorbit. Despre fotografii.

Ținea în mână plicul, indecis. „E ca și când s-ar sfărâma ceva, gândi Isabelle. S-ar desface în bucăți.” Sara lăasă jacheta în jos și îl privi pe Jim, de parcă s-ar fi milogit. Jim puse plicul la loc și Sara îl luă. I-l întinse, de parcă acel plic ar fi însemnat ceva, dacă jacheta nu însemna nimic. Ceva ce i-ar fi putut oferi lui Isabelle. Îi întinse lui Isabelle plicul.

— Termină! izbucni Jim. Vocea lui avu un răsunet spart.

Rupse plicul în bucăți. Bucățelele acelea căzură pe jos. Erau

bucățele colorate, după cum constată Isabelle. Bucățele din fotografiile ei. Bucățele colorate, între bucățele albe, care alcătuiseră cândva un plic. În cameră era acum și mai multă lumină, pentru că soarele coborâse puțin mai jos.

— Dar mi-ai spus că doamna știe unde este Polly! protestă Sara.

— Vrei să-ți ții gura? o apostrofă Jim. Rahatul tău de pisică? Pisica? E moartă! Moartă! Ai priceput? A murit din cauza ei, continuă Jim, arătând-o cu degetul pe Isabelle. A murit pentru că ea nu putea să o sufere, pentru că îi este indiferent ce se petrece cu pisica ta!

Se întoarse cu totul spre Sara. Înălță capul. „Ce mincinos!” își zise Isabelle. Dar nu era o minciună pentru Jim și pentru Sara care stăteau față-n față, în vreme ce se întuneca, probabil, pentru că un nor acoperise soarele. Isabelle simți mirosul stătut de tutun, de lenjerie veche, de pernă prăfuită, care nu fusese scoasă, probabil, niciodată la aerisit. Pe măsuta de sticlă era un pahar.

— Jim, spuse ea. Jim, aș vrea să plec. Se îndreaptă spre ușa încuiată. Cheia nu era în broască. Jim, lasă-mă să plec. Eu am împins-o doar de pe pervaz. Asta-i tot! Nicio pisică nu moare dacă o împingi de pe pervazul unei ferestre aflate la parter!

Glasul ei era subțire, revoltat, de parcă i-ar fi folosit la ceva faptul că se revolta.

— Jakob a spus că mă sună! exclamă ea, deși știa foarte bine că Jakob nu avea să-și facă niciun fel de griji. „Și chiar dacă va suna, asta nu va schimba cu nimic situația”, gândi ea.

Jim o urmări atent. Văzu cum dădea drumul clanței, cum se întorcea în încăpere.

— Jim? spuse ea, izbutind să-și controleze glasul.

— Minți! spuse Jim, gesticulând în gol, pentru a pune mâna pe un gând, pentru a izgoni ceva.

Mâna lui o atinse pe Sara. Nu prea tare. Dar el se bucură că mâna lui se împiedicase, în sfârșit de ceva. Se împiedicase de ceva care nu îi permitea să înainteze. Isabelle își îndreptă spatele și spuse, stăpânindu-se:

— Sara, i-ai povestit lui Jim ce ai făcut cu pisica ta? I-ai spus că ai bătut-o cu un băț? Cu un băț gros?

Jim tăcu uluit.

— Ei, ce spui?

Dar pura răutate, cumplita răutate a denunțului ei, declanșă ceva care stătuse liniștit, întocmai ca un ceas stricat. Chiar și norul porni mai departe, lăsând soarele să strălucească în voie. În cameră se făcu mai multă lumină și i se putu vedea fața, care se modifica, întocmai ca într-un film vechi, ca într-un spectacol al jocurilor de umbre. El simți ceva, dădu deoparte tot ce era inutil, făcând un gest care trăda jignirea și mândria. Văzu cum trage aer în piept. Căuta ceva, la fel ca și ea.

— Poate că ar trebui să te iau cu mine, spuse el în cele din urmă. Vrei să vii cu mine, tu, cu fața aia frumoasă și nevinovată?

Veni în spatele ei, purtându-și mâinile ca într-un joc, mai întâi pe gâtul ei, apoi mai jos, sub materialul bluzei verzi-albastre, o strânse mai tare, se concentra mai mult. Sara scoase un scâncet. Jim înjură, se desprinsе de Isabelle, făcu doi pași, își luă avânt, strânse pumnul... O trase iar pe Isabelle lângă sine, în vreme ce Sara căzu, sângerând. Isabelle scoase un țipăt scurt, dar mâna lui îi acoperi gura. Apoi își menținu mâna pe gura ei, dar fără a mai apăsa. Îi mângâie buzele, i le desfăcu.

— Nu s-a întâmplat nimic, îi șopti în ureche. Ei, hai! o ademeni el, o alintă el, până ce buzele ei se deschiseră și mai mult, până când simți degetul pe limbă.

Sara se întoarse pe o parte. Se ridică, tuși o dată. Sângele curgea

nestingherit, era absorbit de tricou. Degetul se retrase din gura lui Isabelle. Sara îi privi pe amândoi. Își trecu mâna șovăielnic peste bărbie, scuipă, mai scuipă o dată. Isabelle închise ochii. O scutură un fior de greață. O palmă, dată ușor, o atinse. Îi auzi glasul râzând, spunând:

— Doar ți-ai dorit să fie pedepsită. Se aplecă spre dreapta și continuă: Deschide ochii!

Apoi o împinse înainte, către Sara, care ținea un dinte în mânuța întinsă. Nici nu plângea. „Nu pot să fac nimic”, gândi Isabelle iar și iar, și simți trupul cald, se lipi de el. Dar el o împingea nemilos spre fetița, care îi privea de la o distanță mică, uriașă. Jim mormăi ceva. Mâinile lui o împingeau ușor pe Isabelle, o lăsau singură. Ea voia să se lipească de el, ca și când el ar fi putut să o consoleze. Voia să închidă ochii să fie îmbrățișată, dar el o respingea.

— Ai fi în stare să cerșești de peste tot, îi spuse Jim. Știi ce ești tu? Ești ca o gaură neagră. Orice se poate arunca în tine. Și tot ce este aruncat dispare fără urmă.

Jim o apucă iar, o întoarse, continuând:

— Și nimic nu se vede pe fața aia a ta, nici măcar un pic de frică. O privi atent pe Isabelle și gura i se strâmbă. Fata miroase! Nu simți? Îi apăsă ceafa în jos. A făcut pe ea!

Îi dădu drumul și spuse calm:

— A făcut în pantaloni. Dezbrac-o. Vreau să o dezbraci până la piele.

„Nu!” gândi Isabelle, dar se aplecă. Sara încercă să se ferească. Dintele îi căzu din mână, pe covor.

— Hai odată, spuse Jim cu indiferență, privind în jur ca și când ar fi căutat ceva. Se duse în bucătărie și se întoarse cu un cuțit.

Isabelle se supuse. Urmări mișcările mâinilor ei, fără să-i vină să creadă. Acele mâini, care îi trăgeau tricoul fetiței peste cap. Nu cu

duritate, nu cu tandrețe, ci cu precizie, cu îndemânare, de parcă ar fi repetat scena asta de o sută de ori. „Alexa ar trebui să fie aici, gândi Isabelle. Alexa cu aparatul ei de fotografiat.” Isabelle începu să plângă. Puse tricoul deoparte. Trase către sine trupul, acum țeapăn, al copilei, se chinui să desfacă nodul de la pantaloni, trase deodată pantalonii și chiloții în jos, până la glezne. Ridică fetița. Sara stătea acum goală înaintea ei. Se ștergea la nas, se mânjea de sânge, nu plângea, se uita la Isabelle cu spaimă, dar împăcată. Scurpă. Scurpă un al doilea dinte. Părea că nu pricepe ce se petrece și o privi întrebător pe Isabelle, care stătea în genunchi înaintea ei, palidă de teamă, cu răsuflarea tăiată de rușine. Jim o lovi pe Sara ușurel cu vârful pantofului, o dată, încă o dată, de parcă ar fi vrut să verifice un anume lucru, în grădină se auziră deodată glasuri de copii. Un băiat urla comenzi și ceilalți executau.

— Dave, spuse Sara, fără a se întoarce spre ușa care dădea către grădină.

Isabelle o privi. Văzu fața ascuțită a copilei, sângele care se usca.

— Fratele tău ăla tâmpit, spuse Jim absent, în vreme ce mâna dreaptă părea că se juca cu lama cuțitului. Păi să plecăm toți. Să ne cumpărăm o casuță, nu-i așa? O casuță cu grădină, cu un cireș în mijloc.

Jim se apropie de fetiță.

— Nu! se milogi Isabelle, plângând fără a se mișca.

— Nu? replică Jim, rânjind. Da' nu vrei s-o ajuți, nu-i așa?

Isabelle desfăcu repede nasturii bluzei, trase fusta de pe ea, chiloții, se împiedică în sandale și se întinse goală pe podea.

— Nu vreau! decise Jim după ce o privise atent.

Cu mâna stângă o apucă de păr, prinse în mână păr cât mai mult. Îi puse piciorul pe umărul stâng, astfel încât ea să nu se poată ridica. Puse cuțitul aproape de rădăcina firelor de păr și făcu o mișcare

bruscă, lăsând să cadă la întâmplare părul tăiat.

— Uite-așa! spuse el mulțumit, de parcă ar fi găsit, în sfârșit, ceea ce căuta. Acum soțul tău poate să vadă că ai avut o experiență.

Zăbovi puțin. Era obosit. Apoi se duse în dormitor. Se întoarse cu o haină pe braț. Ezită puțin. Strânse din două mișcări hainele ei, le ridică, se îndreptă spre ușă, băgă mâna în buzunar, ieși pe ușă, încuie pe dinafară. Văzu pe fereastră cum urca treptele. Îi văzu picioarele. Văzu hainele. De afară nu se mai auzeau copiii. Doar cântecul unei păsări.

Copila se ascunse ca un animal în dosul canapelei când Isabelle se ridică în picioare. Îi era frig. Privi în jur. Descoperi o pătură, dar i se făcu silă la gândul că ar fi trebuit să atingă ceva. Se plimbă încoace și-ncolo fără țință. Se duse la fereastră. Văzu hainele, așa cum le lăsase Jim să cadă. Un bărbat mai vârstnic, probabil un locatar, deschise porțița, văzu grămada de haine și, iritat, îi dădu un șut. Pentru că era goală, nu bătu în geam, dar după ce domnul acela dispăru, se întinse, pentru a ajunge la cârligul de siguranță. Voia să vadă dacă fereastra se deschide. Nu ar fi fost foarte greu să iasă. Închise fereastra, trase transperantul pe jumătate, ca să nu o vadă lumea goală. Dinspre canapea se auzea un zgomot discret, monoton. Se aplecă. Sara stătea ghemuită între speteaza canapelei și perete, își băgase în gură jacheta albastră și sugea, mesteca, avea fața umflată. Lui Isabelle i se păru că numai Sara era aceea care o împiedica să plece.

Era cât se poate de clar ce avea de făcut. Trebuia să caute ceva de îmbrăcat în dormitor sau să aștepte până se făcea întuneric, sperând că nimeni nu îi va lua hainele. Pe urmă trebuia să urce cele câteva trepte așa goală cum era, și să-și ia hainele. Pe urmă trebuia să ducă fetița la medic. Până la urmă, va face toate acele lucruri. Știa că nu avea rost să amâni. Dar nu era întuneric, și ea stătea acolo, și îi era frig, și își dorea să scape de propriul trup, pe care îl vedea înaintea ochilor, ca în pozele Alexei.

Sara se arătă de după canapea, ținând strâns în mânăuță un ciucuraș al jachetei.

— Dave, spuse ea, fără a înălța ochii. Isabelle simți mirosul de urină, înainte de a vedea pata neagră de pe covor. Polly! spuse Sara

și începu să plângă.

Plângea fără să scoată niciun sunet. Lacrimile îi curgeau din ochi și parcă nici nu observa lucrul ăsta. Isabelle auzi cum lacrimile fetei picau pe covor. Auzea, pentru că lacrimile cădeau pe bucățelele de fotografii, pe firele ei de păr.

În dormitor găsi un tricou și o pereche de jeanși. Ambele murdare. Mirosul lui Jim era atât de intens, încât simți că i se face greață, dar îmbracă hainele acelea. Simți peste rușine materialul aspru. Se văzu nevoită să suflece pantalonii. Să-i țină de betelie. Nu găsi nicio curea. Mai găsi și un maiou pentru Sara. Se duse cu el în baie, nu aprinse lumina, și se văzu nevoită să strige, să strige numele Sarei. Din locuința de deasupra se auzi un radio, dat mult prea tare. O voce subțire, care lua tonuri tot mai înalte. Probabil o arie. Apoi interveni orchestra. Cineva strigă ceva și radioul fu dat mai încet. Pe marginea căzii se găsea un prosop. Puse un colț al prosopului sub jetul de apă caldă. Vru să strige, dar nu se auzi decât un gâfâit scurt, speriat. Duse mâna la ochi, la frunte, de parcă din interiorul ei s-ar fi desprins ceva, s-ar fi spart ceva care nu putea fi adunat și lipit, pentru că nu era limpede ce trebuia făcut sau pentru că se știa că lipsea o bucată și nimic din ceea ce existase nu avea să se mai potrivească. „Jakob”, gândi ea cu grijă, ca și când el i-ar fi putut citi gândurile, ca și când ar fi putu s-o vadă acolo. Jim îi spusese că pe chipul ei nu se vedea nimic. În semiîntuneric îndrăzni să arunce o privire în oglindă. Se sperie. Dar dacă s-ar pieptăna, dacă și-ar lega părul, n-ar observa nimeni că lipsea un smoc. Luă prosopul umed și intră în sufragerie, unde zăcea Sara. Avea jacheta în gură.

— Sara, șopti Isabelle, așezându-se în genunchi înaintea ei.

Îi cuprinse atent fața din care o priveau doi ochi goi. Cu mâna dreaptă apucă prosopul umed și începu să șteargă sângele uscat. Se

duse iar în baie, dați prosopul, se întoarse. Fiecare mișcare dădea la iveală o bucată a dezastrului: buza crăpată, gaura însângerată, din care lipseau doi dinți. Nasul rupt, o vânătaie umflată. Ridică fetița cu grijă. Abia dacă putea sta în picioare. O urmă pe Isabelle în baie. O lăsa să o spele pe față, pe mâini. Alt prosop. Apă rece. Apă rece pe umflături. Veni cu ea în sufragerie, la fereastră, o urmări în vreme ce își căuta poșeta, o văzu, când ieși, pe fereastră.

— Polly, spuse Sara în cele din urmă.

Isabelle dădu din cap și minți:

— Vino, poate că Polly e iar acasă.

Urcă în fugă cele câteva trepte. Se întuneca deja. Hainele ei nu mai erau acolo. O bucată de stofă albăstruie se vedea ieșind dintr-un tomberon. Peste restul îmbrăcămintei lui Isabelle trona o pungă de gunoi, care crăpase. Sara încercă să se cațare pe pervaz, dar aluneca mereu în jos. Isabelle văzu fața aceea umflată, întinse mâna pentru a o ajuta pe copilă. Se aplecă înăuntru. Copila îi apucă strâns mâna, dar apoi îi dădu drumul brusc. O privea cu neîncredere. „Ce să fac?” se întrebă Isabelle, în vreme ce îi dădură lacrimile.

Se întoarse pe călcâie și porni.

Dave sună. Mai sună o dată. Se întinse. Se întoarse în stradă și se ridică pe vârfuri. Iată canapeaua. Canapeaua cu tigrlul.

— Sara! Sara, ești aici? strigă băiatul și o privi neîncrezător pe femeia care avea niște pantaloni atât de largi, încât trebuia să-i țină cu mâna.

— Dave, Dave, repetă ea. Tu ești Dave, nu-i așa?

Băiatul dădu din cap, dar înțelegea doar o parte din ceea ce îi spunea, tot arătând cu mâna liberă în susul străzii.

— Este la Jim, spuse ea și repetă. Ea e la Jim! femeia tremura și Dave nu știa dacă trebuia să facă oare ceva.

În cele din urmă se îndreptă cu pași nehotărâți către locuința lui Jim. Îi simți privirea se întoarce, făcu semne cu mâna. Ea dădu din cap. Se pare că plângea. Și Dave porni în fugă.

Nimeni nu-i deschise, dar pe urmă văzu geamul deschis, se aplecă și șopti:

— Sara, ești aici?

Pe canapea se mișcă ușor ceva. De sub plapumă se ivi fața ei. O pată luminoasă.

— *Little cat*, ce s-a întâmplat? șopti Dave.

Isabelle era jos. Tot mai avea pe ea hainele lui Jim. Se făcu întuneric. Nu aprinse lumina. Se trezi la un moment dat. Își luă din bucătărie un pahar cu apă. Îl duse jos. Uită de el, până când privirea îi căzu pe masa ei rotundă, de lucru. Masa pe care se afla paharul. Paharul în care pătrundea o rază de lumină printre frunzele platanilor. O rază nestatornică, pentru că vântul mișca frunzele încoace și-ncolo. Se auzeau niște sunete, de parcă ar fi plouat. Dar ea nu se ridică pentru a vedea despre ce era vorba. Telefonul sună, sună, se opri, înainte ca robotul telefonic să intre în funcțiune.

După semnalele luminoase avea cinci mesaje. Cu fiecare mașină care încetinea înaintea casei, cu fiecare zgomot, ea înălța capul, dar poate că adormise, fiindcă deodată tresări, auzind voci în locuința vecină. Era ca o revoltă, din care se desprindeau, încet, încet, sunetele. Apoi se auzi ceva trântit de perete, de mai multe ori la rând. Se auzi o voce bărbătească, urmată de liniște. Această liniște o făcu să se ridice în picioare. Era imposibil de spus cine strângea forțe pentru un nou atac. Se sculă, dădu pe gât paharul de apă, adulmecă mirosul hainelor și ținu printr-un gest mecanic mâna la betelie. Telefonul sună și robotul intră în funcțiune. Era vocea lui Jakob:

— Te-am căutat toată ziua.

Deși părea îngrijorat, vocea lui era atât de limpede, de fericită, încât se apropie de telefon.

— De fapt, am fost doar la plimbare cu Bentham. Pe Schreiber îl întâlnim abia mâine.

Trase cu urechea, pentru a auzi ce se petrecea de cealaltă parte a peretelui.

— Îmi pare rău că nu te-am întrebat dacă vrei să vii și tu cu mine.

O bubuitură în perete îi distrase atenția. Parcă era un semnal.

— Nu fi supărată! spuse vocea lui Jakob.

Isabelle dădu din cap într-un gest mecanic, se apropie de perete, își lipi urechea de el, își ținu respirația.

— Mâine sau poimâine, mai spuse vocea lui Jakob înainte de a se întrerupe legătura, și iar se auzi o bubuitură în perete.

Parcă lovise cineva peretele cu pumnul și Isabelle se ghemui. Jeanșii îi alunecară de pe șolduri. Începu să plângă cu sughițuri, se împiedică într-unul din crăcii pantalonilor, se îndreptă spre telefon, formă cele trei cifre inscripționate cu grijă pe carcasa din plastic negru a aparatului. Ținu strâns receptorul și repetă adresa de două ori, înainte de a spune cum se numește. Apoi adușmăni mirosul de transpirație al tricoului.

Mașina de poliție înaintă încet pe stradă, parcurgând-o de sus în jos. Trebuie să fi cotit la biserică. Lumina albastră a girofarului trecu de câteva ori prin încăpere înainte de a se stinge, înainte ca portierele să se trântescă puternic cu un zgomet acoperit aproape întru totul de strigătele de furie care încetară. Se așeză sub fereastră, sprijinindu-se de caloriferul rece, abia când sosi și o a doua mașină cu un girofar care își făcu turul prin încăpere, de parcă ar fi fost unul dintre acele reflectoare folosite în operațiuni de căutare. Și pe urmă văzu cum un asistent o duse pe Sara cu grijă la ambulanță. Un

al doilea îl urma, dând din cap și spunând ceva. Primul o duse pe Sara în brațe până la scaunul din dreapta șoferului. Cineva din ambulanță îi întinse o pătură, luă pătura, înveli cu grijă fetița și o puse în ambulanță. După aceea motorul mașinii porni și când acesta nu se mai auzi, Isabelle desluși plânsul cu sughituri al femeii. Se părea că stătea în ușă, în vreme ce o voce de bărbat o soma cu nerăbdare să poftească în mașină. Isabelle se așează iar lângă calorifer. Auzi iar uși trântindu-se cu zgomot și, când se ridică în picioare, strada era pustie.

Jakob mai văzu cum Bentham intră pe ușă, fiind salutat de Maude și Alistair. Alistair ridică ochii, îi făcu un semn și taxiul se puse imediat în mișcare, făcu la stânga și se încadră în traficul de pe Great Portland Road, pentru ca apoi să se deplaseze spre Regent's Park și mai departe, spre nord. „Dar nu s-a întâmplat nimic, își spuse Jakob. Alistair zice că are numai un șoc.”

— Să-i cereți lui Alistair să se ducă acolo, dacă nu puteți da de soția dumneavoastră, îi spusese Bentham cu nerăbdare. Doar trebuie să aflați dacă s-a întâmplat ceva sau nu!

Și Alistair se dusesese acasă la Jakob.

— Dar nu voia să mă lase să intru. Spunea că tu trebuie să vii urgent, că ea trebuie să cheme poliția, pentru că vecinii s-au bătut.

Jakob nu înțelegea ce s-a întâmplat. „Fata, își spuse el. Precis că e vorba de fetiță.” Și Bentham insistase să se întoarcă acasă chiar în după-amiaza aceea.

Taxiul ajunse pe Kentish Town Road, coti încet pe Lady Margaret Road. În lumina dimineții, fațadele victoriene aveau un aer atât de plastic, încât lui Jakob i se păru că le vede pentru prima dată. Strada avea un aer pașnic. Ferestrele luceau în soare. Frunzele platanilor arătau primele semne ale venirii toamnei. Era septembrie. Un bărbat cu un cărucior blocă strada și taxiul, și suna din clopoțel. Stătea în fața bisericii, în mijlocul străzii. Îi strigă preotului ceva, sunând neîntrerupt din clopoțel. Preotul făcu gesturi sacadate. Jakob ținu cu grijă florile pe care le cumpărase la aeroport pentru Isabelle, astfel încât să nu-i picure apă pe pantaloni. Isabelle era în ușă când el coborî din taxi și plăti, aruncând o privire către casa vecină, spre geamul la care văzuse mereu o canapea cu o pătură pe care era

reprezentat un tigru. Dar pisica lipsea. Jakob se întrebă unde era. Isabelle îi făcu timidă cu mâna, dădu drumul clanței și se îndreptă în fugă spre el. „Dar ce s-a întâmplat?” se întrebă Jakob. „De ce poartă hainele astea?” Mirosea a transpirație. Jakob trebui să facă un efort pentru a o îmbrățișa. Nu se alintă la pieptul lui. Avea ochii închiși. El îi privi o clipă fața și simți cum i se strânge inima.

— Se schimbă, spuse el încet.

Fața ei era străină și tristă, dar el o așteptase atâția ani, așteptase atâția ani s-o revadă. Și iat-o. Fruntea netedă, și pe obrazul stâng alunița, fața aceea ovală, senină, nesigură, agitată.

— O să fie bine, spuse Jakob, puse florile pe geamantanul lui și o îmbrățișă.

„Trebuie să ai compasiune” așa spusese Bentham, asta își aducea aminte Jakob, dar nu mai știa la ce se referise, despre ce fusese vorba.

— O să fie bine, mormăi Jakob, străduindu-se să-și aducă aminte exact cuvintele lui Bentham.

Privi peste umărul ei strada. Casele erau tot acolo. Solide, cu o tentă de plasticitate. Cu fațadele împodobite, cu diverse coloane, cu pervazuri care nu aveau niciun rol. Și nimeni nu venea din locul unde îl văzuse pe omul cu un cărucior și pe popă gesticulând nervos. Nu se vedea nicăieri niciun locatar, în dosul nici unei ferestre. Totul era părăsit. „Parcă toți ar fi răspuns unui avertisment”, își spuse Jakob. Poate că fusese dat un avertisment și toți cetățenii de pe strada aceea trebuiau să părăsească locuințele, și numai el și Isabelle nu aflaseră despre el. Întoarse capul spre ferestrele la care nu era nimeni, spre canapeaua cu plapumă urâtă, dar mirosul era aici, venea din aceste haine. Din hainele bărbătești pe care le purta Isabelle.

— Trebuie să intrăm, spuse Jakob, luând florile, care mai aveau

un pic și cădeau de pe geamantanul lui cu roțile. Isabelle? Nu putem să rămânem aici.

Isabelle deschise ochii, și spuse încet:

— Da.

Apoi se îndreptă spre ușa care se închisese.